

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam
C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam
MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M.
bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis" te Utrecht; C. NANNFS
GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef
v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op
6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penning-
meester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en
specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd
doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van
het Bestuur: Betaling der contributie per giro.

Hoofdartikel: Strafbaarheid van misleidende
reclame.

Berichten: Verslag Gezondheidsraad. — Een woord
van waardeering.

Uit de Pers: „De kwakzalver in huis."

Ingezonden: Iets over de Nieuwe Geneeswijze van
Pastoor Heumann.

Rechtszaken: Een helderziende. — Ginneken
wonderdokter.

Correspondentie.

Naamlijst der leden.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De Secretaris-Penningmeester verzoekt den
leden hunne Contributie à f 3.— te willen betalen
per giro, postgiro No. 32237 of Giro Gem. Am-
sterdam K 1672.

N. KEULEMANS.

Strafbaarheid van misleidende reclame voor sommige geneesmiddelen.

De vorige maand is te Utrecht bevorderd tot
Doctor in de wis- en natuurkunde de heer F.
TEKELENBURG aldaar. Onder de te verdedigen
stellingen — die de schrijver de welwillendheid
had ons toe te zenden en waarvoor wij onzen
dank betuigen — kwam de volgende voor:

„Misleidende reclame voor geneesmiddelen, welke
„als zoodanig door het Rijks-Instituut voor Phar-
„maco-Therapeutisch Onderzoek is gequalificeerd,
„behoort strafbaar te worden gesteld."

Wij wenschen aan deze stelling enkele woorden
te wijden, niet om haar te bestrijden, maar om
haar in het licht der practijk te beschouwen.

Vooraf enige woorden over het optreden van
het Rijks-Instituut.

In tegenstelling met het werken onzer Ver-
eenigingen, waarvan de waarschuwingen tegen
kwakzalversmiddelen reeds ruim 46 jaren geneel
van *particuliere zijde* uitgaan en dat voor sommige
welwillenden (?) aanleiding is om daaraan alle
waarde te ontzeggen, verschijnt het Instituut
als *officieel lichaam*, met een staf van hog-
staande personen.

Op verschillende tijden zendt het zijne *Mede-
deelingen* uit, ook betreffende geannonceerde z.g.
geneesmiddelen, waarbij herhaalde malen op het
misleidende van de reclame wordt gewezen. *)

Aan dit optreden van het Instituut kan na

niemand de waarde ontzeggen; het moet als offi-
cieel erkend worden. Waar nu de misleidende
reclame, in tal van gevallen, vast staat, wenscht
de schrijver van het proefschrift deze strafbaar
te stellen. Wij zouden ook niets liever willen
maar zien tegen de uitvoering op.

Meermalen hebben wij de vraag geopperd of
vervolgning wegens *bedrog* hier niet op zijn plaats
zou wezen en of het tweede lid van art. 329
W. v. S. niet van toepassing kon zijn?

Bedrog ten opzichte van *aen aard* van het
geleverde en dat daarbij *listige kunstgrepen* worden
aangewend is moeilijk te ontkennen maar het
zou, in de meeste gevallen, bezwaarlijk zijn de
bewijzen te leveren, dat diegenen, die zich tot den
kwakzalver wenden, juist door die *kunstgrepen*
heil bij de kwakzalverij hebben gezocht.

Is er dan op andere wijze niet aan de wensch
van den schrijver, die ook de onze is, tegemoet te
komen?

Welzeker, die wijze is aangegeven in het Ont-
werp van *Wet op de aanprijzing van middelen
tegen ziekte*, waarin strafbepalingen zijn opge-
nomen, die, mits streng toegepast, aan de mis-
leidende reclame een einde kunnen maken.

Het is maar de vraag, wanneer dit wetsontwerp
in behandeling zal komen. Wij weten dat er te
betreuren omstandigheden zijn, die daarin ver-
hinderen hebben gebracht zoodat wij geduld
moeten oefenen; daaraan zijn wij gewend.

Is niet „Geduld een schoone zaak"?

*) Die Mededeelingen worden ruimschoots verspreid of-
schoon het groote publiek er weinig van bemerkt. Het lijdt
geen twijfel dat zij in handen komen van de Redacties van
de voornaamste dagbladen, organen die bijna allen hun
„geneeskundigen medewerker" hebben, die de lezers op
allerlei zaken opmerkzaam maken. Maar over de waar-
schuwingen van het Instituut, tegen misleiding bij het
aanbevelen van *geadverteerde geneesmiddelen* wordt, voor
zover wij weten, steeds gezwegen. *Waarom?*

BERICHTEN.

Gezondheidsraad. In het Verslag van den
Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid, belast
met de leiding van het geneeskundig toezicht op
de Volksgezondheid, over het jaar 1925 (Verslagen
en Mededeelingen No. 11, 1926) komt o.a. het
volgende voor betreffende het *Onbevoegd uit-
oefenen der geneeskunst*.

„Gedurende het verslagjaar werden herhaaldelijk

vonnissen geveld over personen, die onbevoegd de
geneeskunst hadden uitgeoefend. De vonnissen
hadden betrekking op het onbevoegd uitoefenen
van de geneeskundige, van de verloskundige en
van de tandheelkundige practijk. Enkele opge-
legde boeten waren niet malsch. Zoo werd o.a.
f 150.— en f 100.— boete gevorderd.

In andere gevallen was de straf echter zeer
gering, zoodat een der inspecteurs zich er over
beklaagt, waarbij hij opmerkt, dat op deze wijze
de pogingen door de inspectie aangewend om het
onbevoegd uitoefenen der geneeskunst te beperken
niet voldoende ondersteund worden. Zoo ging
een vrouw, niet bevoegd de verloskunst uit te
oefenen, herhaaldelijk tot het verlenen van ver-
loskundige hulp over, niettegenstaande haar drin-
gend was aangeraden dit achterwege te laten.
De kantonrechter veroordeelde haar voor tien
geconstateerde overtredingen tot 10 maal f 15.—
boete, welk vonnis door de rechtbank werd ver-
anderd tot 10 maal f 8.— De met de practijk
behaalde winst zal wel grooter zijn geweest.

Van Duitse zijde kwam een klacht over een
Nederlandsche vrouw, die onbevoegd op Duitsch
gebied de verloskunde uitoefende. Er werd ge-
tracht haar deswege strafrechtelijk te doen ver-
volgen.

Enkele malen werd door onbevoegden getracht
om bij het houden van voordrachten tevens pa-
tiënten te behandelen tot staving van de door
hen verkondigde theorieën omtrent genezing van
kwalen. Door de waakzaamheid van de politie
en van de inspectie kon dit steeds worden voor-
komen."

Een woord van waardeering. De *Kamper
Courant*, die blijkbaar van ons Maandblad notitie
neemt, (wat wij bij vele andere bladen niet be-
merken) schrijft, naar aanleiding van ons verslag
van de laatstgehouden Alg. Vergadering o.m.:

„De Vereeniging tegen de Kwakzalverij houdt
er den moed maar in. De op 20 November l.l.
gehouden jaarvergadering, lezen wij in het Maand-
blad van deze maand, werd slechts door de be-
stuursleden bezocht. Een vergadering van N.V.
of Mij. ziet meestal ten minste nog wel eens een
enkelen aandeelhouder verschijnen; de Ver-
eeniging heeft het op haar jaarvergadering moeten
doen zonder de belangstelling van een enkel lid.

Het Bestuur weet er zijn opgewektheid bij te behouden. En het verdient daarvoor een compliment. Wat het aan het publiek tracht te leeren, geschiedt heelemaal belangeloos en enkel voor een gemeenschapsbelang."

(Hoe weinigen zijn er nog, die dit laatste erkennen.

Red. Mbl.)

UIT DE PERS.

„De kwakzalver in huis."

Het a. b. c. der geneeskundige en hygiënische volksvoorlichting — der „health education" en „health-propaganda", zooals de Amerikanen het noemen — is: bestrijd kwakzalverij, voorkom kwakzalverij, vermijd kwakzalverij. Accoord, zult ge zeggen — of voor mijn part niet accoord — maar wat is kwakzalverij? Deze vraag is minder gemakkelijk te beantwoorden dan te stellen. Zooals met zooveel vragen het geval is. Ik zal mij beperken tot een paar benaderende omschrijvingen van voldoende duidelijkheid, om het terrein van dezen even modernen als ouderwetschen Mammon aan te geven.

Kwakzalverij is elke suggestie die eenvoudig voorstelt, wat ingewikkeld is. Dat is het A der kwakzalverij.

Kwakzalverij is voorts elke suggestie, dat de leek „er" dus — met zijn garnalenhersenen en kreeftenverstand — „bijkant". Dat is het B der kwakzalverij. Kwakzalverij is voor alles elke suggestie, die den leek er toe brengt het ingewikkelde (dat hij als eenvoudig heeft leeren zien) zelfstandig bij zich zelf en anderen toe te passen ter behandeling van ziekten, kwalen, gebreken en klachten. Dat is de C der kwakzalverij. De rest van het alfabet schenk ik u.

Ik wil het ditmaal alleen hebben over het summum van kwakzalverij. Als zoodanig beschouw ik de uitoefening der geneeskunst — het verleenen van bijstand en raad als bedrijf — op afstand, door zonder den patiënt te hebben gezien en onderzocht. Dat gaat per brief: de patiënt schrijft zijn klachten en de „dokter" — alias kwakzalver — zegt: neem dat en dat geneesmiddel, vermijd die en die schadelijke invloeden en regel uw leefwijze zuss en zoo. Of er nog een postpakketje met urine wordt ingezonden, verandert daaraan niet veel. De vraag is of dit ooit opengemaakt, laat staan onderzocht wordt. Die vorm van kwakzalverij eischt, om loonend te zijn, groot-scheepsche reclame en vindt daarom in ons land weinig toepassing. Maar boven het summum van kwakzalverij staat als baas boven baas het non plus ultra: het uitoefenen van de geneeskunst per publieke correspondentie. Tot dit minderwaardig bedrijf, dat *Medische Vragenbus* heet, leent zich in ons land, voor zoover wij weten, slechts één populair tijdschrift, waarvan de titel als twee druppels water gelijkt op het opschrift boven dit opstel. Tot dit minderwaardig bedrijf, leent zich een medicus, die Dr. med. (lees Dr. medicaster, d.w.z. meester kwakzalver) voor zijn naam zet. Wij meenen, dat hij niet in het bezit is van het Nederlandsch artsdiploma en ergens buiten de grenzen van ons land woont, waar hij buiten het bereik is van den Nederlandschen strafrechter, die hem zeker voor een veroordeeling — wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunst — in aanmerking zou doen komen, als hij zich hier te lande ophield. We hopen zelfs, dat hij het Nederlandsch artsdiploma niet bezit,

om ons ten minste niet te hoeven schamen over zoo'n collega, al begrijpen we ook dan niet hoe er nog enkele wel Nederlandsche artsen, voorzien van een Nederlandsch artsdiploma, zijn, die het in overeenstemming achten met de waardigheid van hun ambt en stand om toe te laten, dat hun naam, als medewerker en vlag voor deze minderwaardige lading, op den omslag voorkomt, gezwegen van anderen, gezwegen ook van den uitgever. Dit tijdschrift heet n.b. gewijd aan de belangen der volksgezondheid, alsof een dergelijke rubriek — die de aantrekkingskracht van „het publiek" voor dit tijdschrift vormt — daarmede niet lijnrecht in strijd was.

Wat is daar nu tegen? zal men zeggen. Het antwoord kan kort zijn. Een dergelijke publieke correspondentie over klachten en kwalen van personen suggereert deze personen en alle lezers en lezeressen dat zij zelf de diagnose wel kunnen stellen. Het gedetailleerde voorschrift doet hen als van zelf grijpen in de medicijnkast.

De veronderstelling, dat al die korreltjes en druppels onschuldig en onschadelijk zijn is fout; elke homoeopaath weet wel beter. Erger is, dat onder ondoelmatige behandeling de goede tijd voor deskundige behandeling verloren gaat.

Maar het allerernstigst vergrijp tegen de eerste beginselen der medische ethiek vinden we het feit, dat zonder omwegen allerlei zaken, waarover men onder vier oogen in vertrouwen niet eens gemakkelijk praat en die de continuïteit van 's menschen leven raken, voor het sensationele publiek te grabbelen gegooid worden, zij het in schijbaar kuisch gewaad.

Ik knip uit de desbetreffende rubriek volgende antwoorden:

„De door u beschreven zenuwtoestanden zijn van hysterischen aard. Zooals u als medisch student weet, komen dergelijke toestanden bij sexueel onbevredigde kinderlooze vrouwen veel voor, stoornissen der geslachtsorganen spelen daarbij een rol, enz." Het ergerlijkste is, dat dit antwoord als een schaamteloze leugen moet worden beschouwd, of als een bewijs van laakbare onkunde. Ieder kundig medicus weet, dat het publiek *ten onrechte* in hysterie een ziekte ziet, die op manziekte zou berusten. De „busvuller" in kwestie heeft trouwens een boek over Hygiëne geschreven, zoo vol enormiteiten, dat elke medische student in ons land zich voor zoo'n product schamen zou.

Nog erger is de volgende correspondentie tusschen „een dominee" en den busvuller. Uit de twee kolommen, waarvan het publiek zal hebben gesmuld, neem ik alleen den aanhef over. „Als zielszorger kom ik gedurig in aanraking met een hoogstaand en ernstig man, ik schat hem een goede vijftiger; in diep vertrouwen maakte hij mij deelgenoot van zijn pijnlijken strijd. Hij wordt gekweld door sexueele overgevoeligheid." De „busvuller" wijst op den kieschen aard van het onderwerp, maar ontziet zich niet de noodige onkiesche bijzonderheden op te lepelen.

We zullen niet in nadere philippica treden, ook al om het gevaar te vermijden ongewild reclame te maken voor dit schendblaadje. *Geneeskundige Volksvoorlichting*, prachtig. Medische opstellen, accoord. Zeits een vragenbus kan in deskundige en vertrouwde handen een waardevol middel zijn tot kwakzalverijbestrijding en om den leek te wijzen op den ernst van tal van onnoozele ver-

schijnselen en klachten, die nader geneeskundig onderzoek wenschelijk en vaak geneeskundige behandeling noodzakelijk maken. Maar een meester kwakzalver, die velen met schoonschijnenden onzin verleidt tot zelfbedrog en zelfmishandeling. Ziedaar het paard van Troje. Men mijde als de pest dezen „kwakzalver" in huis.

(Voeding en Hygiëne.)

INGEZONDEN.

Geachte Heer.

Hedenmorgen bracht ik een bezoek aan een van mijn arbeiders, die reeds 2 jaar lijdende is aan een (tuberculeuse?) nieraandoening. Hij toonde mij een boekje getiteld: „de nieuwe geneeswijze van Pastoor Heumann." Verder vertelde hij, dat hij nu kruiden gebruikte. Op mijn verzoek kreeg ik 't pakje te zien en daarop stond: „Blaas en Nierkruiden:

Jeneverbessen	20
Venkel	10
Boonedoppen	3!!
Paardestraat	3
Kalmoes	3
Asperge	3
Lavaskruid	3
Valeriaanwortel	3
Beeredruif	20
Berkebladen	3
Buccobladen	3
Frangulabast	3
Grindelia robusta	3
Sandelhout	20
Sarsaparilla	3
Peterseliezaad	3
Herniara	3

gedrenkt met eene oplossing van Azijnzure kali en Sassafrasolie."

Verder nog aanwijzingen voor 't trekken en 't gebruik.

Wanneer bij deze staalkaart niet iets is, dat helpt, dan weet 'k er niets meer van! Graag had ik uwe kritiek in het Maandblad.

Met beleefde groeten

A. H.

Wij zijn niet wijzer dan de geachte inzender; dat er in deze rommelzoo niet een en ander is dat, in 't algemeen, eenige geneeskrachtige werking uitoefent, durven wij niet te beweren maar dat de aangegeven nieraandoening daardoor *heilzaam* zou worden beïnvloed, *betwijfelen wij sterk*. Integendeel, het gebruik van die kruiden zal de patiënt weerhouden hulp te zoeken daar, waar die nog mogelijk is.

Ons oordeel over *De Nieuwe geneeswijze van Pastoor Heumann* hebben wij neergelegd in het Maandblad van Februari 1926.

Red.

RECHTSZAKEN.

Een helderziende.

De politie te Haarlem heeft proces-verbaal opgemaakt tegen den 52-jarigen F. H. koopman en helderziende, wonende te Rotterdam, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst. Hij hield ook te Haarlem zitting. Een hoeveelheid kruiden en geneesmiddelen werd in beslag genomen.

(Telegraaf.)

Ginneken wonderdokter in appel veroordeeld.

Voor de rechtbank te Breda stond terecht A. K. H. J. S., uit Ginneken, die reeds vroeger door den kantonrechter wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst was veroordeeld tot veertien dagen hechtenis. Van dit vonnis was S. in hooger beroep gekomen.

De officier van Justitie requireerde bevestiging van het vonnis, door den kantonrechter gewezen. Bekl. werd veroordeeld tot een principale hechtenis van twaalf dagen.

(Telegraaf.)

CORRESPONDENTIE

Mej. J. C. R. te D. In dank ontvangen.

NAAMLIJST

VAN DE LEDEN DER
Vereeniging tegen de Kwakzalverij
 OP 1 JANUARIJ 1927.

Totaal 741 leden.
DAGELIJKS BESTUUR:
 Mr. P. W. de Koning, te Amsterdam, Voorzitter.

N. Keulemans, Apotheker te Amsterdam.

Secrétaris-Penningmeester.
 Mr. A. Lind, Advocaat te A'dam.
ALGEMEEN BESTUUR:
 Mr. W. P. R. Bouman, Officier van Justitie te Rotterdam.

Mr. A. A. Cnopius Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem.
 Mr. A. van der Elst, Ambtenaar O. M. te Leiden.

Ds. F. C. Fleischer. Voorzitter v. de Alg. Ned. Ver. „het Groene Kruis" te Utrecht.

E. J. Abrahams, Arts te A'dam.
 C. Nannes Gorter, Journalist te Alkmaar.

Mej. J. C. Rensing te Delden.
 J. van Riel, Gepens. kolonel, Dir. Mil. Apotheker, 's Gravenhage.

C. G. Baert, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's-Gravenh.
 H. van Gelder, te Amsterdam, Redacteur.

NEDERLAND.

EERELID:

G. B. Schmidt, Apotheker te Amsterdam.

GEWONE LEDEN:

Aalsmeer.

E. A. J. Bon, arts.
 Aug. Snelthage, tandarts.
 W. Snelthage, arts.

Alfen a/d Rijn.

L. W. Hildernisse, med.-cand.
Alkmaar.

Dr. J. M. van Dam.
 Dr. J. Degenaar arts.

C. Nannes Gorter, journalist.
 B. Schouten, apotheker.

Amersfoort.

Gezondheidscommissie

Amsterdam.

E. J. Abrahams, arts.
 Amsterdamsche Ver. tot Bestrijding van Tuberculose.

Mr. J. H. de Bas.
 Dr. B. H. de Beer tandarts.

W. Binnendijk, arts.
 J. Blaauwer Jzn., apotheker.

P. H. Bon, apotheker.
 Mej. C. Bonnet.

Dr. C. F. Bosch.
 Dr. W. G. Bouman, arts.

N. M. Bouvy & Zoon, apothekers.
 Dr. C. J. Brenkman, arts.

Mevr. v. d. Broek-Swart, apoth.
 Prof. Dr. J. de Bruin.

Prof. Dr. H. Burger.
 Dr. P. W. C. M. Busch, arts.

S. J. W. van Buuren.
 Dr. J. van Campen, arts.

L. C. W. Cox, apotheker.
 Mej. F. Con, apoth.

H. L. Coopman, arts.
 A. Cijfer, arts.

Dr. I. van Daal, arts
 B. van Dam.

Depart. Amsterdam van de Ned. Maatsch. tot bev. d. Pharmacie.

C. L. Deijll, arts.
 J. W. Dito, arts.

S. Engers, arts.
 J. C. Filedt Kok, apotheker.

S. S. Gallé, apotheker.
 H. van Gelder, gep. dirig. apotheker.

J. B. Gersons, apotheker.
 P. H. G. v. Gise, Arts.

F. de Haas, apotheker.
 H. D. de Haas, arts.

Dr. P. F. v. Hamel Roos.
 G. J. H. Hempenius, apotheker.

W. Holzhaus, arts.
 A. de Hoop.

E. van der Hoop, arts.
 J. H. van der Hoop, arts.

Dr. A. Huender, apotheker.
 Mej. C. Hugenholtz, apoth.

Dr. C. Hymaas.
 V. van Italle, apotheker.
 M. de Jong.
 Mevr. J. A. Jouwersma-Fey, apoth.
 W. R. van de Kastele, arts.

Dr. B. A. van Ketel, apotheker.
 N. Keulemans, apotheker.

M. C. Klaassen.
 J. Kok, apotheker.

Mr. P. W. de Koning.
 P. J. Kruyse, apotheker.

J. M. Kijzer, arts.
 C. J. v. Ledden Hulsebosch, apoth.

H. T. Liem, apoth.
 Mr. A. Lind, advocaat.

W. v. d. Linden, apotheker.
 Dr. M. Marsman, arts.

H. Meijer, Arts.
 E. Mogendorff, arts.

P. Muntendam, arts.
 J. Musaph, tandarts.

Ned. Maats. t. bev. d. Geneeskunde.
 Ned. Maats. t. bev. d. Tandheelkunde.

P. G. C. v. Oort.
 A. Otto, arts.

E. J. Otto.
 H. Pekelharig, apoth.

H. G. Pitsch, tandarts.
 W. Polak, arts.

L. P. G. Postema, arts.
 B. Premela, arts.

A. Querido, arts.
 Mevr. M. V. Redert, apotheker.

Dr. E. F. Rommeling, arts.
 Mej. J. C. Rubsam, apotheker.

H. van 't Sant, apotheker.
 G. Schipper, apotheker.

G. B. Schmidt, apotheker.
 H. Schouten, arts.

Dr. S. Simous, arts.
 Mevr. J. Stärke—Polenaar, arts.

H. Stoffers.
 S. Stork, apotheker.

Dr. G. J. Stracke, leeraar H.B.S.
 W. S. Stüven, veearts.

A. N. Swijghuisen Reigersberg, arts
 J. van Tengbergen, arts.

G. O. A. de Thours, apotheker.
 Vereeniging tot bev. d. Homoeopathie.

Jhr. H. Trip Jr.
 P. Verhagen, arts.

J. H. Verhave, arts.
 Dr. P. C. Vlaanderen, chirurg.

Jonas de Vries.
 Dr. A. Welcker, arts.

Mr. R. van de Werk.
 Ed. Wiener, arts.

J. Wolf.
 Dr. H. Woltring, arts.

Dr. S. A. Wysebeek, arts.
 Wijnhoff & van Gulpen, scheik.

Andijk.
 Dr. J. A. L. Heenk, arts.

Apeldoorn.
 Gezondheidscommissie.

Mevr. A. G. Kerkhoven-Wijthoff
 P. Persijn, apotheker.

Appingedam.
 Gezondheidscommissie.

Groene Kruis.

Arnhem.
 Afd. Arnhem v. d. Ned. Maatschappij t. b. d. Geneeskunst.

Dr. W. H. Bloemendaal, Insp. v. d. Volksgezondh.

Mr. A. Cnopius.
 Mej. M. M. Couvée.

Dr. G. Fabius, arts.
 Gezondheidscommissie.

Th. Hillen, apotheker.
 Mej. G. Jongbloed, apoth.

Dr. J. P. v. d. Marel, mil.-apoth.
 J. S. Meihuizen, apotheker.

Dr. P. W. Meihuizen, arts.
 E. Menthen, apotheker.

M. Pasmooij.
 W. Reussen, Arts.

Dr. M. J. Schulte, apotheker.
Assen.

Dr. E. H. la Chapelle, arts.
 Mr. A. Hilbingh ten Oever.

Mr. W. P. C. Knuttel, Ambt. O. M.

Avenhorn.
 J. L. v. Bodegom.
 Witte Kruis.

Avereest.
 Groene Kruis.

Baarn.
 Dr. P. V. Astro, arts.
 Gezondheidscommissie.

Rud. Heijbroek, arts.
 Mej. M. C. Julius, apotheker.
 Dr. F. J. A. Muysken, arts.
 Dr. A. J. Thomas, arts.

Barchum.
 P. L. v. d. Harst, arts.

Bakkum.
 Afd. Alkmaar Ned. Mij. ter Bev. der Geneesk.

Dep. Noord-Holland der Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.

Mej. M. A. v. d. Vegte, apoth.

Barendrecht.
 Gezondheids-Commissie.

Dr. J. van der Meulen, arts.
Barsinghorn.

Witte Kruis.

Beilen.
 Groene Kruis.

Benningbroek.
 Dr. G. A. Koeze, Arts.

Bergambacht.
 Dr. Bouman, Arts.

Bergen.
 Dr. J. A. Blok, arts.

Bergum (Fr.)
 B. J. Hornstra, arts.

Berlikum.
 Dr. J. Kwast

Beverwijk.
 A. Donker, apotheker.

Mej. Anna C. A. Sepp, apotheker.
Bithoven.

Mej. J. E. van 'tjk, med. stud.
 Dr. C. C. L. de Fouw, Insp. Volksgez.

Dr. H. W. Melchior, arts.
Blarioum.

F. Catz, arts
Bloemendaal.

Mevr. wed. A. Kalff.
 H. Lemstra van Beusekom, arts.

Mr. J. D. v. d. Plaats.
 Dr. G. Romijn, Inspecteur v. d. Volksgezondheid

Bodegraven.
 Gezondheidscommissie.

Groene Kruis.

Bolsward.
 H. Beekhuis, arts.

Borculo.
 Groene Kruis.

G. P. Scheij, arts.
Bor. er (Dr.)

Gezondheidscommissie.

Borne.
 Groene Kruis.

Boxmeer.
 Gezondheidscommissie.

Brakel.
 J. J. Warnsinck, arts.

Breda.
 Groene Kruis.

R. Smagge, groothandelaar.
 A. v. d. Velde, Insp. Volksgez.

T. Wetselaar, apotheker.
Breukelen.

Dr. M. H. J. Adels
Brielle.

Gezondheidscommissie.
 J. de Snoo, afd. Voorne en Putten v. d. N. Mij. t. b. d. Geneesk.

Buikeloet.
 S. van Kempen, arts.

Buitenpost.
 Gezondheidscommissie.

Burg (Texel).
 D. Boswijk, arts.

Witte Kruis.

Bussum.
 Mr. J. P. C. van der Burgh.

P. J. Honoré Metz, apotheker.
 Dr. D. W. de Jong, arts.

W. F. A. Wijnen.
Castricum.

Witte Kruis.

Culemborg.
 Groene Kruis.

Cuyck.
 J. van den Broek, arts.

Delden.
 H. C. M. Bloemen, arts

Dr. J. W. A. Gewin, arts.
 Groene Kruis.

Mej. J. C. Rensing.
Deilt.

Z. v. d. Belt, arts.
 Groene Kruis.

Dr. A. Verhooff, arts.
 M. J. Wilminck, tandarts.

Dresemburg.
 Dr. J. Brand, arts.

Doorn (O.)
 M. J. van Dam, arts.

Dordrecht.
 J. J. Benjamins, arts.

Mr. P. Blussé v. Oud-A blaas, adv.
 P. W. Brandt, uitgever.

S. M. Hugo van Gijn.
 Mr. A. A. Moll, advocaat en proc.

Afd. Dordrecht Ned. Mij. t. b. d. Geneeskunst.

Z.-H. Ver het Groene Kruis.
Driebergen.

L. H. T. Breedveld, Off. v. Gez. K. M.

Dubbeldam.
 Groene Kruis.

Echt.
 A. J. A. B. Stijns, arts.

Edam.
 J. van der Molen, arts.

Witte Kruis.
Ede.

Dr. C. A. W. Weyer.
Eelde.

Dr. J. v. d. Hoeven, arts.
Eelde.

Dr. A. Hesselink.
Eindhoven.

Gezondheidscommissie.
Elburg.

Groene Kruis.
Elst.

Groene Kruis.
Enkhuizen.

Gezondheidscommissie.
Enschede.

G. Baurichter, apotheker.
 Abr. Ebeling.

H. Sijtsma, apotheker.
Ezinge (Gr.)

J. A. Schieurlholtz, arts.
Geesteren.

Dr. P. E. Bos.
Gessendam.

Groene Kruis.
Ginneken.

Mr. F. Couvée.
Gezondheidscommissie.

J. Roozeboom, Mil. Apoth.
Goederede.

Groene Kruis.
Goes.

C. v. Baak, dierenarts
 J. J. Ochtman.

H. Snoek, arts.
Gorinchem.

Afd. G. v. d. N. Mij. t. b. d. Geneeskunst.

Gezondheidscommissie.
Gorredijk.

G. Zwart, apotheker.
Gouda.

Depart. Gouda Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.

Gezondheidscommissie.
 J. Haddérus Ooslingh, tandarts.

A. C. H. Howeler, arts.
 Dr. A. Montagne, arts.

Gouderak.
 Dr. F. Beekenkamp, arts.

's-Graveland.
 Jhr. J. W. Six, technoloog.

Groesbeek.
 P. J. Henneman, arts.

Groningen.
 Dr. L. v. d. Berg, apotheker.

Dr. M. Bolt.
 Dr. L. Bouman.

Depart. Groningen, Ned. Mij. t. b. d. Pharmacie.

Groene Kruis.
Gripskerk.

Groene Kruis.
Gulpen.

H. L. D. Hupperetz, apotheker.
 Groene Kruis.

Den Haag.
 Prof. Mr. P. J. H. Aalberse, oud-Minister.

Alg. Apoth. Assist. Bond.
 Dr. L. Arisz, arts.

Mej. J. C. Asman, arts.
 C. G. Baert, inspecteur v. d. Volksgezondheid.

J. J. C. Bakker, apotheker.
 W. H. Bal.

Dr. E. W. Goting Vinnis, arts.
 Dr. D. H. v. d. Groot, chirurg.

C. E. Grasswinkel, arts
 B. M. Gratama, ing. bij de Ned. Ind. Spoorw.-Mij.

Groene Kruis.
 Dr. J. de Groot, arts.

J. de Groot Jr., arts.
 J. R. F. Hannivoort, arts.

Dr. A. Hendriks, arts
 E. Heystek, med. stud.

Dr. J. J. Hofman, apotheker.
 Dr. C. v. Hoogenhuyze, arts.

Mevr. Wed. Dr. P. F. Huizinga.
 A. J. van Huffel Jr., apotheker.

Dr. H. M. Hijmans, arts.
 Dr. M. Hijmans.

Dr. Ch. de Jongh, arts.
 L. de Jong, arts.

Dr. N. M. Josephus Jitta, voorzitter Centr. Gezondh raad.

Dr. W. Kouwenhoven, arts.
 J. A. G. Krijger, arts.

Dr. J. H. Kuyser, arts.
 Dr. M. M. de Monchy.

Afd. Den Haag, Ned. Mij. t. b. d. Geneesk.
 A. C. Nanning, apotheker.

L. N. Nathans, arts.
 L. Navis, arts.

Mej. C. Offerhaus, apotheker.
 Vereenig. „Nederl. Fabrikaat".

J. Oostra, arts.
 L. D. Ornstien, arts.

H. J. Peppink, med. stud.
 Dr. J. L. A. Pentz, arts.

Dr. M. E. Polano, arts.
 Jhr. Dr. N. F. C. Pompev. Meerdervoort, arts.

T. Potjewijd, pharm. stud.
 R. G. Pijl, arts.

Mej. C. M. v. d. Pyl, arts.
 W. C. Rensen, arts.

Heerenveen
 J. Bijlsma, arts.
Heer Hugo Waard.
Witte Kruis.
Heeren.
 Gezondheidscommissie.
Hees (bij Nijmegen).
 Mevr. M. Wiesenman.
Heinenoord.
 G. de Reus, arts.
Den Helder.
 Gezondheidscommissie.
 G. v. d. Nieuwenhuizen, Off. v.
 Gez. K. M.
 H. Schürmann.
Witte Kruis.
Hellendoorn.
 Dr. B. J. Vos, arts.
Hem (gem. Venhuizen).
 M. de Heer Kloots, arts.
Hendrik-Ido Ambacht
 Dr. D. J. Kamberg, arts.
's Hertogenbosch.
 H. v. Baer, apotheker.
 Dep. N.-Brabant Ned. Mij. t. b.
 der Pharmacie
 Gezondheidscommissie.
 Afd. 's Hertogenbosch Ned. M. t.
 b. d. Geneesk.
 Dr. W. P. J. Hoogveld, arts.
Heusden
 Gezondheidscommissie.
Heythuysen.
 J. D. Smits, arts.
Hillegersberg.
 D. Heinike, arts.
Hilversum.
 Mevr. Feenstra—ten Seldam,
 apotheker.
 Afd. Gooi en Eemland Ned. Mij.
 t. o. d. Geneesk.
 J. v. d. Graaf
 A. J. v. Heemskerck Düker, apoth.
 Floris Hers, arts.
 G. Kasteleijn.
 Mevr. C. W. C. v. d. Meulen-
 v. Maanen.
 Prof. P. van der Wielen.
Hoek (Zeeland).
 A. J. Deyer, arts.
Hoensbroek.
 G. J. W. ter Bals, arts.
Hoofddorp.
 Dr. J. Nanninga, arts.
Hoogeveen.
 Gezondheidscommissie.
Hoogezand.
 Gezondheidscommissie.
Hoogkerk.
 Groene Kruis.
Eoorn.
 Afd. West Friesland, Ned. Mij. t.
 bev. d. Geneeskunde.
Hummelo.
 Dr. B. J. Westerbeek v. Eerten,
 arts.
Huisum (Fr.)
 W. Fortuin, arts.
 Groene Kruis.
 Dr. W. Sinnighe Damsté, arts.
Hulst.
 Gezondheidscommissie
 J. A. van Lierop, arts.
Kampen.
 P. Butter, arts.
Katwijk.
 A. v. d. Berg.
 J. Huetingh, arts.
 Dr. A. J. v. Walsen, arts.
Kethel (Z.-H.)
 G. Sauer, arts.
Klundert.
 J. H. Wilmink, Dierenarts.
Koog a. d. Zaan.
 M. Scheele.
Kollum (Fr.)
 Dr. de Jager.
Kortgene.
 L. G. Gelderman, arts.
 Groene Kruis.
Koudekerk a. d. Rijn.
 A. v. d. Bijl, arts.
Krabbedijkje.
 H. Hondelink, arts.
Kralingsche Veer.
 H. v. d. Maden.
Krimpen a. d. IJssel.
 W. M. Blom, arts.
Krommenie.
 Witte Kruis.
Lage Zwaluwe.
 D. Dooremans, arts.
Laren (N.-H.)
 K. F. A. Lommel, arts.
Leek.
 Groene Kruis.
Leeuwarden.
 Dep. Friesland v. d. Ned. Mij.
 t. b. d. Pharmacie.
 Mr. W. de Greve.
 Groene Kruis.
 Mr. A. Menalda Hz.
 J. H. Regenbogen, arts.
 Dr. J. A. Römer, arts.
 W. C. C. ten Veldhuys, arts.
Leeuwen bij Tiel.
 Dr. A. W. van Haagen.

Leiden.
 Th. H. C. Ios Otten.
 J. P. A. Brand, tandarts.
 Mr. W. K. Brevet.
 Mej. F. Briedé.
 Mej. J. L. van den Brink.
 G. J. Craus, med. stud.
 Mr. A. van der Elst, ambt. O. M.
 J. G. van Es, arts.
 H. J. Guljé.
 Prof. Dr. J. van der Hoeve.
 Prof. Dr. L. van Itallie.
 Jac. J. de Jong.
 Prof. Dr. P. Th. L. Kan.
 J. J. Krijnen, med. stud.
 Leidsche Tandheelk. Vereen.
 G. H. Nijhoff, apoth.
 Ong. Sian Gwan.
 Mevr. Dr. Stark.
 Mej. L. v. Straaten.
 P. N. Tissot v. Patot, med. doct.
 H. P. Veldhuisen, arts.
 Prof. Dr. J. H. Zaaier.
Lexmond.
 P. Eon, arts.
Lisse.
 D. Blok, arts.
Lith.
 J. Wiegiersma, arts.
Lochem.
 Gezondheidscommissie.
Loenen a. d. Vecht.
 L. L. Posthuma, arts.
Loosdunen.
 Dr. A. Deenik.
 H. A. N. Vechtman, arts.
Lossier.
 J. G. Frederiks, arts.
Lunteren.
 Dr. W. C. Kimmijser, arts.
 J. A. v. d. Vliet, arts.
Maastricht.
 A. H. Schmedding, arts.
Makkinga.
 Groene Kruis.
Makkum.
 E. Heckman, apoth.
Markeloo.
 J. S. B. Wauroij, arts.
Medemblik.
 Witte Kruis.
Meerkerk.
 Dr. C. Spijkerboer, arts.
Meppel.
 Firma Brocades en Stheeman.
 Gezondheidscommissie.
Middelburg.
 Gezondheidscommissie.
 M. J. Pienbroek, apoth.
Middelharis.
 Gezondheidscommissie.
Middelie.
 Witte Kruis.
Midwoud.
 Witte Kruis.
Molenaarsgraaf.
 J. de Kontik arts.
Monnikendam.
 C. J. P. v. Dijk, arts.
Moordrecht.
 J. Westendorp, arts.
Naarden.
 C. Heumes, arts.
Ter Neuzen.
 Gezondheidscommissie.
 Afd. N. Mij. t. b. d. Geneesk.
Niebove.
 Groene Kruis.
Nieuwendam.
 P. J. J. Houij, arts.
Nieuwesluis (Heenvliet).
 W. F. de Priester, arts.
Nieuwe Tonge.
 C. van Gelder, arts.
Nieuw Helvoet.
 H. C. Sauer, arts.
Nieuwvenep.
 W. G. Schreuder.
Nieuw-Weerdinge.
 Groene Kruis.
Noord-Scharwoude.
 Witte Kruis.
Noordwijk.
 Dr. Coenraedis Nederveen.
Numansdorp.
 C. Flohil, arts.
Nijehorne.
 Dr. M. J. Visser, arts.
Nijmegen.
 J. J. W. v. Beck, tandarts.
 R. van Gelder, arts.
 J. W. Hoeffelman, arts.
 T. Idema.
 G. Ph. G. Moeijs.
 Ned. Ver. v. Huisvrouwen, afd.
 Nijmegen.
Oegstgees.
 A. M. Blok, med. stud.
 H. Hirschfeld.
 C. Pieck, med. student.
Oene.
 Groene Kruis.
Oosterwijk.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. A. J. van den Heuvel.
Oudekerk.
 Groene Kruis.

Ommen.
 Dr. C. J. Warnsinck, arts.
Oost- en West Souburg.
 C. E. Plugge, arts.
Oosterbeek.
 P. Leenderiz.
 G. H. O. v. Maanen, arts.
 W. H. Zoetelief Norman.
Oosterwolde.
 J. G. Kijlstra, arts.
Oostzaan.
 Witte Kruis.
Oppendoos.
 Witte Kruis.
Oss.
 Gezondheidscommissie.
Oude Pekela.
 Afd. Oldambt, Ned. Mij. t. b.
 d. Geneesk.
Oude Wetering.
 A. v. d. Bijl.
Oud-Karspel.
 G. V. Vogelzang, arts.
Overveen.
 J. E. Schalkwijk.
Purmerend.
 B. H. Jurgens, apotheker.
Putten a. d. Veluwe.
 M. C. G. Middelburg, arts.
Puttershoek.
 Groene Kruis.
Raamsdonksveer.
 B. Knaap, arts.
Rauwerd.
 Gezondheidscommissie.
Reeuwijk (bij Gouda).
 J. M. van Staveren, arts.
Renkum.
 Groene Kruis.
 Dr. A. Bakhuijsen Schuld.
Rhoon.
 Groene Kruis.
Ridderkerk.
 Afd. Z.-Holl. Eiland, Ned. Mij.
 t. b. d. Geneesk.
Rijnsburg.
 H. G. Jonker, arts.
Rockanje.
 Groene Kruis.
 D. F. Groenewoud, arts.
Roermond.
 Gezondheidscommissie.
 F. A. Haan, apotheker.
 Dr. H. J. Hoying.
Roosendaal.
 J. Wiggelendam, arts.
Roosendaal.
 Gezondheidscommissie.
Rotterdam.
 J. van Assen Jr., arts.
 J. Beker, apotheker.
 Jac. Beker, apotheker.
 Mr. W. P. R. Bouman, off. v. just.
 Ph. C. Coppens, apotheker.
 Dr. J. M. Dutill, arts.
 H. E. Ekker, tandarts.
 R. Geel, arts.
 C. Groenewegen, arts.
 Dr. M. Kingma Boltjes.
 Dr. J. B. Kusters, chirurg.
 Dr. P. H. Kramer, arts.
 J. J. v. Leeuwen, arts.
 Levensverz. Mij. R. V. S.
 J. H. M. Lutz.
 J. L. J. M. Maas, apotheker.
 Dr. G. H. Moll van Charante.
 Dr. L. B. de Monchy, arts.
 Dr. R. P. Offringa, arts.
 Mr. A. Rombach, subst. offic.
 van justitie.
 Dr. W. v. Rijn, apotheker.
 P. Schraemeijer Verbrugge, notaris.
 Dr. P. Spaepen, arts.
 C. L. W. Stutterheim, apotheker.
 Dr. E. C. Tuinzing.
 Mr. J. A. de Visser, off. v. Just.
 Dr. P. A. Vos, apotheker.
 Wester Muziekschool.
 V. Winkler Prins, arts.
 B. J. A. Wolfson, arts.
 H. C. Zeelt, apotheker.
 J. M. Zindler, apotheker.
 D. J. Zwaan.
Rozenburg
 Groene Kruis.
Buurlo.
 H. W. C. E. Hofstede, arts.
Riissen.
 Groene Kruis.
Rijswijk.
 P. Greup, arts.
 Dr. B. J. de Haan, arts.
 G. W. Reddingius, arts.
Santpoort.
 Mej. J. W. Bokhoven, apoth.
 Prov. Ziekenhuis.
Sassenheim.
 Dr. P. le Grand.
Schaesberg.
 A. H. Claessens, apotheker.
Scheveningen.
 J. E. Brouwer, arts.
 J. van Buuren, apotheker.
 M. den Heijer, apotheker.

Dr. R. P. v. d. Kastelee, arts.
 Dr. C. Mol, arts.
 A. H. Nooy v. d. Kolff, arts.
 Dr. C. Oorthuys.
 Dr. Westerman, arts.
Schiedam.
 W. Lomans, apoth.
Schiermonnikoog.
 J. S. Beekhuis, arts.
Schippluizen.
 Groene Kruis.
Schoorl.
 S. G. Baron v. Fridagh.
 Witte Kruis.
Serbieerum.
 B. L. v. Albada.
Sliepdrecht.
 Dr. H. D. de Boer.
 Gezondheidscommissie.
 Groene Kruis.
 Dr. A. Prins de Baat, arts.
 D. Zijp, arts.
Sneek.
 Gezondheidscommissie.
Soestdijk.
 J. Baart de la Faille, arts.
Spanbroek.
 Dr. G. C. v. Balen Blanken Jr. arts.
Speckholzerheide.
 M. Retera, arts.
Stad aan 't Haringvliet.
 P. Oosthoek, arts.
Steenwijk.
 Gezondheidscommissie.
Stompvoren (N.-H.)
 Witte Kruis.
Streefkerk.
 Groene Kruis.
Ternaard.
 Groene Kruis.
Tholen.
 P. J. Duinker, arts.
 Gezondheidscommissie.
Tiel.
 Afd. Tiel en Omstr. Ned. Mij.
 t. b. d. Geneesk.
Tilburg.
 M. J. M. Bijvoet, apotheker.
 Th. N. Cloosterhuis, apoth.
Tjummaram.
 S. Santema, dierenarts.
Twisk (N.-H.)
 Witte Kruis.
Uden (N.-B.)
 Dr. P. F. A. Peters, arts.
Uithoorn.
 Witte Kruis.
Utrecht.
 Apoth. assistenten bond, afd.
 Utrecht.
 Dr. J. H. G. Carstens.
 C. Engel, med. stud.
 Ds. Fle scher.
 Gem. Geneesk. Dienst.
 Gezondheidscommissie.
 W. G. de Haas, arts.
 Dr. J. Hartog, arts.
 Emile Hensen, pharm. cand.
 Herwonnen Levenskracht.
 Prof. Dr. B. J. Kouwer.
 Dr. L. T. van Lelyveld, arts.
 Dr. E. H. B. van Lier.
 Mej. M. Myers, apotheker.
 H. Offerhaus, arts.
 D. Oskam, arts.
 Pharmaceutisch Laboratorium.
 Dr. Y. A. Popta, arts.
 Afd. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
 Geneesk.
 Dep. Utrecht, Ned. Mij. t. b. d.
 Pharmacie.
 R. E. Wieringa, arts.
Vaassen.
 Groene Kruis.
 G. G. Windemüller, arts.
Veen (bij Heusden).
 J. E. Schmitz, arts.
Veendam.
 W. Boer, notaris.
 Gezondheidscommissie.
 Dr. Th. Tjabbes, arts.
Veerse.
 Gezondheidscommissie.
Velp (bij Arnhem).
 Dep. Gelderland, Ned. Mij. t.
 b. d. Pharmacie.
 Gezondheidscommissie.
 Mej. A. M. van Meerten.
 Mr. L. H. D. baron de Vos tot
 Nederveen Cappel.
 Dr. A. v. d. Willigen, arts.
Velzen.
 L. S. Limborgh Meyer, arts.
Venlo.
 R. de Boer.
Vianen.
 H. J. Thorbecke, arts.
Vlaardingen.
 Gezondheidscommissie.
Vlissingen.
 Dep. Zeeland Ned. Mij. t. b. d.
 Pharmacie.
 Gezondheidscommissie.
 A. Staverman, arts.
 J. J. Wolters, arts.

Voorburg.
 W. v. d. Horst, med. stud.
 Dr. C. de Leeuw, arts.
 J. F. Oortgryzen, arts.
Vreeland.
 G. P. Ittman, ar. s.
Vught.
 Geneesk. Geslacht voor Krank-
 zinnigen.
Waarder.
 Groene Kruis.
Wageningen.
 D. E. Janssen, apotheker.
Warfum.
 Gezondheidscommissie.
Warmond.
 J. Jelderhuis Swidens, apoth.
Wedde.
 Gezondheidscommissie.
Weesp.
 A. A. Knaap, arts.
Wervershoout (N.-H.)
 Witte Kruis.
Wester Blokker.
 J. J. Baruhoum, Arts.
Westwoud.
 J. Romeijn, Arts.
Westzaan.
 Dr. Jac. J. Vis.
Wierden.
 Gezondheidscommissie.
 Groene Kruis.
Wildervank.
 Dr. D. Huizinga.
Winsum (Gr.)
 Dr. R. P. Brons.
Winterswijk.
 H. G. Enklaar, offic. v. gezondh.
 Gezondheidscommissie.
 C. v. Schothorst, arts.
Woerden.
 W. G. Haye Jr., apoth.
Wegnum.
 Dr. P. F. J. Baesjou.
Wolvega.
 Groene Kruis.
Th. Lütje, arts.
Workum.
 L. H. Bogtstra, apotheker.
 J. Hiemstra, arts.
 Mevr. Wed. Dr. L. A. E. Sluiterman
Wijhe.
 Gezondheidscommissie.
Wijk bij Duurstede.
 Mij. tot Nut v. 't Algemeen.
Zaandam.
 Gezondheidscommissie.
 J. W. de Goeje, arts.
 A. M. Pelt, arts.
 G. van Sante Bz., apotheker.
 J. de Wit, arts.
Zaandijk.
 C. Joor.
Zalt-Bommel.
 J. A. v. Haafien, tandarts.
 W. van Tricht, apotheker.
Zeist.
 Dr. S. Heeg, arts.
 N. A. Kortlandt, arts.
 Dr. L. W. H. Tjeenk Willink, arts.
 D. van Zanten, apoth.
Zevenbergen.
 L. van der Linde, arts.
Zevenhuizen (Z.-H.)
 Dr. H. J. de Wit, arts.
Zierikzee.
 Gezondheidscommissie.
Zoetermeer.
 Gezondheidscommissie.
Zuidbroek.
 Groene Kruis.
Zuidhorn.
 Gezondheidscommissie.
Zutphen.
 Afd. Zuthen Ned. Mij. tot bev.
 der Geneeskunst
 Gezondheidscommissie.
 Dr. H. Jonker.
 Dr. J. Oudenampsen, apotheker.
Zwolle.
 Dep. Overijssel Ned. Mij. t. b. d.
 Pharmacie.
 Overijsselsche Vereenig. t. b. d.
 Tuberculose.
 E. H. Hengeveld, arts.
 R. Meulenhoff, oud-apotheker.
 J. J. Tjil, uitgever.
 Dr. G. J. van Thienen, arts.
NED. O. INDIE.
Wetvreden (Java).
 A. N. Erkelens.
 F. Holzschuber von Harrlach
 arts, Offic. v. Gez.
Bandoeng.
 Dr. H. Jakobs, Offic. v. G. le kl-
 H. W. Borel offic. v. gezondh.
Sitoebanda (Java).
 G. A. Scheffer.
ZUID-AFRIKA.
Nijlstrom.
 Gerrit Bakker.
Twijfel Fontein.
 Mr. H. de Munnik.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Advocaat-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; MEJ. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Wat is tegen de kwakzalverij te doen?

Berichten: Eilers Kamer-candidaat? — Twee oude aanbevelingen.

Mededeelingen van verschillenden aard: De koorts en kiespijnpoeder van Dr. J. B. Meenk. — Viscelin. — Gevaarlijke reclame voor Kalzan. — Nalther pastilles.

Uit de Pers: Een kwaad van onbepaalde afmetingen. — Zelf dokteren.

Rechtszaken: Hooge Raad
Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De Penningmeester stelt zich voor de contributies in Februari nog niet te innen, in de hoop dat de leden hunne contributie per giro zullen betalen. Postgiro 32237. Gemeente-Giro Amsterdam K 1672.

Als nieuwe leden zijn toegetreten:

Mej. Dr. Steenhauer te *Leiden*.

Mej. Dr. W. J. v. Eerde te *Leiden*
en de Heeren

Th. H. C. Bos Otten te *Leiden*.

G. J. Boon. Arts te *Harderwijk*.

J. v. Olee, te *Harderwijk*.

De Secretaris-Penningmeester,
N. KEULEMANS.

Wat is er, bij de huidige wetgeving, tegen de Kwakzalverij te doen?

Wat betreft de kwakzalverij met z.g. *geneesmethodes*, het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst, biedt art. 436 van het Wetboek van Strafrecht: *het door niet toegelatenen, buiten noodzaak uitoefenen van een beroep, waartoe de wet een toelating vordert, een vrijwel stevig houvast, waarvan in de laatste jaren verscheidene malen gebruik is gemaakt. Anders staat het met de kwakzalverij met geneesmiddelen. Wij hebben het al herhaaldelijk gezegd: De wettelijke bepalingen daartegen zijn ondoelmatig en omslachtig. De voorvallen van den laatsten tijd hebben deze uitspraak geïllustreerd.*

Toepassing van art. 436 S.w.b. stuit hier meestal op wat de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst in art. 1 dier wet, onder die uitoefening verstaat, n.l. „het bereiden en tot

geneeskundig doel afleveren van geneesmiddelen”, zoodat men zijn toevlucht heeft genomen tot een hulpmiddel.

Dit heeft men gevonden in art. 30 der Pharmaceutische wet luidende: „Behalve door apothekers en door geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door onzen Minister van Binnenlandse Zaken, eene commissie van deskundigen gehoord, aan te wijzen, niet worden verkocht beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier middelen te bepalen.”

Dit artikel, oorspronkelijk bedoeld om de verkoop in 't klein, dus als geneesmiddel (om den *groothandel* niet te belemmeren) alléén te brengen in handen van bevoegden, heeft het aanzijn gegeven aan de bekende, meermalen gewijzigde lijst C, waarvan het hoofd thans luidt:

„C. *Lijst van geneesmiddelen*, die, behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen verkocht — onverschillig tot welk deel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande, dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen, met behulp van een of meer der op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheid bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.”

Met deze bepalingen, wij hebben het al dikwijls duidelijk gemaakt, heeft men nu getracht den verkoop van kwakzalversmiddelen, die stoffen bevatten voorkomende op lijst C, door *onbevoegden* te belemmeren.

Wij stellen vooraf dat wij, ook om redenen, die hier minder ter zake doen, geen voorstanders zijn van lijst C., zooals die thans geldende is en dat wij ook voor *bevoegden* strenger bepalingen tegen den verkoop van de ware kwakzalversmiddelen hoogst wenschelijk achten maar — faute de mieux — zoolang de wet er is, dient zij te worden toegepast. En wat zien wij nu gebeuren?

Wegens overtreding van de wet op de Artseneijbereidkunde heeft onlangs te Rotterdam terecht gestaan M. R., eigenares eener drogisterij, die

op 15 Juni gistamine, een artikel, dat volgens de Apothekerswet alleen door apothekers en daartoe bevoegde geneeskundigen mag verkocht worden, in haar winkel zou hebben doen verkoopen.

De hoofdagent-rechercheur L. de Levie verklaarde, ingevolge opdracht van den commissaris, in verschillende drogisterijen naar bepaalde geneesmiddelen te hebben gevraagd. In den winkel van R. heeft hij op 15 Juni naar gistamine gevraagd. Zonder meer is hem toen een fleschje overhandigd waarvoor hij 75 c. heeft betaald.

Het O.M. eischte wegens overtreding van art. 30 en 31 der Apothekerswet f 25 boete subs. 10 dagen hechtenis.

Als gemachtigde van verdachte trad op mr. G. C. A. Oskam, die, behalve een bezwaar van formeelen aard, nog een viertal redenen te berde bracht, waarop hij vrijspraak meende te kunnen vragen.

Ten eerste moet volgens arresten van den Hoogen Raad van 1914 en 1925 (abdijsiroop-arrest) in de dagvaarding gesteld zijn, dat het artikel als geneesmiddel verkocht is, wat in het onderhavige geval niet gebeurd is. Bovendien komen in lijst C massa's artikelen voor, die ook voor heel gewone doeleinden gebruikt worden, bijv. vaseline.

In de tweede plaats voerde pl. aan, dat het middel niet als geneesmiddel verkocht is, immers de rechercheur verklaart alleen naar gistamine, niet naar een middel voor hoofdpijn of wat dan ook, gevraagd te hebben.

Dan komt pl. tot de vraag of gistamine wel een geneesmiddel is. De Hooge Raad heeft uitgemaakt, dat onder geneesmiddel moet worden verstaan een artikel dat naar het spraakgebruik dient om ziekten te genezen. Gistamine nu dient alleen om ziekten te voorkomen. Dat het stoffen bevat, die op lijst C voorkomen, stempelt het nog niet tot een geneesmiddel, want dan zou ook boterletter een geneesmiddel zijn, omdat er saccharine in verwerkt wordt.

Ten slotte meent pl., dat de verdachte geen schuld kan ten laste gelegd worden, daar men toch niet van haar kan verlangen, dat zij alle stoffen gaat onderzoeken of ze ook te veel van het een of ander bevatten dat op lijst C voorkomt.

Het O.M. persisteerde bij zijn eisch.

De kantonrechter heeft verdachte vrijgesproken.

De kantonrechter overwoog o.m. dat niet bewezen geacht kon worden, dat de inhoud van het fleschje als geneesmiddel is verkocht.

Een soortgelijk resultaat had vroeger (zie hierboven) een vervolging, tegen een verkooper van Abdij-siroop ingesteld.

Ofschoon wij allen eerbied hebben voor de opvatting van de rechterlijke macht kunnen wij toch onze bevreemding niet verheelen, dat in casu, om ons tot de twee aangehaalde gevallen te bepalen, het begrip *verkoop als geneesmiddel* zoo eng is genomen.

Wij laten hier een uittreksel uit twee advertenties volgen in de laatste dagen uit couranten geknipt:

„Verkoudheid Griep? Irving's Gist-tamine Tabletten zullen haar in 24 uur genezen". 1)

„Een lepel Abdij-siroop op z'n tijd

Heeft menigee van Griep bevrijd!"

Dusdanige, min of meer gewijzigde aanbevelingen, de meeste onze couranten en tijdschriften zorgen er wel voor, kan men onopzettelijk lezen en nu vragen wij: kan er twijfel bestaan, dat deze middelen, zonder dat dit uitdrukkelijk gevraagd wordt, als geneesmiddel worden verkocht?

De vergelijking met stoffen als vaseline en boterletter gaat hier toch waarlijk niet op.

1) Wij cursiveeren.

BERICHTEN.

Eilers Kamercandidaat? Naar men aan de Leeuw. Ct. meedeelt, zijn oud-patiënten en patiënten, vrienden en bekenden van den bekenden Eilers, die beweert de tuberculose te kunnen bestrijden, in de weer om hem bij de eerstvolgende verkiezingen voor de Tweede Kamer candidaat te stellen. Eilers was reeds eerder hiervoor aangezocht, doch had toen bedankt. Thans schijnt hij er wel ooren naar te hebben.

(Telegraaf.)

Twee oude aanbevelingen. De *Kamper Courant* heeft haar zestigjarig bestaan gevierd en, naar aanleiding daarvan, haalt zij nog herinneringen van „Voor zestig jaren" op. Wij lezen o.a. daarin: Ook volgens advertentie, was toen het goedkoopste en meest praktische Modejournaal van Nederland de *Hollandsche Bazar*. Du Barry's Revalenta was toen het algemeen geprezen middel: tegen hartklopping en zenuwachtigheid, geweldige obstructiën en slapeelousheid, en een landbouwer te Oude Rijn verklaart dat zijne vier kinderen „zonder zogen alleen met de Revalenta groot gebracht zijn."

(Wij brengen in herinnering dat de Revalenta niets anders is dan gewoon *linzenmeel*.)

Verder schrijft de K. C.: „Ietwat pijnijk doet het aan in de redactioneele gedeelte een aanbeveling te lezen ten gunste van de Stollwerk-sche borst-bonbons — ouderen van dagen herinneren zich stellig den naam, mogelijk meer: „genezen dadelijk alle catharrhalische keel- en borstaandoeningen".

Mededeelingen van verschillende aard

De koorts- en kiespijnpoeder van Dr. J. B. Meenk.

In ons Maandblad van April 1920 bespraken wij de *Zenuw-hoofdpijnpoeders, recept van Dr.*

Meenk en deelden daaromtrent o.a. het volgende mede:

„Onder het portret van een eerbiedwaardig persoon staat: „Dit is mijn recept. Het beste voor Hoofdpijn- en Zenuwaandoening. Dr. J. B. MEENK." Wie de dokter is weten wij niet, maar misschien zal de heer E. M. BRASKAMP te *Rijswijk* er meer van weten." Deze heer n.l. blijkt als Gen. Agent (ook fabrikant?) op te treden.

Bij onderzoek bleek het middel te bestaan *alleen* uit *Antifebrine*, een bekende stof, die echter *met de grootste voorzichtigheid* mag worden ingenomen. Wij verwijzen verder korthedshalve, naar het aangewezen Maandblad.

Ook het Rijks-Instituut voor Pharmacotherapieutisch onderzoek (zie o.a. het Maandblad van Maart 1923) vond aanleiding ernstig tegen deze poeders te waarschuwen.

De firma BRASKAMP schijnt intusschen in 't bezit te zijn van nog meer recepten z.g. afkomstig van Dr. MEENK. Wij laten n.l. de volgende aanbeveling aan wederverkoopters:

„E. M. BRASKAMP, Rijswijk (Z.H.) Telefoon 708, is het beste adres voor onderstaande artikelen:

Pellets van Dr. J. B. MEENK (kaarten met 12 doosjes, 30 cent per doosje verkoop).

Peruzalf van Dr. J. B. MEENK (doosjes met portret 25 cent per doosje verkoop).

Zenuw-hoofdpijnpoeders van Dr. J. B. MEENK (5 cent per poeder verkoop, f 1.10 per doos van 25 poeders).

Koorts- of kiespijnpoeders van Dr. J. B. MEENK (7½ cts. per poeder).

Maagpoeders van Dr. J. B. MEENK (5 cents per poeder verkoop, f 1.10 per doos van 25 poeders).

„*Scaldis*" Influenzapoeders (5 cts. per poeder verkoop, f 1.10 per doos van 25 poeders).

Wormpoeders van Dr. J. B. MEENK (8 cts. per poeder verkoop).

Bloedzuiverende Maag- en Slijmpillen van Dr. J. B. MEENK (40 cts. per doosje verkoop).

Minimum winsten 33% tot 40%."

Van deze middelen trok vooral onze aandacht: *De Koorts- en Kiespijnpoeder* omdat in den laatsten tijd voortdurend reclame daarvoor wordt gemaakt. Men zond ons o.a. de volgende advertentie, bijna elke week opgenomen in *De Notenkraker*:

„De Koorts- en Kiespijnpoeder van Dr. J. B. MEENK geneest onmiddellijk de strengste kiespijn. Ze geeft terstond temperatuurverlaging en minder bloeddruk. Bij uw drogist verkrijgbaar a 7½ cent per stuk uit roode doos. Portret in de poeder. Driehoekzegel achter de poeder met de letters E. M. B. Gen. agent E. M. BRASKAMP, Rijswijk Z. H."

Het onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS, bracht aan het licht, dat in het poeder aanwezig waren *aspirine* en *zwavelzure chinine* (de gewone kinine) twee bekende en veel gebruikte geneesmiddelen, die echter *bij samenvoeging* gevaar voor den verbruiker kunnen opleveren.

In het *Pharmacotherapieutisch Vademecum* van Dr. PINKHOFF en Prof. v. D. WIELEN wordt vermeld dat een mengsel van beide stoffen, vooral in zure oplossing, (maagsap?) op den duur chinotoxine vormt, dat *zeer vergiftig* is.

Tegen het gebruik moet dus ernstig worden gewaarschuwd, nog daargelaten dat wij het onverstandig en onraadzaam achten, krachtige

middelen als aspirine en kinine op eigen gezag en op advies van een handelaar in verpakte geneesmiddelen in te nemen.

Maar zal men zeggen 't is toch een geneesheer van wie de recepten afkomstig zijn? In ons no. van April schreven wij: „Wie de dokter is weten wij niet"; thans echter zijn wij, in dit opzicht, wijzer.

Toevallig, juist toen het onderzoek betreffende „De koorts- en kiespijnpoeder" begonnen was, ontving de Secretaris onzer Vereeniging een schrijven van een *kleinzoon* van Dr. J. B. MEENK, dat hij *vernomen had dat de naam van zijn grootvader*, destijds geneesheer te Driebergen, als reclamemiddel gebruikt werd door handelaren in verpakte medicijnen en waarbij hij verder om nadere gegevens verzocht.

Dit schrijven gaf ons aanleiding om de waarschuwing tegen de poeders voorloopig uit te stellen totdat het Bestuur inmiddels inlichtingen omtrent Dr. MEENK had ingewonnen. En wat bleek nu? Dat, volgens een welwillende mededeeling van den heer Secretaris van de Gemeente *Utrecht* genoemde Dokter den 1sten December 1898 aldaar is overleden.

Dit bracht ons op het vermoeden dat Dr. M. inderdaad buiten de recepten en de reclame stond en dat van zijn naam op ongepaste wijze, vele jaren na zijn dood, misbruik werd gemaakt.

Waarop dit vermoeden (zekerheid hebben wij helaas! niet) berustte?

Eerst in het jaar 1899 het stervensjaar van Dr. M. is *Aspirine* in den *arsenijschat* opgenomen en was destijds nog lang zoo niet bekend en in gebruik als tegenwoordig.

Is het nu aan te nemen, dat deze stof in een recept van Dr. M. voorkomt? Is onze twijfel en de daaruit getrokken conclusie niet gerechtvaardigd? Misschien zijn er onder onze lezers enkele, die in staat zijn ons nadere inlichtingen te verschaffen; zij zouden ons daarmede zeer verplichten.

De wijze waarop met dien naam van Dr. M. en zijne recepten geschermd wordt, deed ons, *in het algemeen belang*, er toe besluiten reeds thans uiting te geven aan de bij ons opgewekte vermoedens.

Viscillin.

„Verlangt gij Uw gezondheid terug? Drinkt „Viscillin! Het constitutiemiddel."

Zoo staat er op een der brochures, door de N.V. Handelmaatschappij „Viscillin", Groote Markt 37 te Rotterdam, verspreid.

Op den omslag van een ander boekje lezen wij: „2 *vaststaande feiten*. 'n Verkeersagent regelt 't verkeer. *Viscillin* het Constitutiemiddel regelt „Uw gezondheid."

Nu, wat wil men meer van zoo'n uitstekend geneesmiddel?

Wij lazen de brochures met aandacht na en er kwam bij ons toch wel eenige twijfel omtrent de *waarde* van het Constitutiemiddel. Na een geleerde beschrijving van opbouwstoffen voor het menschelijk organisme wordt medegedeeld dat „een minimum van mineraalstoffen" vereischt wordt „voor de instandhouding van het leven, voor den regelmatigen gang van de in ons lichaam plaats vindende werkingen."

„Viscillin nu is een op deze wetenschappelijke basis opgebouwd kunstmatig mineraalwater, dat de voor het levende organisme noodzakelijke

zouten in opgelosten toestand bevat en wel in een zoodanige verhouding, als door de natuur zelf is aangegeven en waarvan de werking berust op de vernieuwing van het celweefsel."

Ofschoon verklaard wordt: „Het is geen specifiek geneesmiddel tegen een of andere ziekte, maar een opbouwmiddel" worden toch, in de bijgevoegde attesten, bijzondere resultaten vermeld en nemen wij uit een der brochures het volgende over:

„Bijzonder doeltreffend bleek *Viscellin* te zijn bij reumatiek en jicht. Dat vooral bij deze ziekten het kan voorkomen dat na gebruik van eenige flesschen de pijn heviger optreedt is een bewijs, dat *Viscellin* genezend begint te werken en moet dus in ieder geval met de kuur worden doorgestaan." (1)

En nu komen wij tot het middel zelf. Volgens het onderzoek van de heeren N. KEULEMANS en H. T. LIEM bestaat het uit een wijnflesch, gevuld met een oplossing in water van *thiosulfas calcicus* ± 70 mgr. op 100 deelen en *calciumsulfaat* ± 200 mgr. op 100 deelen, benevens een spoor *keukenzout*.

Nieuwe stoffen zijn dit inderdaad niet en uit alles blijkt weer een poging om, op z.g. wetenschappelijke wijze, maar met veel ophef, munt te slaan uit de tegenwoordig zooveel, ten rechte of ten onrechte, aangeprezen kalkverbindingen.

Wij raden een ieder aan: raadpleeg voor het gebruik, uwen geneesheer; in 't algemeen: Wees voorzichtig! Ook nog in ander opzicht. Een te goeder naam staand apotheker was onvoorzichtig genoeg (wij weten geen andere benaming) voor een klant, op verzoek, een paar flesschen *Viscellin* te bestellen en hij deed dit aan het hoofdkantoor.

Dit was voor den ondernemer voldoende reden om in zijn advertenties te zetten, dat het water bij den bedoelden apotheker verkrijgbaar was. Op diens protest is dit echter daarna weer uit de advertenties weggelaten.

Is zoo iets niet kenmerkend voor de N.V.?

Gevaarlijke reclame voor Kalzan.

In het Maandblad van Maart 1923 bespraken wij, onder het hoofd „Gevaarlijke aanbevelingen", de reclame, die voor talrijke specialité's in de couranten wordt gemaakt, zelfs zonder dat wij die middelen, als zoodanig, gevaarlijk konden noemen. Wij deden aan die beschouwing de volgende opmerking vooraf gaan: In 't algemeen schuilt in de aanbeveling in advertenties van een of ander middel tegen een of meer kwalen een groot gevaar.

Het publiek is in het meerendeel der gevallen niet in staat een oordeel over den aard van zijn kwaal te vellen (dit is alleen den deskundige toevertrouwd). Afgaande op de beloften in de advertentie, verbeeldt het zich aan een der daarin genoemde kwalen te lijden, slijkt het middel — dat misschien juist zeer ondoelmatig is — en laat den juisten tijd voor doelmatige behandeling verloren gaan.

Wij zijn van meening, dat het bovengezegde ook van toepassing is op de enorme reclame die tegenwoordig voor *Kalzan* wordt gemaakt.

1) Een dergelijke methode om zooveel mogelijk te laten gebruiken, ook al merkt men niets van verbetering, is niet vreemd en moge onze lezers tot voorzichtigheid aanmanen. Red.

Hoe wij over dit middel dachten, hebben wij vermeld in de „Correspondentie" van ons Maandblad van Mei 1926. Wij schreven daar:

„De *Kalzan-tabletten* zijn ons bekend, wat wel te begrijpen is omdat deze, onophoudelijk, met opsomming van allerlei kwalen, geadverteerd worden op een wijze, die veel heeft van kwakzalverij.

Dat wij intusschen huiverig zijn, die tabletten als zoodanig te beschouwen vindt zijn grond daarin, dat tegenwoordig, van medische zijde meer-malen gewicht wordt gehecht aan therapeutische kalkbehandeling, zoodat misschien in sommige gevallen de tabletten nuttig effect kunnen sorteerden. „In sommige gevallen", want talrijk zijn de omstandigheden, waarbij het gebruik van kalk *contrageïndiceerd* is, zoodat het vooraf innemen van *medischen raad* bepaald noodzakelijk is."

Dat wij, in ons oordeel niet alleen staan, moge blijken uit de onderstaande „Correspondentie", door ons gevonden in het welwillend toegezonden Homeopatisch Maandblad van 15 Januari 1927:

„Het gebruik van *Kalzan-tabletten* is in 't algemeen onschadelijk en kan zijn nut hebben maar of het in uw geval gewenscht is, kunnen wij zonder meer niet beoordeelen. In elk geval moeten wij u raden u door een hom.-geneesheer ten uwent te laten behandelen."

Dat wij op deze zaak, na onze waarschuwing in Mei j.l., nog eens terugkomen vindt zijn reden daarin, dat wij in de laatste dagen talrijke vragen om inlichtingen ontvangen. Vermoedelijk is dit het gevolg van het aan de huizen rondzenden van een niet onaardig geïllustreerde brochure, getiteld: *Kracht en Weerstandvermogen*, waarin de tabletten o.a. worden aanbevolen bij „huid-ziekten, winterhanden, ontstekingen diarrhee, zwangerschap, hooge bloeddruk, reumatiek, toevallen, asthma, suikerziekte, hooikoorts, longbloeding, zenuwhoofdpijn, menstratiepijnen, nerveuze hartkloppingen, chronische zweren, jicht en kropgezwellen."

Vraagt uwen geneesheer of een dergelijke aanbeveling *gevaarlijk* is... of niet?

Naiher Pastilles.

Van welwillende zijde ontvingen wij eenige dezer pastilles en een daarbij behoorende beschrijving, die dezer dagen uit Den Haag werden verzonden, met de vraag, of het iets voor onze Vereeniging is.

Ofschoon wij het middel nog nergens geadverteerd zagen, zien wij geen bezwaar de vraag bevestigend te beantwoorden en wel des te eerder, omdat het biljet, gevoegd bij het *Engelsche* praeparaat, in het *Nederlandsch* gesteld is en men dus ook de exploitatie van onze landgenooten op het oog heeft.

Waarom wij er kwakzalverij in zien? Het middel wordt aanbevolen „tegen verschillende ziekten en ongesteldheden die door stoornis der spijsverteringsorganen ontstaan" en wordt aldus ingeleid:

„De voorouders der tegenwoordige geslachten overal ter wereld hebben sommige soorten wortels, boombast en kruiden als huismiddel gebruikt. Deze geneeskrachtige planten werden ijverig verzameld en in onbereiden vorm op de eene of andere plaats voor toekomstig gebruik gereed gehouden. Sommige volken, die de wereld voor het begin der Christelijke tijdrekening be-

volkten, hebben ons in hunne geschriften zelfs, beschrijvingen nagelaten van eenige derzelfde middelen, die tegenwoordig door de medische wetenschap aangenomen en in alle huisgezinnen in gebruik zijn.

„Evenals het niet langer voordeelig voor een huisgezin is, zijn eigen schapen te scheren en met opoffering van veel moeite van het tehuis gesponnen garen zijne kleeding te weven, zoo is het ook niet langer noodzakelijk, dat het tegenwoordig geslacht zijne huismiddelen persoonlijk verzameld en toebereid.

„Het is gedurende vele met gunstig gevolg bekroonde jaren ons doel geweest, door middel van agenten ter plaatse in alle huisgezinnen ter wereld onze welbekende pastilles te verbreiden, die wetenschappelijk bereid zijn uit zulke geneeskrachtige planten en kruiden, welke door de geneeskundige wetenschap en door gebruik in het huishouden van vele opeenvolgende geslachten onder de krachtigste middelen tegen stoornis in de spijsverteringsorganen gerekend worden."

Als bestanddeelen van dit „wetenschappelijk bereid" geneesmiddel worden opgegeven:

Rabarber, Aloe, Spaansche peper, Polei, Senelbladeren, Groene Munt, Zoethout, Alruin. 1)

De heeren N. KEULEMANS en H. T. LIEM konden daarin aantoonen: rhabarber, aloe, Spaansche peper, zoethout en naar den smaak, peper munt; sennebladen werden echter niet aangetroffen. Maar het komt ons voor, dat ook zonder deze, de pastilles voldoende sterke laxeerstoffen bevatten om de spijsverteringsorganen, op den duur, danig in de war te brengen. Een voortdurend gebruik is beslist af te raden.

Wij zouden hiermede kunnen volstaan maar er is nog een andere reden, die tot waarschuwen noopt.

Als fabrikant van het middel, of liever als Directeur van de vennootschap, draagt elke doos de handteekening van M. A. WINTER te Washington en deze is een oude, geen goede, kennis van onze Vereeniging. Misschien herinneren zich enkele leden nog den naam van Winter's Gezondheidshersteller waartegen wij, rlm 25 jaar geleden, met kracht te velde trokken. En niet alleen wij maar ook de Gezondheidsraad en verschillende binnen- en buitenlandsche organen.

Men wete derhalve waaraan men zich te houden heeft!

1) Polei is *Mentha Pulegiä*, Alruin *Allium Victoralis!* Red.

UIT DE PERS.

Een kwaad van onbepaalde afmetingen.

Het onderstaande is overgenomen uit het *Tiësch Nieuwsblad*, voor welks toezending wij der Redactie onzen hartelijken dank betuigen:

„Het moge in de ooren van een groot deel van het publiek vreemd klinken, maar een feit is het, dat in ons land geen kwaad weliger tiert dan het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Een enkele maal wordt eens een of andere wonderdokter of helderziende voor den kantonrechter gebracht en worden de bewezen feiten met geldboeten gestraft, maar een afdoende maatregel is dit niet, om de doodeenvoudige reden, dat de opgelegde boeten slechts een zeer gering percentage uitmaken van de met de practijk behaalde winst. Onder deze omstandigheden kan het wel niet anders, of het bedrijf van de heeren en dames, die op de lichtgeloovigheid en vaak verbijsterende onkunde van het publiek specu-

leeren om zich een gemakkelijk broodwinning te verzekeren, moet floreeren.

Het behoeft waarlijk geen betoog, dat het hier een kwaad betreft, dat in vele, zeer vele gevallen de allernoodlottigste gevolgen met zich brengt. Velen van de z.g. wonderdokters en helderzienden zijn ongetletterden, missen zelfs de meest elementaire kennis van de anatomie en gezondheidsleer en de middelen die zij hun patiënten (lees slachtoffers) voorschrijven, zijn ongelooflijk. De practijk van deze menschen is niet alleen misleidend en gevaarlijk, het is bepaald misdadig! Winstbejag in de meest grove en weerzinwekkende vorm, is hier het „Leitmotiv.”

Interessant is dit verband is te lezen wat het verslag van den Hoofdinspecteur van de Volksgezondheid, belast met de leiding van het geneeskundig toezicht op de Volksgezondheid, over 1925, hiervan o.m. zegt: 1)

„Gedurende het verslagjaar werden herhaaldelijk vonnissen geveld over personen, die onbevoegd de geneeskunst hadden uitgeoefend. De vonnissen hadden betrekking op het onbevoegd uitoefenen van de geneeskundige, van de verloskundige en van heelkundige practijk. Enkele opgelegde boeten waren niet malsch. Zoo werd o.a. f 150 en f 100 boete gevoerd.

In andere gevallen was de straf echter zeer gering, zoodat een der inspecteurs zich er over beklagt, waarbij hij opmerkt, dat op deze wijze de pogingen door de inspectie aangewend om het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst te beperken niet voldoende ondersteund worden. Zoo ging een vrouw, niet bevoegd de verloskunde uit te oefenen, herhaaldelijk tot het verleen van verloskundige hulp over, niettegenstaande haar dringend was aangeraden dit achterwege te laten. De kantonrechter veroordeelde haar voor tien geconstateerde overtredingen tot 10 maal f 15.— boete, welk vonnis door de rechtbank werd veranderd tot 10 x f 8.—. De met de practijk behaalde winst zal wel grooter zijn geweest.

Van Duitsche zijde kwam een klacht over een Nederlandsche vrouw, die onbevoegd op de Duitsch gebied de verloskunde uitoefende. Er werd getracht haar deswege strafrechtelijk te doen vervolgen.

Enkele malen werd door onbevoegden getracht om bij het houden van voordrachten tevens patiënten te behandelen tot staving van de door hen verkondigde theorieën omtrent genezing van kwalen. Door de waakzaamheid van de politie en van de inspectie kon dit steeds worden voorkomen.”

Men zou dit lezende, die heel begrijpelijke vraag gaan stellen, of het niet hoog tijd wordt, dat de wetgeving op dit gebied niet herzien kan worden in dien zin, dat voor delicten, het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst betreffende, uitsluitend gevangenisstraf opgelegd wordt. Het zou waarlijk een doeltreffend middel tot bestrijding van het voortwoekerend kwaad zijn!

Maar voor dit, staan nog andere middelen ten dienste. In de eerste plaats toch zal publieke voorlichting de oogen van de menschen, die baat zoeken bij wonderdokters en helderzienden, moeten openen. Het publiek moet leeren begrijpen, dat uitsluitend de medische wetenschap in staat is hulp te brengen waar deze verlangd wordt.

1) Ook reeds opgenomen in ons Maandblad van Januari j.l. (Red. Mbl.)

Hoezeer zou hier de Pers een taak vinden om in het algemeen belang werkzaam te zijn! En daarnaast, welk een werking ten goede, zou hier op het terrein van het onderwijs bereikt kunnen worden!

Wanneer aan de gezondheidsleer eens wat meer aandacht bij het onderwijs besteed wordt, wanneer deskundige voorlichting de jeugd waarschuwd tegen de gevaren die gelegen zijn in de practijk van wonderdokters en helderzienden, dan behoeft niet getwijfeld te worden, of de heeren en dames wonderdokters en helderzienden zullen als giftige reptielen uit de samenleving geweerd worden.

Bedroevend is het te lezen, dat de algemeene vergadering van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij, slechts door de bestuursleden bezocht werd. Het streven van deze vereeniging verdient waarlijk meer belangstelling, omdat zij, geheel belangeloos, het publiek tracht voor te lichten inzake den verpestenden invloed van wonderdokters en kwakzalvers.

Het is met groote belangstelling en interesse, dat wij steeds weer het door haar uitgegeven Maandblad lezen en wij spreken de hoop uit, dat haar streven op den duur met succes bekroond moge worden. In het belang van de gemeenschap en in het belang van de volksgezondheid!”

ZELF DOKTEREN!

Een waarschuwing in den griep-tijd.

Gaarne nemen wij het onderstaande over uit *Het Vaderland*, welk blad ons stalwillend werd toegezonden.

„Er woonde in den Haag een heer, die als zooveel anderen vrees voor de thans heerschende griep koesterde. Het heette wel, dat de ziekte niet gevaarlijk was, maar zoo heel jong was hij niet meer — na een mooie Indische carrière was hij gepensioneerd — en zijn hart was niet heelemaal zooals het zijn moest. Hij nam zich dus goed in acht en zorgde in de eerste plaats geen kou te vatten.

Toen hij nu een echtpaar uit Indië, goede bekenden uit vroeger tijd, tegen kwam, was het niet meer dan natuurlijk, dat het gesprek weldra over de ziekte liep en hij kon niet nalaten te bekennen, dat hij bang er voor was.

„O maar”, zei mevrouw „dat behoeft u werkelijk niet te zijn! Als u maar een paar keer per dag een of twee pastilles, — en zij noemde een der talloze salicylpreparaten, welke tegenwoordig in den handel en bij elken apotheker en drogist verkrijgbaar zijn — gebruikt, behoeft u zich niet ongerust te maken. Daar leggen alle griepbacillen het tegen af!”

Dankbaar voor dien raad haastte hij zich de bedoelde pastilles in te slaan en thuis gekomen nam hij er een van in. Dat bekwam hem best, hij vond zelfs, dat hij in geen tijd zoo goed had geslapen, zoodat hij den volgenden dag er twee tegelijk innam. Dat was na de koffie. Maar het, duurde niet lang of hij gevoelde zich onlekker, kreeg last van zijn hart, ging naar bed en toen enkele uren later een dokter te hulp werd geroepen, stond deze voor een stervende. Met inspuitingen en andere middelen werd getracht de hartwerking weer in orde te brengen, maar alle pogingen waren vergeefs, hartverlamming maakte in den nacht een einde aan het leven van den armen man.

„Die verv..... salicylpreparaten”, heeft de dokter later gezegd, „maken meer slachtoffers

dan de menschen denken en dat komt, omdat zij worden aangepreekt onder bewering, dat zij onschuldig zijn. Voor een gezond mensch mischienen niet zoo erg gevaarlijk, maar wie durft tegenwoordig zeggen, dat hij volkomen gezond is? Er loopen heel wat menschen rond met hart- en andere kwalen, die zich daarvan niet eens bewust zijn en voor dergelijke zieken zijn al die specialités, buiten voorkennis van den dokter genomen, gewoonweg vergift. Een doktersrekening wordt niet altijd met een vroolijk gezicht ingekeken, maar een ontijdige begrafenisrekening is nog heel wat verdrietiger. En de toezending zou daarvan dikwijls kunnen voorkomen worden, als men wat minder op zijn eigen houtje dokterde.

Wie er geen verstand van heeft, zal toch niet gaan probeeren zijn schoenen te lappen of zijn horloge te repareren; waarom neemt men dan wel dergelijke proefnemingen op zijn eigen lichaam, terwijl men allicht kans heeft, dat de geraadpleegde geneesheer er wat meer van afweet? Die heeft ten minste er voor gestudeerd en degeen, die u op straat een of ander salicylmengsel aanraadt, weet er niets van!”

RECHTSZAKEN.

HOOG E RAAD.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

De Hooge Raad behandelde onlangs een cassatieberoep van A. B. te Rotterdam, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde door de rechtbank te Rotterdam veroordeeld tot f 100 boete. B. kreeg bij zich een maagpatient, constateerde, dat diens maag te laag zat, en drukte op het bloote lijf van B.; hij liet de betaling aan B. over.

Mr. Perridon uit Rotterdam lichtte de volgende cassatiemiddelen toe:

1. Schending, althans verkeerde toepassing van art. 342, wetboek van strafvordering, doordat de rechtbank uitsluitend op de verklaring van één getuige heeft aangenomen, dat requirant het hem tenlaste gelegde, voor zooveel betreft het verleen van geneesundigen bijstand aan B. heeft begaan.

2. Schending, althans verkeerde toepassing van de artikelen 358, 359, 338, 339, 341, 422 en 423 j°, 425, 350 en 352 j°, 415 van het wetboek van strafvordering, 436 van het Wetboek van Strafrecht en art. 1 der wet van 1 Juni 1865, doordat de als zoodanig in het vonnis aangewezen feiten en omstandigheden de redengeving voor de in het eerste middel vermelde beslissing niet kunnen opleveren, in ieder geval het als bewezen aangenomene niet uit den inhoud der bewijsmiddelen kan worden afgeleid.

De advocaat-generaal, mr. Besier, heeft 24 Jan. conclusie genomen.

Het opwekken van de verwachting dat bekl. zijn patient zou genezen achtte mr. Besier in het bewijsmateriaal niet te vinden. Hij concludeerde mitsdien, dat het bestreden vonnis zou worden vernietigd, voorzover daarop beroep in cassatie was ingesteld, en dat de zaak zou worden verwezen naar het hof te 's-Gravenhage.

Arrest: 21 Februari. (N.R.C.)

CORRESPONDENTIE

A. A. K. te W. De kruiden tegen galsteen zijn reeds vroeger onderzocht maar waren toen zoo uitgedroogd en tot poeder vergaan, dat geen resultaat verkregen werd.

Het door u gezondene ziet er beter uit, zoodat wij hoop hebben de samenstelling te kunnen vinden. Een beetje geduld s.v.p.

D. K. te A. *Vichy Etat* rekenen wij niet tot de kwakzalversmiddelen.

A. N. te R. *Eksip*, tegen suikerziekte is door het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek als *waardeloos* verklaard. Zie ook ons Maandblad van Juli 1925.

W. N. K. te H. Wij lazen met genoegen het schrijven van Prof. B. Wij wachten nu maar af.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te *Amsterdam* C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam* MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Meij. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING f 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD f 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Electriche kuren van Alimonda. Berichten: Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Een nieuwe lijst C. — Kwakzalversadvertenties in vakbladen.

Mededeelingen van verschillenden aard: Nog eens Gist-tamine.

Uit de Pers: Het toestel van Wijnberg. — Tuberculose en kwakzalverij.

Rechtszaken: Hooze Raad. — Oplichting — Een bekende kruidkundige te Haarlem.

Correspondentie.

LILIËNBACH, DR. MAX VOGEL, FR. STEIN, DR. NOË en anderen, met bijlagen. Interessante berichten omtrent eene nieuwe, uitsluitend Electriche Geneesmethode.

„Zachte, volkomen pijnlooze, resultaatvolle, eigenaardige behandeling, bij alle acut en chronisch lijden, aan eenvoudigheid alle kuren „overtreffend.” — Energiek, snel, nawerkend.” . . . „Het werkje handelt ook over wetenschappelijke „openbaarmaking der methode — ook voor oningewijden — en billijke spoedige verkrijgbaarstelling van apparaten voor zelfbehandeling.”

De aankondiging van zoo'n universeele, alles overtreffende allesgezezer noopte ons tot nadere kennismaking en wij haasten ons het resultaat van onze kennismaking onder de oogen van onze lezers te brengen, teneinde hun vooreerst de onnoodige uitgave van 80 cent te besparen en — en dit is de hoofdzaak — hen tijdig te waarschuwen tegen de adder, die in dit boekje, onder het gras verscholen ligt. Want op iemand die slecht leest of niet eenigszins op de hoogte is van de streken der kwakzalvers, kan het boekje dat, als 't ware, met overtuiging geschreven is, den indruk maken alsof dit eens alles de zuivere waarheid is. Bij goed nadenken echter en wanneer men zich nauwkeurig rekenschap geeft van het gelezene, kan het niet anders of men raadt spoedig het doel, waarmee het boekje in de wereld wordt gebracht. Tenminste voor ons bestaat daaromtrent geen twijfel meer en, teneinde ook onze lezers onze overtuiging te doen deelen, is het noodig dat wij het boekje iets uitvoerig bespreken.

Het werkje, dat, naar wij moeten opmaken, oorspronkelijk in het Italiaansch verscheen, heet nit het Duitsch vertaald te zijn en wel door een Nederlander die, volgens het voorbericht, „om de „belangrijkheid der vinding het niet ongepast „vond, ook voor zijn landgenooten een en ander „in ruimen kring bekend te maken.”

't Spijt ons het te moeten zeggen, maar de vertaling, boezemt ons geen vertrouwen in.

Den lezer zal bij de enkele stukjes die wij uit het boekje moeten overnemen, met ons zeker wel eens de vraag op de lippen liggen: is hier een Nederlander aan 't woord of niet?

Wij wijzen hierop niet uit taalfitterij, maar om-

dat deze bijzonderheid ons reeds stof geeft tot wantrouwen.

En dit wantrouwen wordt versterkt bijna met iedere bladzijde die wij verder lezen.

Het boekje begint met een „Algemeene beschouwing over Elektrotherapie.” Zooals te verwachten is worden de „blufferige couranten-aankondigingen „over onfeilbare genees- en versterkende middelen” veroordeeld en wordt er op gewezen dat „niettegenstaande de veelbelovende berichten over „nieuwe therapeutische behandelingswijzen” de algemeene ziekte-toestand nauwelijks verbeterd is.

„Wanneer men daarom”, zoo zegt de schrijver, „niet voortdurend teleurstellingen voeden wil, is „het dringend geboden, eene strengere kritiek als „tot heden, aan alle nieuw opduikende verbeteringen op het gebied der krankenbehandeling — „bizarde betrekkelijk hunne geneeswerking — te „oefenen. Men zal vooral zijn oordeel van in- „vloeden der persoonlijkheden en autoriteiten vrij „te houden hebben en slechts daadzaken laten „spreken, in de tweede plaats echter deze daad- „zaken slechts dan als beslissend aanzien, wanneer „eene groote rij derzelve de gevolgtrekking op „eene en dezelfde werkende oorzaak, „naar de wetten der logica, vordert.”

En wanneer men dit doet, dan komt de schrijver in het tweede hoofdstuk, waarin hij eerst verschillende methoden van electriche behandeling bespreekt, beoordeelt en sommigen hoog houdt, tot de slotsom, dat: „Wanneer het nu onder- „zoekers in den jongsten tijd gelukt is eene methode „te ontdekken, door middel van welke niet „slechts de nadeelige pathologische gevolgen ver- „meden worden, die met de electriche behande- „ling, naar erkenntenis van beduidende vakmannen, „slechts te dikwijls verbonden zijn, maar ook „gelijkmatige gunstige gevolgen in de meeste „krankheden, en wel ook in zulke behaald worden, „bij welke de tot dusverre gevolgde behandeling „zich gansch niet beproefd toonde of even zoo „onzeker bewees als de geneeskundige therapie, „zoo heeft daarmede de geneeskunde eene wezen- „lijke verrijking ervaren, welke de vordering der „psychiatrische therapie in 't algemeen en der „electriche inzonderheid te pas komen zal.”

En uit het vervolg van het boekje blijkt nu, dat

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

D. K. Boom, arts te *Den Haag*.

S. v. Nooten, med. cand. te *Leiden*.

A. Speer te *Amsterdam*.

ELECTRISCHE KUREN

uitgevonden en toegepast door de doctoren von
Alimonda.

Het is reeds meer dan dertig jaar geleden, dat wij meenden te moeten waarschuwen tegen de z.g. geneesmethode hierboven vermeld. Door een voortdurende reclame heeft deze methode hier te lande ingang gevonden, blijkende uit de talrijke aanvragen om inlichtingen bij ons ingekomen. Voorzover de aanwezige voorraad Maandbladen dit toeliet hebben wij de aanvragers, zooveel mogelijk, tevreden gesteld; thans echter vinden wij het raadzaam nog eens uitvoerig op deze zaak terug te komen.

Van de verschillende artikelen, in ons blad aan deze „kuren” gewijd, laten wij hier — in hoofdzaak — een waarschuwing volgen, verschenen in October 1894, niet zoo zeer betrekking hebbende op het apparaat als op de aanbevelende brochure. De lezer zal er zijne gevolgtrekkingen uit kunnen maken:

Sedert eenige maanden prijkte de volgende advertentie in onze Nederlandsche bladen:

„Bij J. O D É te *Schiedam* is verschenen, voor rekening van den vertaler, en wordt, na ontvangst van f 0.80 (postwissel), franco toegezonden:

ELECTRISCHE KUREN,

uitgevonden en toegepast door de Doctoren VON ALIMONDA, te *Sagrado*, besproken door LILL VON

de heeren VON ALIMONDA de gelukkigen zijn, die deze methode ontdekt hebben.

„De heeren Von Alimonda, waarvan de een als „med. Doctor zijne vorming aan de Weener hoogeschool te danken heeft, de andere echter als doctor in de rechten zich later bij den arbeid zijns „broeders aansloot, hebben twintig jaren aan de „studie en de praktische beproeving dezer hun „eigendommelijke, tot heden als hun geheim be- „waarde, electriche geneesmethode opgeofferd en „beschouwen als een hoofdvoordeel derzelve: de „energieke, snelle, namerkende (*) denkbaar zacht- „ste procedure, welke, wanneer zij eenmaal „algemeen ingang gevonden zal hebben, aan „eenvoudigheid alle kuren overtreffen zal.”

En na deze beschouwing gaat de schrijver over tot verheerlijking van de ALIMONDA's en hun methode.

Na een min of meer poëtische beschrijving van de reis naar *Sagrado*, het plaatsje waar zich het kasteel *Alimonda* bevindt, van het dorpje zelf en van het kasteel met zijn *electrisch ambulatorium* volgt een opsomming van de talrijke lijders en hunne kwalen, die *allen* in de inrichting genezing hebben gevonden. Wij noemen slechts enkele dier kwalen:

Brightsche nierziekte na 24 zittingen volkomen genezen.

Maagkanker na 7 zittingen volkomen genezen.

Een groot gezwel in het oog tengevolge van een hoornstoot van een os na 1 zitting volkomen genezen.

Gewrichts-rheumatiek na 4 zittingen volkomen genezen.

Longontsteking na 8 zittingen volkomen genezen.

Bloedvergiftiging (met tetanus) na 4 zittingen volkomen genezen.

Gapende hoofdwond en hersenschudding na 3 zittingen volkomen genezen.

Eén bijzonder merkwaardig geval wenschen wij in zijn geheel over te nemen; het betreft de vrouw van een huurkoetsier uit Triëst.

„Dezelve kon, na vijfmalige zwangerschap geen „levensvatbaar kind, naar 't welk de echtelieden „zeer verlangden, ter wereld brengen. Het eerste „kind leefde maar eenige dagen, daarna volgden „misgeboorten. Tengevolge daarvan was zij gansch „uitgeput en als nabij den dood. Zij herstelde een „weinig, werd weder zwanger (ten zesden male) en „kwam in dezen toestand onder behandeling van „Dr. Alimonda. Wel bracht zij ook ditmaal nog „een dood kind ter wereld, maar eerst in de „zevende maand, en de moeder was daarbij zoo „krachtig, dat zij reeds na 4 dagen opstaan en de „wasch doen kon.

„De kuur werd voortgezet. Eerst na 10 maanden werd zij weer zwanger en baarde na negen „maanden een voldragen gezond meisje, dat met „den naam van „Electra” gedoopt werd. „Sedert „dezen tijd (1882) bracht zij nog 2 gezonde kinderen ter wereld, welke zoo krachtig waren dat „zij met 6 maanden staan en met 9 maanden „loopen konden. Na de geboorte van het tweede „kind werd zij krank tengevolge van verkoeling, „aan gewrichts-rheumatiek, werd door haren arts „met morphiüm behandeld en was aan 't gansche „lichaam verlamd, zoodat zij moest worden gedragen. Door Alimonda's electriche behandeling

(*) „nachhaltige”.

„herstelde zij in vier maanden. Twee jaren na deze „genezing kwam het derde kind ter wereld. De „moeder verblijdt zich heden in de beste gezondheid en vindt geen woorden genoeg om hare „dankbaarheid voor den „redder haars levens en „hersteller van haar familiegeluk” uit te drukken.”

Onze ruimte laat niet toe, meer van de in het werkje genoemde wonderdadige genezingen aan te halen; wij zouden het gaarne hebben gedaan om onze lezers de gelegenheid te geven ons oordeel nader aan de medegedeelde feiten te toetsen.

Ons oordeel nl. is: dat wij aan die wonderdadige verhalen *geen geloof hechten*, dat de schrijver juist *te veel* bewijst en dat de opgeschreefde berichten van al die genezingen ontspringen uit dezelfde bron waarin zoo menig kwakzalvers-attest zijn oorsprong vindt. De schrijver voelt zelf, dat hij de zaak te veel ophemelt om geloof aan zijne beweringen te doen slaan en wapent zich daarom aan het slot met de volgende tirade:

„Het is iedereen geoorloofd deze, van personen „die hem onbekend zijn, uitgaande berichten over „zoo ongewone resultaten te betwijfelen. Maar, wie „zonder voorafgaand onderzoek de „mogelijkheid dezer daadzaken ontkent en gelijk „dit in dergelijke gevallen pleegt te geschieden het „geheel als „kwakzalverij” beschouwt, alleen der- „halve, wijl het niet in de lijst van het heerschende, „voor onaantastbaar gehouden leerstelsel past, „met welke de tegenspreker zich gelooft te moeten „vereenigen, die stelt zich daarmee in de rij dier „fanatieken, die niet overtuigd willen zijn, „moge de fetisch, die zij huldigen en welke hen „hindert hunne vooringenomenheid te overwinnen „een religieus dogma, een wetenschappelijk stelsel „of het eigen „ik” zijn.”

Welnu, op gevaar af van voor „fanatiek” te worden uitgescholden, noemen wij een zaak, waarvan zooveel wordt verhaald, dat tegen het gezond verstand indruischt, alleen om die zaak op een hoog standpunt te plaatsen, een geneesmethode, die alles en nog wat heet te genezen: kwakzalverij.

Maar, zal men ons vragen, waarom vóór het uitspreken van uw oordeel u niet, ter plaatse zelf voldoende op de hoogte gesteld, zooals de schrijver beweert gedaan te hebben?

Wij weten niet of de inrichting van de heeren *von Alimonda*, zooals zij in de brochure beschreven is, ooit bestaan heeft, maar wel zien wij uit een schrijven, als aanhangsel bij het boekje gevoegd, dat zij thans gesloten is. Dit schrijven luidt aldus:

„Wel Edele Heer!

„In antwoord op Uw briefkaart van den 20sten „dezer maand, deel ik U mede, dat sedert 1 Januari „dezes jaars het *Ambulatorium* gesloten is en in September van dit jaar „eene wetenschappelijke openbaarmaking „der Methode door een werk geschiedt.

„De tot zelfbehandeling noodige apparaten „zullen, in eene te *Sagrado* opgerichte groote „fabriek, verkrijgbaar zijn.

Met achting,

(geteekend) v. ALIMONDA.

„Sagrado, 23/6 1894.”

Uit een later schrijven blijkt dat:

„de voor de behandeling noodige apparaten „alleenlijk in de te *Sagrado* daartoe opzette- „lijk opgerichte fabriek, welke voor „verlässig-

„keit” (vertrouwbaarheid) en onvervalschtheid „garandeert, verkrijgbaar zullen zijn;”

„het wetenschappelijk werk ook in „de Duitse taal wordt uitgegeven, waar is „nog niet bestemd, doch te *Sagrado* verkrijgbaar „zal zijn; dat de prijs van het werk ongeveer „f 10.— zal bedragen en die der *complete apparaten* „tusschen f 60.— en f 80.— Zekerste en een- „voudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke „krankheden.”

Daar is „*des Pudels Kern*”! Eindelijk komt de aap uit de mouw kijken!

Zekerste en eenvoudigste zelfbehandeling tegen alle mogelijke ziekten door lezing van het wetenschappelijk werk en aanwending van de apparaten, alleen onvervalscht verkrijgbaar aan de fabriek te *Sagrado*.

Voor een bagatel van f 90.— is men geholpen.

Wat dunkt u, lezer, wanneer wij het grootste geleete van de brochure (de eerste 43 bladzijden) beschouwden als alléén geschreven om reclame te maken voor het wetenschappelijk werk en de apparaten, (een handelwijze zeer gewoon bij de kwakzalvers, die de electriciteit voor hun doel hebben gekozen) zouden wij ver van de waarheid zijn?

Ongetwijfeld neen. Uit alles blijkt, hoe handig anders ook op touw gezet, dat hier het opzet bestaat om opnieuw te speculeeren op de lichtgevoeligheid van het publiek.

Apparaten voor zekerste zelfbehandeling tegen alle mogelijke kwalen kunnen niet bestaan; wie het beweert, liegt met een bepaald oogmerk.

Het oogmerk hier is niet raadselachtig.

Men zij ten ernstigste gewaarschuwd en late zich niet beetnemen.

BERICHTEN.

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. De mededeelingen No. 12 zijn verschenen. Wij komen er spoedig op terug.

Lijst C. De St. et. no. 36 bevat een lijst van geneesmiddelen, (de bekende lijst C., die, wegens de invoering van de vijfde uitgave van de Nederlandsche Pharmacopee, vernieuwd moest worden), die, behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande, dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen met behulp van een of meer der op die lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.

Deze lijst is vastgesteld bij beschikking van den minister van arbeid, handel en nijverheid, welke in werking treedt met ingang van 1 April.

Kwakzalvers-advertenties in vakbladen: Herhaaldelijk heeft het ons onaangenaam getroffen, dat in medische en pharmaceutische bladen advertenties voorkomen, die daarin waarlijk niet thuis behooren en hebben wij ook onze meening daaromtrent niet verzwegen. Ten opzichte van het *Pharmaceutisch Weekblad* bestaat er hoop, dat

hierin verbetering zal komen. Wij lezen n.l. in het kort *Verslag* omtrent een j.l. gehouden vergadering van het Hoofdbestuur der Ned. Maatsch. t. bev. der Pharmacie het volgende:

„Opmerkingen van collega's....., te....., over hinderlijke advertenties in het Pharm. Weekblad.

Aan de fa. Centen zal worden gevraagd, tot hoelang de contracten inzake deze advertenties loopen, met verzoek, geen dergelijke contracten meer af te sluiten, daar het Hoofdbestuur hierover bepalingen wensch vast te stellen bij het aangaan van een nieuw contract met den uitgever, wanneer het tegenwoordig contract is afgelopen.”

Bravo!

Mededeelingen van verschillenden aard

Nog eens Gist-tamine.

In het weekblad *Voeding en Hygiëne* lezen wij o.m. het volgende:

„In dit nummer plaatsen wij een kort stukje over vitamines; daarin spreken wij van moderne preparaten die als vitaminehoudend worden aangeprezen en die duur worden verkocht.

We hadden er bij kunnen zetten: die niet altijd werkelijk vitaminehoudend zijn en nog al eens stoffen bevatten, die niet in een voedingsmiddel thuis behooren, aangezien het zwakker of sterker werkende geneesmiddelen zijn.

Zulk een preparaat is het gistamine. Het wordt geëtiquetteerd alsof het gecondenseerde vitamine is en de fabrikant verzekert, dat het niets schadelijks bevat.

Wij denken er anders over: een gebruik van ongelimiteerde hoeveelheden achten wij zelfs gevaarlijk.

Het met zoo veel reclame aangekondigde gistamine bestaat uit gedooide gisteellen (de pastilles veroorzaken in eene suikeroplossing geen gisting) en de geneesmiddelen: pyramidon, acetanilide (antifebrine) en phenacitine, benevens enkele zouten waaronder broomkalium. v. R.”

Alhoewel wij omtrent de samenstelling van de gist-tamine-tabletten reeds het noodige, overeenkomende met het bovenstaande, hebben medegedeeld in het Maandblad van Januari 1926, geeft ons het geschrevene omtrent vitamine aanleiding om het te gebruiken als aanloop voor het uiten van een *ernstige griep*, die wij van plan waren te uiten naar aanleiding van een der laatste advertenties, die wij in het *Algem. Handelsblad* van 7 Februari aantreffen.

Na met de bekende ophef en met enkele illustraties de waarde van vitamine te hebben verkondigd luidt het:

„Na 9 lange jaren van ijverig zoeken en probeeren is het gelukt het Vitamine af te zonderen” terwijl een prentje het portret geeft van drie doctoren, wien dat is gelukt en een ander de z.g. vergrootte afbeelding van de verkregen kristallen. Nu zou iedereen, die niet van de zaak voldoende op de hoogte is, denken, dat dit iets met de tabletten te maken heeft. *Niets is echter minder waar.*

Het geval, waarvan de advertentiesteller een handig gebruik- of liever misbruik — maakt doet zich aldus voor:

Een der nos. van September 1926 van het *Algem. Handelsblad* bevatte een Aneta-telegram uit Batavia luidende:

„De doktoren B. C. F. Jansen en W. H.

Donath verkregen in het geneeskundig laboratorium te Weltevreden een vitamine tegen beriberi in zuiver kristallijnen toestand.

Zooals bekend, veroorzaakt uitsluitend voeding met geheel afgeslepen rijst met zekerheid beriberi, doch door nu twee deelen vitamine aan een miljoen deelen geslepen rijst toe te voegen, wordt voldoende bescherming tegen deze ziekte verkregen.”

Men ziet het; deze belangrijke ontdekking van hoogst wetenschappelijke waarde *doch die niets met de Gist-tamine-tabletten te maken heeft* moet dienst doen als reclame-middel, nu blijkbaar „de 25000 ongevraagde getuigschriften” nog vermoedelijk geen voldoende resultaat geven.

Het is, in één woord, *ergerlijk* en wij waarschuwen met kracht: *laat u toch door al die mooie praatjes niet om den tuin leiden!*

UIT DE PERS.

Een en ander over het toestel van Wijnberg. (1)

Door Prof. Dr. C. E. Benjamins te Groningen.

Het is bijna een jaar geleden dat de brave dooven-Moeder, in haar bezorgdheid over het wel en wee der hardhoorenden, mijne hulp inriep in den strijd tegen een hunner „weldoeners”. Ik moet bekennen in den beginne weinig lust te hebben gehad, om van mijn zoo sterk bezetten tijd nog wat af te nemen voor een dergelijk doel, en wel voornamelijk op grond hiervan, dat mijn Indische praktijk mij reeds eenmaal deed ervaren, dat het groote publiek slechts door eigen schade leert inzien hoe weinig waarde een bepaalde z.g. „geneesmethode” bezit. (Het woord „Alimonda” zal op het gelaat van menigen oudgast een min of meer verlegen glimlach tooveren). Toen ik echter van den heer Klein allerlei „Wijnbergiana” toegezonden kreeg, werd mijn belangstelling in die mate gewekt dat ik besloot de zaak in studie te nemen.

Op mijn verzoek kreeg ik twee toestellen, een klein, te gebruiken met zakbatterijtjes en een groot voor aansluiting aan de stadsleiding. Ik ben begonnen ze met den technicus van mijn laboratorium uit elkaar te halen om te zien hoe de toestellen werken.

Beide toestellen bleken nu eenvoudig ingericht om met een stroom van zwakke spanning (4 tot 6,4 Volt) dunne metalen draden te verwarmen. Deze draden zijn voor het verwarmen der gehoorgangen op dunne stokjes gemonteerd en daarna met zijde omwikkeld, voor het plaatsen achter het oor in kleine kussentjes verwerkt en voor de verwarming onder den neus in spiraalvorm op een isoleerend laagje geplaatst.

De geldswaarde van het gebruikte materiaal bleek ons gering te zijn, de constructie zeer eenvoudig, hetgeen in sterke wanverhouding staat tot den voor de instrumenten berekende prijs, die mij genoemd is.

De werking zou dus moeten bestaan in het verwarmen der gehoororganen, de huid achter het oor en de ingeademde lucht.

De meeste uitwerking zou te verwachten zijn van de z.g. „oordoppen” d. z. de stokjes met draadjes, die in de gehoorgangen gestoken worden, na met

(1) — ons welwillend ter overneming aangeboden door de *Vereeniging tot bevordering der belangen van slechthoorenden.*

watten omwikkeld te zijn, waarna de gehoorgang goed met watten afgesloten wordt. Ik heb gemeten hoe warm de lucht in de gehoorgang wel wordt bij verschillende personen na $\frac{1}{4}$ tot $\frac{1}{2}$ uur aanzetten van het toestel. (Dit meten geschiedt met een uiterst fijn thermometertje, een z.g. thermoëlement), en heb gevonden dat in beide ooren dezelfde temperatuur bereikt wordt, die tusschen 42 gr. en 45 gr. Celsius ligt. (Dit hangt af van de wijdte der gehoorgangen, laag watten en min of meer dichte afsluiting).

Voor de lijdens is het gelukkig, dat de uitwerking van de twee niet geheel gelijke oorstokjes na zoo korten tijd reeds dezelfde is, daar anders zeker duizeligheid zou optreden.

Om een oordeel te mogen uitspreken, moest ik eenige patiënten met de toestellen behandelen en wel op een wijze die elken twijfel in de werking van het apparaat uitsloot. Ik heb dan ook, op één uitzondering na, steeds gesproken van een „nieuwe elektrische behandeling” of iets dergelijks en heb dat wel moeten doen, daar de meeste patiënten zich vrij belangrijke opofferingen hebben moeten getroosten om de volledige „kuur” te kunnen volgen. Slechts twee patiënten gebruikten thuis het kleine toestel.

Eén van deze, een zeer ontwikkelde jonge dame heb ik in het geheim moeten nemen, om hare medewerking te verkrijgen, en bij haar deed ik de eigenaardige ervaring op, dat zij in den eersten tijd duidelijk verbetering meende te bespeuren, zonder dat dit in werkelijkheid het geval was, waarover hieronder nader.

De andere patiënten kwamen aan het groote toestel, dat op wisselstroom aangesloten moet worden en waarvoor ik op mijne kliniek een speciaal stopcontact heb moeten laten aanleggen, aangezien wij nog grootendeels op het oude gelijkstroomnet zijn aangesloten.

De patiënten, die in of bij Groningen woonden kwamen elken dag een uur „kuren”, de anderen werden in de kliniek opgenomen en moesten dus hun werk laten liggen, enz. (vandaar dat ik schreef over opofferingen).

Op één patiënt na, die duidelijk schadelijke gevolgen ondervond en daarom na 11 dagen de behandeling moest staken, hebben allen de kuur een maand lang volgehouden.

In het geheel hebben 9 patiënten de behandeling ondergaan; toen was ik van de nuttelosheid overtuigd en kon het niet langer over mij verkrijgen nog meer van deze arme lijdens eraan te onderwerpen. Dat ik het nog tot 9 gebracht heb, moge mij ten kwade geduid worden, ik kan mij slechts beroepen op het feit, dat ik in geen enkel opzicht persoonlijk voordeel heb genoten, en voor het verkrijgen van een zelfstandig oordeel mij niet heb mogen beperken tot een enkel geval en dan,.... heb ik steeds een kleine hoop gekoesterd dat dit onderzoek andere misdeelden zal behoeden voor nuttelooze uitgaven en teleurgestelde verwachting!

Thans in het kort het verslag: hardhoorenden, die op andere wijze te genezen zijn, heb ik gemeend niet te mogen blootstellen aan deze proefneming, ergo waren de patiënten lijdens anders otosklerose (6), aandoening van de gehoorzenuw (2) en beschadiging van het gehoor door een val (1). De bijzonderheden van deze gevallen hoop ik spoedig in een geneeskundig tijdschrift mede te deelen; hier zij slechts vermeld, dat bij de 6 otoskleroselijders

het lijden van 4 tot 10 jaar oud was, dat zij allen vrij ernstig hardhoorig waren en dat bij twee reeds verstijving van de stijgbeugelplaat was opgetreden.

Vóór en na de behandeling, die geheel volgens de bij het toestel geleverde voorschriften geschiedde, werd een volledig gehooronderzoek ingesteld. *Het resultaat bij alle 9 patiënten was geheel negatief d.w.z. vóór en na de behandeling was het gehoor geheel gelijk gebleven.*

(In één geval was het gehoor iets afgenomen, echter had deze patiënt bij het laatste onderzoek wat meer last van suizen).

Ook op het oorsuizen heeft de behandeling geen gunstig effect gehad. Een enkele patiënt meende in den beginne beter te hooren en minder gesuis te hebben, doch later kwam alles weer op het oude punt terug. Eén patiënt, die tevoren geen oorsuizen had, kreeg na enkele dagen van behandeling aanvallen van heftig suizen, die ons noodzaakten na elf dagen de kuur te staken. Drie van de skleroselijders vroegen en kregen na afloop van de behandeling een passend hoortoestel waarmee zij uiterst tevreden zijn.

Hiermede heb ik, zij het ook heel in het kort, verslag uitgebracht van onze ervaringen, die een ieder zich nu verder ten nutte kan maken. Ik wil eindigen met een waarschuwing, die ik grond op de lezing van brieven van teleurgestelde „Wijnbergklanten” (zooals de heer Klein ze betitelt): laat toch een hardhoorende vóórdat hij of zij een medelijder(ster) iets aanbeveelt eerst zeker weten of het gebruikte middel helpt en dit door een bevoegd oorarts laten vaststellen. De suggestie of zelfbetoovering kan op dit gebied zulke groote parten spelen, dat slechts een vaststelling der feiten recht geeft op oordeelen.

De samenkomsten der hardhoorenden, zoo nuttig, zoo opbeurend en goed, worden dan bevrijd van het euvel van voorbarige enthousiaste aanprijzing, die later aan alle partijen blijkt diepe teleurstelling te geven.

Tuberculose en kwakzalverij. (1)

Tegen vrijwel alle kwalen worden door kwakzalvers geneesmiddelen aanbevolen. Het zijn echter de moeilijk en langzaam te genezen ziekten, de chronische kwalen, waartegen door het gilde dezer lieden de meeste middelen worden verstrekt. En dit is begrijpelijk, maar al moge het voor den patient en zijn of hare omgeving hard zijn te ervaren dat de genezing der ziekte langzaam of zelfs geheel niet optreedt, toch hoede hij zich in handen van deze gewetenlooze menschen te vallen.

Behalve dat hem het geld uit den zak wordt geklopt, de eenige reden waarom kwakzalvers hun, helaas maar al te zeer loonend bedrijf uitoefenen, en heil van hun preparaten niet is te verwachten, en dus teleurstelling voor den gebruiker moet volgen, kleven er veel groter gevaaren aan het opvolgen van des kwakzalvers raad.

Voor de beoordeeling van het misdadige van het kwakzalversbedrijf is de aard der door hun verstrekte geneesmiddelen van ondergeschikt belang.

Het groote gevaar bestaat hierin dat menschen zonder ernstig en deskundig onderzoek in behan-

deling worden genomen, en dat tijdens deze behandeling kostbare tijd verloren gaat, waardoor aan den lijder direct schade kan worden toegebracht.

Veel dagbladen nemen tegenwoordig geen advertenties meer op van kwakzalversmiddelen. Toch vinden deze heeren nog bladen genoeg die genegen zijn hun groote, opzienbarende en... misleidende mededeelingen in hare advertentiekolommen te vermelden.

Speciaal waar het de tuberculose betreft, wordt het publiek in deze advertenties opmerkzaam gemaakt op de symptomen dezer ziekte. „Hoest gij?, Hebt gij geen eetlust?, Hebt gij koorts?, dan zijt gij lijdende aan tuberculose!” zoo heet het dan. Men neme dan de aanbevolen geneesmiddelen, en genezing wordt in het vooruitzicht gesteld.

Op aanvraag wordt een gratis brochure toegezond en daarin leest men veelal de dwaaste en meest onware beweringen. De brochure is zoo gesteld dat zij indruk weet te maken op den patient die mogelijk al een lange rustkuur in een ziekenhuis, sanatorium, ligtent of thuis heeft doorgeemaakt of die vreest dat de dokter hem deze zal voorschrijven. „Hebt geen vrees” zegt de kwakzalver, „de doktoren willen u die rustkuur slechts voorschrijven om een melkkoetje van u te maken, want langs dezen weg kunnen zij u toch niet genezen.”

Wij weten dat de tuberculose, mits vroegtijdig herkend, te genezen is.

Wij weten ook dat de tuberculoslijder, die niet van zijn toestand volkomen op de hoogte is, een gevaar voor zijn omgeving kan zijn, en zijn omgeving, vooral zijn kinderen, kan besmetten.

Het is de taak van de artsen om de ziekte in het beginstadium te herkennen en de noodige maatregelen voor genezing voor te schrijven. En het is tevens hun taak den patient in te lichten hoe hij zich jegens zijn omgeving te gedragen heeft.

En in deze taak worden zij krachtig geholpen door de consultatie-bureaux en de huisbezoeksters van de vereenigingen tot bestrijding der tuberculose.

En daarmede is het dus duidelijk hoe een groot gevaar erin schuilt te luisteren naar de verlokkelijke stem der kwakzalvers. Hoevelen hebben niet, nadat zij maanden en jaren lang tevergeefs hebben gepoogd door kwakzalversmiddelen genezing te krijgen, van hun dokter of op het consultatiebureau moeten vernemen: „maar waarom komt gij zoo laat? Waarom hebt u de ziekte zoover laten voortschrijden, tot dat nu onherstelbare verwoestingen in uw longen het gevolg hiervan zijn?”

In hoewel gezinnen zijn hierdoor de kinderen niet besmet, en zijn deze nu opgegroeid tot een nieuw geslacht van tuberculoselijders?

Zooals wij al schreven, hierin schuilt het groote gevaar, een gevaar dat veel groter is dan het gebruik van de aanbevolen middelen op zichzelf.

De groote sommen die voor de steeds een waarde van luttele centen vertegenwoordigende medicijnen worden gevraagd zijn ook de oorzaak dat de gebruikers dikwijls zich veel moeten ontzeggen, om de kwakzalversmiddelen maar te kunnen kopen. Ze houden geen geld meer over om versterkend voedsel te kunnen kopen, om door een doelmatige voeding hun verzwakt lichaam te herstellen. Ook geschiedt het maar al te vaak, dat door die dure geheimmiddelen de gezinsleden zich het allernoodzakelijkste moeten ontzeggen.

RECHTSZAKEN.

HOOG E RAAD.

Onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

De Hooge Raad heeft arrest gewezen in de zaak tegen A. B., magnetiseur te Rotterdam, die door de Rotterdamsche rechtbank is veroordeeld tot f 100.— boete wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. (Zie ons vorig no.). De Hooge Raad overwoog, dat het opwekken van de verwachting, dat de patiënt die verdachte onder behandeling had, door die behandeling zou genezen, in het bewijsmateriaal niet te vinden was. De Hooge Raad heeft het bestreden vonnis vernietigd en de zaak verwezen naar het gerechtshof te 's-Gravenhage.

Oplichting.

Verdacht van oplichting stond te Tiel terecht de 27-jarige J. G. A. de V., te Utrecht. Deze was op 16 December j.l. bij Jan van de Koppel te Everdingen gekomen, zich uitgevende voor kruidkundige. Van de K. is lijdende aan een maagkwaal en wordt behandeld door dr. De Groot te Utrecht.

Verdachte had gezegd: „Ik kom van dr. De Groot. U moogt het voorgeschreven diët aanvullen met groenten en fruit. Je hebt een balkje in je maag, maar kanker is het niet. Vanavond kom ik je water halen en nu moet je beginnen van deze kruiden — hij liet twee pakken zien — thee te zetten en daarvan drie maal daags een kopje gebruiken. Het is een nieuw middel tegen en ter voorkoming van kanker”. Voor de twee pakjes kruiden ontving verd. f 15.—, terwijl de waarde f 0.50 was.

Natuurlijk was dr. De Groot geheel onkundig van het bezoek van de V.

Verdachte heeft al eenige vonnissen achter den rug.

Eisch: negen maanden gevangenisstraf.

(N. R. C.)

Een bekende kruidkundige.

Voor den kantonrechter te Haarlem heeft terechtgestaan mevr. F. H., kruidkundige te Rotterdam, die beurtelings te Rotterdam, Gorinchem en Haarlem zitting hield, en haar patiënten op de urine onderzocht. Een der getuigen, een leerling-verpleegster, die langen tijd bij haar in dienst is geweest, maar zich met haar praktijk niet kon vereenigen, verklaarde heden, dat de urine dikwijls niet eens door verdachte werd onderzocht. Verdachte verklaarde hierop, dat het voor haar vaak niet noodig was dit te doen, daar zij helderziende was en meestal de ziekte der patiënten wist door hen even in de oogen te kijken. Het O. M. achtte het ten laste gelegde, onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde, bevestigen en eischte 1 maand hechtenis. Het vonnis van den kantonrechter luidde evenzoo.

(N. R. C.)

CORRESPONDENTIE

Redactie Kamper Courant. Wij betreuren het dat wij, in ons vorig no., Uw blad meer dan een kwart-eeuw in leeftijd hebben te kort gedaan. Wij hadden, als wij op den kop gelet hadden, kunnen zien, dat zij reeds haar 92en jaargang was ingetreden.

Aanbevelingen van *Revalenta* hebben wij in den laatsten tijd niet opgemerkt; het middel bestaat echter nog. Dank voor Uw schrijven.

C. B. te B. Tegen het middel van de *Erven Wed. Abbring tegen dronkenschap* hebben de GEBRS. BRUINSMA reeds in 1878 gewaarschuwd in hun boekje *De kwakzalverij met Geneesmiddelen* en wij later ook in het Maandblad. Het was een poeder; van een vloeistof (misschien een aftreksel van een of andere plantenstof) hebben wij voor het eerst door uw schrijven iets vernomen. De prijs van het poeder was ook f 25.—.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam. VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mei. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Hoofdartikel: Voorschriften van Specialité's.
Berichten: Geheimmiddelen (Tarief van invoerrechten.) — Waarschuwing van Officieele zijde. — Het medicijnkastje. — Een vrouwelijke Kwakzalver. — Artsen en onbevoegden in Hongarije — Varia
Mededeelingen van verschillenden aard:
Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmac. therap. onderzoek — Geschikt object voor kwakzalvers. — Wonderzalf uit „Den Walvisch”. — Spahlinger een kwakzalver? — Ingezonden: Gist-tamine.
Rechtszaken: Eilers. — Gist-tamine-tabletten.
Correspondentie.

VOORSCHRIFTEN VAN SPECIALITÉ'S

Uitgegeven door de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering der Pharmacie.

Een hartelijk welkom roepen wij deze uitgave toe!

Reeds vele malen hebben wij betoogd, 't laatst nog in ons blad van September 1925, dat, ter bestrijding van het kwaad, gesticht door menig specialité en allerlei kwakzalversmiddelen, het namaken daarvan door apothekers een doeltreffend wapen zou zijn.

Pogingen daartoe te geraken zijn reeds eenige keeren in de Maatschappij van Pharmacie — en met succes — beproefd, zoowel in het algemeen belang, als in dat van geneeskundigen en apothekers. In dat van geneeskundigen, om hen in de gelegenheid te stellen kennis te nemen van den aard der specialité's, die zij wenschen te gebruiken als in dat van de apothekers, die daardoor kunnen voldoen aan hun *verplichting*, van geen geneesmiddelen af te leveren, waarvan zij de samenstelling en zuiverheid niet kunnen waarborgen. Het groote publiek zal daarbij ten hoogste worden gebaat.

Deze overwegingen bracht in den boezem der Maatschappij van Pharmacie de overtuiging, dat het noodzakelijk was op den vroegen ingeslagen weg voort te gaan en, als vrucht daarvan verscheen de vorige week het boekje, waarvan wij den titel hierboven afdrucken.

De namen der bewerkers: PROF. P. VAN DER WIELEN, PROF. DR. D. VAN OS, DR. J. J. HOFMAN en N. KEULEMANS, daartoe door de Maatschappij nitgenoodigd, geven waarborg dat hier degelijke arbeid is verricht. Een woord van oprechte hulde zij hun hier volgaarne gebracht.

Uit het voorbericht nemen wij de volgende woorden over, die duidelijk maken wat met deze uitgave wordt beoogd:

„De bedoeling van deze uitgave is, om van een aantal geneesmiddelcombinaties waarvoor van medische zijde waardeering bestaat, voorschriften te geven, zoodat ieder apotheker deze kan bereiden naar vaste en bekende formules. Een aantal dezer geneesmiddelen 1) worden in den vorm van specialité's in den handel gebracht, waarbij de samenstellers gebruik maakten van oude ervaringen; zij worden echter aanbevolen op een wijze, die geenszins overeenstemt met de ware samenstelling, welke bovendien zeer dikwijls niet wordt vermeld. Voor den medicus heeft deze uitgave de bedoeling hem in te lichten omtrent de samenstelling en het gehalte der praeparaten, waarvan de samenstelling onvolledig wordt opgegeven.”

Voor een nadere beschouwing omtrent den wezenlijken inhoud van het boekje leent zich ons Maandblad niet. Slechts zij vermeld, dat de voorschriften voor ruim 120 middelen zijn opgenomen en dat een lijst van nieuwe geneesmiddelen is verstrekt, welke aangeeft: „naast den handelsnaam, den wetenschappelijken naam en den aanbevolen niet gedeponeerden gebruiksnaam met de bedoeling het voorschrijven en afleveren desgewenscht los te maken van een bepaald woordmerk”.

Wanneer wij nu nog vermelden, dat de Commissie schrijft: het op hoogen prijs te stellen, wanneer zij geregeld aanvragen kreeg voor nieuw op te nemen praeparaten en van op- en aanmerkingen over de voorschriften, welke zij in dit boekje — en latere addenda — geeft, dan kunnen wij dit artikeltje besluiten met een woord van groote waardeering voor de Ned. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie en haar Hoofdbestuur voor het in deze genomen initiatief.

BERICHTEN.

Geheimmiddelen, Tarief van invoerrechten. De minister van financiën heeft ingetrokken de bij vroegere beschikkingen gedane aanwijzingen als geheime middelen van Felsol (Fabrikaat Roland, Essen.) Spetontabletten en W. J. Rendell's Wife's Friend Soluble Pessaries, en de bij beschikking van 13 Mei 1925 gedane aanwijzing

1) Waarvan wij verscheidene *ware kwakzalversmiddelen* zouden noemen. *Red. Mbl.*

van geheime middelen aangevuld met: dr. J. Collis Browne's Chlorodyne; dr. H. Fischer's Ekatabletten; Haemorrhoidal suppositorien; dr. Hugo Remmler's Ontvettingsboonen; Okasa; Potter's catarrh pastilles; Recresal; Spermati; Traitement du dr. Gergé (anormal, mezzofort en tres fort); Venos's Lightning Cough Cure; Versterkingspillen Lamont. (St.ct.)

Waarschuwing van officieele zijde. „De burgemeester van Putte (N. B.) maakt bekend, dat ongeveer 3 weken aldaar heeft vertoefd ANTOON ANDEREGG, geb. te Rosmalen 4 Juni 1876. Volgens verschillende inlichtingen zou deze zich schuldig maken aan kwakzalverspraktijken. Door de politie als het ware aanhoudend bespied, heeft hij thans Putte verlaten, om waarschijnlijk elders in Nederland zijn praktijken voort te zetten, aangezien hem het verblijf in België is ontzegd, waar hij, naar het schijnt, pl.m. 23 jaar heeft verblijf gehouden.”

Aldus meldt de *N.R.C.* Wie kan ons iets meer omtrent dien persoon mededeelen? Een geneeskundige ANDEREGG is reeds in Maart 1898 in ons blad besproken doch die zal hier niet bedoeld zijn.

Van het goede te veel. Van welwillende zijde (die wij hiervoor dank betuigen) ontvingen wij het no. van *Het Centrum* van 18 Maart j.l., waarin een artikeltje was overgenomen uit de *Holl. Huisvrouw* handelende over *Het Medicijnkastje*, dat in ieder huishouden, vooral als er kinderen zijn, behoort aanwezig te zijn.

Wij zijn het eens met de daarin verstrekte raadgevingen en vonden ook, dat de artikelen, die in het kastje voorhanden moeten zijn, grootendeels met juistheid zijn gekozen. Slechts ten opzichte van één stof wenschen wij een opmerking te maken, daar, waar wordt aanbevolen: „een fleschje *Sloan's liniment* voor pijnlijke plekken.”

Reeds ettelijke malen hebben wij mededeeld, dat dit smeersel, in handen van onkundigen, lang niet altijd onschuldig is en herhalen deze waarschuwing opnieuw.

Een vrouwelijke kwakzalver. Jeanne Adolph, een vrouw uit Thillot in de Vogezen, is aangehouden wegens oplichterij. Zij beweerde ziekten te kunnen genezen en om te zien of haar behandeling succes had gehad, verzocht zij haar patiënten drie knopen in een touwtje te leggen, dat zij dan in een glas water liet vallen. Als dan de knopen verdwenen waren, was de patiënt genezen. De knopen verdwenen altijd, want de handige kwakzalver verwisselde het touwtje voor een ongeknoopt. Als zij eenmaal overtuigd waren, werden de meeste patiënten dankbare melkkoetjes voor de oplichtster.

(N.R.C.)

Artsen en „onbevoegden” in Hongarije. In Hongarije hebben de artsen er bij de regeering op aangedrongen om een wet tegen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde uit te vaardigen. Gezond-bidders, hand-opleggers, magnetiseurs, waterkijkers en hoe zij zich meer mogen betitelen schijnen daar te lande een groot vertrouwen te genieten. Volgens een statistiek zouden in het vorig jaar slechts 47 pCt. der overledenen door artsen, de overige 53 pCt. door kwakzalvers behandeld zijn. Daarbij moet in aanmerking genomen worden, dat het meerendeel der menschen, vooral als de dood dreigt, liever de officieele geneeskunde te hulp roept. Men komt dan tot het besluit, dat, zooals te verwachten is, de practijken der onbevoegden zeer veel kwaad doen. Zoolang het volk evenwel zelf zijn dwaling niet inziet, staat het nog te bezien, of een wet — ook al zou die zeer streng gehandhaafd worden — hierin veel verandering zal kunnen brengen. (Telegr.)

Varia. — Wel, en heeft het patentmiddel geholpen?

— Kun je begrijpen? Mijn vrouw heeft op het etiket twee nieuwe ziekten ontdekt, en die heeft ze nu ook (Haagsche Post)

Mededeelingen van verschillenden aard.

Mededeelingen van het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Vervolg van No. 11 1926.)

PILLEN.

Afkomstig van „Instituut van Bijsterveld-Tuinstra”, Rotterdam.

De patiënt aan wien de pillen werden voorgeschreven, vreesde aan carcinoom te lijden. Aantoonbare afwijkingen bestonden niet. De diagnose was door de kwakzalvers gesteld uitsluitend na onderzoek (?) van de urine en luidde: nierziekte, wat volgens den behandelenden medicus niet het geval is.

Uitkomsten van het onderzoek:

Lichtbruine pillen, in talk gewikkeld.

De pillen bestaan waarschijnlijk uit een mengsel van natrium-bicarbonaat, basisch bismuthsalicylaat, rhabarberwortel en zoethoutwortel.

Oordeel: Voor de beoordeeling van het misdadige van het bedrijf dezer kwakzalvers is de aard hunner medicijnen natuurlijk van ondergeschikt belang. Het gevaar bestaat hierin, dat zonder eenig ernstig onderzoek patiënten in behandeling worden genomen, wat kans oplevert voor het verloren gaan van kostbaren tijd, ook al zou geen directe schade worden toegebracht.

JACKSON'S (PLANTAARDIG) GENEESMIDDEL VOOR TUBERCULOSE.

Fabrikant: Jackson's Invieta Co. Ltd., Dover.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

Geelbruine massa, met consistentie van dikken honing.

Het middel is waarschijnlijk een mengsel van 50% lijnolie, met 50% eener oplossing van invert-suiker (honing) en rietsuiker, met totaal ongeveer 32% suiker, benevens een kleine hoeveelheid calcium-glycerophosfaat.

Oordeel: Voor deskundigen is het natuurlijk overbodig te zeggen, dat dit zeker geen specifiek geneesmiddel tegen tuberculose is.

BLOEDVATEN-VERKALKINGSMIDDEL VAN DR. WILLEM ROLVINK.

De tabletjes zijn verpakt op de typische wijze der homoeopatische middelen der firma SCHWABE. Het fleschje is trouwens verzegeld met een „loodje” met de aanduiding: „Dr. W. SCHWABE, Zaandam”. Bovendien adverteert het filiaal der firma SCHWABE te Zaandam, o.a. in het Pharmaceutisch Weekblad: „In opdracht van Dr. WILLEM ROLVINK worden zijn specialite's door ons geleverd”.

Gebruiksaanwijzing: Eenige jaren lang 3 x daags een tablet na de maaltijden.

Uitkomsten van het onderzoek:

Witte tabletjes, met zoeten smaak en met een gemiddeld gewicht van 225 mg. per stuk.

Er kon slechts melksuiker aangetoond worden: het polarimetrisch onderzoek wees op nagenoeg 100% van deze stof. Andere bestanddeelen werden niet gevonden.

HAMAMELIS-SUPPOSITORIA.

Importeur: Firma F. Geissler, Rotterdam.

Uitkomsten van het onderzoek:

De suppositoria zijn verpakt in stanniol, lichtbruin van kleur, en wegen 2,2 g. Bij verbranding laten zij nagenoeg geen rest achter. Zij bestaan uit Oleum Cacao, gemengd met een kleine hoeveelheid lichtbruine, waterige vloeistof, die wellicht waterig Hamamelis-extract is, doch dit kon niet bewezen worden.

Oordeel: Hamamelis is veel in gebruik geweest als pijnstillend middel, speciaal bij varices, phlebitis en haemorrhoiden en als bloedstelpend middel (inwendig in doses van 0,5 tot 1 g. meermalen daags).

VERSTERKINGSTHEE.

Een fijn gehakt kruidenmengsel, verpakt in een papieren zak en voorzien van een etiket, waarop vermeld staat: „Versterkingsthee, samengesteld volgens de voorschriften van Bilz' „Nieuwe Natuurgeneeswijze”.

Het mocht ons niet gelukken dit boek in handen te krijgen. Reeds in het Maandblad tegen de Kwakzalverij, no. 8, 1921, werd gewaarschuwd tegen de colportage ervan. In 1923 trachtte te Amsterdam een als verpleegster gekleede juffrouw het boek voor de somma van 28 gulden te verkoopen, in het volgend jaar had te Rotterdam een veroordeeling plaats, wegens oplichting bij het colporteren van bovengenoemd boekwerk.

Uitkomsten van het onderzoek:

Het kruidenmengsel bestond voor een groot deel uit de bloemen, vruchten en schutbladen van Tilia. Verder werden herkend: de bloemschermen van Daucus carota, de hoofdjes van Achillea millefolium, Rad. Valerianae, Rad. Bardanae, rhabarberwortel, bladeren en stengels van een

Mentha-soort, terwijl in kleine hoeveelheden nog eenige niet herkende wortel- en stengelfragmenten aanwezig waren.

Oordeel: Flores Tiliae, door THEOPHRASTUS en DIOSCORIDES nog voorgeschreven om het gezicht te scherpen en het uitvallen der haren te voorkomen, is sedert afgedaald tot een eenvoudig diaphoreticum.

De bloemen en vruchten van Daucus carota (de gewone peen) zijn gebruikt als stomachicum.

Ook Achillea millefolium is als stomachicum gebruikt.

Radix Valerianae is het bekende antispasmodicum en sedativum.

Radix Bardanae is een oud „bloedzuiverend middel”.

Deze „Versterkingsthee” bevat dus een laxans (rhabarberwortel), eenige stomachica en valerian als sedativum.

KRUIDEN.

Door een kwakzalver voorgeschreven bij rheumatische aandoeningen.

Uitkomsten van het onderzoek:

Deze kruiden bestaan enkel uit de nagenoeg gave bladeren en stengels van Menyanthes trifoliata L., vermengd met enkele waarschijnlijk toevallig aanwezige grasbladeren.

Menyanthes is in gebruik als maagtonicum, als volksmiddel ook tegen wisselkoorts.

BIERGIST-TABLETTEN.

Importeur: A. v. d. Berg, drogisterij, Rotterdam.

Reclame: Voortreffelijk middel tegen steenpuisten.

Uitkomsten van het onderzoek:

Tabletten, samengesteld uit grijsgeel, niet geheel homogeen poeder, dat blijkt te bestaan uit gedroogde biergist, gemengd met een weinig gerstemeel.

BROTELLA-STARK,

nach Prof. Dr. GEWECKE.

Fabrikant: Hiller te Hannover.

Samenstelling volgens den fabrikant:

„Brotella ist eine „Brotspeise im Teller”, eine vorwiegend gebackene und aufgeschlossene („vorverdaute”) Fein und Vollkorn-, Oelsamen-, Obst-, Malz- und Sudfruchtspeise, vitamin- und basenreich”. Verder worden als analyse-cijfers vermeld: Water 12,19%, vet 9,46%, stikstof 1,97%, eiwit 12,33% en asch 3,06%.

Uitkomsten van het onderzoek:

Microscopisch werd gevonden de aanwezigheid van: lijnmeel, tarwemeel en havermout, terwijl het sporadisch voorkomen van kenmerkende bladfragmenten wees op de aanwezigheid van een uiterst kleine hoeveelheid Sennebladeren.

Het zetmeel is volkomen gaaf, van verstijfseling is dus geen sprake. De bewering van den fabrikant, dat we hier te doen zouden hebben met meel, dat „aufgeschlossen” is, kon dus niet bevestigd worden.

Brotella is vermoedelijk een mengsel van havermout, lijnmeel en tarwemeel met weinig Sennebladen.

TABLETTEN TEGEN EPILEPSIE.

Fabrikant en samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

Het werkzame bestanddeel der tabletten bleek luminal te zijn. Verder werden daarin aange troffen zetmeel en talk.

Oordeel: Hoewel luminal door velen als middel tegen epilepsie zeer wordt gewaardeerd, moet tegen het gebruik van barbituur-derivaten, zonder medisch toezicht, ten sterkste worden gewaarschuwd.

(Wordt vervolgd.)

Een geschikt object voor kwakzalvers.

Wij ontvingen een schrijven van een medicus, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Ik zend U twee monsters toe, van hetgeen een patiënt van mij voor zijn kwaal heeft gebruikt zonder succes. De man lijdt sinds jaren aan hoofdpijnen en pijn in alle mogelijke zenuwgebieden zonder dat van een eigenlijke neuritis sprake is. Verder is hij *neurathenicus* van de eerste soort en agraveert gaarne zijn toestand, terwijl hij er een zekere eër in stelt „de heele apotheek van den dokter te hebben gebruikt”. Tot nu toe zijn geen objectieve afwijkingen bij hem gevonden. Zulk een man is natuurlijk een mikpunt voor kwakzalvers. Hij heeft dien-aangaande trouwens genoeg leergeld betaald, doch van tijd tot tijd bevoorrecht hij nog wel zoo'n individu. Ik wilde die heeren nu zien te weren, door patiënt te imponeeren, dat wij die „geheime middelen” van magnetiseurs wel degelijk kennen. Vandaar mijn zending aan U. De kruiden zijn van een kruidkundige te *Lonneker*. Deze hoeveelheid moest patiënt 10 min. laten trekken en drinken. Het pakje poeder is van recente datum, ontvangen van een kwakzalver te *Middelbarnis*, die zijn „medicijnen” magnetiseert. Het poeder lijkt mij acid. acetylo salicyl. en moet zoo ook smaken.

Tenslotte ontving patiënt ook de annonce van het „Wohlmuth”-apparaat. Ik meen dat dit ook een groote zwendelarij is.”

Onder dankbetuiging aan den schrijver voor zijn, door ons gewaardeerde mededeeling, kunnen wij zijn brief aldus beantwoorden:

Om met het *Wohlmuth*-apparaat te beginnen; hierover verscheen in het Maandblad van September 1924 (gratis bij onzen Secretaris, op aanvraag verkrijgbaar) een waarschuwend artikel van de hand van de Heeren Doctoren L. G. HEILBRON, Electroloog en H. DE JONG, Zenuwarts, beiden te *Amsterdam*, die het toestel voor ons aan een onderzoek onderwierpen en waarvan het slot luidde:

„De speculatie op de lichtgeloovigheid van het publiek bij het in den handel brengen van dit apparaat, vergezeld van zijn aanbevelingsschriften is voor eenigszins ontwikkelde leek zonder meer duidelijk. Naar verluidd, wordt voor dit toestel een prijs gevraagd, die de waarde der onderdeelen, waaruit het bestaat, *ettelijke* malen overschrijdt. De batterij is hoogstens f 10.— waard, de rest grootendeels onnoodig, om de behandeling, zooals die hier aangegeven wordt, toe te passen.

Wij hopen voor het publiek, dat deze Aktie-Gesellschaft snel haar aktie zal moeten staken.”

Tot onzen spijt moeten wij zeggen, dat deze hoop nog niet verwezenlijkt is. De firma zendt o.a. aan hen, die bij haar om inlichtingen vragen, een z.g. *vragenbrief*, waaruit men zou opmaken, dat elk geval afzonderlijk door haar wordt bestudeerd, ofschoon het resultaat wel op hetzelfde apparaat neerkomt. Ter waarschuwing laten wij voor de lezers met zwakke beurzen een bestel-

brief volgen, die tot groote voorzichtigheid aanmaant:

„BESTELBRIEF.

„Hiermede bestel ik bij de „WOHLMUTH” Verkoopcentrale voor Holland en Koloniën, Utrechtschestraat 132, Amsterdam, resp. bij den hoofdvertegenwoordiger den Heer

te
..... Wohlmuth-apparaat model
..... tegen den prijs van fl. contant
bij huurkoop + 8% voor rente en kosten voor administratie.

Als eerste afbetaling, die bij onderteekening hiervan of bij aflevering per rembours voldaan wordt, betaal ik 25% van den koopprijs, Het restbedrag ten bedrage van f. is als volgt in maandelijksche termijnen van:

elk fl. Twintig op den eersten van iedere maand betaalbaar.

Ik ga ermee accoord dat het geheele resteerende bedrag onmiddellijk opvorderbaar is, wanneer ik met een der vastgestelde maandelijksche betalingen langer dan 2 weken in gebreke blijf.

Ik verklaar uitdrukkelijk dat het apparaat met toebehoren tot de volledige afbetaling, eigendom der firma Wohlmuth blijft.”

Omtrent de andere zaken kunnen wij korter zijn.

De kruiden bestaan, volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS uit *Gezegende-Distelkruid* (*Herba cardui benedicti*) en *Duizendguldenkruid* (*Herba Centaurii*) stoffen, die weliswaar nog in de nieuwe Pharmacopee zijn vermeld doch die niet in de apotheek behoeven voorradig te zijn. Blijkbaar wordt aan de geneeskraft weinig waarde gehecht. Voor het beoogde doel zullen zij dan ook weinig helpen.

Het poeder bestaat, zooals vermoed werd, uit *acidum acetylosalicylicum* (aspirine) en wel vond de heer KEULEMANS 520 mgr. Van het „magnetiseeren” was niets te merken en wie zou het gelooven? Wij beklagen dengene, die zich op deze wijze laat beetnemen.

Maar dat zijn juist de menschen, die de kwakzalvers noodig hebben.

Wonderzalf uit „Den Walvisch”.

In *Antwerpen*, Diepenstraat 8—10, blijkt een apotheek *De Walvisch* te bestaan, waar allerlei wondermiddelen worden verkocht. Blijkbaar wordt ook in het zuiden van ons land daarvoor reclame gemaakt want, volgens schrijven van een geneesheer uit *Roermond*, was de bovengenoemde wonderzalf in handen gekomen van iemand, die daarvan in een bakkerskrantje had gelezen. Het werd daarin aanbevolen als een uitstekend middel tegen hardnekkige eczemen o.a. tegen psoriasis.

De betrokken persoon, die aan psoriasis lijdende is, was zoo verstandig zijn geneesheer, voor het gebruik, om advies te vragen en deze zond ons de zalf met verzoek om de samenstelling te willen onderzoeken.

Het bleek ons dat het „wonder” o.m. aldus werd aanbevolen:

„Bijkundere opmerkingen:

Heel dikwijls wordt de eenvoudigste huidziekte van heel kwaadaardigen aard ten gevolge van de onzuiverheden er door het bloed heengevoerd.

Hier moeten wij doen verstaan dat purgeermiddelen, middelen die de ingewanden ledigen niet dezelfde zijn als bloedzuiverende middelen die het bloed ontlasten van onreinheden die er zich langzamerhand in verzameld hebben.

Tot heden overtreft geen enkel middel de *Bloedzuiverende middelen der Apothek „De Walvisch”* zoo in pillen of in flesschen.

Voor kinderen wordt een bloedzuiverend middel alleen in flesschen bereid.

Het gebeurt dikwijls dat in het begin door het gebruik der *Wonderzalf* de ziekte schijnt te verergeren. Zulks moet niemand verontrusten. Dit bewijst de krachtadigheid der zalf die eerst den grootsten brand doet uitkomen om alles des te gauwer te genezen.

Nochtans opdat men niet te veel pijn zou hebben kan men, indien zulks gebeurt, een of twee dagen wachten en dan zonder vrees voortgaan tot volkomen genezing. Deze kan nog spoediger bekomen worden indien men zich onthoudt van kaas, varkensvleesch en vooral alcoholische dranken.

De *Wonderzalf* geneest onfeilbaar alle *velziekten*, droog zilt, nat zilt, katrienviel, jeukingen, eczéma, dartres, het pellen, vervellen en klieven der huid, baardziekten, haarworm, rappen op het hoofd, zoo menigvuldig bij de kinderen, verders allen brand.

In zeer weerspanninge gevallen en enkel op bijzondere aanvraag gevon wij *straffe Wonderzalf*, die nooit aan open wonden mag gebruikt worden.

Voor *kwade beenen* en *gebersten* anders zal men beter de *Sovereine zalf* (fr. 3.50 de pot) gebruiken die de ergste kwade beenen geneest.

Weigert de menigvuldige namaakfels en eischt de echte Wonderzalf uit „Den Walvisch” 8—10, *Diepestraat, Antwerpen*.”

Behoeven wij er nog iets bij te voegen om den waren aard van het middel te kenmerken?

Zeggen verklaringen als „het moet niemand verontrusten” als „de ziekte in 't begin schijnt te verergeren” of „geneest onfeilbaar alle velziekten” niet genoeg?

Wij meenen te kunnen volstaan met mededeeling van het resultaat van het onderzoek, verricht door den heer N. KEULEMANS. Deze vond de zalf te bestaan uit: *rood kwikoxyd*, *boorzuur*, *kamfer* en *onverzeepbaar vet* (een mengsel van vaseline en paraffine).

Van eenig nieuw of bijzonder geneesmiddel is er dus in deze *wonderzalf* geen sprake en de *krachtadigheid* is ver te zoeken. Ernstig waarschuwen wij lijdens aan huidziekten heul te zoeken bij dit produkt van „den Walvisch”; zij kunnen van den wal in de sloot geraken!

Spahlinger een kwakzalver?

In „*De Telegraaf*” van 27 Febr. schrijft Prof. STORM v. LEEUWEN over SPAHLINGER, een man die sterk den schijn verwekt van kwakzalver te zijn. Uit dit artikel zij hier vermeld, dat Sp. beweerde een serum of vaccin te hebben bereid waarmede hij in staat is tuberculose te genezen. De bereiding van dit praeparaat, die veel geld en tijd kost, heeft veroorzaakt dat de fabrikant zijn geheele vermogen heeft ingeteerd en reeds meerdere malen zijn experimenten wegens geldgebrek moest staken. Dank zij een goed gevoerde reclamecampagne kwamen echter steeds voldoende giften binnen (vooral van Engelsche zijde) om de pogingen te kunnen vervolgen. De *Daily Express* heeft nu een correspondent naar

Spahlinger's laboratorium en kliniek gezonden met het gevolg, dat in een serie artikelen: „Spahlinger exposed” kan worden uiteengezet op welke gronden aan de goede bedoelingen van den bacterioloog kan worden getwijfeld.

Het merkwaardige is dat Sp. geen academische graad geeft behaald, en des ondanks de grootste bacterioloog van de wereld genoemd wordt.

Prof. S. v. L. besluit zijn artikel met een veelzeggend: mundus vult decipi!

Nu doet zich soms het geval voor dat men, sprekende met personen, die niet oogenblikkelijk haat vonden bij een medische behandeling, te hooren krijgt: ja, alles goed en wel met die kwakzalverblijding, de officieele geneeskunde denkt ook maar alles te weten. En vooral in kringen, waarin studie wordt gemaakt van occultisme, zal men steeds vernemen: wat weet de officieele wetenschap eigenlijk nog maar op het oogenblik. Van persoonlijk magnetisme, en andere aangeboren krachten is nog heelemaal niets bekend, en inplaats van er ernstig onderzoek naar te doen keurt men dat alles maar direct af.

Dergelijke woorden worden ook gesproken als men het b.v. heeft over den persoon van Sp., en zij schijnen mij allerminst hier op hun plaats.

Ik wil gaarne aannemen dat er menschen geboren worden die met bijzondere gaven of krachten begiftigd zijn. Maar dergelijke personen zullen, of zich spoedig van hun gaven bewust worden en dan alle mogelijke moeite doen om de menschheid van hun gaven profijt te doen trekken, of zij bemerken door toevallige voorvallen hun kracht. Dan zullen zij vermoedelijk eerst hevig schrikken, doordat zij bij zichzelf gaven ontdekken, welke niet ieder mensch bezit. Daarna zullen wellicht de personen die door hun kracht werden genezen hun roem rondbazuinen met het gevolg dat zij gedwongen worden steeds opnieuw hun gaven in dienst van de menschheid te stellen. Ik kan mij echter niet indenken dat menschen, die een bijzondere occulte of magnetische kracht bezitten, of voor wie zonder eenige studie de bacteriologie en serologie al geen geheimen meer heeft, tegen groote belooningen hun gaven gebruiken. Zij zullen zich nooit associeeren met bepaalde menschen, die in staat zijn een reclame-campagne op de juiste wijze te leiden.

Het is mijn overtuiging dat bijzonder begaafden alleen met een zekere schroom de lijdende menschheid tegemoet treden en dat zij zeker nooit met groote advertenties of marktgeschreeuw zullen pogen de algemeene aandacht op zich te vestigen.

Mét de wetenschappelijke beschouwing van Prof. S. v. L. en de uitkomsten van het onderzoek naar feiten door den correspondent van de Daily Express, schijnt het mij, dat ook van dit gevoels-standpunt bezien, de in den titel gestelde vraag bevestigend moet worden beantwoord.

T. P.

INGEZONDEN.

N.V. Algem. Nederlandsche Handel- en Industrie Mij.
Afd. „YEAST VITE”

's-GRAVENHAGE, 16 Maart 1927

Redactie v. h. *Maandblad tegen de Kwakzalverij*
Amsterdam.

Mijne Heeren,

Alhoewel het niet onze gewoonte is veel aandacht aan Uw artikelen te besteden, omreden deze in het algemeen te tendentius zijn en aan

alle journalistiek fatsoen gespeend, welke wijze van schrijven, naar ons bekend is, ook in den boezem Uwer vereeniging, tot aanmerking aanleiding heeft gegeven, willen wij voor ditmaal een uitzondering maken naar aanleiding van Uw laatste artikel.

In de eerste plaats onze grief dat U klakkeloos overneemt hetgeen in „Voeding en Hygiëne” werd geschreven, alhoewel Gist-Tamine nooit als voedingsmiddel aan den markt is gebracht en U zich niet afvraagt of, met alle respect voor den schrijver van dat artikel, deze wel voldoende op de hoogte is van de kwestie Vitamine. U behoort te weten, dat er slechts enkele zijn, welke voorloopig van Vitamine iets weten en maar niet klakkeloos te schelden op elk specialité dat aan den markt komt.

Terloops de opmerking dat die schrijver er absoluut naast is wanneer hij een opmerking maakt over doode gistcellen, terwijl ook het schrijven niet vrij te pleiten is van tendenz. Immers ook het gebruik van ongelimiteerde hoeveelheden brood is zelfs gevaarlijk.

Thans Uw artikel zelf. De hoofdtoon van Uw artikel is insinuerend op deze wijze dat, ten eerste wij geen 25000 ongevraagde getuigschriften bezitten, ten tweede dat wij niet gerechtigd zouden zijn de illustraties, welke in de annonce in het Handelsblad van 7 Februari voorkwamen, te gebruiken.

Wel nu, wij stellen U dan het volgende voor. Aan een notaris wordt opgedragen te onderzoeken of ons concern in het bezit is van meer dan 25000 ongevraagde getuigschriften. In de tweede plaats of wij gerechtigd waren de foto's in kwestie te gebruiken. Blijkt dat niet het geval te zijn dan wordt op onze kosten in een 50-tal dagbladen het resultaat van het onderzoek gepubliceerd en zijn alle kosten voor onze rekening. Blijkt dit wel het geval te zijn dan zijn al deze kosten voor Uw rekening en biedt U ons Uw excuses aan.

Wij vertrouwen dat U dit schrijven in Uw eerstvolgende nummer als ingezonden stuk zult opnemen.

Hoogachtend,

Voor de Algemeene Nederlandsche
Handel en Industrie-Mij.

J. DE GROOT,

Directeur.

Het vertrouwen, in het slot van dit schrijven uitgesproken, willen wij niet beschamen. Integendeel; wij willen onzen lezers dit staaltje van keurig optreden niet onthouden.

Antwoorden daarop zullen wij echter niet. Wie ons standpunt in zake de *Gist-tamine tabletten* en de reclame, die daarvoor gemaakt wordt, kent, (o.a. door onze artikelen in de *Maandbladen* van Januari 1926 en Maart 1927) zal het begrijpen, dat een gevoel van zelf-respect ons weerhoudt met den schrijver van bovenstaand stuk in discussie te treden. *Redactie.*

RECHTSZAKEN.

Eilers.

Voor de Rechtbank te Zutphen heeft de bekende wonderdokter H. J. E., uit Oegstgeest, terecht gestaan. Hij was in verzet gekomen van een vonnis van den kantonrechter te Apeldoorn, waarbij hij was veroordeeld tot f 100.— boete subs. 100 dagen hechtenis, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Verdachte zou

te Wapenvelde een kind van de familie Lenderink hebben behandeld en onderzocht, waarvoor hij in rekening had gebracht f 16.— voor reiskosten en f 25.— voor de gemaakte visite. Verdachte ontkende, het kind te hebben onderzocht. Te voren had hij met Lenderink correspondentie gevoerd over het zieke kind en daarna medicijnen gestuurd. Later had hij de familie bezocht, maar geen onderzoek ingesteld, daar de toestand hopeloos was. Met het gebruik der medicijnen, wilde hij toen doen doorgaan.

De vader van het patiëntje zeide, dat zijn dochtertje niet door verdachte was onderzocht. Het kind had op haar sterfbed zelf aan den arts en den gemeenteveldwachter verklaard, dat verdachte geen onderzoek had verricht.

De officier van justitie eischte bevestiging van het uitgesproken vonnis met dien verstande, dat de boete werd verhoogd tot f 300.—

Het vonnis is door de rechtbank vernietigd en verdachte veroordeeld tot f 200 boete subs. 30 dagen hechtenis.

Gist-tamine tabletten.

In ons blad van Februari j.l. (Hoofdartikel) behandelden wij een vonnis van de kantonrechter te Rotterdam, waarbij een juffrouw werd vrijgesproken van overtreding van art. 30 der Wet op de Artsenijbereikende — verkoop van Gist-tamine tabletten. Om niet te uitvoerig te worden moeten wij naar dit artikel verwijzen; alleen vermelden, wij dat de vrijspraak o.m. beruiste op de overweging dat niet bewezen kon worden, dat de inhoud van het verkochte fleschje als geneesmiddel is afgeleverd.

Deze zaak is de vorige week, in hooger beroep, voor de rechtbank te Rotterdam behandeld.

Als deskundigen werden gehoord de inspecteur van de volksgezondheid C. G. Baert en de scheikundige, juffrouw M. E. Stas. De samenstelling was een mengsel van bekende geneesmiddelen. Het pakje, waarin het middel is geborgen, deelt mee, dat het ongeveer tegen alle ziekten een middel is.

Het O. M. begreep niet, hoe de kantonrechter tot een vrijspraak is kunnen komen.

Het doet er niet toe of de man die de tabletten kocht, vroeg om een geneesmiddel te koopen. De juffrouw, die ze verkocht wist, dat het als geneesmiddel moest dienen. Alle ziekten ter wereld kunnen er mee genezen worden.

De tabletten vormen een mengsel van stoffen, die in lijst C. genoemd worden, en ze komen in dat mengsel voor in geringer hoeveelheden dan 25 G. Eisch f 20.— boete subs. 10 dagen hechtenis.

De gemachtigde van bekl. Mr. G. C. A. Oskam bracht ongeveer dezelfde bezwaren als voor het kantongerecht te berde; o.a. beweerde hij:

Deze tabletten dienen volgens de aanduiding op de verpakking niet als geneesmiddel, maar ter voorkoming van de ziekten, daar genoemd. Er staat: Dit middel dient voor. Beteekent dat tegen?

De uitspraak kunnen wij in dit no. nog niet mededeelen.

CORRESPONDENTIE

A. H. S. te M. Het Maandblad over *Vitallyn* is zeker thans in uw bezit; gij begrijpt dat de samenstelling niet in het bekende Roode boekje kon worden opgenomen omdat het van lateren datum is.

Een nieuw compendium (hoe noodig ook) is niet verschenen omdat van het boekje nog verschillende exemplaren voorhanden zijn. Intuschen is, in de laatste tijden, een opgaaf verschenen van de samenstelling van de middelen, in het afgelopen jaar vanwege de Vereeniging onderzocht en wel telkens in het blad van December van dat jaar.

J. de C. Z. te C. Dank voor uwe medewerking. Wanneer het onderzoek van het fleschje is afgelopen komen wij op de zaak terug.

G. B. te N. Uw schrijven zullen wij den Secretaris onzer Vereeniging doen toekomen.

— Het jaarverslag van de Gezondheidscommissie, zetelende te *Bozmeer*, in dank ontvangen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

ouder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: Mr. P. W. DE KONING, te Amsterdam, Voorzitter; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; Mr. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; Mr. A. A. CNOIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; Mr. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; Mr. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Mej. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING: / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeeling van het Hoofdbestuur.

Hoofdartikel: De weg naar gezondheid en kracht; Instituut voor diätetiek en zelfgenezing.

Berichten: Een gezichtkundige.

Mededeelingen van verschillende aard: Rheumatiekbestrijding; (drie advertenties). — Kruidkundig Laboratorium „De Vijzel”. — Geschikt object voor Kwakzalvers. (Oprechte Vlaamsche kiespijnpoeders).

Uit de Pers: Loodvergiftiging. — Voetonderzoek.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening. — Gist-tamine-tabletten. — Een kanker genezer.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Kruschen Zout.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. Dr. D. Bakker, arts te Leiden.

En de Heeren:

H. Cazemier, apotheker te Assen.

C. Houtzager, Semi arts te Naaldwijk.

M. C. Lequin, Semi arts te Leiden.

H. M. T. G. Peltzer, Oud-maj. Art. te den Haag.

DE WEG NAAR GEZONDHEID EN KRACHT.

Instituut voor diätetiek en zelfgenezing.

Af en toe verschijnen in onze bladen groote advertenties tot het aanbeveling van een Nationaal Instituut voor Zelfontwikkeling, waarin, op o.i. opzienbare wijze, gesteund door talrijke illustraties, de aandacht gevestigd wordt op een methode om door gedrukte lessen, verzonden per post, zich zelf tot allerlei doeleinden te kunnen ontwikkelen.

Die advertenties bespreken wij niet, als vallende geheel buiten het kader van ons blad maar wij werden eraan herinnerd toen wij dezer dagen een bundel papieren ontvingen waarin ook, op eenigszins overeenkomstige wijze, reclame wordt gemaakt voor een systeem van genezing door middel van adviesbriefjes, behandeld in een postcursus, waar niet alleen geneeskundige maar ook voedingskundige raadgevingen behandeld worden.

Van den bundel papieren, die grootendeels bestaat uit vellen-vol dankbetuiging van genezen lijdens en bewonderaars van het systeem, willen wij slechts een en ander vermelden uit een brochure (Propaganda-Geschrift No. 16) waarvan

wij hierboven den titel afschreven en dit valt ons nog moeilijk, omdat er gewaarschuwd wordt: „Nadruk streng verboden.”

Het Instituut, op Amerikaanse wijze geschoeid, gevestigd te Hilversum, beoogt ziekten te genezen niet alleen maar ook te voorkomen, door in plaats van de oude methode, het aanwenden van medicijnen, een nieuwe leer, zonder medicijnen te stellen, alleen door aan het dieet plantextracten toe te voegen.

Vooral geneesmiddelen, die niet normaal in het lichaam voorkomen, moeten het ontgelden.

Door een cursus bij de geneeskundige commissie van het Instituut, die de zelfgenezingsadviezen voor den zieke samenstelt en het aantal der te volgen lessen bepaalt, zal de zieke geleidelijk zijne krachten voelen toenemen en bevrijd raken van zijn kwaal.

De lessen bevatten de noodige adviezen op het gebied der zelfgenezing, de rationeele, juist uitgerekende voeding, en de toepassing van onschadelijke plantenbouillons. Omtrent de samenstelling van die bouillons geeft de brochure geen nadere inlichtingen.

Het zal niemand verwonderen, dat door de suggestieve werking, die van de brochure — en de andere papieren — uitgaat, in den tegenwoordigen tijd, nu de officieele geneeskunde het van verschillende zijden reeds zoo zwaar te verantwoorden heeft, gemakkelijk aanhangers van de z.g. nieuwe leer worden gevonden, wat trouwens ten allen tijde het geval is geweest.

Voorzoover wij door de geschriften op de hoogte zijn gebracht, (‘t is niet veel en wij gevoelden geen behoefte om door nadere correspondentie meer ervan te weten te komen) vinden wij geen recht om deze nieuwe methode te bestempelen als kwakzalverij in den zin, zooals wij die opvatten. De grondgedachte, bedrog, ten einde munt te slaan uit het lijden van zieken, kwam niet bij ons op; trouwens het Instituut zelf was zoo beleefd ons de brochure enz. toe te zenden en het zou dit zeker niet gedaan hebben wanneer het in ons een directen bestrijder gezien had.

Indirect intusschen moeten wij ons ernstig verzetten tegen de propaganda voor de nieuwe leer.

Nog daargelaten dat de officieele genees-

kunde o.i. zeer verkeerd wordt beoordeeld, dat talrijke als deugdelijk vast staande geneesmiddelen en geneesmethodes (wij zouden voorbeelden te over kunnen noemen), als gevaarlijk, worden verworpen, hebben wij een hoofdgrief, tegen de methode zelve.

Even als de meeste kwakzalvers, behandelt het Instituut geen zieken maar ziekten. Persoonlijk onderzoek van den lijder, een eerste voorwaarde van degelijke behandeling schijnt niet noodig te zijn, correspondentie is voldoende. Wèl wordt er in de brochure gesproken van een vragenbrief, waarin de zieke zijn toestand nader kan aanduiden maar al te dikwijls hebben wij gewezen op de weinige waarde of liever onwaarde, die er te hechten is aan de opgaven van patiënten, die zelve hun diagnose stellen; nog daargelaten of aan die opgaven altijd de noodige aandacht wordt geschonken.

In één opzicht zien wij in de werking van het Instituut een voordeel: het gebruik van kwakzalversmiddelen zal ongetwijfeld — althans voorloopig — verminderen maar de vraag is: Wat is erger het geneesmiddel of de kwaal?

BERICHTEN.

Een gezichtkundige. Eenigen tijd geleden werd E. B., in 1895 te Middelburg geboren, wegens afzetterij, in de Belgische provincie Oost-Vlaanderen gepleegd, gearresteerd en opgesloten. Er zijn thans bij het parket te Gent reeds 150 klachten tegen hem ingekomen. Hij zou aan talrijke landbouwers hebben wijsgemaakt, dat zij gevaar liepen het gezicht te verliezen en hun brillen en fleschjes met een zoogenaamd genezend vocht hebben verkocht tegen onderscheidenlijk 150, 250 en 300 francs, terwijl de werkelijke waarde van de brillen niet meer bedroeg dan 10 à 15 francs en de fleschjes bij onderzoek enkel wat boorwater bleken te bevatten. Het onderzoek wordt nog voortgezet. N. R. C.

Mededeelingen van verschillende aard

RHEUMATIEKBESTRIJDING.

Drie advertenties.

Voor ieder, die lezen wil, geeft De Telegraaf van 13 April j.l. Avondblad, 4e blad, een mooie ge-

legenheid eens na te denken over de waarde, die aan kwakzalversadvertenties is toe te kennen.

In één en hetzelfde blad vinden wij:

- 1e. Een advertentie van den bekenden WIJNBERG, luidende o.a.: „rheumatiek, aderverkalking, enz. Honderden genezingen”.
- 2e. Een aanbeveling van de door ons reeds herhaaldelijk als kwakzalverij beschreven Richard's Duo formula met het opschrift: „Een opzienbarende ontdekking, waardoor elke vorm van rheumatiek genezen wordt”.
- 3e. Een verzoek van de Nederl. Vereeniging tot Rheumatiekbestrijding tot aanmelding voor het lidmaatschap dier Vereeniging of storting van een bedrag in het rheumatiefonds.

Dit laatste verzoek wordt door PROF. DR. J. G. SLEESWIJK, in hetzelfde no. van *De Telegraaf* op de volgende wijze gesteund:

„Er wordt weer eens een beroep gedaan op de offervaardigheid van het Nederlandsche volk. Voor iets nieuws? — Ja en neen!

Nieuw, omdat de Vereeniging voor Rheumatiekbestrijding, die thans bij ons publiek om financieelen steun voor haar werk aanklopt, eerst onlangs is opgericht.

Oud, omdat de ziekte die men te lijf wil, een oude vijandin is van het menschelijk geslacht.

Met een ongelooflijk fatalisme laat men dit euvel knagen aan de gezondheid van velen onzer. Er is haast geen familie, waarvan niet een of meer leden met dit lijden hebben te kampen. 'n Paar dagen thuis, wat aspirine, en zoo sukkel men voort, jaar in, jaar uit. Men sterft er immers niet aan?

Het is waar, dat de sterfstatistiek van ons land een gunstig beeld vertoont. Maar het is er niet alleen om te doen dat wij oud worden, het komt er ook op aan hoe wij oud worden. Ons streven moet toch zijn, om zooveel onzer als maar mogelijk is niet alleen geestelijk, maar ook lichamelijk bewegelijk te houden.

Want beweging is leven!

En nu berooft de rheumatiek nog al te veel menschen van hun normale bewegelijkheid en daarmee van hun arbeidsmogelijkheid en van hun levensvreugde. En talrijk zijn degenen, die door deze kwaal voor hun tijd invalide, ja tot menschelijke wrakken worden.

Het moet ook tot ons publiek doordringen, dat de rheumatiek een sociale ziekte is, die groote economische schade in onze maatschappij aaricht. En zulk een euvel kan niet met kleine middelen worden bestreden.

Herinner u, hoe de tuberculose, de „tering”, vroeger als ongeneeslijk werd beschouwd. En hoe geheel anders, hoeveel krachtiger staan wij nu daartegenover. Zoo moet het ook met de rheumatiek gaan. In de geheele beschaafde wereld ziet men de noodzakelijkheid hiervan in. En ook de mogelijkheid. Men heeft een Internationale Organisatie tot bestrijding der rheumatiek opgericht, waarvan het secretariaat in Nederland is gevestigd. En in Nederland is er een nationale vereeniging tot dat doel gesticht.

En die Vereeniging moet gij, Telegraaflezer, nu een handje helpen. Er moet propaganda

worden gemaakt, er moeten consultatiebureaux komen met een speciaal instrumentarium, er moet een centraal ziekenhuis komen voor de wetenschappelijke studie van het vraagstuk, er moeten vele gegevens worden verzameld — kortom, de zaak moet krachtig van alle kanten worden aangepakt.

Dat alles kost geld. En dat moeten wij, gij en ik, het Nederlandsche volk bijeenbrengen. Dan zal ook de regering onze onderneming steunen. Zoek dus in dit blad het inteekenbiljet op, en vul het in: een jaarlijksche bijdrage, groot of klein, of ook een flink bedrag in het Rheumatiefonds.

Weg met de pijnlijke spieren en de krakende gewrichten!

En wat meer levensvreugde voor zeer velen onzer!”

En nu wenschen wij onzen lezers slechts één vraag te stellen.

Wanneer het waar is, wat er in vele advertenties wordt beweerd, (wij zouden er talrijke kunnen opsommen) dat het middel ter bestrijding van rheumatiek reeds door dezen of genen was gevonden en onfeilbaar of bijna onfeilbaar werkte, zouden dan verschillende hoogstaande personen, niet alleen hier te lande maar ook ver buiten onze grenzen, zich vereenigd hebben om een kwaal te bestrijden, die aan de gezondheid van velen knaagt?

Men denke hier eens over na!

Kruidkundig Laboratorium „De Vijzel”.

Beide onderstaande advertenties werden ons toegezonden door een bureau, met het verzoek te berichten of tegen plaatsing bezwaar bestond:

„Jichten en Rheumatiek? Onze kruiden tellen door 't geheele land tallooze tevreden verbruikers.

Probeert U ze slechts eens.

Per pakket (voldoende voor 4 weken) f 1.35 na ontv. van postw. of rembours 15 cents hooger. Kruidkundig Laboratorium „De Vijzel”, Bussum.”

„Uw zenuwen komen tot rust en worden gesterkt door het gebruik onzer kruiden. Geen onrust-overspanning of slapeloosheid meer.”

Vervolg als boven.

Wij moeten bekennen, dat wij van het bestaan van bovengenoemd Laboratorium tot nu toe onwetend waren, zoodat wij, teneinde ons antwoord op goede gronden te doen rusten, een nader onderzoek noodzakelijk achtten.

En mededeeling van de verkregen resultaten zal ook voor onze lezers niet van belang ontbloomt zijn.

Sedert men, in den laatsten tijd, weder meer waarde is gaan hechten aan het gebruik van kruiden als geneesmiddel, is het getal personen, dat zich op het kweken van kruiden en het verkoopen daarvan is gaan toelagen belangrijk toegenomen.

Daar is niets tegen te zeggen maar bezwaarlijk wordt het, wanneer de verkoop gepaard gaat met het opsommen van kwalen, waartegen die kruiden moeten helpen, waarbij tevens de vaststelling van de kwaal aan den lijder wordt overgelaten.

Dit nu is het geval bij het kruidkundig laboratorium „De Vijzel”. Bij de verzonden kruiden

is een „gebruiksaanwijzing”, die ons leert, dat geleverd worden:

„Zenuwkruiden, Rheumatiekkruiden, Bloedzuiverende, Maagversterkende, Eetlustopwekkende en Laxeerkruiden”. „Kruiden tegen Bleekzucht, Aambeien, Vloeiingen, enz. enz.”

Hier wordt het gebied der kwakzalverij betreden.

Nog meer valt dit in 't oog, wanneer wij uit de gebruiksaanwijzing de volgende zinsnede aanhalen:

„Wij stellen het buitengewoon op prijs indien ge uw familie, kennissen etc. op onze speciale zaak opmerkzaam maakt.”

Om nu op de bovenvermelde advertenties terug te komen. De beide daarin aanbevolen kruiden werden aangekocht en door den heer N. KEULEMANS onderzocht. Zij bestonden:

De jichten rheumatiekkruiden, ongeveer 100 grm., uit Jeneverbessen, Zoethout en Rosmarijnbladeren, de Zenuwkruiden, ook ongeveer 100 gram, uit Gentiaanwortel en Melissa bladeren.

Zoethout, gentiaanwortel en jeneverbessen, worden in de nieuwe uitgave van de Nederl. Pharmacopee wel genoemd, de laatste twee behoeven echter in de apotheek niet aanwezig te zijn.

Ons dunkt, een bewijs dat aan de geneeskragtige werking weinig waarde wordt gehecht. De rosmarijn- en melissebladen worden in 't geheel niet vermeld. Tegen de genoemde kwalen zullen de aangekondigde kruiden vrijwel waar-deloos zijn.

Hoog zien wij derhalve niet op tegen de producten van „De Vijzel” en wij zouden onze lezers aanraden hetzelfde te doen.

Geschiedt object voor kwakzalvers.

In ons vorig no. maakten wij, onder bovenstaand hoofd, melding van de hulp, die wij onvinden van een arts (hij zal het wel goedvinden, dat wij zijn naam noemen, nu hij zelf, in zake, in het openbaar optreedt) n.l. de heer J. DE CLERCQ ZUBLI te Goedereede, die ons zijne ervaring ten opzichte van eenige patiënten mededeelde. Bij die hulp is het niet gebleven; een nieuw schrijven (dat wij tot voorbeeld van verschillende zijn collega's, die in hetzelfde geval verkeerden, hier laten volgen) brengt ons op de hoogte van nog een gevaarlijker kwakzalverij.

De hoofdinhoud van zijn brief luidt aldus:

„Wederom krijg ik een en ander in handen, wat ik U hierbij doe toekomen. Bijgaand zend ik u een fleschje en eenige poeders. Het fleschje is een middel, dat mijn al eerder beschreven patiënt van denzelfden „magnétiqueur” heeft ontvangen, met de aanwijzing: „3 x daags 5 druppels”. Ik zend het U toe ter nadere onderzoeking. Ik heb mijn patiënt zoover gekregen, dat zijn „magnétiqueur” onbetaald is afgedankt, waarvoor ik de risico van een eventueel proces op mijn nam. Misschien komt op mijn kosten nog een waarschuwing in de plaatselijke courant.

Een andere patiënte gebruikte, volgens haar zeggen, gisterenavond drie van de poeders tegelijk voor haar kiespijn. Het hielp haar niet, wat achteraf begrijpelijk is, aangezien er zich een abces heeft ontwikkeld. Wel is zij hedenochtend in een tamelijk ontwikkeld delier. Patiënte is ietwat neuropatisch

aangelegd en nu ben ik benieuwd of hier een intoxicatie delier achter zit, of misschien een beginnende manische psychose. Uw onderzoek kan hierin een groote aanwijzing vormen".

Het resultaat van het onderzoek van den inhoud van het gezonden fleschje, verricht door den heer N. KEULEMANS, was, dat in de vloeistof niets anders werd aangetroffen dan ongeveer gelijke deelen spiritus en water, inderdaad een geneesmiddel van belang!

Met de poeders stond het anders. In deze Oprechte Vlaamsche poeders werd, in elk, aangetoond 500 milligram antifebrine een stof, waarvan wij de gevaarlijkheid, bij onoordeelkundig gebruik, reeds herhaaldelijk hebben verklaard.

Met het oog op die gevaarlijkheid hebben wij den geachten schrijver terstond met het resultaat van het onderzoek in kennis gesteld en deze vondt daarin aanleiding onderstaand ingezonden stuk te doen opnemen in het blad *Onze Eilanden* van 28 Maart j.l., waaraan wij, na hetgeen wij vroeger over deze poeders schreven, niets meer behoeven toe te voegen:

„Een slachtoffer van de Oprechte Vlaamsche Kiespijnpoeders, merk de Driehoek.

Wederom is iemand het slachtoffer geworden van het gebruik van een, haar onbekend, middel. Het was hier een vrouw, die voor haar kiespijn drie poeders innam, die bekend staan als de „Oprechte Vlaamsche zenuw-hoofdpijnpoeders", of kortom „Kiespijnpoeders". Ik werd op een morgen met spoed geroepen en trof patiënte aan in een toestand die mij voorkwam als een plotselinge krankzinnigheid. Dat deze toestand, zooals de familie mij vertelde, van de pijn kwam, die zij leed, kon ik niet gelooven. Toen men mij zoover in vertrouwen nam, dat men ook het gebruik van deze poeders mededeelde, meende ik beter spoor gevonden te hebben. Dadelijk zond ik eenige van de overgebleven pakjes ter onderzoek naar Amsterdam en mijn vermoeden werd twee dagen daarna door den uitslag van dit onderzoek bevestigd. Het poeder was een middel, dat wel is waar de pijn verdooven kan, maar dat de hersenen zeer schaden en het bloed verwoesten kan. Het middel is daarom alleen al uit de tegenwoordige doktersvoorraden verdwenen. En deze stof, die wij Geneeskundigen, met kennis van zaken, huijveren te gebruiken, deze stof wordt aan het publiek ten verkoop geboden, zooveel, als men hebben wil. En het ergste is, dat het publiek dit middel koopt ook! Ongelukken kunnen zoo niet uitblijven. Men hoort ze alleen maar niet. Vooral niet, omdat het gebruik van zulke onbekende middelen slechts verteld wordt aan menschen, die er evenmin iets van weten als de gebruiker zelf. De dokter! lieve hemel, die weet er eerst recht niets van. Hij mocht ze eens uitlachen of zelfs eens boos worden!

En juist van deze omstandigheid profiteert de kwakzalver. Wie, der niet geneeskundigen weet, dat de sufheid of slapte of de zenuwzwakte van een kennis of familielid, veroorzaakt werd door het gebruik van een of meer van zulke poeders? Zoo parasiteert de kwakzalver lustig verder. Zoo is het mogelijk dat zelfs in andere gevallen de smerigste middelen tot paarden- en koeienmest met guldens per liter worden betaald en... ingenomen. Prosit! Als er maar op staat ge-

schreven, dat het de zenuwen versterkt! Als men maar voelt dat de pijn verdwijnt! Niet waar, wat geeft men er dan om of het is, dat het pijngevoel gedood wordt, omdat, het fijne zenuwstelsel en de hersenen worden verlamd en versuft. Gelukkig dat een dreigende krankzinnigheid nog vele menschen kan waarchuwen, niet verder te gaan met hun onvoorzichtigheid.

Weet ge, het verschil tusschen een geneesmiddel en een kwakzalversmiddel is, dat een geneesmiddel gemaakt wordt, door iemand, die weet welke gevaarlijke bijwerking het bezit en daarmee rekening houdt. Terwijl een kwakzalversmiddel gemaakt wordt, door iemand die op zijn best genomen de gevaren ervan niet weet en er dus geen rekening mee kan houden, of in het minder goede geval de gevaren wel kent, maar ze eenvoudig niet telt, omdat het zijn eigen gezondheid toch niet schaaft, maar wel zijn eigen beurs spekt.

Opentlijk schrijf ik hier neer, dat het bijschrift van de kiespijnpoeders van Dr. MEENK (deze naam is wellicht alleen om het publiek te lokken), als zouden zij onschadelijk zijn en zenuwsterkend, **bedrog** is in den grofsten zin van het woord. Hij die het etiket op die doos plakt *bedriegt* het publiek en is een *bedrieger*. De man, die zich BRASKAMP noemt en agent is voor deze poeders kan ik in deze niet gelukwenschen met een eerlijke zaak. Of hij is te dom, om te begrijpen wat hij met zijn agentschap voor deze poeders een onheil aanricht, of hij is voor dat onheil onverschillig.

De uitgever van dit blad is zoo vriendelijk om aan dezen man een exemplaar van deze courant toe te sturen, waarin hij zal lezen dat ik al de lezers krachtig waarschuw voor het koopen van alle zoogenaamde geneesmiddelen die in een soortgelijke verpakking in den handel worden gebracht. Van de kiespijnpoeders is het zeker dat men bedrogen wordt, wanneer men meent dat het middel ongevaarlijk is. Ik zal de Hoofdpijnpoeders ook laten onderzoeken, maar gedenk alvast het spreekwoord: „die eens steelt is voor altijd een dief."

Ik wil dit artikel eindigen, met een algemeene waarschuwing voor die middelen, die:

1. in bijna geen enkele apotheek van goeden naam te krijgen zijn;
2. voor 25 of meer kwalen tegelijk helpen;
3. met een portret zijn voorzien van den zoogenaamden vervaardiger, (meestal een dokter).
4. ongevaarlijk heeten.

Ik dank den Redacteur voor de genoten plaatsruimte.

J. DE CLERCQ ZUBLI

Goedereede.

Arts.

UIT DE PERS.

ERGERLIJK GEVAL VAN KWAKZALVERIJ. Loodvergiftiging ingetreden.

Van de meest betrouwbare zijde deelt men ons mede dat een inwoner der gemeente Zundert het slachtoffer is geworden van kwakzalverspraktijken.

Genoemde persoon was lijdende aan een lichte huidaandoening en beging de groote onvoorzichtigheid zich onder behandeling te stellen van een zekere MIE BROOS, wonende te Vorssejaer (Belgie), welke vrouw, naar het schijnt,

nogal eenige „beroemdheid" bezit op het gebied van kwakzalverij. Hij ontving, tegen betaling, van haar een potje zalf als geneesmiddel, met de verzekering, dat hij na het gebruik daarvan, genezen zou zijn. De onvoorzichtigheid van den patiënt bleek al spoedig, want na gebruik van het z.g. smeermiddel, verergerde de kwaal zoodanig, dat directe opneming in het St. Ignatiusgesticht te Breda geboden werd, waar de patiënt thans reeds eenige dagen in levensgevaar verkeert. Een huidsPECIALITEIT te Breda constateerde hoogsternstige loodvergiftiging met algemeen huidversterf. Het onderzoek naar de samenstelling der zalf bracht aan het licht, dat deze grootendeels bestond uit loodwit, met wat menie roze gekleurd.

Zooals men weet, is loodwit een der zwaarste vergiften en men begrijpt, dat het besmeren van het heele lichaam daarmee, zooals in het onderhavige geval geschiedde, noodlottig moest worden.

De marechaussée stelt een ernstig onderzoek in en, zijn we goed ingelicht, dan heeft ook de Belgische politie de zaak reeds ter hand genomen.

Het bovenstaande moge dan ook een zeer ernstige waarschuwing zijn voor de velen, die nog altijd met kwakzalversproducten sympathiseeren. (*Dagblad van Noord-Brabant, Breda.*)

Voetonderzoek.

Uit *Voeding en Hygiëne* nemen wij het volgend Ingezonden stuk over:

Geachte Redactie.

In een artikeltje over „De gezondheid en de kwakzalverij" (*Zie V. & H., 8 Jan. '27, no. 23*), 1) waar enkele vormen van kwakzalverij besproken werden, werd geen melding gemaakt van een kwaad, dat in den laatsten tijd groeiende is.

Ik bedoel het „voetonderzoek" door schoenwinkeliers, hun bedienden, of bedienden van een fabriek van platvoetzooltjes.

Dat genoemde, of soortgelijke personen, niet in staat zijn lichamelijke afwijkingen of klachten behoorlijk te kunnen waarnemen of te begrijpen, behoeft eigenlijk niet verder te worden aangeduid. Het is van schoenverkoopers niet te verlangen, dat zij zullen weten, dat een voet of een been niet iets is, dat op zichzelf beschouwd mag worden, maar dat die een deel uitmaken van het geheele lichaam.

Hiertoe wordt natuurlijk ook geen poging gewaagd. De uitsluitende bedoeling is platvoetzolen te verkoopen van een of ander merk.

Daarbij komt dan allerlei humbug te pas, o.a., op dit gebied een soort Röntgen-apparaat, dat voor de bedoelde gevallen volkomen overbodig is, waarin trouwens een platvoet niet in verticale doorlichting gezien kan worden, maar dat komt er natuurlijk niet op aan, daar de verkooper van Röntgenologie niet de minste notie heeft. Trouwens, doorlichting, ook in de goede richting, is volkomen overbodig om een platvoet te constateeren. Daar komt dan nog bij, dat het publiek in de waan gebracht wordt, dat het „voetonderzoek" door een dokter geschiedt.

1) Welk artikel wij niet overnamen, omdat het voor onze lezers geen bijzondere gezichtspunten opende. *Red. Mbl.*

* Wat is nu het nadeel van al die schijnwijsheid?

In 't algemeen is die verderfelijk, zooals alle kwakzalverij principieel verkeerd is, maar enkele bijzonderheden mogen niet ontbreken. Men heeft b.v. pijn aan de hielen en gaat naar den voetonderzoekenden schoenwinkelier. Na eenige hocus pocus en nonsensverhalen is het resultaat natuurlijk altijd een paar platvoetolen. Daarom is de heele zaak immers begonnen.

Maar dat die hielpijn veroorzaakt kan worden door een hielspoor, kan onmogelijk in het brein van den bediende opkomen. Als men hem zou spreken over een hielspoor, zou hij allicht vragen: „Wat is dat voor een trein?” Dat pijn aan de hielen ook een symptoom kan zijn van suikerziekte, is een volkomen onbekend feit in den schoenwinkel, trouwens, wat zou men daar met die wetenschap moeten beginnen?

Pijn in de dij- en kuitspieren kan een verschijnsel zijn bij platvoeten, maar kan ook wijzen op neuritis of een ruggemerglijden, of een tumor, of — op nog zooveel. Elke dokter kent den tabetischen platvoet; de bezwaren bij het loopen zullen hier door een zooltje niet verdwijnen.

Wat doet nu een schoenwinkelier *zelfstandig* op dit terrein? 't Is immers een paskwil!

Er is natuurlijk niets tegen, dat men platvoetolen verkoopt; als iemand in den winkel komt en die verlangt en als er niets bijzonders is, dan kunnen die ook goede diensten bewijzen. Maar de bezwaren gaan hier tegen de misleiding van een deel van het publiek, dat door de reclame-advertenties van „voetonderzoek” en Dr.-titels, Röntgen apparaten, spiegeltjes en allerlei onzin meer, in den waan gebracht wordt, dat hier werkelijk een onderzoek geschiedt en dat is niet waar en dat kan niet waar zijn, als men slechts rekening houdt met de enkele vermelde voorbeelden.

Toen de ouden het spreekwoord uitvonden: „Schoenmaker, houd-je bij je leest”, moeten ze daar ook al zeer gegronde redenen voor gehad hebben. Hebt u ooit gehoord „Koetsier, houd-je bij je leidsels”, of „Smid, houd-je bij je aambeeld?”

Hoogachtend,

Dr. S. W.

RECHTSZAKEN.

Onbevoegd.

De politie te IJmuiden heeft tweemaal procesverbaal opgemaakt tegen mevr. A. T.-H. uit Haarlem, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

N. R. C.

Voor het kantongerecht te Leiden heeft terecht gestaan P. H., aldaar, wegens het onbevoegdheid uitoefenen van de geneeskunde. Eisch: f 150 boete, subs. 30 dagen hechtenis.

N. R. C.

Gist-tamine-tabletten.

De Rechtbank te Rotterdam heeft M. R., drogist, wegens overtreding van de wet op de artseneijbereidkunde, n.l. het verkoopen van gist-tamine-tabletten, van welke overtreding zij door den kantonrechter was vrijgesproken, tegen welke beslissing de ambtenaar van het O. M. in appel was gegaan, (zie ons vorig no.) vrijgesproken.

De rechtbank had o.m., evenals de kantonrechter, niet uit wettige bewijsmiddelen de overtuiging bekomen, dat de bereiding door verdachte als geneesmiddel is verkocht.

Een kankergenezers.

Voor het kantongerecht te Deventer heeft terecht gestaan A. P., drogist, wonende te Apeldoorn. Hem was in het kort tenlaste gelegd, dat hij in de maanden November en December 1926 onder de gemeente Deventer, hoewel daartoe niet toegelaten, buiten noodzaak het beroep van geneeskundige had uitgeoefend, door een zekeren J. de K. als patiënt in behandeling te nemen, hem in zijn woning op te zoeken en hem, na zijn klachten vernomen te hebben, het gebruik van bepaalde kruiden voor te schrijven en hem de gebruikswijze voor te schrijven alles tegen betaling van een zekere som geld.

Verdachte was ter terechtzitting verschenen en bekende grootendeels hetgeen hem was tenlaste gelegd.

Als getuige werd gehoord de echtgenoot van J. de K. Deze deelde mede, dat toen haar man zeer ziek was — hij was lijdende aan kanker — zij op aanraden van kennissen zich tot verdachte om hulp had gewend. Deze had haar geschreven dat hij wegens enorme drukte feitelijk geen patiënten meer buiten Apeldoorn bezocht doch dat hij een uitzondering wou maken en tegen betaling van 6 gulden haar man zou komen bezoeken. Getuige was op dit aanbod ingegaan en verdachte had kort daarop haar man opgezocht en een vluchtig onderzoek het gebruik van bepaalde kruiden voorgeschreven, er bij zeggende dat de ziekte van haar man geneesbaar was en dat hij wel ergere patiënten had geholpen. Toen haar man steeds erger werd heeft verdachte op verzoek van getuige hem nogmaals opgezocht en zeide toen dat de patiënt al veel beter was en maar met het gebruik der kruiden moest doorgaan. De toestand verergerde echter en haar man leed onbeschrijflijk; weer wendde getuige zich tot verdachte doch deze vond het toen raadzaam niets meer van zich te laten hooren. Tenslotte is haar man na ontzettend geleden te hebben gestorven.

Een zwager van getuige bevestigde hare verklaring.

De ambtenaar O.M. wees op het zeer ernstige karakter van deze zaak; 't ergste is nog niet dat deze verdachte art. 436 W. v. Str. overtrad, maar de wijze waarop hij meende te mogen handelen is meer dan schandelijk. Uit de stukken blijkt, dat we hier met een vrouw te doen hadden, die alles wilde doen om haar man te redden; toen ze de hulp van verdachte inriep had ze feitelijk geen hoop meer. Verdachte vond goed die vervolgen hoop weer op te wekken, wetende dat zijn kwakzalversmiddelen geen hulp konden brengen, wetende ook dat de patiënt ondraaglijk leed, welk leed alleen door een dokter kon worden verzacht. Verdachte had notabene na zijn eerste bezoek gezegd tegen de eerste getuige: je man heeft een paar klieren in de zijde die verzakt zijn en dat verhelp ik wel met de kruiden en na het uitkramen van dezen onzin liet hij zich door patiënt en diens echtgenoot met dank overladen, alsof hij redding kwam brengen.

De Ambtenaar O.M. betreurde het slechts geldboete te kunnen vragen en eischte de maximum boete f 300.— bij niet-betaling of verhaal te vervangen door een hechtenisstraf van drie maanden.

De Kantonrechter qualificeerde het gedrag van verdachte als zeer minderwaardig en veroordeelde hem conform den eisch.

J. C. v. S. te A. Wij zijn u ten hoogste dankbaar voor het gezondene en houden ons verder aanbevolen. Onze meening vindt gij in dit no.

D. K. te A. Ook u zeggen wij dank. Op sommige advertenties komen wij spoedig terug. Het aangehaalde artikel was ons vanwege de Redactie toegezonden.

Redactie Dagbl. v. N. B. Onder verdere aanbeveling betuigen wij u onze erkentelijkheid voor het ons gezonden blad. Het doet goed, wanneer de dagbladen zoo meewerken en versterkt onze hoop op succes.

Mej. J. C. R. te D. en Mej. E. v. D. te B. Dank voor uwe hulp; wij stellen die op hoogen prijs.

J. de B. te A. In 't volgend No. Uwe medewerking wordt op de bekende wijze gehonoreerd.

J. F. S. te A. Dank; wij hopen spoedig op deze zaak terug te komen.

A. v. d. B. te K. Wij ontvingen uwe zending in dank. Gij zoudt ons verplichten door het verstrekken van meerdere gegevens, papieren enz. daarbij behoorende, teneinde met vrucht te kunnen optreden.

— De jaarverslagen van de Gezondheidscommissies, zetelende te 's-Gravenhage, Aalsmeer, Achtkarspelen en Baarn, in dank ontvangen.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

Kruschen Zout.

Sedert wij, in het Maandblad van December 1926, dit zout behandeld hebben, gaat de reclame daarvoor, met grootere en kleinere, eigenaardig geïllustreerde annonces voortdurend voort, waarbij telkens genezen wordt op het voordeel „Gezondheid voor een cent per dag”. Wij zien ons derhalve genoodzaakt een gedeelte van het artikel in het genoemd Maandblad hier nogmaals te laten volgen:

Het zout is geen geheimmiddel, tenminste de samenstelling staat vermeld op de doos, waarin het fleschje bevat is en waarin tevens de gebruiksaanwijzing, in velerlei talen, voorkomt.

De analyse wordt aldus opgegeven: *Natriumsulfaat, natriumchloride, magnesiumsulfaat, joodkalium, kaliumsulfaat, kaliumchloride en citroenzuur*. Inderdaad vond de heer N. KEULEMANS de meeste bestanddeelen aanwezig, behalve *joodkalium*, een stof, die door een ervaren chemicus, zelfs in geringe hoeveelheid, gemakkelijk is aan te toonen en die tevens tot de meest werkzame van het geheele mengsel moet worden gerekend.

De overige bestanddeelen, betiteld als „het beste urineafscheidend laxermiddel” zijn zeer bekende stoffen, waarvan de wonderwerking, door „Opa” Kriuschen beloofd, zich wel tot die van een laxans zal bepalen.

Daarbij moet niet over het hoofd worden gezien, dat de enorme reclame en de mededeeling: „een cent per dag” een indirect gevaar opleveren. Bij de zoo zeer verschillende kwalen, waarvan beterschap wordt beloofd, kan het ongetwijfeld voorkomen, dat het niet tijdig inroepen van doelmatige hulp de genezing vertraagt.

BERICHTEN.

Petroleum als voorbehoedsmiddel. Een jonge man, — aldus vertelde de heer W. C. C. TEN VELDHIJS, arts te Leeuwarden, aan den Correspondent van *De Telegraaf*, — die voor enkele jaren een ernstige borstvliesontsteking doormaakte, waarvan hij herstelde, diende zich op mijn spreekuur aan, daar hij hoestte. Na onderzoek kon ik hem geruststellen — het was slechts een voorbijgaande verkoudheid. Doch den volgenden morgen komt zijn moeder mij onthutst het volgende mededeelen: dat zij haar jongen — op advies van een buurvrouw — een lepel petroleum had ingegeven, en of ik nu eens gauw wilde komen kijken.....

Zoo vond ik een jongen man, die te voren absoluut niet ziek was, met uitgebreide verbranding (blaren) op borst, rug, buik en zelfs de bovenbenen, zóó ernstig, dat onmiddellijke opnemning in een ziekenhuis noodzakelijk was.

Deze funeste inwerking — aldus de dokter — van petroleum op de menschelijke huid is ons, medici, wel bekend, maar wat baat zulks, wanneer nog immer buurvrouwengeklets, eigenwijsheid, waanvoorstelling en bijgeloof voor leeken zooveel bekoring hebben, dat zelfs een moeder zich laat bepraten om met haar kind een dolzinnige proef te nemen?

Mededeelingen van verschillenden aard

HET WOHLMUTH-APPARAAT EN ZIJN TOEPASSING.*)

door

L. G. HELBRON, Electroloog en Dr. H. DE JONG Zenuwarts, beiden te Amsterdam.

De Handelsmaatschappij „Wohlmuth”, 1) Centrale voor Holland en Koloniën Amsterdam, Utrechtschestraat 132, brengt een apparaat in den handel vergezeld van meer en minder uitvoerige geschriften.

Waar de Redactie van dit Maandblad ons verzocht over dit apparaat en haar toepassingsmogelijkheden een oordeel te geven, hebben wij gemeend de goede zaak, die door de Vereeniging tegen de kwakzalverij wordt voorgestaan, te kunnen dienen met het volgende:

Het er suggestief uitzieende apparaat blijkt na verbreking van het er aan bevestigde zegel en verdere ontleding te bestaan uit 12 droge elementen achter elkaar geschakeld: Aan deze batterij is verder verbonden een meetinstrument, een weerstand, en een omschakelaar. Het is de bedoeling met de uit de batterij te verkrijgen galvanische stroom verschillende ziekten te behandelen, waarover later. De spanning van het celype, waaruit de batterij is opgebouwd, is $\pm 1\frac{1}{2}$ Volt, zoodat het apparaat in het geheel een electr. spanning heeft van ± 18 Volt. Gal-

1) Fabrieken voor Electro-Galvanische Apparaten Furtwangen (Bad. Schwarzwald).

*) Dit artikel is reeds opgenomen in ons no. van September 1924. Daar, door de veelvuldige aanvraag om inlichtingen betreffende het bedoelde apparaat, de voorraad aanwezige Maandbladen is uitgeput en nog steeds meer aanvragen binnenkomen, zien wij ons genoodzaakt tot een herdruk over te gaan. Dientengevolge moeten enkele andere mededeelingen, tot ons leedwezen, op plaatsing wachten.

Red.

vanische batterijen werden vroeger in de geneeskunde inderdaad veel gebruikt doch men weet reeds lang dat daarvoor andere elementen beter geschikt zijn en dat een grooter aantal noodig is om stroomsterkten te verkrijgen, nuttig bij de behandeling van lichamelijke afwijkingen.

Wel durft T. A. WOHLMUTH (zie portret) te beweren, dat het hem juist te doen is om stroomen van geringe sterkte, als de stroomdichtheid maar groot is. Met onjuiste verklaringen tracht hij de lezers van zijn „Electrogalvanische Heilkunde” op bl. 25 wijs te maken, dat met zwakke stroomen tusschen groote elektroden een groote stroomdichtheid aanwezig is.

Als verder voorbeeld van de wijze van aanbeveling, zoowel van eenen der aangegeven indicaties, diene o.a. het volgende uitknipsel uit een der pamfletten:

De Galvanische Zwakstroom werkt hand in hand met de H.H. Doctoren, in het belang der lijdende Menschheid!

Enige ziekten welke met succes door den Galvanischen zwakstroom behandeld kunnen worden, zijn:

Afsterven der handen en voeten, Aderverkalking, Asthma, Ademhalings-storingen, Blaascarthaar, Bloed-aandrang, Bleekzucht, Darmcarthaar, Fitel-dans, Griep, Gezwollen voeten, Hartaandoeningen, Hoofdpijn (chronische), Ichias, Jicht, Keel-ontsteking, Krampknobbels, Knie en arm gewrichts-verstijving, Kroep, Lusteloosheid, Menstruatie-storingen, Maag-carthaar, Migraine, Nachmerrie, Neurhastenie, Ontstekingen, Oogen-Ziekten, Oorzaken, Rheumatisme, Rugpijn, Spierverrekkingen, Spit, Spieren-rheumatiek, Sape-loosheid, Tering, Valzucht (epilipsie), Verstui-kingen, Verlammingen, Verstoppingen, Zenuw-rheumatiek, Zenuwachtigheid, etc. etc.

Den zieke Genezing! En den gezonde steeds nieuwen levensmoed! Den genezende Kracht!

Uw eigen belang zoowel als dat Uwer familiekring, vereischt dat U bij ons *Gratis inlichtingen en raad* komt inwinnen, alvorens het te laat is!”

Niet alleen is bij sommige dezer aandoeningen alle werking uitgesloten, maar zelfs hier en daar schadelijk, b.v. bij „Fitel-dans”, Rheumatisme (sommige vormen), Ischias in het acute stadium enz.

De speculatie op de lichtgeloofigheid van het publiek bij het in den handel brengen van dit apparaat, vergezeld van zijn aanbevelingsschriften is voor eenigszins ontwikkelde leek zonder meer duidelijk. Naar verluid, wordt voor dit toestel een prijs gevraagd, die de waarde der onderdeelen, waaruit het bestaat, *ettelijke* malen overschrijdt. De batterij is hoogstens f 10.— waard de rest grootendeels onnoodig, om de behandeling, zooals die hier aangegeven wordt, toe te passen.

Wij hopen voor het publiek, dat deze Aktiën-Gesellschaft snel haar aktie zal moeten staken.

Mededeelingen van het Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Vervolg van No. 4.)

BLAUDSCHE EISENPILLEN.

Fabrikant: Onbekend.

Op het etiket is behalve de naam „Blaudsche Eisenpillen” slechts de gebruiksaanwijzing vermeld: Driemaal tãglich 2 Pillen.

Uitkomsten van het onderzoek: De pillen wegen ruim 300 mg. per stuk. Verbrandingsrest: 31,1%. De pillen zijn verzilverd en blijken op doorsnede uit twee lagen te bestaan. De witte omhullende laag bestaat uit talk of bolus met rietsuiker, de eigenlijke inhoud is bruin en smaakt naar drop. Dit deel blijft zelfs bij koken met water of zuur een samenhangend geheel vormen, zoodat de pil dus in teeneen deele voldoet aan den eisch voor het uiteenvallen van pillen, gesteld in de Ned. Pharm. Concept Ed. 5. Microscopisch blijkt Pulv. Rad. Liq. aanwezig. Met zoutzuur ontstaat geen gasontwikkeling. De asch geeft ijzerreactie en zwakke sulfaatreactie. Een quantitative ijzerbepaling leerde echter, dat per pil slechts 0,6 mg. ijzer aanwezig was.

Oordeel: Blauds pillen zijn dit dus niet. Eenig ander werkzaam bestanddeel, dat den pillen reden van bestaan zou kunnen geven, werd niet gevonden.

SANTALOLPILLEN MET SALOL.

Importeur: Firma F. Geissler, Rotterdam.

Samenstelling volgens den fabrikant: Volgens naamsaanduiding.

Uitkomsten van het onderzoek: Glimmend, zwartgekleurde, naar sandelolie riekende pillen, met een gemiddeld gewicht van 300 mg.

Op de doorsnede zijn de pillen geelbruin van kleur; zij bevatten sandelolie, met was tot pillenmassa verwerkt, zij zijn omhuld met een laag salol en geglaasd met grafiet.

DR. ROGERS PILLEN.

Importeur: Firma F. Geissler, Rotterdam.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Rood gecan-deerde pillen, met een gemiddeld gewicht van 450 mg.

Op de doorsnede zijn de pillen grauwgroen van kleur.

Dr. ROGERS pillen zijn versuikerde „staalpillen”.

POEDERS, MIDDEL TEGEN ASTHMA.

Ingezonden door apotheker L. W. te K.

Verstrekt door een „natuurarts” tegen asthma.

Uitkomsten van het onderzoek: Witte poeders, verpakt in waspapier, en 500 mg. wegend, reuk sterk naar citroenolie. De poeders zijn zeer hygroscopisch.

Als voorloopig resultaat is aan te nemen, dat de poeders bestaan uit suiker, calciumchloride, natrium (bi-) carbonaat en een alkaloid, waarvan de identiteit nog niet werd vastgesteld.

Bij een tweede onderzoek werd het volgende gevonden:

De poeders zijn niet van dezelfde samenstelling als die, welke de eerste maal ter onderzoek waren ingezonden. Zij zijn ditmaal niet verpakt in waspapier en ook niet hygroscopisch. Suiker bleek nu niet aanwezig, evenmin een alkaloid. De poeders bestaan geheel uit anorganische bestanddeelen en zijn als volgt samengesteld: 27,7% natriumchloride, 34,5% calciumcarbonaat, 12,3% natriumbicarbonaat, en voor het overige natriumsulfaat.

Oordeel: Het alkaloid dat bij het eerste onderzoek werd gevonden was blijkbaar niet van essentieel belang daar het later weer kon worden weggelaten. Van poeders van de gevonden samenstelling is geen werking tegen asthma te verwachten.

GORGELDRANK.

Ingezonden door arts J. t. B. te A.

Volgens den inzender stond op de origineele flesch vermeld: Antiseptic. and astring. gargle for the relief of inflammation of the throat and tonsils. Te verdunnen met gelijko hoeveelheid water. Pharmac. Palace, Lugano, eigenaar W. Schultes.

Uitkomsten van het onderzoek: Ter onderzoek werden aangeboden 22 c.c. van een heldere, kleurlooze vloeistof. Reuk naar kreosoot, smaak zoetig, dan eenigszins samentrekkend. De vloeistof bevat alcohol en rietsuiker, en als werkzaam bestanddeel kaliumchloraat, waarvan 1,5% aanwezig is. De aanwezigheid van kreosoot kon niet anders dan door de reuk vastgesteld worden.

MEDICIJNEN.

Afkomstig van Eilers.

Ingezonden door arts M. G. V. te H.

De middelen van Eilers zijn bij het Instituut reeds vroeger in onderzoek geweest, telkens bleek de aanwezigheid van petroleum, gemengd met levertraan, terwijl ook bij herhaling bladgroenkleurstof werd aangetroffen. De laatstelijk ingezonden middelen hebben aanleiding gegeven tot de volgende rapporten:

a. 5 capsules, met bijgevoegd etiket van de oorspronkelijke verpakking, waaop stond vermeld: Prinses Juliana Anti-teringcapsules. Uitvinding van H. J. Eilers te Oegstgeest, waardoor de vreeselijke ziekte tuberculose radicaal wordt genezen, als het nog niet te laat is.

Uitkomsten van het onderzoek: De capsules bevatten gemiddeld 650 mg. van een geel gekleurde vloeistof, die sterk naar petroleum reikt. Verwarmd op het waterbad, treedt voorbijgaand de reuk van kaneel op, terwijl, naarmate de petroleum verdampt, de reuk naar levertraan steeds sterker wordt waargenomen. Als alle petroleum verdwenen is, blijkt de verdampingsrest 54,63% van het oorspronkelijk gewicht der vloeistof te bedragen.

Uit een en ander mag aangenomen worden, dat de inhoud der capsules voor ongeveer de helft uit petroleum, voor de andere helft uit levertraan bestond, terwijl wellicht een zeer kleine hoeveelheid kaneelolie als aroma was toegevoegd.

b. Een fleschje met etiket: N. V. Eilers' Chemische Fabriek voor spec. en andere geneesmiddelen, Oegstgeest. No: 10. Gebruiksaanv.: 3 maal daags een suikerlepeltje op een eetlepel water. Bij bloedopbrengen alle uren een suikerlepeltje zonder water. Een geheel fleschje ledigmaken.

Uitkomsten van het onderzoek: Het fleschje van 50 c. c. inhoud was nog voor ongeveer een vijfde gevuld met een zwak zuur reagerende, bruinig-zwarte vloeistof, terwijl zich op den bodem een weinig zwart bezinksel bevond.

De veronderstelling schijnt niet ongegrond, dat we hier te doen hebben met een verdunde kina-tinctuur, die een kleine hoeveelheid ijzer bevat.

3. Een fleschje zonder etiket, waarin 15 c. c. van een heldere, bruin-gele vloeistof, die sterk naar kruidnagelolie reikt. Volgens den inzender wordt deze vloeistof gebruikt, om er de borst mede in te wrijven. Op den bodem van het fleschje bevindt zich een lichtbruin gekleurd bezinksel, dat uit olieachtige druppeltjes en kleine plant-aardige partikeltjes blijkt te bestaan.

De vloeistof is hoogstwaarschijnlijk een spiritueuze oplossing van kruidnagelolie.

PRINSES JULIANA ANTITERING-CAPSULES No. 5.

Uitvinding van H. J. Eilers te Oegstgeest.

Reclame: „waardoor de vreeselijke ziekte tuberculose radicaal genezen wordt”.

Uitkomsten van het onderzoek: Doos met gelatineuze capsules, die een groene vloeistof bevatten. Inhoud zeer uiteenlopend, gemiddeld 360 mg. Reuk zeer sterk naar petroleum.

Verder werd aangetroffen een vette olie vermoedelijk levertraan; de aanwezigheid van een alkalocide kon niet worden vastgesteld.

(Wordt vervolgd.)

Kafa-poeders.

„Afdoend tegen zenuwpijnen. Absoluut onschadelijk. Bij pijn nemen men 3 à 4 poeders per dag „met tusschenpoezen van een uur.”

Aldus luidt het opschrift op ieder poeder, waarvan, door middel van groote, opzienbarende advertenties, tegenwoordig, de aanwezigheid hier te lande wordt aangekondigd en die Engros te verkrijgen zijn bij de al te bekende firma: N.V. v/h. HENRI SANDERS te Amsterdam.

De poeders, volgens een bijgevoegd biljetje, afdoende helpende tegen zenuwpijnen, migraine, kiespijn, jicht, influenza, reumatiek en slape-loosheid” zijn samengesteld door de *Pharmacie principale* 11, rue du Marché, te Genève.

De stad van den Volkenbond levert, ook in dit opzicht, wat bijzonders, tenminste wanneer alles waar is, wat in de advertenties en biljetten wordt verkondigd en waaruit wij deze zinsnede overnemen: „Aangezien *Kafa-poeders* geen anti-pirine of andere voor de maag en het hart schadelijke bestanddeelen bevatten 1) lossen deze onmiddellijk in het organisme op. Zij vermoeien de maag niet en veroorzaken geenerlei kwalen.”

Dewijl dergelijke reclames in de groote bladen ons altijd een beetje wantrouwend maken, vonden wij het geraden het zaakje iets meer van nabij te bezien. Een doosje, *kafa-poeders*, bevattende 10 poeders, werd aangekocht en door den heer N. KEULEMANS in onderzoek genomen. Elke poeder, wegende ongeveer 840 mgr., bleek te bevatten: *Phenacetine*, *pyramidon*, *coffeïne* en *melksuiker* en wel van twee eerstgenoemde stoffen vrij veel. Dit was in overeenstemming met de opgaaf, voorkomende op het doosje, in voor den leek geheel onbegrijpelijke chemische formules:

En weg was alle illusie! Wel werd geen anti-pirine als zoodanig aangetroffen maar stoffen, die onoordeelkundig en zonder medische contrôle gebruikt, als gevaarlijk voor het hart zijn te beschouwen waren in ruime mate aanwezig.

Fyramidon (de wetenschappelijke naam is dimethylamidoantipyrine), grootst geoorloofde gift per keer 300 mg., per etmaal 1 gram, en Phenacetine staan in betrekkelijke gevaarlijkheid niet bij antipyrine ten achter en wij zouden ieder aanraden van het aanbod uit Genève geen gebruik te maken, tenzij men vooraf zijn geneesheer heeft geraadpleegd; maar die heeft, in geval hij geen bezwaar ziet in het gebruik van de genoemde middelen, de Zwitsersche hulp niet van noode, want de middelen zijn hem niet vreemd

1) Wij cursiveeren. Red.

en hij kan daarvan zooveel voorschrijven als hij noodig acht en — wat in casu van het grootste belang is — de uitwerking op de verschillende gestellen controleren.

Kwakzaiverij met kruiden.

In ons vorig no. schreven wij:

„Sedert men, in den laatsten tijd, weder meer waarde is gaan hechten aan het gebruik van kruiden als geneesmiddel, is het getal personen, dat zich op het kweken van kruiden en het verkoopen daarvan is gaan toelleggen belangrijjk toegenomen.

Daar is niets tegen te zeggen maar bezwaarlijk wordt het, wanneer de verkoop gepaard gaat met het opsommen van kwalen, waartegen die kruiden moeten helpen, waarbij tevens de vaststelling van de kwaal aan den lijder wordt overgelaten.”

Dit laatste is nu tegenwoordig veelvuldig het geval, zoo zelfs, dat wij, om niet te veel in herhalingen te treden, maar een paar van die „heil-middelen” in één rubriek bespreken.

Apotheker Schlecht's Frühstück's Kräuter-Tee, een produkt van DR. GEBHARD EN CO. te *Bodenbach/Elbe*. Deze kruiden worden aanbevolen als dagelijksche drank, aan alle personen „die een abnormaal lichaamsgewicht hebben en daarvan bevrijd willen worden” (iets wat tegenwoordig in de mode is, vooral bij dames).

De afname in gewicht wordt als *volkomen onschadelijk* voorgesteld. Bij het ontbijt gebruike men 2 a 3 koppen van het als thee gezette aftreksel van deze kruiden en, naar verkiezing, 's avonds 1 a 2 koppen. De kruiden zijn vrij samengesteld; de heer JOHS. JELGERNIUS SWILDEHS, oud-Apotheker, thans te *Warmond*, die zoo welwillend was ze voor ons te onderzoeken vond daarin:

Veel *rhamnusbast* en *sennablader*; verder *hoef-blader*, *beeredruifblader*, blader van de *klein-duizendknoop*, *althaewortel*, *zoethout*, *graswortel* en een klein stukje van een *papavervrucht*. Hieruit blijkt wel, dat de hoofdwirking te zoeken is in de *laxeerende werking* van de kruiden, zooals trouwens het geval is bij de meeste van die mid-delen, die voor vermageringskuren met zooveel ophef worden aanbevolen. Of het echter *volkomen onschadelijk* is dag aan dag en, zonder aanzien des persoons, zooveel purgeermiddelen te gebruiken, zooals de verkooper van de kruiden verkondigt, zouden wij niet gaarne beweren.

Kruiden van een onbevoegde.

Door een medicus werd ons het onderzoek verzocht van een kruidenmengsel door iemand te Amsterdam aan een zijner patiënten verstrekt. Het resultaat van het onderzoek, ver-richt door den heer N. KEULEMANS, moge in deze rubriek een plaats vinden. Er werden aangetroffen: *jeneverbessen*, *alsemtoppen*, *rhamnusbast*, *zoethout*, *saliëblader* en *kruidmuntblader*.

„Cassia”.

Wellicht had ge er nog niet van gehoord, van het heilzame en gebenedijde product, genaamd „Cassia”, schoone naam, hetwelk u belooft alle kwalen uit de wereld te helpen. Toch, de roem van Cassia is waard verkondigd te worden, tot heil der gansche menschelijke samenleving. En dat

geschiedt, hoewel op wel wat dat product ontdekkende wijze. Slechts op een markt. Maar dat is al genoeg, het gebeurt!...

Het prijkt op een helder verlicht stalletje, waar het als zwarte massa zich verheft tusschen eliteplankjes en glaswerk, terwijl het op de uitstalling bewaakt wordt door fleschjes, zoo uit het laboratorium verdwaald. Ter meerdere luister en om „het” toch wel op het voordeligst tegen het overig marktkaaf te doen afsteken, wordt het omringd door vlaggen, interationale, welke erop wijzen welk een grooten afstand het heeft moeten afleggen om de bewoners dezer laag gelegen landstreken uit de ellende op te heffen. Als beschermheer van dit, het kostelijk product, treedt op een eminent heer, met expressie op het gelaat, een groot eereteken zwabberend aan een lang, veelkleurig lint, dat helaas, geen zilver mag dragen, een ander, toch ook schitterend, metaal. Hij spreekt. Rekt wijd open den mond:

— Dit product, wat ik heden u voor het eerst hier aan mag bieden is een voortbrengsel uit de tropische, warme landen. Het wordt daar met moeite in de oerwouden, welke wemelen van verscheurend gedierte, door de geen levensgevaar achtende inlandsche woudloopers verzameld. Zij zoeken daar de kruiden, welke heilzaam werken voor het menschelijk lichaam, en welke nergens elders ter wereld worden aangevonden. Al deze producten zijn diep verborgen tusschen de ondoordringbaarheden der lianen en reuzen uit het woud, tusschen de plaatsen, waar slangen en apen hunschepters zwaaien. Thans sta ik hier om dit product te introduceren, dat genoemd is „Cassia”, naar de inlandsche vrouw welke voor het eerst dit heilzame vocht liet stollen en aanwende ter bestrijding der ellende van haar eenigste kind. Dit product helpt u voor hoest, verkoudheid, terwijl de sappen, die het afscheidt, zich vereenigen met het maagzuur en aldus de spijsverteeringsorganen zuiveren van de verderfelijke bacterieën. Gij zult dat proeven ter kennismaking — hij reikt alle, de op zijn schepje gewerkte zwarte balletjes aan, „men” proeft met aandacht — want heden ben ik hier voor het eerst, maar voortaan zal ik iedere week hier staan en u tot klant mogen rekenen. Mijn product is vooral heilzaam voor kinderen, welke kreuwend ter neer liggen, gepijnigd door onophoudelijke hoest. De prijs van mijn product is zoo gesteld, dat een ieder er van kan profiteren, ’t zij arm dan rijk. Ik heb één prijs, één woord, op afslag behoeft u niet te wachten, daar de prijs de laagste is, welke gevraagd mag worden. Cassia kost geen gulden — gelijk in de apotheek — hij houdt een tandpasta-does omhoog, waarin het in de apotheek moet verkocht worden... de does klinkt hol bij ’t nêrzetten — u betaalt bij mij geen 50 cent. u betaalt bij mij onveranderlijk, of u laat komt of vroeg, altijd een kwartje, vijf-en-twintig cent.” En hij reikt rond de gekleurde zakjes, waarin hij afweegt het zwarte product, zoo goed helpend al de ongelukkige kindertjes, die niet loopen kunnen van zwakte of gekweld worden door dagelijksche hoest. Hij wijst nogmaals op zijn eereteken, op de kleurige letters voor in het stalletje, die de roem verkondigen van het wereldvermaarde product, dat pas werd ontdekt: „Cassia”, En de boertjes, zij koopen... zij vliegen... erin. En de koopman gaat voldaan naar huis,

belovend, dat hij de volgende week terug zal zijn, en indien ’t niet geholpen heeft „daar ligt ’t kwartje, en ’t is altijd u vrij het weer mee te nemen, het blijft daar voor u liggen, wanneer ge niet zijt voldaan. En dat kan ik zeggen, want het ligt er tot nu toe nog altijd...”

J. d. B.

RECHTSZAKEN.

Drogist veroordeeld.

Voor het kantongerecht te Apeldoorn heeft terecht gestaan H. K. L., drogist aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. De man merkte o.m. op, alleen dan een vergoeding voor onkosten aan te nemen, als hij zich buiten de plaats zijner inwoning moest begeven, en hij legde een lijst over met 23 handteekeningen van personen, die hij kosteloos hulp had verleend.

Eisch: twee geldboeten, van elk f 200.—, te vervangen door 2 maal 200 dagen hechtenis.

De kantonrechter veroordeelde L. tot 2 maal f 150.— subs. 2 maal 1 maand hechtenis.

(N. R. C.)

Pillen waardoor de kwaal verergerde.

Voor den kantonrechter Mr. Höfelt te Amsterdam is de zaak behandeld tegen een 73-jarige vrouw, beklaagd van het onbevoegd uitoefenen der geneeskunst.

Een man, die lijdende was aan een maagkwaal, had zich bij haar vervoegd. Hij moest zijn linkerhand in een harer handen leggen. Daarop streek de vrouw met haar andere hand over haar gelaat en prevelde eenige woorden. Ten slotte schreef zij iets op een papiertje.

Verdachte had den man gezegd, dat hij een zwakke maag had. Het papiertje bleek een recept te zijn, hetwelk in een apotheek klaar gemaakt werd en waarvoor de man zes gulden moest betalen. Aan de juffrouw had hij reeds vijf gulden betaald. De medicijnen bestonden uit pillen. Nadat de patiënt echter gedurende twee weken de pillen had ingenomen, werd de maagpijn veel erger.

Na verhoor van de getuigen wees de kantonrechter dadelijk vonnis en ontsloeg de verdachte van rechtsvervolgning, omdat niet óók aan haar was ten laste gelegd, dat zij den in de dagvaarding bedoelden raad gegeven heeft ter geneezing van den maaglijder. (Telegraaf.)

Wonderdokter.

De kantonrechter te Leiden heeft onlangs vrijgesproken den wonderdokter P. H. aldaar, die vervolgd was wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. In het vonnis overwoog de kantonrechter, dat wel vast staat, dat H. kruiden heeft verkocht, doch niet, dat hij een handeling van een geneeskundige heeft verricht.

De eisch luidde f 150.— boete, subs. 30 dagen hechtenis. (Zie ons vorig no.)

(N. R. C.)

Magnetiseur.

A. B., magnetiseur te Rotterdam, was door den kantonrechter aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, veroordeeld tot f 100.— boete subs. 10 dagen hechtenis. In deze zaak, welke door den Hoogen Raad naar het

Gerechtshof was verwezen, wees het Hof een vrijsprekend vonnis. (N. R. C.)

Ziehier drie gevallen van vrijspraak op formeele gronden, aan welker juistheid wij het niet wagen te twifelen; daarvoor is onze eerbied voor de beslissingen van onze rechterlijke macht te diep geworteld. Maar wij vragen ons af: Wanneer men in de kwakzalverij een kwaad ziet, dat onze samenleving ernstig bedreigt (en dit is, naar wij meenen, niet te ontkennen) wordt het dan niet hoog tijd, dat andere en betere wetsbepalingen in het leven worden geroepen om aan dat kwaad, zooveel mogelijk, een einde te maken?

Andere landen zijn ons in dit opzicht verrewer vooruit.

CORRESPONDENTIE

A. A. K. te W. Het onderzoek van de kruiden is vertraagd wegens tijdelijke ongesteldheid van onzen onderzoeker. Wij hopen nu spoedig het resultaat te kunnen mededeelen.

A. v. d. B. te K. Na kennismaking van uwe latere zending, bestaat er bij ons geen twijfel of *Aphrodisicon* behoort tot die talrijke middelen, waartegen wij met kracht moeten waarschuwen.

De hoeveelheid gezonden pillen was te gering voor een deugdelijke onderzoek. Stel u met dit antwoord tevreden; uitvoeriger kunnen wij er niet op ingaan omdat hier in hoofdzaak een kwaal wordt behandeld, die wij ongaarne bespreken in ons Maandblad, dat wij liefst in veler handen, jong en oud, wenschen.

J. F. B. te A. Wij nemen aan, dat de samenstelling van de *Fuoltabletten* in de mededeeling in „Het Leven” juist is aangegeven, want zij komt overeen met die, van verschillende andere z.g. *ontvettingsmiddelen*, die vanwege het Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek zijn bekend gemaakt. (Ook opgenomen in ons blad van Juli 1926). Het luidt daar o.a.: „Dit vermageringsmiddel is dus weer een mengsel van een laxans en een *verouderd* „specifiek” vermageringsmiddel.”

Gij doet verstandig er geen vertrouwen in te stellen, evenmin als in sommige aanbevelingen in „Het Leven”.

De z.g. homoeopaath. *Haverhoek* hebben wij al menigmaal als *kwakzalver* signaleerd. Hij is reeds dikwijls wegens onbevoegde uitoefening van de geneeskunst veroordeeld.

— Wij ontvingen — in dank — het *Officieel Blad*, Maandlijksch Tijdschrift voor de zede- en stoffelijke belangen der Belgische Geneesheeren en *La répression du Charlatanisme médical*, waaruit ons blijkt, dat in België met kracht tegen het euvel der kwakzalverij wordt opgetreden.

— Het *Jaarboekje* 1926 van de Prov. Groninger Vereeniging „Het Groene Kruis” in dank ontvangen.

— Ebkele zaken moesten — wegens gebrek aan plaatsruimte — tot een volgend no. worden uitgesteld.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te *Amsterdam*, VOORZITTER; E. J. ABRABAMS, Arts te *Amsterdam*; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's *Gravenhage*; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te *Rotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Meij. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIFL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's *Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING : / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Gevaarlijke aanbevelingen. (Cryogène Lumière). Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. — Stuvkamps-zout. — Auderegg.

Uit de Pers: Artsen, onbevoegden en homoeopatie. — Duitschland, naar een wet op specialités.

Rechtszaken: Homoeopathische apotheek. — Weer vrijspraak. — Een t. b. c. genezer. — Alleen door aankijken. — Overtreding wet artsijbereidkunde.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De secretaris-penningmeester verzoekt brieven, stukken enz. voor de Vereeniging bestemd en van half Juli tot half Augustus verzonden, te willen adresseeren aan den redacteur van het Maandblad, Groenburgwal 26, Amsterdam.

GEVAARLIJKE AANBEVELINGEN.

(Cryogène Lumière).

In het Maandblad van Maart 1923 hebben wij een artikel gewijd aan bovenstaand onderwerp in 't algemeen. De aanhef luidde aldus:

Wij houden de Kwakzalversmiddelen als gevaarlijk voor het algemeen welzijn en daarom voeren wij strijd daartegen. Als afdoend kenmerk voor het wezen van die middelen beschouwen wij het *bedrog*, dat daaraan ten grondslag ligt en dat in de meeste gevallen duidelijk waarneembaar is voor diegenen, die de zaak met critische oogen beschouwen.

Toch blijft er somwijlen twijfel bestaan of bij dit of dat middel aan *bedrog* te denken valt, of men hier waarlijk met kwakzalverij te doen heeft of niet. Die vraag doet zich herhaaldelijk voor bij die talrijke middelen, tegenwoordig met den naam van specialités bestempeld, waaraan zich dan onwillekeurig de vraag vastkoppelt: zijn deze schadelijk en moeten zij het onderwerp van bestrijding uitmaken?

In den laatsten tijd hebben wij ons die vraag meermalen gesteld en daarom willen wij haar in het openbaar behandelen.

Wij zullen dit doen aan de hand van eenige z.g. specialités, die door de herhaalde aanbe-

velingen in de couranten onze opmerkzaamheid troffen. Laat ons beginnen met te zeggen, dat het niet in hoofdzaak de samenstelling dier middelen is, waarop wij het gemunt hebben maar de wijze van *aanbeveling*.

Vooraf zij echter opgemerkt, dat in het algemeen, in de aanbeveling in advertenties van een of ander middel tegen een of meer kwalen, een groot gevaar schuilt.

Het publiek is in het meerendeel der gevallen *niet in staat* een oordeel over den aard van zijn kwaal te vellen (dit is alleen den deskundige toevertrouwd). Afgaande op de beloften in de advertentie, *verbeeldt* het zich aan een der daarin genoemde kwalen te lijden, slijkt het middel — dat misschien juist zeer ondoelmatig is — en laat den juisten tijd voor doelmatige behandeling verloren gaan.

Dat wij ons genoodzaakt zien nogmaals op deze zaak terug te komen vindt zijn aanleiding in de volgende advertentie, die wij in een van onze groote dagbladen aantreffen:

„Wanneer u koortsig bent, wanneer U lijdt aan Migraine. Neuralgiën, Afgematheid neem dan eenige tabletten *Cryogénine Lumière*. U zult dan onmiddellijk verlichting vinden, zonder Uw maag of nieren te vermoeien”.

Cryogénine of *Kyrogénine* is voor den deskundige geen onbekend middel en wij zouden het, als zoodanig, *niet* met den naam van kwakzalverij bestempelen.

Het zijn tabletten van — 250 mgr. bevattende een stof, die, wetenschappelijk genoemd wordt *Benzamide-semicarbazide* en waarvan HAGER zegt: wordt gebruikt als antipyreticum in dosering van 0,2—1 gram, speciaal bij tyheuse en bij chronische tubercul. koorts. Ook in *Gehé's Codex* wordt de stof als koortsmiddel vermeld.

Wij hebben hier dus te doen met een aan vele geneeskundigen bekend en dikwijls door hen gewaardeerd geneesmiddel en wij zouden onze bezwaren niet geopperd hebben, wanneer de vervaardiger daarvan de geneesheeren met zijn praeparaat in kennis had gesteld, het aan dezen overlatende te beoordeelen, in welke gevallen zij het dienstig zouden achten daarvan gebruik te maken.

Nu het middel echter *in de courant* aan het

groote ondeskundige publiek, *als onmiddellijk verlichting gevend*, wordt aangeboden, wordt het wat anders.

De in de advertentie aangewezen kwalen (en een bij de tabletten ingepakt brochure'tje noemt er nog verscheidene andere) kunnen allerlei oorzaken hebben, oorzaken, waarbij de aanwending van *Cryogénine* alles behalve aangewezen is en die slechts bij nauwkeurig onderzoek, door een daartoe bevoegde, kunnen worden vastgesteld en, zoo mogelijk, verholpen.

Tegen die aanbeveling aan het publiek, komen wij met kracht op; wij beschouwen haar als *zeer gevaarlijk*.

Het ontwerp tegen het openlijk aanprijzen van geneesmiddelen, mocht het eenmaal wet worden, zal ook, wat het besproken euvel betreft, in staat zijn hierin de gewenschte verbetering te brengen.

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch

Onde zoek.

(Vervolg.)

EKA-TABLETTEN.

Zie Mededeelingen No. 9, blz. 46 (en Mbl. van April 1926.)

Sinds de publicatie van ons vroeger onderzoek verscheen in het Maandblad t. d. Kwakzalverij van Juli 1925 een krachtige waarschuwing tegen de overdreven reclame, die voor deze tabletten gemaakt wordt, benevens een verslag van het door de heeren KEULEMANS en LIEM verricht onderzoek, dat, voor zoover het de kwalitatieve samenstelling der tabletten betreft, overeenkomt met de door ons verkregen uitkomsten. Alleen vonden wij indertijd een gehalte aan zwavelzuur overeenkomend met ca. 6,5% natriumsulfaat, en een gehalte aan natriumhydrocarbonaat van ruim 10%, terwijl bovengenoemde onderzoekers slechts „geringe hoeveelheden zwavelzure en koolzure zouten als verontreiniging” aantreffen.

Sindsdien blijkt de samenstelling gewijzigd. Behalve de vroegere componenten werd de aanwezigheid van kalium en jodium aangetoond, en wel jodium in een hoeveelheid, overeenkomend met een gehalte aan 0,74% kaliumjodide.

Oordeel: Dit ondergaat geen wijziging, voor

zoover betreft het waardeloos zijn tegen arteriosclerose. Het lijkt echter ongewenscht, wanneer aan het publiek tabletten worden verkocht die joodkalium bevatten, zonder dat dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

ANTIPHLOGISTINE.

Zie voor opgave van fabrikant, samenstelling, enz.: Mededeelingen No. 9, blz. 47 en Mbl. van Mei 1926.)

Bij het eerste onderzoek werd, in tegenstelling met de opgave van den fabrikant, geen jodium gevonden. Volgens een ingekomen schrijven zou echter wel jodium aanwezig zijn: „a part of the jodine turns into jodides of sodium, potassium or magnesium, but some of it is present as free iodine”. Na een nieuw onderzoek, ingesteld met een van den importeur rechtstreeks betrokken praeparaat, werd nu inderdaad jodide aangehouden. De aanwezigheid van vrij jodium kon niet bewezen worden.

De quantitative bepaling gaf zooveel jodide als met een gemiddeld gehalte van 93 mg. in 1000 g. pasta overeenkomt.

SPIRAEA-KRUJDEDRANK.

Ingez. door arts A. A. W. te N.

Zie Mededeelingen No. 9, blz. 37 (en Mbl. van Nov. 1925.)

Kruidendrank van denzelfden fabrikant, gemerkt V, inwendig gebruik. Samenstelling en doel van den drank door den fabrikant niet vermeld, volgens den inzender een middel tegen niergruis.

Gebruiksaanwijzing: dagelijks en regelmatig een eetlepel innemen 3 of 6 keer.

Uitkomsten van het onderzoek: De drank bestaat uit een bruine, troebele vloeistof, waarin zich veel schimmels bevinden. Reuk en smaak duiden er op, dat we hier wellicht eveneens met een waterig kamille-aftreksel te doen hebben. Alcohol kon niet met zekerheid aangetoond worden. De verdampingsrest bedroeg 1,9%, bij verbranding bleef 0,14% asch achter. De drank bleek natriumsalicylaat te bevatten, waarvan ten hoogste 240 mg. per 100 g. vloeistof aanwezig kon zijn.

Oordeel: In het geval, beschreven in Mededeelingen No. 9 werd dit middel aangewend tegen buiktuberculose. Ook tegen niergruis zal een verschimmeld kamillen-aftreksel met een spoor salicylzuur waardeloos zijn.

RECRESAL.

Fabrikant: Chemische Werke vorm. H. & E. Albert, Biebrich am Rhein.

Reclame: Versterkingsmiddel bij zwakte- en uitputtingstoestanden van physischen en psychischen aard, enz.

Samenstelling volgens den fabrikant: „Recresal is een chemisch zuiver natriumphosfaat en bevat noch As, coffeïne, kola, noch andere prikkelende middelen”.

Oordeel: De reclame lijkt erg overdreven, wanneer Recresal wordt genoemd onontbeerlijk voor het genezen van zwakte- en uitputtingstoestanden van lichamelijken aard, voor de regeling van de spijsvertering en de stofwisseling.

PILLEN TEGEN EPILEPSIE.

Ingezonden door arts W. A. A. v. B. te N.

Uitkomsten van het onderzoek: In lycopodium gewikkelde en met behulp van plantenpoeder bereide pillen, die als werkzaam bestanddeel luminal bevatten.

(Wordt vervolgd).

Stuvkamp-zout.

De zouten „tegen alles en nog wat” komen in de mode. Verschillende z.g. „Voedingszouten” hebben wij al enkele malen behandeld en in de no's van December 1926 en Mei j.l. hadden wij het over *Kruschen-zout*. Terwijl opzienbarende, meer of minder aardig geïllustreerde advertenties in de dagbladen nog telkens de aandacht op dit zout blijven vestigen verschijnt er inmiddels een nieuwe reclame, ook z.g. geïllustreerd, waarin een ander zout, *Stuvkamp zout* aan de lijdende menschheid wordt aangeboden. Voor hier te lande verkrijgbaar bij de importeurs: HACO'S HANDELSMAATSCHAPPIJ, Maastricht, wordt als vervaardiger genoemd *Stuvkamp-Salz-werk* G. m. b. H. te Hamburg, die verklaart, dat het zout is gemaakt: „naar de natuurlijke bronzen zouten der geneeskragtige bronnen van Karlsbad Salzschlirf en Neuenahr.” Het zout, bestempeld als „Duitsch fabrikaat” werd afgeleverd in een flacon met *Duitsche* gebruiksaanwijzing doch daaromheen was gewikkeld een in het *Nederlandsch* gestelde circulaire, die ons o.m. het volgende leerde:

„Het is een feit, dat de meeste ziekten ontstaan door een tekort aan anorganische zouten in het menschelijk lichaam. Dit tekort maakt het bloed, ons kostbaar levenssap ongezond.

Er verzamelen zich namelijk in ons bloed zuren en onreinheden, die by een gezonde organisme door de daarvoor bestemde organen als: nieren, gal, lever en zweetklieren afgezonderd worden.

Als gevolg van dit gemis van anorganische zouten ontstaan stofwisselingsziekten, zooals:

Verstopping, maag- en darmziekten, reumatiek, Ischias, gal-, lever- en nierziekten, haemorrhoiden, slapeloosheid en gemis aan eetlust, bloedarmoede, bleekzucht, hoofdpijn, vermoeidheid, gemis aan energie en zenuwzwakte.

Daar de maag door verkeerd dieet, overspanning, onregelmatige levenswijze en gastronomische buitensporigheden meestal niet in staat is genoeg anorganische zouten voort te brengen, moet dit tekort door het toevoeren van deze zouten opgeheven worden.

Stuvkamp zout, een Duitsch fabrikaat bevat de hoofdbestanddeelen der beroemde geneeskrachtige bronnen van Karlsbad, Salzschlirf en Neuenahr. Het is door zyn samenstelling „het” wonderzout, hetwelk de bovengenoemde gebreken opheft, en regelmatig ingenomen, een uitstekende invloed op voornoemde ziekten uitoefent en den gezond geworden mensch gezond laat blijven.

Stuvkamp zout bevat die biochemische zouten, welke het bloed bevryden van giftige zuren (urinezuren enz.) en het weer gezond en rein door de aderen laten vloeien.

By maagpynen en slechte spijsvertering, die dikwijls samengaan met een onaangenaam ruike adem, werkt *Stuvkamp-zout* uitstekend. Lever, gal en nieren worden snel en op natuurlijke manier gereinigd.

Buitengewone resultaten bereikt men met *Stuvkampzout* by *Rheumatiek, jicht, ischias* en *spit*, de veelvuldig voorkomende pynen, die ontstaan, doordat by onregelmatige stofwisseling zich giftige zuren in het bloed vormen.

Stuvkamp zout is het eenigste in den handel zijnde zout hetwelk Lithium bevat, hetgeen in verbinding met de andere anorganische zouten uitstekend de urinezuren oplost.”

De Duitsche etiquette op den flacon gaf als samenstelling van het zout aan: Kal. sulf. 53.7 Natr. chlor. 16,00 Natr. bicarb. 16,75 Natr. sulf. 30,55 Magn. sulf. 32,00 Lith. carb. 0,95, welke bestanddeelen bij het onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS, ook werden aangehouden.

Dit neemt niet weg, dat wij ernstigen twijfel koesteren of de genoemde, aan alle geneeskundigen bekende geneesmiddelen, op eigen hand gebruikt, wel het wonder zullen verrichten, dat ervan wordt beloofd en of een voortdurend gebruik van Lithium-carbonaat, in sommige gevallen wel raadzaam is. Tegen het eigenmachtig gebruik van, zelfs van in 't algemeen onschadelijke geneesmiddelen, bij ernstige kwalen, als darmziekten, ischias en dergelijke, zonder het raadplegen van een geneeskundige, hebben wij al zoo dikwijls gewaarschuwd, dat het ons overbodig schijnt, dit veelzeggend argument tegen al die wondermiddelen nog eens ter sprake te brengen.

Bij het nalezen van de verschillende motieven die door de fabrikanten en van *Kruschen zout* en van *Stuvkamp zout* (een Engelsch en Duitsch product) worden te berde gebracht viel het ons op, dat daarin veel overeenkomst is te bespeuren.

Enkele voorbeelden willen wij onze lezers niet onthouden:

KRUSCHEN-ZOUT.

Opa *Kruschen*.

Aanbevolen o.a. tegen reumatiek, jicht, ischias, enz.

Neemt in enkele weken het overtallige urinezuur weg.

Doet lever en nieren weder normaal werken.

Frisch, helder bloed stroomt door de aderen en brengt nieuwe tintelende gezondheid.

Neemt de *Kruschen* gewoonte aan en geeft. Uzelf thuis een badplaatsbehandeling voor een cent per dag.

Wij moeten het hierbij laten om niet te uitvoerig te worden. Het zal den aandachtigen lezer niet ontgaan zijn, dat in het aangehaalde veel te bespeuren is, dat misschien aan concurrentiegeest is toe te schrijven. Enfin, dat moeten de heeren weten; jammer is het maar, dat een dusdanige concurrentie-reclame somwijlen een verkeerde uitwerking voor de arme zieken kan veroorzaken.

Auderegg.

Van het periodiek tijdschrift *Collegii Medici Antverpiensis Annales* (een Tijdschrift, dat aan de geneesheeren der Prov. Antwerpen en het Land van Waes en verder aan de Geneeskundige Vakverenigingen van binnen- en buitenland en aan de Overheden wordt toegezonden ontvingen wij — in grooten dank — een exemplaar waaruit wij het volgende putten:

STUVKAMP-ZOUT.

Papa *Stuvkamp*.

Aanbevolen o.a. tegen reumatiek, ischias, jicht enz.

Bevat de Chemische zouten, welke het bloed bevryden van giftige zuren (urinezuren enz.)

Lever, gal en nieren worden snel en op natuurlijke manier gereinigd.

Het bloed weer gezond en rein door de aderen laat vloeien. Bevat de hoofdbestanddeelen der beroemde geneeskrachtige bronnen.

Stuvkamp-zout gebruiken beteekent „Gezond zijn”. Slechts 2 à 3 cent per dag.

„Kwakzalverij.

„In het Maandblad, uitgegeven door de „Vereniging tegen de Kwakzalverij”, Amsterdam, van April 1927, lezen wij het volgende artikel:

Waarschuwing van officieele zijde. — „De Burgemeester van Putte (N. B.), maakt bekend dat ongeveer 3 weken aldaar heeft vertoefd Antoon Auderegg, geb. te Rosmalen, 4 Juni 1876. Volgens verschillende inlichtingen zou deze zich schuldig maken aan kwakzalverspraktijken. Door de politie als het ware aanhoudend bespied, heeft hij thans Putte verlaten, om waarschijnlijk elders in Nederland zijn praktijken voort te zetten, aangezien hem het verblijf in België is ontzegd, waar hij, naar het schijnt, pl.m. 23 jaar heeft verblijf gehouden”.

Aldus meldt de N.R.C. Wie kan on: iets meer omtrent dien persoon mededeelen? Een geneeskundige Auderegg is reeds in Maart 1898 in ons blad besproken doch die zal niet bedoeld zijn”.

Inderdaad is deze Auderegg door de rechtbank van Antwerpen meermaals gestraft geweest, dank zij het krachtdadig optreden van Dr. HERMAN en apotheker DAEELS, voorzitter en schrijver van de Provinciale Geneeskundige Commissie.

Ziehier trouwens een uittreksel van het vonnis: De Boetstraffelijke Rechtbank van Antwerpen.....

Inzake Auderegg, geboren in Nederland, wonende thans te Antwerpen, gemeente Deurne.

Plichtig verklaard aan onwettige uitoefening der geneeskunde.

Aangezien de feiten waarvoor betichte te recht staan bewezen zijn gebleken

om deze redenen:

Verwijst betichte tot eene geldboete van 50 gulden (art. 18 van de wet van 12 Maart 1818) alsook tot de onkosten van het geding, en 1 fr. schadevergoeding aan de burgerlijke partij. (Geneesk. Kring).

Op 24 November 1926 ontmoeten wij Auderegg nogmaals op de bank der betichten, doch heden vergezeld van eene vrouw. De eerste is beticht van onwettige uitoefening der geneeskunde en verkoop van artsijnen, de tweede voor aftruggelarij, en kaartleggerij met winstbejag.

Beide hadden een soort van genootschap gevormd. Wanneer Auderegg een ongeneesbaar cliënt had, stuurde hij dezen naar de kaartlegster — alzoo gebeurde het dat eene dienstmeid haar toevlucht nam tot A. met de klacht „een klein beestje in den buik te hebben” (!) — al de geneesmiddelen van den kwakzalver, baten niet, en deze stuurde de meid naar de kaartlegster — meenende dat indien men in de kaart kan zien men ook gemakkelijk in den buik zien kan.

De kaartlegster dus, onderzocht de kaarten en beval alle soorten duivelsche gebruiken en teekenen — zoodanig dat later de meid zich de keel wilde oversnijden, en men verplicht was haar in een zinneloosengesticht op te sluiten.

De Rechtbank veroordeelt Auderegg tot eene boete van 150 gulden (wet van 12 Maart 1818), die veranderd worden in 318 fr., om onwettige uitoefening der geneeskunde en tot twee maanden gevang. voor verkoop van artsenijnen.

De kaartlegster wordt veroordeeld tot 4 maanden gevang en 78 frank boete.

In het Maandblad „Tegen de Kwakzalverij”

hierboven vermeld, lezen wij een uitvoerig artikel tegen de wonderzalf van de apotheek „De Walvisch”, Diepestr., 8—10, te Antwerpen.

Het blad ligt ter inzage in de bureelen van den Geneeskundigen Kring.”

UIT DE PERS.

Artsen, onbevoegden en homoeopathie.

Onder het opschrift: „Artsen en onbevoegden in Hongarije” lezen we in „de Telegraaf” het volgende:

In Hongarije hebben de artsen er bij de regeering op aangedrongen om een wet tegen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde uit te vaardigen. Gezond-bidders, handoplegers, magnetiseurs, waterkijkers en hoe zij zich meer mogen betiteln, schijnen daar te lande een groot vertrouwen te genieten. Volgens een statistiek zouden in het vorig jaar slechts 47% der overledenen door artsen, de overige 53% door kwakzalvers behandeld zijn. Daarbij moet in aanmerking genomen worden, dat het meerendeel der menschen, vooral als de dood dreigt, liever de officieele geneeskunde te hulp roept. Men komt dan tot het besluit, dat, zooals te verwachten is, de practijken der onbevoegden zeer veel kwaad doen. Zoolang het volk evenwel zelf zijn dwaling niet inziet, staat het nog te bezien, of een wet — ook al zou die zeer streng gehandhaafd worden — hierin veel verandering zal kunnen brengen.

In Nederland bestaat wel een wet tegen het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde. Dank zij de wet komt — gelukkig! — het euvel der kwakzalverij hier niet op zoo schaamteloos openbare wijze tot uiting als bij onze Oostelijke naburen b.v. Toch is het ook hier een kwaad, dat al veel te ver is voortgewoekerd. Of het overheidstoezicht te slap is, durven we niet te beoordeelen. Wel treft het ons herhaaldelijk, dat voor betrekkelijk geringe vergripen tegen deze wet, kleine handelaartjes, drogisten, e.a. veroordeeld worden, terwijl de groote kwakzalvers me overdrukke spreekuren rustig hun bedrijf voortzetten. Hoe dat mogelijk is? De methode is even eenvoudig als beschamend voor den Nederlandschen geneeskundigen stand. *De behandeling door den kwakzalver wordt gedekt door een bevoegd arts.*

En nu hoop ik opricht, dat er nog zijn, die bij het lezen hiervan in eerlijke en naieve verontwaardiging vragen: Zijn er dan dokters, die zich daartoe leenen? Inderdaad, ze zijn er. En ze zullen voor hun onedel bedrijf wel een flink honorarium toucheeren. Of zo'n kwakzalverspractijk ook winst oplevert? En of het ook noodig is, dat het publiek telkens en telkens weer wordt voor- gelicht en gewaarschuwd? Wat dat betreft hebben we dan ook het: „Frappez, frappez toujours”, tot ons devies gemaakt.

En dat te meer, wij allerlei kwakzalvers zich met waren hartstocht op de homoeopathie geworpen hebben. Liefst homoeopathie met een mooien voornaam. Zoo wordt „electro-homoeopathie” in den Haag bedreven onder dekking van een Nederlandschen arts. En onlangs kon men in „de Telegraaf” de volgende „Speurder” vinden, onder het hoofd: aangeboden betrekkingen (!!) Onbevoegd Homoeopaat te den Haag vraagt

Arts ter assistentie.

Bij nadere informatie bleek, dat de onbevoegde

homoeopaat een uit Duitschland uitgewezene was, die plan had te gaan opereeren met de Complex-homoeopathie. Inderdaad de voorziening in een dringende behoefte, daar deze schoone wetenschap, voorzooover ik weet, in ons land nog niet was vertegenwoordigd, ondanks de herhaaldelijk geplaatste advertentie in „het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde”.

De wereld wil bedrogen zijn.

(Homoeopathisch Maandblad.)

Op weg naar een wet op de specialités in Duitschland.

Deredacteur der *Apotheker-Zeitung*, HAHS MEYER, houdt in de *Deutsch med. Wochenschr.* van 13 Mei een uitvoerige beschouwing over den onhoudbaren toestand, die door de onbepaalde bereiding van specialités in het leven is geroepen. Uit den aard der zaak komt in zijn klachten niet veel nieuws voor, maar merkwaardig is toch, wat hij vertelt van een onderzoek van prof. ROJANH, hoogleeraar in de pharmaceutische scheikunde te Freiburg i.B., die 30000 pharmaceutische preparaten tegen ongeveer 100 verschillende ziekten heeft onderzocht (de dokter heeft dus bij iedere ziekte de keus tusschen 300 „geneesmiddelen”). De stoffen, waaruit deze zijn samengesteld, teekende hij op, en toen er 5000 waren doorgegaan, was er in de 25000 andere niets nieuws meer te boeken, want alle waren mengsels van bekende geneesmiddelen, en slechts zelden waren er meer dan 15 tot 20 verschillende stoffen in het gemiddelde van 300 middelen, dat op iedere ziekte kwam. De fabriek noemt bekende stoffen alleen anders dan men gewend is, bijv. trimethylxanthine in plaats van coffeine. „Daarmede”, meent MEYER, „loft men toch maar alleen den leek, die niet weet, dat dat hetzelfde is.” Maar zouden er niet enkele dokters zijn, die het ook niet weten?

In 1911 werd in Duitschland reeds de geneesmiddelencommissie van de Gesellschaft für innere Medizin onder leiding van F. PENZOLDT ingesteld, die de aankondigingen van geneesmiddelen onderzocht en daarin ook verbeteringen wist aan te brengen. Voor een instelling tot onderzoek van de middelen zelve (gelijk ons Rijksinstituut voor Pharmacotheapeutisch Onderzoek later) ontbraken de middelen. Na den oorlog werd de commissie uitgebreid met vertegenwoordigers der ziekenfondsen. De toenemende anarchie op dit gebied deed het verlangen ontstaan naar een wettelijke regeling, gelijk reeds in Oostenrijk, Polen, Tzechoslowakije, Italië, Lettland en andere landen bestaat, en in 1925 werd in de hygië nische sectie van den Volkenbond een wensch in dezelfde richting geuit.

In Juli 1926 richtte het Rijkministerie van Binnenlandsche Zaken een brief tot de regeeringen der Deutsche staten, waarin als nadelen van den tegenwoordigen toestand werden opgesomd:

1. Het ontbreken van waarborgen voor de hoedanigheid en de standvastige samenstelling der middelen.
2. Het voortrekken van fabrieksmiddelen door den arts, waardoor de behandeling met geneesmiddel gemakkelijk tot routinewerk ontardt.
3. De aanmoediging tot zelfbehandeling door het publiek.

4. De bevordering van het euvel der geheimmiddelen.

5. De mogelijkheid, om sterk werkende middelen, in strijd met de wet, zonder geneeskundig voorschrift te verkrijgen.

Een vragenlijst was aan den zendbrief toegevoegd. De eerste vraag, *of het recht, specialités in te voeren of te bereiden, van een vergunning afhankelijk moet worden gesteld*, werd door de Groot-Industrie en de apothekers zonder voorbehoud bevestigend beantwoord. Op een tweede vraag werd geantwoord, *dat een bevoegd persoon, arts, apotheker of scheikundige zich voor de goede hoedanigheid der middelen aansprakelijk moet stellen*. Door deze twee voorschriften zou reeds een groot deel der pharmaceutische fabrieken moeten verdwijnen.

Op de derde vraag: *aan welke eischen specialités moeten voldoen*, is door de industrie niet geantwoord. De apothekersvereniging verlangde, dat specialités alleen in den handel mogen worden gebracht, als zij een nieuw of eigenaardig geneesmiddel bevatten of op een nieuwe of eigenaardige manier zijn bereid. Dus niet, gelijk de meeste specialités, uit mengsels van oude dingen bestaan en met een klinkend opschrift beplakt zijn.

Maar het allernoodigste is de *verplichting, om de samenstelling* (ook wat de hoeveelheden betreft) *van de specialités op de verpakking te vermelden* (Deklarationsplicht). De industrie is het ook hiermede eens; niet echter met het verlangen van de Deutsche apothekersvereniging, *dat aanprijzingen niet aan de middelen mogen worden toegevoegd*, doch alleen een korte gebruiksaanwijzing. De apothekersvereniging wenscht ook *pezicht op aanprijzingen in de leekenpers* (hiermede is de industrie het slechts voorwaardelijk eens); voor de pharmaceutische en geneeskundige pers wordt zulk toezicht overbodig geacht. Een onderzoek, van staatswege, van alle nieuwe middelen wordt onnoodig gevonden, als de „Deklarationsplicht” wordt ingevoerd. Alleen zou, gelijk hier te lande reeds is geschied, de gelegenheid moeten worden geschapen, om op verzoek van een arts bepaalde middelen te onderzoeken.

Deze rondvraag kan de grondslag worden voor een Rijkswetgeving, die ook Nederland zal baten, dat vooral door Deutsche reclame wordt overstroemd.

(N. T. v. G. door Ph. Weekbl.)

RECHTSZAKEN.

HOOGHE RAAD.

Homocopatische apotheek.

In ons blad van Nov. 1926 deelden wij mede, dat de Rechtbank te *Almelo* een veroordeelend vonnis heeft gewezen tegen een drogist, die in een advertentie het woord „homocopatische apotheek” had misbruikt. Dit vonnis is in appel bevestigd terwijl thans de Hooge Raad de cassatie heeft verworpen.

Het is dus zeker, dat het als oneerlijke concurrentie is te beschouwen.

Weer vrijspraak.

Het gerechtshof te 's-Hertogenbosch heeft vrijgesproken A. G., wonderdokter uit Ginneken, van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. De eisch was 14 dagen hechtenis.

(N. R. C.)

Een t.b.c.-genezer.

De Kantonrechter te *Almelo* heeft veroordeeld een kwakzalver uit *Alkmaar*, fabrikant van een zoogenaamd t.b.c.-geneesmiddel, tot f 100.— boete, subs. 50 dagen hechtenis.

Verdachte had aldaar een aan tuberculose lijdend meisje met een stethoscoop onderzocht en voorgevende, dat zij genezen kon, haar een fleschje met inhoud en een doosje met zalf voor een „luxe” prijs verkocht.

(Telegr.)

Alleen door aankijken.

Voor het Kantongerecht te *Rotterdam*, heeft terecht gestaan, G. de K., zonder beroep, wonende aldaar, terzake, zonder daartoe bevoegd te zijn het beroep van geneeskundige te hebben uitgeoefend door twee vrouwelijke personen, die zich tot hem hadden gewend tot het verkrijgen van geneeskundigen bijstand, eenigen tijd strak te hebben aangekeken en haar te vertellen waaraan zij lijdende waren en vervolgens na raadpleging van een boek aan deze vrouwen een medicijn te hebben aangeraden en tegen betaling van 55 cents te hebben verstrekt.

De beide vrouwen als getuigen gehoord verklaarden, dat verdachte haar alleen maar aankeek en daarna raad gaf. Zij betaalden alleen voor de medicijn, die verdachte haar verstrekte.

De kantonrechter, uitspraak doende, veroordeelde K. overeenkomstig den eisch van het Openbaar Ministerie, tot een geldboete van tien gulden, sub. 4 dagen hechtenis.

(N.R.C.)

Overtreding der wet op de Artsenijbereidkunst.

De kantonrechter te *Goes* heeft A. H. v. d. G., chemicus te *Antwerpen*, veroordeeld tot 5 maal f 20.— boete, subs. 5 maal 20 dagen hechtenis, wegens overtreding der Wet op de artsenijbereidkunst. v. d. G. had op 1 Maart j.l. op de weekmarkt te *Goes*, terwijl hij niet was apotheker of geneeskundige, aan een marktbezoeker verschillende geneesmiddelen, zooals z.g. *Klinkers* hoest en keelpijnbalsem, hoofdpijnpoeders, kiespijntinctuur enz., afgeleverd of verkocht, zulks in hoeveelheden minder dan in bovengenoemde wet is toegestaan.

(N.R.C.)

CORRESPONDENTIE

M. W. v. d. B. te H. In no. 9 van de Mededeelingen van het Rijksinstituut voor Pharmaco-therap. onderzoek komt een verhandeling voor: *Over eenige ook in Ewopa bekende inlandsche geneesmiddelen* door PROF. G. J. W. KOOLEMANS BEYNEN en wij vinden daar, op blz. 5, o.m. het volgende over:

„T e m o e L a w a k. De geelgekleurde wortelstok van de *Curcuma Zerumbet Roeb* (VAN DONGEN noemt de plant: *Curcuma Zedoaria Rose* en VORDERMAN: *Curcuma longa* L.) behoort reeds langen tijd tot de veel gebruikte middelen van den inlandschen artsenschat.

De inlanders gebruiken ze voornamelijk tegen geelzucht en, in verband met de gele kleur, is het wel zeer waarschijnlijk, dat we hier met een signatuurmiddel te maken hebben.

Bij de europeesche medici in Nederlandsch-Indie is zij jaren lang in gebruik geweest als een

middel tegen verschillende leveraandoeningen, en wel voornamelijk tegen de zoogenaamde actieve, tropische lever-hyperaemie. Sedert ROGERS deze vroeger zoo veel voorkomende ziekte omgedoopt heeft in: praesuppuratief stadium van het leverabsces, en we weten, dat zij veroorzaakt wordt door het indringen van de dysenterieamoëbe in de lever, hebben wij in het specifium tegen amoëbendysenterie: *hydrochloras emetini* een middel leeren kennen, dat met groote zekerheid en binnen korten tijd deze ziekte tot genezing brengt en zal dus de *temoe lawak* wel meer en meer in onbruik komen.

VORDERMAN, die de *temoe lawak* beschreef in den 8ster jaargang van het tijdschrift voor inlandsche geneeskundigen, zegt dat de knol, behalve eene in verschillende jaargetijden zeer verschillende hoeveelheid zetmeel, eene aetherische olie (*turmerol*) en een kleurend beginsel (*curcumine*) bevat, en noemt het een waardevol middel bij sommige leverziekten, v.n.l. als de verschijnselen wijzen op stuwung in de bloedvaten en galwegen, en dat de uitwerking geschiedt door profuse galafscheiding, waardoor de stuwung vermindert. Op grond van welke observaties of experimenten hij tot die meening is gekomen, meldt hij echter niet.

VAN DER BURG, die er uitstekende resultaten van zag bij lever-hyperaemie, meent, dat de werking een gevolg is van de licht laxeerende eigenschappen van den wortel.

Ik heb de *temoe lawak*, in den tijd, waarin wij het emetine nog niet als een anti-amoëbicum kenden, menigmaal voorgeschreven en er evenmin als SWAVING, die als eenige uitwerking zag, dat ze de ontlasting geel kleurde, goede gevolgen van kunnen ontdekken.

KIEWIET DE JONGE schrijft er echter van: „Dit middel heeft hier een zeer grooten naam en ik moet zeggen, kwaad heb ik er nooit van gezien en menige leverhyperaemie heb ik er onder terug zien gaan, zoodat men het zonder bezwaar kan voorschrijven.”

Hij schreef dit echter in 1910 nog voor we het emetine als middel tegen leverhyperaemie kenden, thans zou zijne meening vermoedelijk anders luiden.

Wat de ongevaarlijkheid van het middel betreft ben ik het volkomen met hem eens.

Waarom het door sommigen als een middel tegen galsteenen wordt aangezien, is mij niet recht duidelijk. Noch VORDERMAN, noch mevrouw KLOPPENBURG, beiden goede kenners van de doekoentherapie, noemen het als een galsteenmiddel.”

Het middel, afkomstig van BIJSTERVELD te *Rotterdam*, bevat volgens het onderzoek van den heer N. KEULEMANS tal van bekende stoffen, waarschijnlijk in den vorm van: *Bicarbonas natricus, brometum natricum, salicylas bismuthicus, carbonas magnesicus, saccharum lactis*, en *ol. foeniculi*. Zooals gij ziet, niets bijzonders.

Dr. F. v. H. te Z. „Het Centrum” in dank ontvangen. Uit het U gezonden Maandblad van Januari 1922 zal het U gebleken zijn, dat wij niet hoog opzien tegen *De twintig geneeskuren van den Abbé Hamon*

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam. VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M.; bij het Kantongerecht te Leiden; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis" te Utrecht; C. NANNES GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; Meij. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING; / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur; GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur.

Hoofdartikel: Reclame voor kwakzalversmiddelen in de tram enz.

Berichten: Geheimmiddelen (Tarief van invoerrecht-tea.) — Gezondheidsraad; jaarverslag 1926.

Mededeelingen van verschillende aard: Kruiden tegen galsteenkoliek. — Psychologie der menscheid ten aanzien van de kwakzalverij.

Uit de Pers: Electrohomoeopathie. — Vergadering van Midden-Europesche apothekers. — Zwendelaar in geneesmiddelen (Bloedreinigingszout.)

Rechtszaken: Bij herhaling. — Maag- en hoofd-pijnpoeders. — Kwakzalver met boekjes.

Correspondentie.

H-herhaalde Waarschuwingen; D. D. D.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De secretaris-penningmeester verzoekt brieven, stukken enz. voor de Vereeniging bestemd, tot half Augustus te willen adresseeren aan den redacteur van het Maandblad, Groenburgwal 26, Amsterdam.

Reclame voor kwakzalversmiddelen in de gemeentetram enz.

In 't begin van Juli is eindelijk verschenen het prae-advies van B. en W. te Amsterdam op een door drie gemeenteraadsleden ingediend voorstel en enkele adressen door Vereenigingen gericht tot den gemeenteraad (men zie o.a. ons Maandblad van April 1926) inzake het opnemen van reclames voor kwakzalversmiddelen in de gemeentetram en op de gemeentelijke reclame-zuilen.

Het luidt aldus:

„B. en W. meenden bij de samenstelling van dit prae-advies zich te mogen beperken tot een behandeling van de vraag, of het bieden van gelegenheid voor reclame voor dergelijke middelen in gemeentelijke voertuigen of op oppervlakten, over welke de gemeente de beschikking heeft, kan worden toegelaten.

Het maken van reclame heeft tegenwoordig een zoodanigen omvang aangenomen en de gelegenheid daartoe wordt op zoo onderscheiden wijze geboden, dat mag worden aangenomen, dat niemand in den waan verkeert dat de eigenaar van de reclamegelegenheid het in de reclame aanbevolen middel aanprijst. In het toelaten van de hier bedoelde advertenties zien B. en W. derhalve geen ernstig bezwaar.

Waar de gelegenheid tot adverteeren in zoo ruime mate geboden wordt — dag-, week- en maandbladen, organen van vereenigingen, dienstregelingen, formulieren, muren, schuttingen, enz. — houden B. en W. zich overtuigd, dat het niet toelaten van de hier bedoelde advertenties door de gemeente niet van merkbaren invloed zou zijn; de voor reclame beschikbare gelden zouden eenvoudig worden besteed voor verruiming van andere aankondigingen.

De in het voorstel aanbevolen onthouding der gemeente zou dus geen nut opleveren. Indien verder bekend zou worden, dat een schifting wordt gemaakt tusschen de eene advertentie voor geneesmiddelen en de andere, zal bij het publiek de meening ingang vinden, dat bepaalde artikelen van overheidswege aanbevelenswaardig of althans onschadelijk worden geacht.

Fabrikanten van de middelen, waarvoor dan wel reclame toegelaten wordt, zullen allicht trachten het publiek te overtuigen, dat die toelating een bewijs van deugdelijkheid van het aanbevolen artikel inhoudt.

Er zijn tijdschriften, die zich op het standpunt stellen, dat in de ruimte, die zij voor reclame beschikbaar stellen, geen aanbevelingen zullen worden opgenomen, dan zulke, waarvan zij de juistheid hebben onderzocht en vastgesteld. Een advertentie, dat een bepaald merk van cacao het beste is en het goedkoopste in gebruik, wordt in zulk een tijdschrift evenmin aanvaard, indien niet een onderzoek van de zijde der beheerders van het tijdschrift met behulp van deskundigen tot de overtuiging heeft geleid, dat de beweringen in de advertentie vervat, inderdaad op feiten steunen.

B. en W. meenen, dat het volgen van deze methode, gepaard aan het instellen van hier bedoelde onderzoekingen, die een belangrijke organisatie vereischen en groote kosten veroorzaken, over het algemeen niet op den weg van de gemeente ligt.

Wat in het bijzonder kwakzalversmiddelen betreft, waarop het voorstel betrekking heeft, is nog op te merken, dat ten opzichte van een aantal artikelen, van verschillende zijden als zoodanig gequalificeerd, onder de deskundigen hieromtrent

volstrekt geen eenstemmigheid heerscht. Reeds dit zou het uiterst moeilijk maken, zoo niet onmogelijk, om op grond van zulke onderzoekingen een stellige uitspraak te doen.

B. en W. hebben overwogen, of aan het geuite bezwaar kan worden tegemoet gekomen, door in de tramrijtuigen en elders aan te kondigen, dat de gemeente niet aansprakelijk is voor den inhoud der advertenties. Ook hiertoe meenen zij niet te mogen adviseeren, omdat het niet bestaan van deze aansprakelijkheid als voldoende bekend moet worden beschouwd.

Het financieele belang van de gemeente ten slotte is uit den aard der zaak het meest gediend met een zoo groot mogelijke opbrengst van de beschikbare reclameruimte en hiertoe is een zoo groot mogelijk afzetgebied gewenscht. Indien echter de behartiging van het geldelijke belang zou leiden tot schade voor de volksgezondheid, zouden B. en W. niet aarzelen het gezondheidsbelang te stellen boven het financieele belang. Doch zij kunnen niet het standpunt innemen dat inderdaad het gezondheidsbelang aanneming van het hier besproken voorstel zou wettigen.

Het lijkt B. en W. overbodig hieraan toe te voegen, dat de gemeente er niet aan denkt alle advertenties op te nemen. Er bestaan bij de dagbladpers zekere regelen, die ten opzichte van het weren van bepaalde advertenties worden gevolgd. Deze beoogen in hoofdzaak het weren van advertenties, die in strijd zijn met erkende eischen van zedelijkheid, en van advertenties, wier bedrieglijk karakter tastbaar is. En dit voorbehoud geldt uiteraard, ook ongeschreven, eveneens voor de gemeente.

Op al deze gronden geven B. en W. in overweging het bedoelde voorstel niet aan te nemen en de ingekomen adressen te stellen in hun handen ter afdoening ten einde daarop afwijzend te beschikken."

Wij komen later misschien op dit prae-advies terug. Wij zijn overtuigd, dat de voorstellers in den gemeenteraad genoeg motieven ter bestrijding daarvan te berde zullen brengen en laten hun gaarne de eer.

Ook een artikel in het Avondblad van „De Telegraaf” van 19 Juli j.l., bevattende critiek op het standpunt van B. en W. moeten wij thans met stilzwijgen voorbijgaan ofschoon wij ten aanzien van het daarin aangevoerde — en ook naar aanleiding van het opnemen van talrijke kwakzalversadvertenties juist in „De Telegraaf” nog al iets in het midden hebben te brengen.

Een paar intusschen verschenen opmerkingen (in „De Telegraaf” opgenomen) kunnen wij reeds nu, omdat zij kort zijn, overnemen:

„Dr. P. F. VAN HAMEL ROOS, hoofdredacteur van het Maandblad tegen de Vervalschingen, schrijft. Als oud-bestuurslid van de Amst. afdeling der Verg. tegen de Kwakzalverij, veroorloof ik mij het volgende op te merken in zake het prae-advies van B. en W. betreffende annonces in trams en op zuilen.

Niet zonder protest zullen de bestrijders der kwakzalverij dit advies vernomen hebben. Het deed mij onwillekeurig denken aan de tijden der 17e eeuw toen de burgemeesteren van Amsterdam in openlijken strijd verkeerden met de besluiten en ordonnantiën van de Edelhoogmogende heeren in Den Haag.

Wij bezitten immers sedert eenige jaren een Rijk's-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch Onderzoek, hetwelk periodiek de resultaten van de onderzoekingen mededeelt, en als officieele vraagbaak kan beschouwd worden, waar het de vraag geldt, of een artikel al of niet als waardeloos of als kwakzalversmiddel beschouwd moet worden. In het bedoelde prae-advies wordt deze Rijk's-instelling geheel genegeerd.

De vraag mag nu gesteld worden of het niet ten zeerste in het belang der Volksgezondheid geacht moet worden dat B. en W. zich, alvorens tot het plaatsen van annonces op geneeskundig gebied, over te gaan, om advies zouden wenden tot voornoemde Rijk's-instelling.”

In het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde schrijft dr. H. PINKHOF o.a.:

„B. en W. maken gewag van tijdschriften, die alle aanbevelingen in de advertenties nauwkeurig aan de waarheid toetsen. „Het instellen der onderzoekingen, die bij het volgen dezer methode voorafgaan, veroorzaakt groote kosten. B. en W. meenen, dat het volgen van deze methode, gepaard aan het instellen van hier bedoelde onderzoekingen, die een belangrijke organisatie vereischen, over het algemeen niet op den weg van de gemeente ligt”. Of dit laatste juist is, is nog de vraag, maar B. en W. hadden reeds bij eenige oppervlakkige informatie kunnen vernemen, dat de noodige kennis op dit gebied gemakkelijk en kosteloos te verkrijgen is door inlichtingen te vragen aan het Rijk's-Instituut voor Pharmaco-Therapeutisch onderzoek, of de reeds verschenen „Mededeelingen” dier instelling in te zien. Ook geeft het boekje van het raadslid ABRAHAMS over honderden middelen, bijv. over de Abdijsiroop, waardoor de zaak eigenlijk aan de orde is gekomen, voldoende inlichting.”

BERICHTEN.

Geheimmiddelen. Tarief van invoerrechten. Bij ministriele beschikking is ingetrokken de aanwijzing als geheimmiddel van de Pink-pillen; de aanwijzing van geheimmiddelen is aangevuld

met Lithagogne Six, Owbridge's longhersteller (lungtonic).

Dat de Pink-pillen niet tot de *geheimmiddelen* worden gerekend baart ons geen verwondering; reeds herhaalde malen hebben wij aangetoond, dat de samenstelling van deze pillen overeenkwam met slecht bereide Blaidsche pillen (Staalpillen).

Jaarverslag Gezondheidsraad over 1926. Aan dit verslag, opgenomen in de *Verslagen en Mededeelingen* No. 8, ontleenen wij het volgende:

Eene chemische fabriek verzocht de medewerking van den Gezondheidsraad om te verkrijgen, dat het haarverfmiddel „Mehemed Ali” weder in den vrijen handel werd toegelaten.

's Raads Voorzitter berichtte daarop in hoofdzaak, dat het verleen van de gewenschte vergunning niet tot de taak van den Raad behoorde en dat de Raad zich niet over de al of niet schadelijkheid van het artikel kon uitspreken.

's Raads Voorzitter adviseerde Uwe Excellentie omtrent een adres waarbij een middel tegen eezee aan den Nederlandschen Staat te koop werd aangeboden.

De medische adviseur van den Rijk's-verzekeringsbank wenschte te vernemen of een advertentie over Desitinzalf aangeboden voor het Tijdschrift dier bank kon worden geplaatst zonder gevaar te loopen daardoor de kwakzalverij te bevorderen of in eenig ander opzicht de volksgezondheid te benadeelen.

Desgevraagd bracht de Voorzitter van de Commissie voor algemeen pharmaceutische gelegenheden ter zake het volgende advies uit:

„Omtrent Desitin is een mededeeling opgenomen in No. 11 pag. 35 (1926) van de Mededeelingen van het Rijk's-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. Uit deze blijkt, dat de opgave omtrent de samenstelling, gedaan door den fabrikant, niet klopt met de uitkomst van het onderzoek door het Instituut verriicht en dat in een reclame-prospectus weder een andere samenstelling is opgegeven.

Uit mijn betrekking tot het Instituut is mij bekend, dat de Nederlandsche vertegenwoordiger der Desitinfabriek de bedenkingen van het Instituut niet heeft kunnen opheffen; dat het Instituut eerst na inzending van het in prospecti enz. bedoelde vitamine houdende levertraan-extract bereid is verdere onderzoekingen te doen, omdat er twijfel bestaat omtrent den waren aard van het preparaat.

Het komt mij voor, dat zoolang niet vaststaat, dat hier een preparaat van bekende samenstelling in het spel is, dat, op grond van hier te lande verricht onpartijdig onderzoek, inderdaad in staat is snelle genezing van oude, verwaarloosde wonden te bewerkstelligen, opname der advertentie ongewenscht is.

De bundels attesten van buitenlandsche autoriteiten die door de Desitin-fabriek zijn overgelegd, bleken bij onderzoek weinig zeggend te zijn.”

Dit advies werd aan den medischen adviseur der Rijk's-verzekeringsbank mededeeld.

De Commissie voor algemeen pharmaceutische aangelegenheden behandelde ook in het afgeloopen jaar weder een groot aantal brieven betreffende aanwijzing van onderscheidene producten als geheimmiddel in den zin van de bijzondere

bepalingen van post 43 der Tariefwet en bracht advies uit omtrent hunne plaatsing op of afvoering van de lijst van geheimmiddelen. De onderzoekingen die voor de door de Commissie uit te brengen adviezen in den regel noodig waren, werden welwillend verricht door het Rijk's Pharmaco-therapeutisch Instituut.

(Wordt vervolgd.)

Mededeelingen van verschillenden aard

KWAKZALVERIJ MET KRUIDEN.

Tegen galsteenkoliek.

Een geneesheer zond ons een pakje kruiden te gebruiken tegen galsteenkoliek. Zij waren afkomstig uit Apeldoorn en, volgens verzekering, afgegeven naar een oud recept van een predikant.

De kruiden waren ons niet onbekend; het blijkt dat er verschillende personen zijn, die er genezing van verwachtten. Reeds vroeger waren ze ons verstrekt maar toen in zoo'n verdroogden en gepoederden toestand, dat het niet mogelijk was een onderzoek, met gunstig resultaat, in te stellen.

Het thans gezonden monster was gaver en wij vonden den heer JOH. JELGERHUIS SWILDENS, een bekend pharmacognost, vroeger te Amsterdam nu te Warmond, bereid het onderzoek op zich te nemen. Deze constateerde, dat, behalve enkele, verdwaalde onzuiverheden, de kruiden geheel bestaan uit *Orthosiphonbladen* (Folia *Orthosiphonis*), de bladen en stengelknoppen van *Orthosiphon stamineus Benth.*

Deze bladen, in onze pharmacopee vermeld, zijn een product uit N.O.-Indië en de plant wordt daar genoemd *koemis koetjing* en ook *remoek djoeng*.

Volgens het *Pharmacotherapeutisch Vademecum* van Dr. PINKHOF en Prof. VAN DER WIELEN worden de bladen - of een bereiding daarvan - gebruikt als diureticum bij ziekten der urine-wegen, jicht en niergruis; of zij ook dienst kunnen doen tegen galsteenkoliek staat ons niet vrij om te zeggen; dit is aan de medici overgelaten. Wat ons echter wel vrij staat is de verklaring, dat het bij een ernstige ziekte als de genoemde (en wie stelt de diagnose vast?) hoogst onverstandig, jazelfs gevaarlijk is, op eigen hand, zonder deskundig onderzoek aan het dokteren te gaan.

De psychologie der menschheid ten aanzien van de Kwakzalverij.

De 78ste Algemeene Vergadering der Ned. Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, te Amsterdam gehouden, werd 4 Juli j.l. geopend door den Voorzitter van het hoofdbestuur, Dr. A. J. A. THOMAS, met een rede, aan bovenstaand onderwerp gewijd.

Daar er sinds dien bijna een maand verlopen is en verschillende bladen een verslag van deze redevoering gegeven hebben (o.m. uitvoerig de *N. Rott. Ct.* van 4 Juli) zouden wij met mosterd na den maaltijd aankomen wanneer wij thans nog een uitgebreid resumé daarvan aan onze lezers aanboden. Wij volstaan dus met enkele punten (aan het hierboven genoemd verslag ontleend), aan te stippen.

Na schildering van het wezen en de beteekenis van „de psychologie der menigte” wordt erop gewezen dat de wetenschap dier psychologie een antwoord tracht te geven op de vraag welke geestelijke macht het is, die er in slaagt een

geheele menigte naar zijn hand te zetten, zoowel in goeden als in den meest onmenschenlijken zin. Aangetoond wordt dat deze uitingen van de volksmassa voor een belangrijk deel berusten op suggestie.

Van deze suggestibiliteit der massa wordt vooral door *oplichters en kwakzalvers* gebruik gemaakt.

Spreker behandelt vervolgens het voorstel van de „drie van H.S.” om de uitoefening van de geneeskunst vrij te laten (welk voorstel en het resultaat uitvoerig in ons Maandblad behandeld is), de oorsprong van het woord kwakzalver, waaraan reeds de bijgedachte aan *bedrog* verbonden was, om daarna te betoogen dat uit de *Volksgeneeskunst de kwakzalverij gegroeid is. Niet-tegenstaande de meer en meer toenemende wetenschappelijke ontwikkeling der geneeskundigen niettegenstaande de hooge en zware eischen, die, zeer terecht aan de a.s. artsen gesteld worden, voordat zij het recht verkrijgen de lijdende menscheid hulp en bijstand te mogen verlenen, is er nog steeds evenals in de oude tijden een groot deel van het menschedom, zij het ook niet steeds het meest intellectuele deel, dat meer hecht aan het oordeel van een niet-deskundige dan aan dat van een deskundige. Die soort menschen meenen dat niet-vakmensen bevoegd zijn te oordeelen over vraagstukken, die bijzondere vakkennis eischen.*

Aan de hand van verschillende pakkende voorbeelden deelt spreker vervolgens een en ander mede over de *kwakzalverij als lucratief handelszaakje*; waarbij de kwakzalvers bestempeld worden als menschen die *uit winstbejag en tegen beter weten in* het publiek beloven te genezen, ergo *bedriegen*. Waarschuwingen vanwege de Vereeniging tot bestrijdingen der kwakzalverij en van het Rijksinstituut voor pharmaco-therapeutisch onderzoek mogen al eenigszins het kwaad helpen verminderen, toch tiert ook in ons land, getuigen de advertentie-rubrieken, de kwakzalverij nog maar al te welig.

„Kwakzalverij wordt zonder uitzondering uitgeoefend, zonder dat door persoonlijk onderzoek gepoogd wordt de oorzaak van het lijden op te sporen. Alle kwakzalverij berust dus op de basis van onkunde omtrent oorzaken der ziekte, aard der ziekte en geneesmethode. Het is niet onbegrijpelijk, dat de kwakzalver nu en dan een juiste diagnose maakt, dat moet volgens de kansberekening, maar wegens het wisselvallige heeft het geen waarde. En toch hoe gek de raad van den kwakzalver ook is, toch blijft de kwakzalverij in zwang door de psychologie der menigte en hun goed geloof in wonderverhalen waarvan als men ze ontleden gaat niets over blijft dan... suggestie.”

Spreker, die daarna wijst op het feit, (dat wij bijna in elk no. van ons Maandblad te berde brengen,) n.l. dat bij de aanwending van kwakzalversmiddelen het tijdstip voor de juiste behandeling verzuimd wordt, drukt de medici op het hart voortdurend de aandacht te vestigen op de gevaren, die kwakzalverij te weeg brengt. Wel zijn er wetten, en naar spr. hoopt, zijn er nog betere op komst om *gestreng misdadige kwakzalverspractijken tegen te gaan* maar zoolang de psyche van het menschedom vatbaar blijft voor verkeerde indrukken en inblazingen zal de kwakzalverij niet uitgeroeid worden.

Spr. besloot zijn rede met den raad „laten wij ten slotte toch allen, overheid, geneeskundigen en leeken bedenken, dat kwakzalverij hazardspel is met het onbekende met het leven als inzet en de begeerde gezondheid als hoogsten prijs”.

Wij kunnen niet nalaten hier de woorden te laten volgen, waarmede de *Kamper Courant* op de opwekking van den Voorzitter aan de medici, om te helpen het publiek voor te lichten reageert:

„En zoo komen wij, met onzen nog al sceptischen kijk op de bestrijding van de kwakzalverij, mee om de redenen welke dr. THOMAS heeft gegeven, met onze bewondering voor den onverminderden ijver van het bestuur van de Vereeniging tot bestrijding der Kwakzalverij, een goed woordje voor haar doen. Zij telt, meenen wij ons te herinneren, geen duizend leden. Wat dus al een bewijs is dat de massa van de medici niet eens de moeite over heeft van enkele gulden om dat werk te steunen!”

Wij danken de K. C.

UIT DE PERS.

Electrohomoëopathie.

Onder den naam Electrohomoëopathie wordt nog steeds propaganda gemaakt voor een zoogenaamde geneesmethode, waarvan de uitvinder beweert, dat zij een omwenteling in de geneeskunde zal teweegbrengen en dat haar de toekomst behoort. De man, die deze fenomenale bewering verkondigde in een geschrift getiteld: „De electrohomoëopathie, Grondstellingen eener nieuwe wetenschap, uiteengezet door Graaf Cesar Matthei” is een leek. Uit zijn geschrift blijkt, en dit willen wij vooropstellen, dat hij even weinig verstand heeft van Homoeopathie als van electriciteit. De geneesmiddelen, die hij aanprijst, hebben noch met Homoeopathie, noch met electriciteit iets te maken. Met Homoeopathie niet, omdat de keuze van zijn middelen niet berust op de beginselen, die in de homoëopathische geneeswijze worden toegepast, met electriciteit evenmin, omdat van toepassing van electriciteit in het geheel geen sprake is. De naam Electrohomoëopathie is dus een valsche en voor het publiek misleidende, omdat deze „geneesmethode” niet is en niet zijn kan, wat de naam aanduidt. De benaming brengt in den waan, dat men te doen zou hebben met Homoeopathie op de een of andere wijze gecombineerd met een toepassing van electriciteit, waardoor de werking dezer middelen krachtiger zou zijn, dan die van gewone homoëopathische geneesmiddelen, want deze methode zou in staat zijn, zooals Matthei beweert, al wat er verder bestaat op 't gebied van de geneesmiddelleer omver te werpen. Deze bombastische bewering is a priori al niet geschikt om vrouwen te wekken in de „methode” van den graaf.

Maar verdient zij inderdaad wel de benaming van een methode?

Zien wij wat daarvan is. M. zegt in zijn bovengenoemd geschrift, dat wanneer er middelen bestaan, die genezing kunnen aanbrengen, dan moeten deze middelen in verschillende planten (alleen in planten!) te vinden zijn. Daarom is hij aan 't zoeken gegaan onder het oneindige aantal bestaande planten, totdat hij er een ge-

vonden heeft waarvan het aftreksel een ziekte (huiduitslag) geneest. Vervolgens vindt hij, dat ditzelfde middel ook jicht, beeneter, gewrichtsettering, enz. geneest. Al deze ziekelijke aandoeningen (die van gansch verschillende aard zijn!) worden nu door dat ééne middel genezen, dat hij den naam „antiscrofuloso” geeft te geven en zooals wij straks nog zullen zien, zij worden er altijd door genezen, zijn middelen falen nooit!

Dat dit niets met Homoeopathie te maken heeft, zal onzen lezers wel zonder meer duidelijk zijn.

Voor den deskundige is het echter ook zonder meer duidelijk, dat hier geen sprake is van een wetenschappelijke methode. Maar wij vertrouwen ook dat het door ieder verstandig mensch, al is hij leek, reeds terstond gevoeld moet worden, dat het in 't wilde gaan zoeken onder het oneindig aantal planten, totdat men er een vindt, die een huiduitslag geneest, een onbegonnen werk is, een tasten in den blinde en al is het mogelijk, dat een koe wel eens een haas vangt, hier onmogelijk sprake kan zijn van een methode, die alles wat op dit gebied bestaat omver zal werpen.

Wanneer dan Matthei beweert, dat hij bij zijn zoeken middelen vond, die bij bepaalde ziekten genezing teweeg brachten en deze genezingen in alle gevallen optraden en *nimmer uitbleven*, dan is het voor den deskundige, die kennis heeft van den aard en 't verloop van ziekten en van de daarbij optredende veranderingen in de organen en orgaanstelsels en de talloze wijzigingen en afwijkingen, die daarbij voorkomen onmiddellijk duidelijk, dat hier van geen ernstig onderzoek sprake kan zijn en de dwaasheid hoogtij viert. Zulke beweringen kunnen misschien op den leek een geweldigen indruk maken, dat zij onmogelijk op waarheid kunnen berusten is voor den deskundige op 't gebied van geneesmiddelwerkingen zonder verder onderzoek van zelf sprekend.

Het is overbodig hier in te gaan op de overige beweringen van dezen apostel van een „nieuwe wetenschap”. Slechts willen wij nog 't volgende er uit aanhalen:

„De electrohomoëopathie is de waarheid van de artseneeskunde. De waarheid in de artseneeskunde na 25 eeuwen van dwaling en verwarring, dat is een gebeurtenis, die de gezondheid van de tegenwoordige en toekomstige geslachten in zich sluit, een gebeurtenis, die een belangrijke schakel is in de lange keten der ontdekkingen dezer eeuw en der nieuwe orde der dingen, die deze ontdekkingen op ons aardoppervlak deden ontstaan”.

Duidelijk blijkt hieruit de geestelijke verwantschap van den schrijver met den kwakzalver, die strooibilletten in de stad uitstrooit met de schalende aankondiging, dat hij alle gevallen van kanker geneest, zooals dezer dagen in de hoofdstad van Nederland is geschied!

Wacht u voor misleiding!

M.

(*Homoeopatisch Maandblad*).

Vergadering der Midden-Europesche Apothekersvereenigingen. Te Weenen heeft op 22 en 23 Jan. van dit jaar, op uitnodiging van de „Organisation der Apotheker Oesterreichs”, een vergadering plaats gehad, waaraan deelgenomen werd door:

de Deutsche Apothekerverein,

de Apothekerskamer van het Kon. der Serven, enz.,

de Tschechische Apothekersbond,

de Hongaarsche Apothekersvereeniging,

het Verbond van Duitsche apothekers in Tehecho-Slowakije en verschillende Oostenrijksche Apothekersverenigingen.

In deze vergadering werden de onderwerpen behandeld, welke voor de Midden-Europeesche staten van bijzonder belang zijn en die het wenschelijk maken, dat door de apothekersverenigingen en de regeeringen een gelijke regeling wordt getroffen.

Het eerste onderwerp was de verkoop der spécialités, waarbij men tot de conclusie kwam:

1°. dat de bereiding en verkoop van pharmaceutische spécialités onder alle omstandigheden een wettelijke regeling behoeft en dat overal, waar deze ontbreekt, ten spoedigste voor zulk een wettelijke regeling moet gezorgd worden.

2°. dat in zulk een wetgeving een zoo duidelijk mogelijke omschrijving moet voorkomen, wat onder een geneesmiddel spécialité wordt verstaan.

3°. dat een doeltreffende regeling van het spécialité-wezen alleen bereikt kan worden door het vaststellen van een lijst van „tot het verkeer toegelaten spécialités”.

4°. dat voor een internationale regeling van het spécialité-vraagstuk door de Féd. Int. Pharmaceutique en door den Volkenbond de noodige maatregelen moeten worden genomen.

(Ph. Weekbl.)

EEN ZWENDELAAR IN GENEESMIDDELEN.

Bloedreinigingszout tegen alle ziekten!!

In 1925 werden in Mährisch-Ostrau vlugschriften verspreid, waarin allerlei verhalen werden gedaan over een universeel geneesmiddel „Dr. Hellersches zout,” later „Dr. Embacher bloedreinigingszout” genoemd. Daarin werd verteld, dat er geen ziekte bestond, die niet genezen zou, nadat men de methode gevolgd had, die in het prospectus, gevoegd bij het universeel geneesmiddel, aangegeven werd. Deze vlugschriften waren in 1921 uitgegeven door een in Mährisch-Ostrau wonend gepensioneerd Oostenrijksch spoorwegbeambte, Rudolf Ratzka geheeten. Deze dreef met het aangeprezen wondermiddel veel handel en verdiende daar heel wat geld mee.

Volgens een mededeeling, voorkomende in het prospectus, zou een hoofdbestanddeel van het aangeprezen zout uit Hal in Tirol ingevoerd worden en het geheele preparaat naar een recept van den overleden Dr. Embacher, arts in Sterzing in Tirol, in Tsjecho Slowakije gemaakt zijn.

Thans heeft — naar ik verneem — het z.g. „Woekerambt” in Mährisch-Ostrau geconstateerd, dat Ratzka geen zout uit Hal betreft, maar gewoon zout, dat in de chemische fabrieken bij de fabricatie van zoutzuur als afval-product gemaakt wordt en in den groothandel voor enkele centen per K.G. verkocht wordt, zonder eenige verdere bereiding in kleine pakjes door tal van agenten voor 80 Tsjechische Kronen per K.G. aan den man gebracht wordt. Het zout wordt niet alleen in Tsjecho Slowakije, doch in alle landen van Europa gemaakt.

Het „Woekerambt” kwam meteen tot de ontdekking, dat Ratzka bij een inlandsche chemische fabriek sedert 1925 meer dan 1500 centenaar (50 K.G.) gewoon zout gekocht had. Op deze partij had hij een winst van 850.000 Tsjechische Kronen gemaakt.

Toen Ratzka eenigen tijd geleden bemerkte, dat de autoriteiten hem „in de gaten hadden”,

liet hij door een der filialen van de Zionostenska in Mährisch-Ostrau 300.000 Tsjechische kronen naar Zwitserland overmaken. Hijzelf verdween eveneens uit Mährisch-Ostrau, doch zijn gangen werden in het geheim nagegaan. Toen hij in Mährisch-Ostrau terugkeerde, werd hij gearresteerd. Laten wij, die „Voeding en Hygiëne” propageeren, hopen, dat deze kwakzalver zijn verdiende straf niet zal ontgaan. In elk geval is met publicatie van bovenstaand weer eens duidelijk aangetoond, uit welke bedriegelijke bestanddeelen kwakzalvermiddeltjes bestaan. En welk „heil” er te verwachten is van dusdanige universeele, de lijdende menschheid genezing beoovende, medicamenten.” Dergelijke knoeierijen komen, helaas, ook hier te lande nog te veel voor. Moge het verhaal van den „zwendelaar in geneesmiddelen” den lezer duidelijk gemaakt hebben, dat dergelijke universele geneesmiddelen slechts goed zijn voor één. En wel voor den zwendelaar, die z'n knoeierijen voor veel geld aan den man weet te brengen.

N. G.

(Voeding en Hygiëne.)

RECHTSZAKEN.

Bij herhaling.

Bij vonnis van de Rechtbank te Haarlem werd in het begin van het jaar 1927 bevestigd een veroordeelend vonnis van het kantongerecht te Haarlem, waarbij Mej. F. T. geb. H., zich noemende geneeskundige, wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst bij herhaling gepleegd overeenkomstig het requisitoir is veroordeeld tot een maand hechtenis.

Bovendien werd dezelfde persoon bij vonnis van het kantongerecht te Haarlem in Mei j.l. wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, zonder dat herhaling was ten laste gelegd, veroordeeld tot eene geldboete van f 300.— of 100 dagen hechtenis.

Op 13 Juli werd dezelfde verdachte wederom door het kantongerecht te Haarlem veroordeeld, nu tot een geldboete van f 300.— subs. 20 dagen hechtenis.

„Maag- en Hoofdpijnpoeders.” Aan De Telegraaf wordt uit Weesp gemeld: Naar aanleiding van een bezoek, dat verschillende kasteleins alhier kregen van een hun onbekend persoon, die pakjes poeders te koop aanbood, waarop vermeld stond: „Maag en Hoofdpijnpoeders volgens Dr. VORSTER”, werd door een hunner het advies der gemeentepolitie gevraagd. Deze hield den poeders-reiziger aan, toen hij juist weer bij een kastelein op het Binnenveer „een offerte gemaakt had”. Alras bleek, dat de politie een goede vangst gedaan had, want de aangehoudene was de in het Politieblad gesignaleerde H. J. M., die o.a. door den commissaris van politie te Leiden, op verzoek van den officier van Justitie te 's-Gravenhage gesignaleerd was. Wegens oplichting, te Zwolle gepleegd, had M. nog drie maanden gevangenisstraf te ondergaan. Verder werd zijn aanhouding verzoekt door den burgemeester van Kortgene, ook al wegens oplichting.

Uit eenige aanwijzingen bleek, dat de „maagen hoofdpijnpoeders volgens Dr. VORSTER” slechts uit een mengsel van kindermel en dubbel koolzure soda bestonden. M. is in verzekerde bewaring gesteld.

Kwakzalver met boekjes.

Voor de rechtbank te Arnhem heeft terecht gestaan zekere J. v. d. Sch, wegens het onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

Verdachte had in de omgeving van Doesburg verschillende ziekelijke huismoeders opgezocht en haar verzekerd, dat door het volgen van een door hem uitgedachte methode, welke in een boekje, dat voor f 6.— te koop was, werd omschreven, genezing zou volgen. Verdachte verklaarde, dat verschillende mensen door hem genezen waren.

Een schoenmaker uit Lathum deelde echter mede, dat de methode-v. d. Sch. bij zijn ziekelijke vrouw niets geholpen had.

Het O. M. eischte f 200.— boete subs. 100 dagen hechtenis. (Telegr.)

CORRESPONDENTIE.

Heer Voorzitter v. d. Bond t. d. Kwakz. te A. Wij danken u zeer voor uw bewijs van belangstelling. Het vonnis in zake Auderegg is intussen reeds in ons Maandblad van Juli j.l. opgenomen.

Meer. B. W. te H. en C. A. v. K. te H. Wij zullen uwe brieven aan onzen Secr.-penningm. ter hand stellen, zoodra deze van zijn vacantiereis is teruggekeerd.

G. v. W. te N. V. Dank voor uw schrijven. Wij zullen dus maar afwachten.

HERHAALDE WAARSCHUWINGEN.

D. D. D. — De voortdurende reclame, die tegenwoordig weer voor dit gevaarlijke kwakzalvermiddel gemaakt wordt, zelfs worden profleschjes gratis ter beschikking gesteld, noodzaakt tot een ernstige herhaalde waarschuwing.

Wanneer het publiek, door de fraaie advertentie op het dwaalspoor gebracht, meent, dat D. D. D. inderdaad iets bijzonders is, dan moeten wij het die illusie ontnemen.

Volgens de welwillende onderzoekingen van de dames C. JONGBLOED, te Arnhem, en C. H. HUGENHOLTZ, te Amsterdam, bevat 1 flacon der vloeistof: Salicylzuur, phenol (carbolzuur) Gaultheria-olie (wintergroenolie) en glycerine, opgelost in gemethyleerden en groen gekleurden spiritus. Nu is 't mogelijk dat, bij aanwending van dit mengselte, bij hevige jeuken tusschen eenige verlichting wordt waargenomen, dit geven wij toe maar dat het is „de gewaarborgde genezing voor eczemen alle huidziekten”, zooals in sommige advertenties staat, is een besliste onwaarheid. Integendeel, het gebruik van dit middel en — dientengevolge het niet inroepen van doelmatige hulp — (op dit indirecte gevaar moeten wij voortdurend wijzen) kan, niet in 't minst bij eczeem, de na-deeligste gevolgen na zich stепен.

En wij kunnen er bij voegen: „heeft deze reeds na zich gesleept”.

In het Maandblad van Juni 1911 heeft Dr. J. E. een feit ter kennis gebracht, bewijzende de gevaarlijkheid van het middel, terwijl in het Pharm. Weekblad van 12 October 1912 (overgenomen in ons blad van November 1912) Mej. HUGENHOLTZ, Apotheker aan het Wilhelminagasthuis te Amsterdam, een mededeeling heeft gedaan omtrent twee gevallen van hevige acute huidontsteking aan de handen, kort na elkander door een huidarts waargenomen na het gebruik van D. D. D.

Wie zich niet aan gevaar wil blootstellen, onthoudt zich van de aanwending van het wondermiddel!

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam. VOEZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam
C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam
MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M.;
bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNES
GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef
v. d. Mil. Pharm. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op
6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDBLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur:
GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penning-
meester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257.

Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en
specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd
doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. Mededeelingen van
het Bestuur.

Hoofdartikel: Rad W. Jo.

Berichten: Rijks-Instituut voor Pharm.-therap.-on-
derzoek. — Jaarverslag 1926 Gezondheidsraad (Vervolg).
Mededeelingen van verschillende aard:
Rijks-Instituut voor Pharm.-therapeutisch onderzoek. —
Hartgoud.

Uit de Pers: Genezing per brief. — Kwakzalverij.

Ingezonden: Pligten omtrent onze gezondheid.

Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Als nieuwe leden zijn toetreden de heeren:

J. J. E. H. Oor, te Roermond.

A. de Vries, Arts te Apeldoorn.

G. v. Wijk, Med. cand. te Nieuw-Vennep.

RAD W. JO.

Past op kraamvrouwen! De Radjo-man te
Hamburg en zijn Nederlandsche helper TH. J. VAN
OOSTERHOUT te 's-Gravenhage zijn weer aan 't
werk. Door bemiddeling van een hoogstaand
medicus (dien wij hierbij dank zeggen) ontvingen
wij een pakket drukwerk, hem door een vroed-
vrouw toegezonden, zóo groot, dat ons de angst
om het hart sloeg, dat alles te moeten door-
werken. Bij de opening week echter onze vrees.
Het was alles grootendeels bekend materiaal
ter aanbeveling van de reeds menigmaal door
ons streng afgekeurde Rad-jo behandeling en nog
iets waarop wij zoo straks terug komen.

Eerst iets (verkort) over Radjo, door ons ge-
schreven in ons Maandblad van Juli 1925 en over
het toen als iets nieuws aanbevolen voedings-
middel Radjosan.

De Radjo-man en zijn Nederlandsche helper
blijken weer een aanslag te doen op de licht-
geloovigen hier te lande. Ofschoon wij reeds her-
haalde malen tegen deze kwakzalverij gewaar-
schuwd hebben, zien wij ons, wegens de gevoerde
uitgebreide reclame, nogmaals genoodzaakt eenige
feiten in herinnering te brengen.

De fabrikant is de, ook wegens andere zaken,
welbekende VOLLRATH WASMUTH (firma dr. med.
Hey) en het fabriekaat is door den gezondheidsraad
te KARLSRUHE beschreven als „gistend, schim-
melend en stinkend vruchtenmoes” bestaande
o.a. uit tamarinde, oliezaad, lijnzaad en suiker.

Achttien jaar geleden heeft PROF. KOUWER te
Utrecht den fabrikant aangeklaagd wegens be-
leediging, omdat deze in een prospectus beweerd
had, dat de Prof. het middel met succes aan onze
Koningin had voorgeschreven. De waarheid was,
dat KOUWER de hem toegezonden proefmonsters
en literatuur ongeopend en ongelezen naar de
prullemand verwezen had. De fabrikant werd
veroordeeld eerst tot een boete, en later, toen hij
in den booze volhardde, tot hechtenis en gevan-
genisstraf.

De man wist echter ook van procederen en
schermde rechts en links met aanklachten tegen
personen (artsen voornamelijk) die in woord of
in geschrift zijn middel bedrog genoemd hadden.
Steeds kreeg hij ongelijk. Tegenover deze bele-
digingzaakjes staan een aantal aanklachten door
professoren, chemici e.d. tegen den fabrikant
ingediend, omdat deze van hun naam had mis-
bruik gemaakt, evenals hij dat met Prof. Kouwer's
naam gedaan had. Al deze processen zijn zonder
uitzondering ten nadeele van den fabrikant uit-
gevallen. Verschillende autoriteiten hebben in
woord en schrift het publiek tegen dezen zwendel
gewaarschuwd.

Maar de fabrikant laat niet los.

In een nieuwe circulaire worden de Nederl.
geneeskundigen gewezen op de verontrustende
zuigelingensterfte, o.m. op deze wijze:

„Nu rijst de vraag kan hieraan iets gedaan,
resp. verholpen worden, naar onze overtuiging
en ervaring, ja, en wel langs den weg der juiste
voeding, verstandige lichaamsverzorging en ge-
bruik van Rad-jo en Radjosan. „De voeding
blijft wel een van de hoofdoorzaken”, doch dit
betreft niet alleen het te verwachten kind, doch
in de allereerste plaats de aanstaande moeder
en wel door eene meer richtige voeding der moeder.
Bij gebrek aan het juiste inzicht werd en wordt
inplaats van eene richtige voeding, eene rijkelijke
aanbevelen (in den volksmond z.g. krachtige
voeding, waaronder men dan verstaat eene over-
wegend eiwitrijke voeding als vleesch, eieren
worst, bouillon, meelspijzen, etc.). Echter
eiwitrijke voeding is voor het organisme niet
het belangrijkste, doch hebben wij ook *zout-
steen*en d.i. minerale-zouten (voedingszouten) nood-
dig. En dit is een eminent en overwegend belang

voor moeder en kind. Hoevele moeders worden
zwak ziek en ellendig door geboorten! Waarom?
Volgens de eeuwige wetten geeft de moeder haar
kind haar lichaamsmateriaal, haar mineraal, neemt
zij dit niet weder met de voeding op, wat bij de
heden gebruikelijke voeding regel is, zoo ver-
bruikt zij hare kracht en moeder en kind lijden
beiden.

Een zoo verzwakte en of niet juist gevoede
moeder zal dikwijls na een smartvolle verlossing
niet of ten deele kunnen voeden of geen volwaar-
dige melk hebben en bij herhaalde geboorten,
daar elk kind doch meer of minder van een toch
reeds verzwakte en al reeds niet meer over het
noodige lichaamsmateriaal beschikkende moeder
afneemt, ligt het toch voor de hand, dat en moe-
der en opvolgende kinderen steeds zwakker
worden en mochten deze moeders al vroeger
hebben kunnen voeden, zullen zij dit geleidelijk
niet meer kunnen doen.

Wat is de oorzaak? De voeding der moeder
was arm aan voedingszouten, reikte voor de
behoefte van het zich ontwikkelende kind niet
uit en dit ontnam nu het moederlijk lichaam,
wat het noodig had, waar het zich dit ook vond,
wanneer niet in het bloed, dan van de lichaams-
substantie. De ellende voor de moeder en de
kinderen alleen uit voedingszoutgebrek der voe-
ding in den tijd der zwangerschap is niet in te
denken en helaas slechts voor een gering deel
later weder goed te maken.

Moet dit zoo zijn? Neen, duizendmaal neen;
wij bezitten middelen en wegen ten eerste om
eene moeder een gemakkelijke, lichte en geluk-
kige geboorte te verschaffen, zoodat zij hare
lichaamskrachten behouden kan, een gezond en
krachtig kind ter wereld te brengen en na hare
verlossing, wanneer geen bepaalde ziekten voor-
liggen, een overvloed van melk voor haar kind
te hebben en zij hier gewezen op het voedings-
middel Rad-jo en Radjosan, hetwelk bij de kern,
bij de kiemcel begint en waarover gij in bijgaande
literatuur alle inlichtingen, etc. zult kunnen
vinden.”

Wij meenen het bij deze aanhalingen te kunnen
laten. Wij vonden het niet noodig het nieuwe
middel Radjosan aan te schaffen en te laten
onderzoeken. Wat er met Rad-jo gebeurd is en

nog steeds gebeurt zegt ons genoeg en geeft ons de overtuiging, dat wij niet te ver gaan door met kracht te waarschuwen.

Maar wij zijn er nog niet.

Aan het hoofd van dit artikel, vinden onze lezers een naam **Rad w jo**, waarover in een nieuwe circulaire, aanwezig in het ons gezonden pakket, een reclame wordt gemaakt in bewoordingen, die wij liever niet overnemen in ons blad, dat wij zoo gaarne in *aller handen* wenschen te zien. Het wordt, in t kort, aanbevolen als: „een nieuw middel ter verlichting van het geboorteprocès na aanwending van *Rad-jo*, alzoo in de laatste geboorte-uren te nemen.

Ook dit middel is ons niet onbekend. In ons blad van Nov. 1925 zullen onze lezers het volgend artikeltje vinden:

„Dat ook in het buitenland de strijd tegen de kwakzalverij ernstig gevoerd wordt is algemeen bekend. Toch willen wij het volgende artikeltje, dat wij in de Deutsche Medizinische Wochenschrift vonden, hieronder in het kort laten volgen. De schrijver, Prof. Dr. JULIUS SCHWALBE, zegt daarin: Reeds in 1922 heb ik op de uitgebreide en schandelijke reclame voor dit „hoogstaande” product uit Hamburg gewezen. In het begin van dit jaar werd eindelijk bereikt, dat het Rad-jo op de „Geheimmittelliste” geplaatst werd. Wie echter denken zou, dat daarmede aan de reclame en den handel in dit „praeparaat” den kop ingedrukt was, heeft de capaciteiten van WASMUTH (de fabrikant) en zijn bedrijfsleider PLATEN onderschat. In het einde van April 1925 werden beiden door het Hamburgsche gerechtshof wederom tot 1000 Mark boete veroordeeld. Bij die gelegenheid zeide de president het te betreuren, dat hem geen hoogere straf ten dienste stond, omdat het bedrijf van beklagde zeer strafbaar was, mede, omdat hij het geld van arme menschen in zijn eigen buidel deed overgaan, door hen voor goed geld waardelooze rommel te verkoopen. De Pruisische Politiecommissarissen vervolgen streng iedere reclame voor het kwakzalverijmiddel tot in hoogste instantie, de fabrikant schijnt echter nog genoeg geld te verdienen, om de campagne voort te zetten. Intusschen tracht hij ook de „Geheimmittelliste” te ontduiken door zijn middel „Radwehjo” te noemen. En daarmede schijnt voorloopig den kring zijner weldaden gesloten te zijn. „Rad-jo” moet immers de zwangerschapsziekten en -lasten verminderen en een gemakkelijke geboorte verzekeren; „Radjosan” zou de krachten tijdens en na de geboorte (en ook anderszins) versterken terwijl „Radwehjo” het geboorteprocès zelf gunstig beïnvloeden moet. Dat WASMUTH een Hamburgsch dokter, de heer Dr. med. HEINRICH WILL gevonden heeft, die hem ook voor *Radwehjo* een „attest” verstrekt heeft, zal verder geen verwondering baren.

Den Haag den 7 September 1925. H. J. P.”
Behoeven wij er nog iets bij te voegen?

BERICHTEN.

Rijks-Instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek. Verschenen is No. 13 der Mededeelingen, bevattende o.a. het jaarsverslag over 1926 en een opgaaft van de onderzoekingen over een aantal geneesmiddelen, specialité's, huismiddeltjes en dergelijke, op welke laatsten wij zoo spoedig omgelyk terugkomen.

Jaarsverslag Gezondheidsraad over 1926.

(vervolg.)

Wetsontwerp specialité's. Beheerende redacteuren van het Nederlandsche Tijdschrift voor Geneeskunde deden het verzoek om aan Art. 2 van het ontwerp van wet houdende bepalingen omtrent het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekten, eene bepaling toe te voegen waardoor advertenties van geneesmiddelen in bona fide geneeskundige tijdschriften vrijgelaten worden van de beperkingen, die ten opzichte van het aanduiden van middelen tegen ziekten zullen kunnen worden aangelegd, indien het ontwerp tot wet mocht worden verheven. De gewenschte toevoeging aan art. 2 zou aldus moeten luiden:

„Onze Minister is bevoegd geneeskundige weekbladen of tijdschriften van onbestreden wetenschappelijk karakter vrij te stellen van de voorwaarden genoemd onder a van het sub I van art. 2 bepaalde. Deze vrijstelling is tijdelijk en kan te allen tijde worden ingetrokken”.

Toen dit verzoek door Uwe Excellentie voor advies in handen van den Gezondheidsraad gesteld was bracht de Raadscommissie voor algemeen pharmaceutische aangelegenheden daarover het volgende rapport uit:

De Commissie voor algemeene pharmaceutische aangelegenheden, gevolg gevende aan de haar verstrekte opdracht, heeft de eer U te berichten, dat het haar met adressanten voorkomt, dat geen beletselen in den weg behooren te worden gelegd aan het aankondigen van geneesmiddelen in schrifturen als door de beheerende redacteuren van het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde bedoeld.

Dergelijke aankondigingen hebben een geheel ander karakter dan die welke men met de voorgenomen wettelijke regeling hoopt te keeren en kunnen vrijelijk worden toegelaten. De Commissie betwijfelt echter of daarvoor eene aanvulling van het wetsontwerp in den door adressanten gewenschten zin noodig is.

Immers geven de artikelen 9 en 10 van het ontwerp aan de Overheid de bevoegdheid om ten opzichte van het met openlijke aanprijzing in het verkeer brengen van middelen tegen ziekten voorwaarden te stellen en deze voorwaarden zullen ook betrekking kunnen hebben op het adverteeren dier middelen. Het ontwerp geeft dus reeds de gelegenheid om ten aanzien van deze advertenties bijzondere regelen te treffen ten gunste van aankondigingen in bona fide wetenschappelijke bladen. Naar de meening van de Commissie zou het ontwerp in verband daarmede geacht kunnen worden genoegzaam aan het verlangen van adressanten tegemoet te komen, te meer waar ook zij de vrijstelling feitelijk geheel afhankelijk wenschen te maken van de inzichten der Overheid dienaangaande. Zeer sterk komt dit uit in het voorstel om aan eene eventueele vrijstelling slechts een tijdelijk karakter te geven en intrekking daarvan te allen tijde mogelijk te maken.

Mocht men intusschen, ook om de kans op welslagen van het wetsontwerp zooveel mogelijk te verhooogen, de voorkeur geven aan eene uitdrukkelijke bepaling in de wet zelve, welke buiten twijfel stelt dat in zekere periodieken geadverteerd mag worden zonder dat door de Overheid op elke aankondiging afzonderlijk preventief wordt toegezien, dan zou de Commissie daartegen

geen overwegend bezwaar hebben. Met de bepalingen van het wetsontwerp zou zoodanige bepaling zeker wel te rijmen zijn.

Het komt echter aan de Commissie voor, dat eene tot het beoogde doel strekkende aanvulling meer eigenaardig zou thuis behooren in art. 1 sub 3, waar bepaald wordt wanneer volgens de wet geen openlijke aanprijzing wordt geacht plaats te vinden. Aan deze bepaling zou uitbreiding gegeven kunnen worden in dien zin, dat zulks ook wordt geacht niet het geval te zijn wanneer de aanduiding van eenig middel geschiedt in bladen of tijdschriften van wetenschappelijk karakter, welke door den Minister zijn aangewezen. De Minister zou aan die aanwijzing voorwaarden moeten kunnen verbinden en haar te allen tijde weder moeten kunnen intrekken.

Hoewel dus aanvulling van het ontwerp aan de Commissie niet noodzakelijk toeschijnt en zij van oordeel is, dat hetgeen adressanten, en met hen ook de Commissie, willen, verwezenlijkt kan worden zonder die aanvulling, zou de Commissie zich met eene toevoeging als bovenbedoeld wel kunnen vereenigen, vooral indien de kans op welslagen van het ontwerp daardoor zou worden verhoogd.

De Commissie zal het op prijs stellen wanneer het bovenstaande door U ter kennis van den Minister van Arbeid, Handel en Nijverheid wordt gebracht. De in hare hand gestelde bescheiden gaan hierbij weder terug.

's Raads Voorzitter bracht dit advies ter kennis van Uwe Excellentie.

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Vervolg.)

ANTIÉPILEPTIQUE DE LIÈGE.

Fabrikant: Laboratoires Fanyau, Lille.

Volgens het Maandblad t. d. Kwakzalverij No. 3, 1926, zou het Antiépileptique de Liège identiek zijn met het Antiépileptique Uten van den apotheker Uten te Luik. Dit laatste middel tegen epilepsie is reeds herhaalde malen onderzocht: het is een groen gekleurde kaliumbromideoplossing, waarvan de sterkte volgens de verschillende onderzoekers schijnt te variëren van 10 tot 16%. De groene kleurstof werd dan eens geïdentificeerd als bladgroen (Aufrecht, Ph. Ztg. 1903), dan als malachiet-groen-sulfozuur (o.a. Thoms, Apoth. Ztg. 1905), terwijl soms de aanwezigheid van ca. 1% van een of andere tinctuur (gentiaan, gember) werd geconstateerd en L. v. ITALIE bij een onderzoek in 1891 de geur van bittere amandelen waarnam.

Uitkomsten van het onderzoek: Grasgroene vloeistof met op den bodem der flesch een weinig bezinksel. De vloeistof bezit een laag gehalte aan alkohol en heeft een eigenaardigen reuk, die aan valeriana herinnert. Onderzoekingen omtrent den naderen aard van dit alcoholisch plantaenaftreksel en omtrent dien van de groene kleurstof hadden geen resultaat. Overigens bleek ook hier inderdaad kaliumbromide het werkzaam bestanddeel van het middel te zijn: de oplossing bevatte 16,8% van deze stof.

CHENOMENT-PERLEN,

Starke No. 2, voor volwassenen.

Fabrikant : G. Wehlburg, Glückauf-Apotheke, Bottrop.

Reclame : Tegen spoolwormen en maden.

Samenstelling : „Deze slechts voor volwassenen bestemde „Kur“ bevat 6 capsules met Ol. Chenopod. anthelmint. Baltim. en 6 tabletten Phenolphthal. 0,25.

Uitkomsten van het onderzoek : De eivormige, harde, *gelatineuze capsules* bevatten ongeveer 240 mg. van een groenige olieachtige vloeistof. De zwak bittere, scherpe smaak, de eigenaardige, onaangename reuk en het explosieverschuinsel, dat bij verhitting optreedt, duiden er op, dat we hier inderdaad met Chenopodiumolie te doen hebben. Waarschijnlijk is een weinig menthol toegevoegd, waarvan de reuk, vooral bij verwarming, waarneembaar is.

Het chemisch onderzoek leerde, dat de tabletten 55% phenolphthaleïne bevatten en voor het overige uit tarwezetmeel bestaan.

Oordeel : Ook al is de samenstelling der capsules kwalitatief aangegeven, toch blijft het gevaarlijk, dat zonder medische controle patiënten chenopodium-olie, innemen. Het phenolphthaleïne-gehalte is minder dan wordt aangegeven.

DR. J. COLLIS BROWNE'S CHLORODYNE.

Fabrikant : T. Davenport, Ltd., London.

Samenstelling volgens den fabrikant : „... containing chloroform and opium.”

Reclame : Tegen verkoudheid, asthma, bronchitis, cholera, dysenterie, enz. enz.

Gebruiksaanwijzing : Men neme tien tot twintig druppels in een wijnglas vol water, en herhale dit drie tot vier uren nadat verlichtende werking is ingetreden. Schudden voor gebruik. Vergif.

Uitkomsten van het onderzoek : Fleschje met ca. 10 c c. van een strooperige bruine vloeistof, waaruit zich bij staan een kleurlooze zwaardere vloeistof op den bodem afzet. Reuk zoetig, naar chloroform, smaak eveneens zoet, tegelijk echter lang aanhoudend scherp op de tong.

In de kleine hoeveelheid beschikbare onderzoekingsvloeistof bleken aanwezig : chloroform, codeïne, alcohol, pepermuntolie (naar den reuk), suiker, en een uiterst geringe hoeveelheid van een substantie, die uit de oorspronkelijke vloeistof met aether is uit te schudden, alkaloidereacties geeft en een sterk brandenden smaak op de tong achterlaat (capsaïcine?). Blauwzuur kon niet aangetoond worden. De aanwezigheid van morphine is niet met zekerheid gebleken.

OZEHU-ZALF.

Fabrikant : Onbekend.

Samenstelling : Niet vermeld.

Reclame : Absolute genezing voor eczema, open wonden, zweren, huidziekten en uitslag.

Uitkomsten van het onderzoek : De Ozehuzalf is een mengsel van olie en was en wel, berekend uit de gevonden cijfers, van ongeveer 7 deelen olie tot 3 deelen was (de verhouding van de „Eenvoudige Zalf“ der Ned. Pharm.). De zalf geeft geen reactie op sesamololie of katoenzaadolie.

Oordeel : Het gevaar schuilt in de reclame.

CICFA.

Fabrikant : The Cifa Cy., Londen.

Samenstelling : Niet vermeld.

Reclame : „De naam zegt wat het geneest.” Verder wordt nog verteld, dat het zoowel maag- als darmstoornissen geneest.

Uitkomsten van het onderzoek : Zwartbruine tabletjes met bitteren smaak. Het gewicht bedraagt gemiddeld 350 mg. per tablet.

Aangetoond werden Calcium, ijzer, koolzuur, suiker, en talk een (of meer) stof(fen), die de reactie van Bornträger geven. Het calcium is vermoedelijk als carbonaat, het ijzer als oxyde aanwezig. De stof, welke de kleurreactie van Bornträger geeft kan cascara-extract of aloë zijn.

Oordeel : Overbodig.

MARIENBADER REDUKTIONSPILLEN
FÜR FETTLIBIGE.

Fabrikant : Firma Dr. Carl Schindler Barnay, Berlin-Wien.

Samenstelling volgens den fabrikant : Extr. rhei chinens., Extr. chinae reg. frigid par., Extr. cascara. sagr. amer. sicc. aa 1,00 Extr. aloes aquos., Extr. frangulae aquos. aa 0,50, Solv. in aqu. Marienbad. q. s. Sal. Marienbad. 1,00 Evap. ad mass. pill., adde Podophyl. 0,20, Natr. taurochol. 0,60, f. pill. no. 50, obd. sacch. et tum fol. argent.

Literatuur : In de literatuur zijn zeer uiteenlopende voorschriften te vinden voor „Mariën bader Reduktionspillen”, die in den loop der jaren door vershillende fabrikanten in den handel werden gebracht. Reeds in 1898 en 1900 publiceerde de Ver. t. d. Kwakzalverij over pillen van dien naam, die in samenstelling zeer overeenkomen met de hier bedoelde. Zij bestonden volgens recept (bij onderzoek juist bevonden) uit bronzout rhabarber, kina, fenegriek, cascara en frangula extract met galzure soda. Gehe's Codex 1920 noemt Schindler Barnay's pillen en geeft als samenstelling op dezelfde componenten als boven (zij het dan ook in eenigszins andere verhouding) met uitzondering van podophyllum.

Uitkomsten van het onderzoek : Verzilverde pillen met bruinen inhoud, waarin geen weefsel-elementen voorkomen. Het is wel waarschijnlijk, dat de pillen voldoen aan de opgegeven samenstelling.

Oordeel : Zooals gebruikelijk, bestaan deze vermageringspillen dus weer uit een mengsel van een aantal laxantia.

ONTVETTINGSGPOEDER VAN HET STAP-
HORSTER BOERTJE.

Fabrikant : J. K. Stegeman, Staphorst.

Uitkomsten van het onderzoek : Bruingeel poeder. Reuk en smaak naar zoethoutpoeder, nasmaak bitter. Het poeder bleek te bestaan uit een mengsel van zoethoutpoeder, rhabarber, sporen Sennebladeren en 19,4% natriumbicarbonaat.

Oordeel : Vergelijk de analyses van een aantal poeders tegen andere ziekten, afkomstig van het Staphorster Boertje in Mededeelingen No. 4, (Maandbl. van Aug. 1923) waarbij zal blijken, dat zij alle ongeveer dezelfde samenstelling hebben.

NALTHER PASTILLES.

Natures Health Restorer.

Fabrikant : The M. A. Winter Co., Washington U. S. A.

Reclame : „Het middel verzacht of verlicht ziekteverschijnselen, die veroorzaakt worden door storingen in de spijsverteringsorganen, in den bloedsomloop of in de werking van de lever, als... volgt een opsomming van 17 kwalen, o.a. zinking, moeraskoorts, kinderziekten... en dergelijke ziekten.” Huismiddel bij uitnemendheid.

Samenstelling volgens den fabrikant : rhabarber, aloë, Spaansche peper, polei, sennebladeren, groene munt, zoethout en alruin.

Uitkomsten van het onderzoek : De pastilles zijn omgeven door een laag, bestaande uit direct reduceerende suiker en talk, en danken de chocoladebruine kleur aan de aanwezigheid van ijzeroxyde. De inhoud der pillen is bitter en plantaardig. Herkend werd de aanwezigheid van zoethoutwortel, rhabarber, sennebladeren en Spaansche peper. Die van aloë werd niet bewezen.

Volgens de bijgevoegde reclame zou met alruinwortel Podophyllum bedoeld zijn en met polei Hedeoma. Noch deze ingrediënten noch onze polei, Mentha Pulegium, noch de gewone alruinwortel, de Mandragora, konden worden herkend. Hun aanwezigheid, evenals die van aloë, is daarom echter niet uitgesloten.

Oordeel : Dergelijke kwakzalversmiddelen bij willekeurige kinderziekten door leeken toegediend zijn gevaarlijk. (Wordt vervolgd.)

Hartgoud.

De N.V. Pharm. Fabrik Dr. Madaus en Co. te Amsterdam, annonceert „een prachtig werkend onschadelijk middel bij *hartzwakte en hartbeklemming*”, genaamd **Hartgoud**, als een door doktoren aanbevolen versterkingsmiddel. Als bestanddeelen worden o.a. opgegeven : *goud-chloride, digitalis, strophanth., kamfer, suikerstroop en alcohol*, de vier eerste in homoeopatische doses, wat gelukkig is, daar deze bij lange niet tot de onschadelijke geneesmiddelen mogen worden gerekend.

Maar er komt nog een gelukje voor de hartlijders bij. Een nauwkeurig onderzoek, ingesteld door de heeren N. KEULEMANS en H. T. LIEM, was niet in staat de aanwezigheid van goud, digitalis en strophantus aan te toonen; zelfs niet, wat het goud betreft, bij vergelijking met een homoeopatisch goud-praeparaat.

Rest dus, als *werkzaam* geneesmiddel de kamfer (die met suiker en alcohol wel werd aangetoond) die, zooals gezegd, tot de zeer energisch werkende geneesmiddelen behoort, die *nimmer*, zonder medisch advies, invendig mogen worden aangewend. Wij waarschuwen dus tegen het gebruik van **Hartgoud**.

Wij nemen deze gelegenheid waar om tevens met een enkel woord te wijzen op het optreden van de firma MADAU'S hier te lande.

Bij de flacon Hartgoud troffen wij tevens aan een drietal brochures, n.l. :

1e. Een prijscourant o.a. van homoeopatische Oertincturen, korrels, hooge verdunningen, Complex-homoeopathie enz.

2e. *Kleine homoeopatische huisarts*, een wegwijzer voor leeken volgens de grondslagen der homoeopathie.

3e. Biochemische Huis-Dokter.

Na hetgeen wij, op een andere plaats in dit no. geschreven hebben over behandeling van zieken — ook volgens homoeopatische methode — zonder geneeskundige hulp en raad, behoeven wij er niets meer over te schrijven.

UIT DE PERS.

Genezing per brief.

In het *Homoeopatisch Maandblad* van Aug. j.l. wordt een onderwerp behandeld, dat wij reeds herhaalde malen besproken hebben en waarmede wij gaarne onze instemming betuigen. Wij zouden niets liever doen dan het artikel in zijn geheel over te nemen doch gebrek aan ruimte dwingt ons, ons tot de o.i. belangrijkste gedeelten te bepalen.

Aan de Redactie van genoemd Maandblad was de vraag gesteld of tegen gevoelige voeten soms een homoeopatisch middel gewassen was? In de rubriek *Correspondentie* antwoordt de Red. nu o.m. het volgende :

„Gaarne zullen wij de vragen, door onze lezers gesteld, beantwoorden of aan een onzer medewerkers ter beantwoording zenden. Alleen moeten wij er nog eens op wijzen, dat geen voorschriften voor behandeling van bepaalde ziektegevallen kunnen gegeven worden.”

We hebben naar aanleiding van bovenstaande vraag een schoone gelegenheid ons standpunt in dezen nog eens duidelijk uiteen te zetten. De rubriek „Correspondentie”, zooals we reeds in Januari schreven, is zelden gevuld. Toch stellen we er prijs op, vragen van onze lezers te ontvangen en te beantwoorden. Maar dan moeten het vragen zijn van algemeen belang. Het komt ons voor, dat menschen, die meelevende met de ontwikkeling der homoeopathie, vooral tegenwoordig voor tal van vragen komen te staan. Dan is ons tijdschrift ook een periodiek voor gezondheidsleer, en op dit gebied kan menige vraag gesteld worden, waarvan de beantwoording ook voor anderen zijn nut heeft.

Dit alles is echter iets anders dan het stellen van vragen met het doel in een bepaald ziektegeval voor de beantwoording baat te vinden. Het stellen van zulk een vraag is ongeoorloofd, omdat de vrager zich door z'n eigen dokter moet laten behandelen. Evenals deze laatste het recht heeft te eischen, dat men zich niet achter z'n rug om tot een anderen arts wendt of naar een kwakzalver loopt, zal hij ook terecht verontwaardigd wezen als hij van dergelijke vraagstellingen hoort. En het beantwoorden van zoo'n vraag is onzerzijds ongeoorloofd, ten eerste tegenover den huisarts van den patiënt, en ten tweede tegenover den patiënt zelf.

Dit laatste moeten wij wat uitvoeriger toelichten. Het behandelen van bepaalde ziektegevallen langs schriftelijken weg, hetzij per brief of per tijdschrift, is een onverantwoordelijke handeling ten opzichte van den patiënt. Ook al loopt het in de meeste gevallen goed af. Wie aan de waarheid van deze bewering twijfelt, of haar overdreven acht, zouden we willen vragen of hij er genoegen mee zou nemen, wanneer zijn huisarts hem steeds behandelde zonder eenig onderzoek, alleen afgaande op hetgeen de patiënt hem vertelt? Zal ieder weldenkend mensch dit niet als grenzeloos oppervlakkigheid aanmerken? En toch, zulk een huisarts, al onderzoekt hij niet, ontmoet althans den patiënt nog, kan nog door weder-vragen te stellen een juist inzicht in diens klachten krijgen.

Het spijt ons, dat deze methode van „behandeling” van patiënten in Nederland een tamelijk populaire is, en, helaas, door meer dan een tijdschrift wordt beoefend. Het succes, dat zij heeft, is echter geenszins een waarborg voor haar deugdelijkheid. Wie geneigd zou zijn dezen maatstaf aan te leggen, behoeven we slechts op het enorm succes der kwakzalverspraktijken te wijzen, om hen van gedachten te doen veranderen. Het welslagen van deze methode is ongetwijfeld een vlek op de geschiedenis der Homoeopathie in ons land. Zij doet den naam van onze geneeswijze, zoowel bij artsen als leken, heel wat meer

schade, dan zij den aldus behandelde patiënten goed doet.

Misschien, dat sommigen na het lezen van 't bovenstaande toch nog van meening zijn, dat voor ongevaarlijke aandoeningen ons standpunt toch wel wat overdreven is. Hiervoor willen we er op wijzen, dat het ongevaarlijke van een aandoening niet gegrond wordt op het verhaal van den patiënt, maar op onderzoek van den arts. *Achter de meest onschuldige klacht kan de meest ernstige aandoening schuilen.* Ieder arts weet dit, evenals hij weet, dat zeer onschuldige aandoeningen soms een kruis voor den patiënt kunnen zijn. Wie, die deze kennis heeft, is verontschuldigd, als hij regelmatig en systematisch allerlei patiënten per brief „behandelt”? Waaronder er trouwens zijn met, blijkens hun vraag, zeer ernstige aandoeningen.

Ten slotte: we geven grif toe, dat het in de meeste gevallen met deze „schriftelijke behandeling” goed afloopt. Maar bewijst dit iets ten voordeele er van? Als het 's winters een nacht flink gevoren heeft en den volgenden morgen waagt een troep kwajongens zich op het onbetrouwbare ijs, zullen er in den regel maar een of twee doorzakken; de rest komt met den schrik vrij. We erkennen zelfs ten volle, dat in meerdere gevallen deze behandeling genezing ten gevolge kan hebben. Want ongetwijfeld zal het wel eens mogelijk zijn uit den brief van den patiënt een juiste diagnose en een juiste geneesmiddelkeuze op te maken. En dan zijn de aldus genezenen natuurlijk gaarne bereid met dankbetuigingen de goede zaak van propagandamateriaal te voorzien. Men late zich echter door zulke „getuigenissen” niet van de wijs brengen. *Het behandelen van patiënten per brief of per tijdschrift rubriek is en blijft een onwetenschappelijke, oncollegiale, tegenover den patiënt onverantwoordelijke en in sommige, niet vooruit te voorzien, gevallen, direct gevaarlijke wijze van doen.”*

De *N.R.C.* van 17 Aug. j.l. bevat het volgende als ingezonden stuk :

„Kwakzalverij.

Nadat een der marktkooplieden in „geneesmiddelen” gedurende eenigen tijd het Haagsche publiek op geneeskundig gebied heeft voorgelicht, is hij onlangs naar de Maasstad teruggekeerd en verkoopt nu weer gedurende eenige maanden zijn „onfeilbaar middel” hier ter stede.

Tallos zijn de bezwaren, die tegen deze gewetenlooze bedriegerij kunnen worden aangevoerd. Wie gelooft dat een „bestrijder der kwakzalverij” met geneesmiddelen op de markt gaat staan? Wie zou, als iemand een bordje op zijn deur hangt: „gesjeesd medisch student” naar een dergelijk iemand gaan om hulp te halen bij zieken? Immers niemand; toch worden de fleschjes medicijnen op de markt bij tientallen gekocht en nog wel tegen den prijs van f 1.— per stuk, ongetwijfeld voor marktbezoekers een groot gedeelte van het wekelijksch inkomen.

Bij het onderzoek, verricht door de Ver. tegen de kwakzalverij bleek de inhoud van het fleschje te bestaan uit wat rooden wijn zonder eenig bijmengsel.

Dit zijn echter niet de grootste bezwaren tegen de kwakzalverij; ieder is vrij zijn gulden uit te geven waar hij wil en in den handel vindt nog wel grootere afzetterij plaats dan het verkoopen

van een waarde van 15 cts. voor een gulden. Het grootste bezwaar tegen de kwakzalverij is: — dat de menschen, die last krijgen van een of andere ziekte eerst maanden lang kwakzalversmiddelen gebruiken en daarna naar een arts gaan. De ziekte is dan in een zoodanig vergevorderd stadium gekomen dat gen. zing of eerst na jaren, of in 't geheel niet meer mogelijk is.

Bovendien, gesteld dat U eens een gouden horloge had en dat het niet meer wilde gaan, bracht U het dan naar uw schoenmaker of ging U er zelf aan prutsen? Neen toch! Welnu, waarom dan wel den kwakzalver gehaald, als er iets niet in orde is met het fijnst gebouwde instrument, dat ooit werd geschapen?

DESKUNDIGE.”

INGEZONDEN.

Weled. Heer.

Misschien heeft het onderstaande wel Uw belangstelling.

Gelezen in :

Israelitisch Godsdiensig en Zedekindig Schoolboek 1825, te 's-Gravenhage ter Algem. Landsdrukkerij.

„§ 29. Pligten omtrent onze gezondheid.

..... Bij invallende ziekten is het pligt zich tot een bekwamen, of ten minste ervaren arts te wenden, maar geenszins zijne gezondheid en zijn leven aan te vertrouwen aan oude wijven, kwakzalvers, of zoogenaamde wonderdoctors, die door middel van een aanhangend schrift (Amulet) of het uitspreken van eenige, voor hen zelve onverstaanbare woorden, voorgeven ziekte te genezen.”

Met hoogachting,

CLARA HEIGMANS,

Adj.-commies Gem. Bureau van Statistiek Raadhuis.

Wij danken de schrijfster zeer; ruim een eeuw later heeft deze waarschuwing nog haar betekenis. Red.

CORRESPONDENTIE.

W. G. te Z. Het schijnt, dat gij geen juist begrip hebt van de wijze van werken onzer Vereeniging. Wij onderzoeken alleen die zaken, welke bij ons het vermoeden van *Kwakzalversmiddelen* opwekken, 't geen ons o.a. ook moet blijken, door opgaaf van de wijze van verkoop, aanbeveling enz. Aan de door U verstrekte gegevens hebben wij niets. Wij geven, wanneer ons vermoeden juist blijkt, attesten af in het algemeen belang, n.l. in den vorm van *waarschuwingen* in ons Maandblad. Voor een onderzoek, als door u bedoeld, kunt gij u wenden tot een der talrijke particuliere laboratoria voor onderzoek.

Wordt lid van de Vereeniging
Tegen de Kwakzalverij

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam, VOORZITTER; E. J. ABRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te 's Gravenhage; MR. W. P. R. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O. M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNFS-GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEJ. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32257.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Voorstellen voor de Alg. Vergadering. Hoofdartikel: Nog eens: het toestel van Wijnberg. Berichten: Gezondheidsraad, uit het laboratorium voor de Volksgezondheid. — Tarief van invoerrechten. — Wonderdokter af. — Twee kwakzalvers opgepakt. — Vereeniging van door kwakzalverij benadeelden. Mededeelingen van verschillende aard: Rijks-instituut voor Pharm.-ther. onderzoek. — Instituut voor diätetiek en zelfgenezing. — Radox badzout. Rechtszaken: Magnetiseur. — Veehoudr.-geneeskunde. — Den dood tengevolge? Correspondentie.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

De jaarlijksche Algemeene Vergadering der Vereeniging zal vermoedelijk in de maand November plaats vinden.

Leden, die voorstellen op die vergadering ter tafel wenschen te brengen, worden verzocht deze vóór 15 October a.s. bij den Secretaris-Penningmeester, Kloveniersburgwal 82 te Amsterdam, in te dienen.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de heeren:

W. v. KRIMPEN, *Leiden*.

J. J. E. H. OOR, *Roermond*.

JAC v. d. REE, *Rotterdam*.

Dr. F. TEKELENBURG, *Amsterdam*.

Nog eens: het toestel van Wijnberg. (*)

Het apparaat van Wijnberg ter genezing van oorsuizen en doofheid heeft al jaren de belangstelling van de vereeniging tegen de kwakzalverij en ik voldoe gaarne aan het verzoek in het maandblad der vereeniging ook mijn meening daaromtrent te zeggen.

Een onooglijk kistje, ongeveer 12 x 12 x 22 c.M. metende, dat aan een zijde een tweaderig snoer met een 2-polig steekcontact bezit: dit snoer leidt naar 2 mignonzekeringen van 2 amp. Ziedaar het uitwendig aspect van het door den verkooper

(*) In ons no. van Maart j.l. namen wij een rapport over betreffende dit toestel, ingediend door PROF. BENJAMINS aan de Vereeniging tot bevordering der belangen van slechthoorenden.

Inmiddels was ons, door bemiddeling van dezelfde Vereeniging een toestel, voor onderzoek, ten gebuik afgegaan, en vonden wij den bekenden Dr. HEILBRON bereid ons opnieuw de behulpzame hand te bieden. Zijn oordeel volgt hier.

met de beste beloften voor succes aangeprezen apparaat.

Het inwendige van het kistje vertoont een slordige montage van electrisch materiaal en wel het goedkoopste soort. Als voornaamste onderdeel dient genoemd een scheltransformator; een der laagspanningspolen hierin is verbonden met 2 kleine verwarmingslichaampjes op houtjes gefixeerd. Deze twee lichaampjes zijn in serie geschakeld, hetgeen uit een electro-technisch oogpunt als een hoogst gebrekkige methode gequalificeerd dient te worden.

Via een zaklantaarnlampje en een regelbaar weerstandje is de stroomketen met den anderen laagspanningspool verbonden. De bedoeling met de verwarmingslichaampjes is in de uitwendige gehoorgangen te dringen en de trommelvlies en omgeving te verwarmen.

Het toestel is vervaardigd, zooals een door S. Wijnberg geteekende brochure vermeldt, om de door hem uitgevonden geneeskuur van oorsuizen en doofheid toe te passen en om tevens het geheele gestel te genezen en vooral het zenuwstelsel, hetgeen voor vele oorlijders van zoo groot belang is. Zuivere kwakzalverstaal!

Men weet in de geneeskunde, dat de oorzaken van doofheid onderling zeer verschillend kunnen zijn; een smeerpilproje in de uitwendige gehoorgang kan den mensch dezelfde lasten bezorgen als een sluipend groeiend hersengezwel en veel andere afwijkingen. De kwakzalver wil oorsuizen en doofheid behandelen, geen ziekten doch symptomten. De kwakzalver wil geld zien voor behandelingsmethoden en apparaten, waarvan hij weet dat de toepassing gevaarlijk kan zijn.

Hij mist de kennis, die noodig is om te beoordeelen wat de oorzaak van de symptomen is; het laat hem koud of de patiënt een genezingskans laat voorbijgaan door niet bijtijds den bevoegde te raadplegen en hij schaamt zich niet een behandelingsmethode aan te bevelen die zelfs den dood kan veroorzaken. In zeer sterke mate geldt dit alles den kwakzalver, die Wijnberg's apparaat in den handel brengt.

PROF. BENJAMINS is zoo welwillend geweest een aantal patiënten uit te zoeken, die zonder kans van nadeelige gevolgen met Wijnberg's apparaat behandeld konden worden en op andere

wijze niet te genezen waren. Hij heeft zijn uitgezochte patiënten volgens het voorschrift van WIJNBERG behandeld en de resultaten in een verslag aan de Vereeniging tot bescherming der belangen aan hardhoorenden aangeboden. Wie het plan mocht hebben Wijnberg's apparaat te koopen leze eerst dit verslag; hij zal alle hoop moeten laten varen doch, bijtijds gewaarschuwd, zijn geld beter kunnen besteden.

Hdt apparaat biedt bovendien de mogelijkheid er een spiraalvormig weerstandje op aan te sluiten, dat onder de neus bevestigd kan worden en dienen moet om de in te ademen lucht te verwarmen. „De toestel werkt onmiddellijk op de luchtwegen, longen, ademhalingsorganen, hart en op het bloed van het geheele lichaam”. Ziedaar de misleidende woorden waarmee die apparaatje wordt aanbevolen. Treurig dat er nog menschen zijn, die na lezing van zoo'n bombast tot koopen overgaan in plaats van den gewetenloozen aanslag op hun beurs beter te begrijpen.

L. G. HEILBRON, Arts.
Electroloog, Amsterdam.

BERICHTEN.

Gezondheidsraad. Aan de Verslagen en Mededeelingen betreffende de Volksgezondheid No. 8, 1927, bevattende o.m. Het Verslag van de verichtingen van het Centraal Laboratorium voor de Volksgezondheid over 1926, ontleenen wij het volgende:

Onderzoek van Kwakzalversmiddelen (Aantal 6).

Het aantal onderzochte monsters is gering. In den regel verwijs ik de inzenders naar het Rijks Pharmaco-therapeutisch Instituut, dat speciaal studie maakt van dergelijke onderzoekingen.

Dr. Koning te Nijmegen zond in tabletten, die bij onderzoek bestonden uit salol, phenacetine, gom en zetmeel. Pillen van B. J. s t e r v e l d werden tweemaal ingezonden (door Dr. S c h u u r m a n s t e k h o v e n en Dr. B o e r te Utrecht) en bleken te bestaan uit bismuth, ijzer, natrium, spoor kalk, magnesium, salicylzuur, melkzuur, liquiritia en een niet herkend plantenpoeder in een der monsters.

Dr. Wittig te Amsterdam zond een flesch

„kruidenextract voor diabetici”. Gevraagd werd of er pentosen aanwezig waren. De vloeistof bevatte 3,8 gr. invertsuiker per 100 cm³.

„Folia” door Dr. B o n te Lexmond ingezonden en in gebruik voor het afdrijven van galsteen bleken folia orthosiphonis te zijn.

Ten slotte zond Dr. A t h m e r te Utrecht in: „Bishop's Varalettes Rheumatiek”, aanbevolen tegen jicht, graveel, eczeem, ischias enz.

Aangetoond werden: lithium, natrium, koolzuur, wijnsteenzuur en citroenzuur (piperazine — zie Mededeelingen Pharmaco-ther. Inst. no. 7 blz. 68/69, 1924 — werd niet gevonden).

Geheimmiddelen. Tarief van invoerrechten. De minister van financiën heeft ingetrokken de aanwijzing als geheim middel van Iron Jelloids en een bij beschikking van 13 Mei 1925 gedane aanwijzing van geheime middelen aangevuld met kiespijntinctuur, Luminol zekerheidspastilles L. R. (St.ct.)

Wonderdokter af. De *Telegraaf* vermeldt onder de rubriek „Indisch allerlei”: De inlandsche wonderdokter „Kiai” Pentet, die tot voor eenige weken in een dessa nabij Djokja iederen dag duizenden lijdens tot zich trok, die vertrouwden op zijn wonderkracht, is door het inlandsch bestuur in de gelegenheid gesteld om zijn gave eens te toonen, maar dan onder behoorlijke controle. Doch toen mislukten al zijn wonderen jammerlijk, met het gevolg dat de „heilige” man „maloe” is geworden en nu maar weer rustig naar zijn dorp is teruggekeerd om daar zijn oude beroep van koelie op te vatten. Dat gaf hem wel niet zooveel voordeel, maar ook heel wat minder soesah.

Twee kwakzalvers opgepakt. Men meldt aan de *N.R.C.* uit Berlijn:

De Berlijnsche politie heeft Donderdag twee in de hoofdstad zeer bekende kwakzalvers in hechtenis genomen. De eerste, die zich „professor” Bergel noemde, had te Friedenau een homoeopathisch instituut. Prof. Bergel moet professor in de muziek zijn, maar aan zijn patiënten gaf hij te verstaan, dat hij professor in de geneeskunde was. Zijn titel zou hem de gewezen hertog van Koburg-Ghota hebben geschonken. Tot zijn patiënten zei hij, dat hij te Washington tot dokter in de medicijnen was gepromoveerd hoewel hij nimmer in de geneeskunde gestudeerd heeft.

Aanleiding tot zijn arrestatie heeft de dood van zijn gewezen secretaresse gegeven. Het meisje was zwanger en is door Bergel naar een van zijn collega's, die ook al ten onrechte den titel van doctor in de medicijnen voerde, gezonden. Deze heeft het meisje behandeld en aan die behandeling is zij overleden. Deze „geneesheer” is eveneens in hechtenis genomen.

Vereeniging van door kwakzalverij benadeelden.

Te Berlijn is opgericht een vereeniging (*G u n t h e r S c h m i d t - V e r e i n*), die de belangen wenscht te behartigen van allen, die door de kwakzalverij schade hebben geleden, gelijk de stichter, de koperslager *G u n t h e r S c h m i d t*, die door het werk van een kwakzalver een kind heeft verloren. De vereeniging geeft een tijdschrift uit (*Zeitschrift für Volksaufklärung gegen Kurpfuscherei und Heilmittelschwindel*), bij den uitgever *H e r b e r t K r u*

k o w, Berlin N. Schonhauser Allee 115, dat franco 3.75 mark per half jaar kost. Zij roept de medewerking in van alle artsen en Aerztekammern. Deze hulp dient haar zekerlijk te worden geboden, in den vorm van abonnementen en mededeelingen, want geen der tot dusver ondernomen pogingen tot bestrijding der kwakzalverij had zooveel kans op goed gevolg. Hier is geen „belanghebbende kaste” aan het woord, ook geen theoreticus, die de „psyche van het volk niet verstaat”, maar het bedrogen en geplunderde volk zelf, dat zich tot nu toe geschaamd had om voor den dag te komen.

(*Ned. Tijdschr. v. Geneesk. door Ph. Weekbl.*)

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijks-instituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Vervolg.)

POTTER'S CATARRH-PASTILLES.

Fabrikant: Potter & Clarke, Ltd., Londen.

Reclame: Een krachtadig geneesmiddel, alleen te gebruiken bij ernstige of hardnekkige verkoudheid, bronchitis of catarrh. Heilzaam voor asthmalijdens. Beschermt de keel tegen infectie.

Uitkomsten van het onderzoek: Als werkzame bestanddeelen werden aangetroffen kreosoot en menthol.

Oordeel: Het gevaar schuilt in de reclame.

MIDDEL TEGEN MALARIA, van het Staphorster Boertje.

Fabrikant: J. K. Stegeman, Staphorst.

Uitkomsten van het onderzoek: Vermoedelijk is deze drank een met, wellicht gegipste, wijn bereid plantenaftreksel, doch de aanwezigheid van enig werkzaam bestanddeel kon niet worden aangetoond.

Oordeel: Het middel heeft geen waarde.

KRUIDEN TEGEN KANKER.

Uitkomsten van het onderzoek: Deze kruiden bleken enkel te bestaan uit grof gesneden, uitgebloeide *Scrophularia nodosa* L. Volgens *DRAGENDORFF*, Heilpflanzen, wordt het helmkruid als volksgeneesmiddel gebruikt tegen hondsolheid, klieren, struma, gezwellen, kanker, enz.

Oordeel: Een middel tegen kanker, al heeft men het in de volksgeneeskunde daartegen gebruikt (welk middel heeft men daar *niet* tegen kanker aangewend), is de *Scrophularia nodosa* niet.

POEDERS TEGEN KANKER,

afkomstig van L. Welzijn te Veenendaal.

De twaalf poeders, waarvan de inhoud het uiterlijk vertoont van een heldergroen, fijn verdeeld plantenpoeder, waren aan de patiënte gezonden, vergezeld van de volgende aanwijzingen: „gebruik is negen morgens achter elkaar een poeder nuchter innemen, en een uur nuchter blijven, dan tien dagen wachten dan weer drie morgens achter elkaar een poeder innemen, een glaasje water mag na gebruikt worden om de poeder weg te spoelen, twee maanden na het gebruik dezer poeders, als het dan nog niet geheel genezen is, dan is het wel goed om de poeders dan nog eens te gebruiken, de kosten dezer zijn twee gulden.”

Uitkomsten van het onderzoek: De poeders bleken te bestaan uit de gepulveriseerde bladeren van een Labiaat. Met vrij groote zekerheid kon uitgemaakt worden, dat we hier te doen hadden met de bladeren van *Teucrium chamaedrys* L.

Oordeel: Door deze kuur volgens het voorschrift te volgen met de daarvrij behorende her-

haling wordt een eventueel noodige chirurgische behandeling vier maanden uitgesteld.

MIDDELEN VAN DEN „OOGENDOKTER”.

Ingezonden door arts J. H. B. P. te S. v. G., vergezeld van een uitknipsel uit een plaatselijk blad met het uitvoerig relaas van de praktijken van dezen oplichter-kwakzalver, die een slachtoffer eenige honderden guldens wist af te zetten voor twee brillen en twee geneesmiddelen: 10. „diamantwater” voor het wasschen der oogen 20. „kristalwater” voor voetbaden (!) Van deze beide geneesmiddelen deed de inzender ons een monster toekomen.

Uitkomsten van het onderzoek: Beide vloeistoffen blijken uit een slappe boorzuoroplossing te bestaan, en o.a. Natrium, chloor- en sulfaatreactie te geven. Alkaloiden en zware metalen zijn afwezig. In het „diamantwater”, het oogwater dus, bevindt zich op den bodem een vlokkelig bezinksel, dat bij microscopisch onderzoek hoofdzakelijk uit schimmeldraden, gemengd met andere verontreinigingen, blijkt te bestaan. Het „kristalwater” bevat behalve schimmel eenige fragmenten van niet nader herkende bladeren.

ZALF VAN P. HAGENAAR, KRUIDKUN- DIGE TE LEIDEN.

Uitkomsten van het onderzoek: Gele zalf, die naar terpentijnolie en was reikt. De aanwezigheid van deze beide bestanddeelen werd bevestigd, terwijl bovendien nog lorken-terpentijn aangetoond kon worden.

FLESCHE MET VLOEISTOF, van denzelfden inzender ontvangen.

Herkomst Hagenaar.

Uitkomsten van het onderzoek: Vermoedelijk hebben we hier te doen met een alcoholisch plantenaftreksel, waarvan een nadere identificatie niet mogelijk was. Alkaloiden konden niet aangetoond worden, de looizurreactie was positief.

PILLEN VAN MEVR. VAN GELDER, clairvoyante te A'dam.

Een patiënt, lijdende aan eczeem en zonder gunstig resultaat door medici behandeld, wendt zich tot Mevrouw van Gelder, clairvoyante te Amsterdam, die hem zonder nader onderzoek een voor ons onleesbaar recept verstrekt, dat in een bepaalde apotheek moet worden klaargemaakt. Consult f 5.—, pillen f 6.—. Van de tien op het recept voorkomende stoffen moeten er van acht telkens 6 deelen genomen worden, „omdat in de Bijbel ook alles zes is”, volgens Mevr. van G. Dit herinnerde ons aan een in dezelfde apotheek, ook op voorschrift van een somnambule bereid recept, waarvan de copie ons in April '26 werd toegezonden en dat als volgt luidde: „Wilde kastanje, Kwassiahout, Eucalyptus, Frangula, Longblad, Stokrozen, Vioelen, Madelieven, Brom. natr. aa 6. Bicarb. natr. 8, Sulf. Chin. 2, Sapo med. 15. Dit alles tot fijn poeder brengen en met Graminextract tot een pillenmassa kneden”. Het leek ons niet onwaarschijnlijk, dat beide recepten uit dezelfde bron kwamen en misschien eenige overeenkomst in samenstelling zouden vertoonen.

Uitkomsten van het onderzoek: Verreweg het grootste deel der pil bestaat uit plantaardige elementen, die zeer fijn verdeeld en van zeer uiteenloopenden aard zijn. Vooral veel bloemdeelen bleken aanwezig, verder hout- en bastelementen, terwijl het aanwezige zetmeel werd

herkend als afkomstig van de wilde kastanje. Er was te weinig materiaal om het onderzoek voort te zetten, doch het voorkomen van elementen als *Frangula* achtige vezels begeleid door kristallen, van de typische *Althaea*- en *Compositen* stufmeelkorels, enz. enz. wijzen wel op eenige overeenkomst met boven aangehaald recept.

KRUIDEN

van de Scheikundig Microscopische Inrichting. Oppericht 1570, Oranjarahof, Middelburg. (L. J. Hemmes).

Deze inrichting levert kruiden tegen tal van ziekten. In het Maandblad t. d. Kwakzalverij werd herhaalde malen (o. a. No. 5, 1914 en No. 11, 1922) gewaarschuwd tegen genoemde onderneming en tegen den heer L. J. Hemmes, wiens naam op de verpakking der kruiden voorkomt en die vroeger te Hillegersberg, later te Dordrecht, als uroscop werkzaam schijnt geweest te zijn.

Ons werden twee monsters kruiden toegezonden.

1. Borstkruiden.

Uitkomsten van het onderzoek: De kruiden bestaan uit een mengsel der volgende niet zeer fijn verdeelde ingrediënten: vlierbloemen, lindeloosem, tijmkruid, sennebladeren, anjzvruchten, *althaeawortel*, de bladeren van het klein hoefblad (*Tussilago farfara*), *zoethoutwortel*, *toortsbloemen* (*Verbascum thapsiforme*), en *Johannesbrood* (*Fructus Ceratoniae* van *Cerantia siliqua* L.).

2. Koortskruiden.

Uitkomsten van het onderzoek: Een mengsel van gehakte kruiden, waarvan herkend werden: vlierbloemen, tijmkruid, sennebladeren, venkelvruchten, bloemhoofdjes van het duizendblad (*Achillea millefolium*), gezegende distelkruid, bloemen van het duizendguldenkruid (*Erythraea centaarium*), alsemtoppen, bladeren van het waterdriblad (*Menyanthes trifoliata*) en oranje-schillen.

(Wordt vervolgd.)

Nog eens het Instituut voor diätetiek en zelfgenezing te Hilversum.

Wij hebben van enkele zijden een standje gehad en — wij moeten het toegeven — niet geheel onverdiend.

Wat toch is het geval?

Toen wij, na het doorworstelen van een eendeloze hoeveelheid paperassen, waarvan het grootste deel op denzelfden inhoud neerkwam, ons oordeel over dit instituut vormden, dat ons het hoofdartikel van het Maandblad van Mei j.l. in de pers gaf, zijn wij hoogst waarschijnlijk te zacht geweest.

Wij schreven toen o.a.:

„Voor zoover wij door de geschriften op de hoogte zijn gebracht vinden wij geen recht om deze nieuwe methode te bestempelen als *kwakzalverij* in den zin zooals wij die opvatten. De grondgedachte, *bedrog*, ten einde munt te slaan uit het lijden van zieken, kwam niet bij ons op.”

Wij lieten er echter op volgen:

„*Indirect* intusschen moeten wij ons ernstig verzetten tegen de propaganda voor de nieuwe leer.

Nog daargelaten dat de officieele geneeskunde o.i. zeer verkeerd wordt beoordeeld, dat talrijke als *deugdelijk vast staande* geneesmiddelen en geneesmethodes (wij zouden voorbeelden te over kunnen noemen), als gevaarlijk, worden ver-

worpen, hebben wij een hoofdgrief, tegen de methode zelve.

Even als de meeste kwakzalvers, behandelt het Instituut *geen zieken* maar *ziekten*. *Persoonlijk onderzoek van den lijder*, een eerste voorwaarde van degelijke behandeling schijnt niet noodig te zijn, *correspondentie* is voldoende. Wel wordt er in de brochure gesproken van een *vragenbrief*, waarin de zieke zijn toestand nader kan aanduiden maar al te dikwijls hebben wij gewezen op de weinige waarde of liever *onwaarde*, die er te hechten is aan de opgaven van patiënten, die zelve hun diagnose stellen; nog daargelaten of aan die opgaven altijd de noodige aandacht wordt geschonken.”

Wij geven toe, dat dit oordeel zeer zachtzinnig was, omdat wij van meening waren, dat wij hier te doen hadden met een van de vele, op Amerikaanse wijze geschoide methodes, die vechten voor een *nieuwe leer van genezing zonder medicijnen*, die wij wel als *hoogst gevaarlijk* beschouwen maar waarvan wij bij de voorvechters de *goede trouw* meenden te moeten veronderstellen.

Wij waren bij het schrijven van ons artikel in Mei ook niet in de gelegenheid aanhalingen uit de brochures en de talrijke bijgevoegde attesten te doen, die den lezer in staat stelden zelf een oordeel te vormen, omdat er gewaarschuwd werd „*Nadruk streng verboden*” en ander materiaal dan de talrijke paperassen hadden wij niet ter onzer beschikking. Nu staat de zaak echter anders:

Voor ons ligt een exemplaar o.a. van *Het Vaderland* van 19 Augustus j.l. (ons welwillend toegezonden, waarvoor dank) waarvan een *geneete bladzijde* gevuld is met een opzienwekkende reclame voor het Instituut. Daaraan kunnen wij, zonder vrees voor vervolging, 't een en ander woordelijk ontleenen, dat een andere kijk op de zaak geeft.

De aanhef luidt aldus:

„*Groote Propagandaweek voor zieken en zenuwzwakken*. Gratis verspreiding van *Zelfgenezingslectuur eener geheel nieuwe methode*. De geschriften bevatten de nieuwste ontdekkingen op geneesgebied voor elke kwaal, gebaseerd op zuiver wetenschappelijke theorieën.

Deze Leer verkondigt den volken een leer der waarheid. Zij openbaart aan de lijdende menscheit een geheel nieuwe geneeswijze; eene die werkelijk geneest, met middelen die beslist onschadelijk zijn. Zij leert haar de ware oorzaken harer ziekte kennen, en dat zij chronisch ziek blijft door oude methoden.

Zij leert waarom er voor een klein aantal ziekten meer dan 20.000 verschillende medicijnen bestaan, waarvan de meeste giftig. Zij leert waarom deze medicijnen niet genezen en ook niet kunnen genezen. Zij bestrijdt het medicijngewakzalver van iedere richting.

Zij hield tienduizenden lijdens er bijtijds van terug, zich te laten opereeren.

De nieuwe methode bespaart hooge medicijnrekeningen, kostbare verpleging etc., en voorkomt chronisch lijden!

De Geschriften onzer Leer brengen, in elke stad, dorp of gehucht, waar maar een postbode komt: *voorlichting, genezing, voorspoed, geluk*. *De genezing van elke ziekte vindt plaats*, zonder preparaten, losse of verpakte geneesmiddelen, zonder kanker- of poliepverwekkende voedings-

producten en medicamenten; zonder verfstoffen, autosuggestie, chiropractie, krachtapparaten, vermoeiende oefeningen, urine-of sputum onderzoek, of toestel-behandeling. *Zonder giftige medicijnen of kwakzalverij maar door onze geheel Nieuwe Methode*. Langs den weg der bloedsvernieuwing. Binnen dertig dagen Uw oude bloed in ruil voor nieuw, versleten zenuwen in ruil voor krachtige.”

Nu is 't toch wat al te bar, te meer, daar in 't vervolg van de reclame gezegd wordt: „Onze geschriften wijzen U de weg om de symptomen der kwaal, *radicaal binnen een maand* te verdrijven en wel voor de volgende ziekten: *Aambeien, Aderverkalking, Angst, Asthma, Beroerte, Blaasziekte, Bloedarmoede, Bloeddruk (hooge), Bloedontaarding, Borstkwaal, Braken, Bronchitis, Darmziekte, Galziekte, Graveel, Gezwollen, Hartkwaal, Ischias, Jeugdfouten, Jicht, Kanker, Kinderziekten, Leverkwaal, Longtering, Maagkwaal, Morfinisme, Nierziekte, Oogzwakte, Ouderdomszwakte, Rheumatiek, Suikerziekte, Tuberculose, Verlamming, Vermagering, Verstopping, Vetzucht, Vrouwenziekten, Waterzucht, Zenuwachtigheid, Zenuwzwakte en Zenuwpijnen.*”

Wij kunnen het bij deze aanhalingen laten. Wie zoo tegen *zeer gewaardeerde* geneesmiddelen en geneesmethodes, door hoogstaande personen aanbevolen en aangewend, te velde trekt, deze, zonder eenig voorbehoud, op *smadelijke wijze* afkeurt en daartegenover een methode stelt, gebaseerd op een z.g. *genezing per correspondentie, zonder persoonlijk onderzoek van den zieke*, plaatst zich zelf in de rubriek van *genezers per brief*, waartegen wij reeds ontelbare malen en nog in ons vorig no. gewaarschuwd hebben en waarentrent onze voorgangers, de Gebr. BRUINSMA, reeds schreven:

„*Ieder, die zegt, lijdens per brief te kunnen behandelen, is een bedrieger en elk, die zich aan hem toevertrouwt, een dwaas!*”

Wij kunnen hiermede volstaan doch niet voor wij onze lezers nogmaals wijzen op het *indirecte gevaar*, waaraan zij zich blootstellen, die bij *ernstige* ziekten en kwalen, waartegen het Instituut, door zijn methode, hulp toezegt, van die aanbieding gebruik maken en daarbij het juiste tijdstip laten voorbijgaan, waarbij door de zoo zeer gesmade officieele medische wetenschap nog tijdig had kunnen worden ingegrepen.

Naschrift. Juist vóór het afdrukken van het bovenstaande, ontvingen wij van het Instituut weer een verzameling papieren, waarin, behalve weer eenige attesten en een schrijven van de Directeuren omtrent de waarde der cursussen, een *brief aan de Nederlandsche Pers* voorkomt, waarin, op o.i. minderwaardige wijze, heftig ten strijde wordt getrokken tegen „*Het Volk*” dat blijkbaar het Instituut niet zachtzinnig heeft aangevallen.

Verder wordt daarin het voornemen aangekondigd in 't vervolg *tegenover den persoon, d.i. den allopaath*, (en ook tegenover de allopathie) *aggressief op te treden*. De homoeopathie komt er beter af, zelfs wordt een leerstoel voor deze tak der geneeskunst bepleit.

Wij maken hierbij onzen lezers opmerkzaam op een artikeltje in ons vorig no. over *Genezing per brief* overgenomen uit het *Homoeopathisch Maandblad*.

Hoe het zij, ons oordeel blijft onveranderd.

Radox badzout.

De vervaardigers van *Kruschen zout*, E. GRIF-FITS HUGHES Ltd., te Manchester, (Importeur voor Nederland: *Rowntree Handelsmaatschappij te Amsterdam*.) zijn toch echte weldoeners. In het Maandblad van December 1926 hebben onze lezers kunnen zien, dat *Kruschen zout* wordt aanbevolen tegen allerlei ziekten, die soms geheel verschillende oorzaken hebben en dat het gebruik van oit zout, slechts één cent per dag kostende, het bezoek van de dure badplaatsen onnodig maakt.

Maar, zal misschien de bereider gedacht hebben, de lijders aan *voetgebreken* zullen vermoedelijk denken, dat hun kwaal, door het *innemen* van een of ander middel niet verholpen kan worden: dus ook voor hen gezorgd. En zoo verscheen in de gewillige dagbladen ongeveer de volgende advertentie:

Draagt gij Uw voeten of dragen Uw voeten U?

„Voor een getraind wandelaar bestaat er geen grooter genot dan uren lang te kunnen loopen en van de vrije natuur te genieten. Hij kent geen vermoeidheid, want hij zorgt er voor, dat zijn voeten hem dragen en niet omgekeerd.

De stekende en afmattende pijn in de voeten, die zooveel het loopen tot een kwelling maakt, kunt ge radicaal genezen door regelmatig een voetbad te nemen met *Radox Bath Salts*, een eenvoudig doch onfeilbaar middel, ontdekt door de fabrikanten der vermaarde *Kruschen Salts*.

Een voetbad met *Radox Bath Salts* opent de porieën en verwijdert daardoor de opgehoopte giftstoffen, zoodat Uw voeten als 't ware weer vrij kunnen ademen. Bovendien versterkt het spieren en pezen, verwijcrt langzaam maar zeker het eelt, waardoor de pijnlijke plaatsen verdwijnen, terwijl de huid zacht en glanzend wordt.

Een jeugdig-veerkrachtige gang zal het resultaat zijn van het regelmatig gebruik van *Radox Bath Salts*.”

In een brochure, gevoegd bij het door ons aangekochte zout, lezen wij verder:

„*Radox bad zouten* hebben een juiste samenstelling van minerale zouten, die, opgelost in het badwater, een kunstmatig mineraal water vormen, verzadigd met die waardevolle zouten en overladen met krachtige oxigen (zuurstof), vereenigende de eigenschappen van de wereldberoemde badwaters van *Marienbad*, *Karlsbad*, *Vichy*, en gelijksortige medicinale baden, bekend over de geheele wereld om hun genezende waarde en geregeld gebruikt door duizenden personen, die lijden aan reumatiek, heupjicht, pijnlijke voeten, jicht, lende pijn, zenuwrheumatiek en andere kwalen, veroorzaakt door overtollig urinezuur in het bloed. *Radox Bad Zouten* stellen U in staat gelukkig te leven in Uw eigen huis en met weinig kosten een waardevolle Spa-kuur te doen voor bovengenoemde kwalen. Vroeger konden alleen rijke menschen zich zulk een kuur veroorloven. *Radox* nu brengt de weldaden van het bekende Spa binnen het bereik van iedereen”.

Het zou ons te ver voeren verder over de heerlijke eigenschappen van *Radox* uit te wijden; wij willen thans slechts iets, uit eigen ervaring, mededeelen.

Het onderzoek, ingesteld door den heer N. KEULEMANS, heeft als samenstellende deelen aangetoond:

Natriumcarbonaat (soda) ± 65%
Natriumbicarbonaat (zuiveringszout) ± 15%
Borax ± 20%

Verder werden aangetroffen een parfum en een *zuurstofafgeevende stof*, vermoedelijk een peroxyde.

Ongetwijfeld zullen deze bestanddeelen, volgens opgaaf gebruikt in een voetbad, bij sommige voetkwalen, o.a. bij eksteroogen, somwijlen van nut kunnen zijn; of zij echter de geneeskundige eigenschappen zullen bezitten, die in de advertentie en in de brochure daaraan worden toegeschreven, wagen wij ernstig te betwijfelen. Voor een voetbad bij likdoorns kan men goedkooper dan voor f 1.25 terecht.

RECHTSZAKEN.

Magnetiseur.

De 21-jarige H. K. L., drogist-bediende te Apeldoorn, heeft voor de rechtbank te Zutphen terecht gestaan wegens onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. In Januari j.l. had hij te Uchelen het dochtertje van T. G. DOLMAN, dat leed aan kinderverlamming, behandeld. Hij kwam gedurende Januari en Februari tweemaal per week en maakte dan met zijn handen verschillende bewegingen over het lichaam van het meisje, beweerende dat hij over zekere krachten beschikte.

Voor iedere visite liet hij zich f 1.50 betalen. Dezelfde behandeling had hij toegepast op A. ESSENSTAM, die een ziekte in den hals had. Ook daar ontving hij per visite f 1.50.

De kantonrechter te Zutphen had den magnetiseur veroordeeld tot 2 maal f 150.— boete subs. 2 maal 30 dagen hechtenis. Van dit vonnis was hij in appel gekomen.

Verdachte zeide, de bedoelde bedragen te hebben ontvangen als onkosten en niet als honorarium.

Verschillende getuigen deden mededeeling van de wijze, waarop zij door verdachte zijn behandeld.

Getuige T. G. VEENHUIS zei, door de behandeling van verdachte baat te hebben gevonden. Hij is kosteloos behandeld. Andere getuigen legden een zelfde verklaring af.

De officier van justitie eischte 2 maal f 25.— boete subs. 2 maal 25 dagen hechtenis.

Mr. JAMES uit Apeldoorn, zeide, dat verdachte magnetiseur is en krachten bezit, die een dokter niet bezit. Magnetiseeren is geen uitoefening van de geneeskunst. Uit de getuigenverklaringen is gebleken, dat alle patiënten baat vonden bij de behandeling van verdachte. De menschen waren aanvankelijk door medici opgegeven. Verdachte stelt kosteloos zijn krachten in dienst van de menschheid. Uit niets is gebleken, dat zijn handelingen schadelijk zijn. (N.R.C.)

Uitspraak later.

Veehouder-geneeskundige.

Voor het kantongerecht te Dokkum is behandeld de zaak van J. M. veehouder te Risumageest, beschuldigd van onbevoegde uitoefening der geneeskunst. De behandeling bestond in het aanraden van het gebruik van kruiden, somwijlen in het verstrekken van een drankje, waaraan meestal het onderzoek van urine voorafging.

Na verhoor van verschillende getuigen, die allen de lof zongen over de behandeling van

verdachte, achtte de Ambtenaar van het O. M. de overtreding, die hij een zware overtreding noemde, bewezen en eischte een boete van f 300.— subs. 50 dagen hechtenis.

De verdediger, die zich o.a. beriep op de actie van de bekende drie H's en wees op de vele weldaden door verdachte aan zijn medemenschen bewezen, werd vrijspreek gepleit.

Mocht echter de kantonrechter de vraag alleen juridisch bezien, dan vraagt hij geen clementie doch de geringst mogelijke geldboete.

Uitspraak later.

(Zeer verkort overgenomen uit het Alg. Nieuws en Advertentiebl. voor Kollum en Omstr.)

De dood tengevolge?

De 34-jarige J. v. d. H. te Genderen, die lijdende was aan een slepende ziekte en voor wien de hulp was ingeroepen van een mevrouw B. te Gorinchem, is na gebruikmaking van de door deze verstrekte „geneesmiddelen” vrij plotseling overleden. De justitie heeft de nog overgebleven geneesmiddelen in beslag genomen.

(N. R. C.)

CORRESPONDENTIE.

T. P. te 's-G. Met genoegen ontvingen wij uw schrijven en uw nieuw blijk van medewerking wat onze zaak betreft. Het ingezonden stukje hadden wij reeds in ons vorig no. overgenomen.

J. de C. Z. te G. Het *smeersel* van den Middelharnischen „Magnetiseur” bestaat, volgens onderzoek van den heer KEULEMANS, uit een geringe hoeveelheid vette olie, drijvende op een ammonia bevattend aftreksel van de een of andere plant, waarvan geen kenmerkende bestanddeelen, zooals alkaloiden, looistoffen en dergel. waren aan te toonen.

H. en Co. te D. Uw schrijven en de bijgevoegde middelen kwamen, door verkeerde adresseering, eerst later in ons bezit, zoodat, ook wegens de inmiddels ingevallen vacantie, het resultaat van het onderzoek, verricht door den heer KEULEMANS, eerst thans ter uwer kennis kan worden gebracht. Tot ons groot leedwezen brengt dat onderzoek ons niet verder. Het *joeder* is afkomstig van een of anderen wortel. Welke? kon niet worden vastgesteld, het was daarvoor te fijn; ook de juiste samenstelling van de *zalf*, kon niet worden geconstateerd. Dit resultaat spijt ons zeer, omdat wij, in den geheel opzet der zaak en vooral in de bijgevoegde „*Gebruiksaanwijzing*” zeker kwakzalverij meenen te zien.

— Het jaarverslag der A. N. V. „het Groene Kruis” over 1926 en het Belgische Rapport omtrent: De Middelen om in de beroepsvereeningen de tucht der leden te verzekeren, in dank ontvangen.

G. v. W. te N. V. In het volgend no., bij de bespreking van een ander middel, zullen wij ons standpunt betreffende Sanatogen uiteen zetten.

J. v. H. te G. en K. G. B. te T. Gij hebt ons zeer verplicht door toezending van de bladen, waarin de rechtszaak behandeld is. Mochten velen uw goed voorbeeld volgen door ons in kennis te stellen met berichten in de kleine pers, die voor ons van belang zijn; 't is voor ons niet mogelijk van den inhoud van al die bladen op de hoogte te komen.

Wij doen nogmaals een beroep op de medewerking van de ons welgezinden.

Tot ons leedwezen moesten wij ons beperken tot een kort resumé van het verslag; onze ruimte is zeer beperkt.

J. E. v. D. te B. Dank voor het gezondere; wij houden ons verder aanbevolen.

Tegen de *Bruine* of *Schusterzalf* hebben wij reeds zeer ernstig gewaarschuwd in het Maandblad van April 1922. Wegens het gevaarlijke in de reclame denken wij er spoedig op terug te komen.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te Amsterdam. VOEZITTER; E. J. APRAHAMS, Arts te Amsterdam; C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te s Gravenhage; MR. W. P. B. BOUMAN, Officier van Justitie te Rotterdam; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te Arnhem; MR. A. VAN DER ELST, Ambtenaar van het O.M. bij het Kantongerecht te Leiden; DS. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te Utrecht; C. NANNFS GORTER, Journalist te Alkmaar; MR. A. LIND, Advocaat te Amsterdam; MEI. J. C. RESSING te Delden; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te 's Gravenhage; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te Amsterdam. SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonnés bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 2, AMSTERDAM

POSTREKENING DER VEREENIGING · AMSTERDAM, No. 32237.

Geplaatste bijdragen en onderzoekingen van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzocht.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij. — Mededeelingen van het Bestuur: Agenda voor de Jaarvergadering.

Berichten: Volksgezondheid. — Staatsbegrooting, arbeid, handel en nijverheid voor 1928. — Een eigenaardige combinatie — Schadelijke kwakzalversmiddelen. — Het Hilversumsche Instituut.

Mededeelingen van verschillenden aard: Rijks-instituut voor Pharm.-ther. onderzoek. — Waarschuwingen voor suikerziekten. — Sanatogeen. — Cachets Brocades — Gets-it.

Uit de Pers: Lukutate. — Een „nieuwe dokter” te Leur. — Uit Oost-Indië. — Kwakzalversmiddelen.

Rechtszaken: Vier drogisten veroordeeld.

Correspondentie.

Advertentie.

Staatsbegrooting voor 1928.

Aan het voorloopig verslag van Hoofdstuk 10, (Arbeid, Handel en Nijverheid), ontleenen wij het volgende:

Drogisten. Sommige leden herinnerde er aan, dat het bedrijf van drogist nog geheel ongeregeld is, terwijl het publiek bij hen tal van artikelen kan bekomen, die als vergiften moeten worden aangemerkt. Naar hun meening zou het bedrijf slechts moeten kunnen worden uitgeoefend door hen, die aan wettelijke eischen voldoen.

Artsenijbereidkunst. Gevraagd werd, of binnen niet al te langen tijd een wetsontwerp tot het opnieuw regelen van de arts-enij-bereidkunst is te verwachten en, zoo neen, of de minister dan bereid is mede te werken tot een partieele herziening van de bestaande wet.

Een eigenaardige combinatie. Van gewaardeerde zijde zendt men ons de volgende advertentie, die wij, zonder commentaar, overnemen:

Gevestigd, M. J. Smit, Rijks-veearts, Tuinbouwstraat 79, Groningen.

Specialiteit alle kreupelheid bij paarden.

Spreekuur van 9—12 en 2—6.

Kan ook genezen klieren bij kinderen.”

Kwakzalversmiddelen, die ten deele zelts rechtstreeksch schadelijk zijn.

Men meldt aan de N. R. Ct. uit Berlijn:

Te Hamburg is vonnis geveld in het proces tegen de verkoopers van zoogenaamd opbouwzout. De beklagden zijn veroordeeld tot hooge boeten. Op grond van het advies van deskundige is geconstateerd, dat het veelgenoemde Stuwkampzout naar het systeem van dr. Schröder, dat volgens de reclame een verjongende werking zou hebben, volstrekt geen gunstige werking op het lichaam heeft, doch integendeel geschikt is om bepaalde ziekten, die voor dit zout zouden worden overwonnen, gecompliceerder maken.

Professor Griebel herinnert er in de Apothekerszeitung nogmaals aan, dat het zoogenaamde verjongingsmiddel Lukutate (zie dit no. onder „uit de Pers”) dat naar het heet uit een Indische vrucht zou zijn samengesteld, niets anders is dan een soort appelstroop.

Het Hilversumsche Instituut voor diaetiek en zelfgenezing begint meer en meer op kwakzalverij te gelijken.

Als bewijs daarvoor en tevens als getuige, dat onze raadgevingen succes hebben, drukken wij een briefkaart af, die wij uit den Haag ontvingen:

„Een kennis van mij schreef aan het Bureau en ontving, benevens een groot aantal papieren, de mededeeling dat er f 69 moest worden gezonden voor de lessen per brief. Ik beweerde, dat het kwakzalverij was en schreef, als bewijs, ook naar Hilversum. Ontving dezelfde papieren en ook de uitnoodiging tot betaling van f 69. Nog twijfelde mijn kennis en besloot ik tot overtuiging aan U te vragen of dit Instituut vertrouwen verdiende. Na uw kaart en gedrukten was de twijfel verdwenen en heb ik een ziertje gered.”

Mededeelingen van verschillenden aard

Rijksinstituut voor Pharmaco-therapeutisch onderzoek.

(Vervolg.)

STEINBACHIAS VERSTERKINGSPILLEN.

Fabrikant: C. F. Schneider, den Haag.

Samenstelling niet vermeld.

Aangetoond werden: een alkaloïde dat de reacties van yohimbine geeft en calciumphosphaat.

Oordeel: Zoals bekend is, is yohimbine volstrekt geen „versterkingsmiddel”, doch slechts een vaatverwijdende stof en een aphrodisiacum.

VERSTERKINGSPILLEN LAMONT.

Fabrikant: Salutaire, Amstel 8, Amsterdam.

Reclame: Voor dames en heeren, genezen onmacht, droomen, en verlies van levenskracht, impotentie. 3 maal daags 2 pillen.

Samenstelling: niet vermeld.

Aangetoond werd een alkaloïde, dat de reacties van yohimbine geeft en een calciumzout.

SPETON-TABLETTEN.

Fabrikant: Chemische Fabriek Nassovia, Berlin-Johannisthal.

Reclame: Anticonceptiemiddel, beschermt tegen infectie.

Samenstelling volgens den fabrikant: Natr. dichlorijdsulfamidbenzoë, dioxybarsteenzuur, natriumbicarbonaat.

Uitkomsten van het onderzoek: Witte, sterk geperfumeerde, tabletten, die een gemiddeld ge-

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Jaarvergadering op Zaterdag 19 November 1927 's namiddags te 2.30 in het American Hotel te Amsterdam.

Agenda:

Opening door den Voorzitter.

Jaarverslag over 1926 (Zie Mbl. van juni 1927).

Rekening en verantwoording over 1926. (idem)

Verslag der Commissie tot nazien der rekening over 1926.

Benoeming Commissie tot nazien der rekening over 1927.

Bestuursverkiezing wegens periodieke aftrading van de H.H. Mr. de Koning, N. Keulemans en Mr. v. d. Elst.

a. 1 Mr. P. W. de Koning, Amsterdam.

2 Dr. J. C. Breukman, Amsterdam.

b. 1 N. Keulemans, Amsterdam.

2 W. v. d. Linden, Apotheker, Amsterdam.

c. 1 Mr. A. v. Elst, Leiden.

2 Mr. K. W. Brevef, Leiden.

Rondvraag:

De Secretaris-penningmeester,

N. KEULEMANS.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:

Mej. M. v. POLL, verloskundige, Rijswijk.

en de heeren:

A. LOHMAN, med. cand., den Haag;

G. H. DE WAARD, Arts, de Klomp.

BERICHTEN.

Volksgezondheid. De Verslagen en Mededeelingen, no. 9, 1927 zijn verschenen. Zaken, die kwakzalverij betreffende, zijn daarin niet opgenomen.

wicht van 1,25 g. hebben. Zij lossen slechts ten deele in water op, waarbij koolzuur-ontwikkeling plaats vindt. De oplossing reageert *neutraal*. Verbrandingsrest: 13.9 pct. Microscopisch blijkt rijstzetmeel aanwezig in vrij groote hoeveelheid. De waterige oplossing blijkt melksuiker te bevatten. De aanwezigheid van wijnsteen-zuur, Natrium en carbonaat werd bewezen. Bovendien kon een geringe hoeveelheid chloor en zwavelzuur aange- toond worden. Uit een jood-kalium-oplossing werd door het praeparaat een weinig jodium af- gescheiden. Op grond van deze reacties is de op- gave van de aanwezigheid van Natriumdichloryl- sulfamidbenzoëzuur aanemelijk.

DAMES-DRAGEES VAN DR. CAPIOLA (Bordeaux).

Fabrikant: Niet vermeld.

Hoofddepôt voor Nederland en België: „Chem. Pharm. Laboratorium: C. F. Schneider-Sanitas”.

Samenstelling: *niet vermeld*.

Donker rood gecandeeerde tabletten, die een ge- middeld gewicht van 750 mg. bezitten.

De „dames-dragees” bevatten poeder van room- sche kamillen. (*Anthemis-nobilis*.)

MENSTRUATIEDRUPPELS

van Dokter Fauchaux.

Fabrikant: Volgens het sluitetiket *vermoede- lijk* „Laboratoires Appelmans & Marchand” te ? Op het etiket, dat zich op het fleschje bevindt, is de naam „Maison Baan, den Haag” vermeld.

Samenstelling volgens den fabrikant: Op een etiket, aangebracht op de verpakking, staat met kleine letter „R. Aloë-Chinae aa”.

De druppels zijn samengesteld uit een alkoho- lisch aftreksel (*tinctuur*) van kina en aloë.

SPECIAL REMEDY FOR IRREGULARITIES
& SUPPRESSIONS „EXTRA STRONG” from

Dr. L. Laroy, Specialist.

Fabrikant: Onbekend.

Samenstelling: Niet vermeld.

Het middel „Extra Strong” bevat een met alkohol verdund extract van peterseliezaad.

Oordeel: Gevaarlijk voor leven en gezondheid.

HAARMIDDEL EUREKA.

Fabrikant: Johan van den Bergh's Laborato- rium, Amsterdam.

Samenstelling: Niet vermeld.

Volgens vroegere Mededeelingen alsmede vol- gens een vorig jaar verrichte analyse, een oplos- sing van p-phenyleen-diamine in water.

Naar aanleiding van klachten, schijnt echter de samenstelling intusschen gewijzigd te zijn.

De oplossing, die zich in de flesch bevindt, is bruinrood van kleur; zij reageert *neutraal* op lakmoes. Aangetoond werd: ortho-phenyleen-dia- minesulfaat, verontreinigd met sporen para- en metadiamine.

Of de vloeistof ten opzichte van *dierlijke vezel* verfkraft bezit, moet betwijfeld worden. Ook het orthophenyleendiamine heeft vergiftige werking.

HAARMIDDEL MELROSE.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek:

De flesch bevat een kleurloze vloeistof. Op den bodem bevindt zich een grijszwart bezinksel.

In de gefiltreerde vloeistof kunnen glycerine, ammonia en zwavelzuur aangetoond worden, ech- ter geen lood (*triplenitrietreactie*.)

Het neerslag is geheel onoplosbaar in water. Het bestaat uit een mengsel van Ps. en S.

Het haarmiddel, dat oorspronkelijk een oplos- sing van loodacetaat in glycerine-houde am-

moniumthiosulfaat was, is derhalve geheel ont- leed, en onbruikbaar, hoewel niet meer schadelijk.

HAARMIDDEL EROS.

(Haarkleursel van Dr. Montreux voor hoofd- en baardhaar.)

Fabrikant: Niet opgegeven. Verkrijgbaar bij de Pharmaceutische Groothandel Sanitas, te Am- sterdam.

Samenstelling: Niet vermeld.

Uitkomsten van het onderzoek: Donkerbruine vloeistof met sterken reuk naar ammoniak. Op den bodem bevindt zich een zwartbruin bezinksel.

In de oplossing alsmede in het bezinksel kun- nen koper, ijzer en chloride aangetoond worden.

Bovendien bevat de oplossing ammoniak en pyrogallol.

De vloeistof is derhalve een gedeeltelijk ont- lede, ammoniakale oplossing van koperchloride, ferrichloride en pyrogallol.

Waarschuwing voor suikerzieken.

Zooals bekend is komen bij suikerzieken dik- wijs zeer ernstige verschijnselen voor n.l. het Coma diabeticum, dat vroeger bijna altijd een doodelijk verloop had maar, na de ontdekking van het Insuline, dikwijls genezen kan worden, zoodat de patiënten weer hun gewonen arbeid kunnen verrichten, wanneer ze tenminste trouw de voorschriften van den medicus blijven op- volgen, welke bestaan in het volgen van een nauw- keurig bepaald dieët en het dagelijks gebruiken van een bepaalde hoeveelheid Insuline.

Dat ook bij deze ziekte kwakzalvers het betel- meenen te weten dan de medische wetenschap, is niet te verwonderen.

Als waarschuwend voorbeeld worde vermeld een ernstig geval van Coma diabeticum, waarin een kwakzalver weer zijn treurige rol speelde.

In het proefschrift van Dr. H. J. G. W y e r s wordt beschreven een geval van een patiënt, die in het ziekenhuis werd opgenomen, wegens Coma diabeticum; na drie dagen met groote zorg en toewijding behandeld te zijn, was het onmidd- elijk gevaar geweken en, na vier weken behande- ling in het gasthuis, kon de patiënt ontslagen worden; in zooverre hersteld, dat hij zijn werk weer kon doen, mits een bepaald dieët gehouden werd en dagelijks een zekere hoeveelheid insu- line werd toegediend. En wat lezen we nu verder in de ziekte-geschiedenis?

„Dezelfde patiënt; een kwakzalver heeft hem aangeraden met het Insuline op te houden daar dit middel hem toch niet beter maakte”. 3 maan- den na zijn ontslag uit het ziekenhuis wordt de patiënt weer opgenomen, hij maakt een zeer zie- ken indruk, na 18 uur schijnt de toestand bijna hopeloos, na 48 uur begint beterschap in te tre- den. Patiënt wordt na 3 weken ontslagen en doet daarna weer normaal zijn werk.

Ware de kwakzalver niet gekomen met zijn slechte raadgevingen, dan zou de tweede aanval met zijn doodsgevaar waarschijnlijk niet zijn ge- komen.

N. K.

Sanatogeen.

In antwoord op de vraag van eenonzer leden „wat denkt U over Sanatogeen?” zou ik het vol- gende willen antwoorden:

Sanatogeen is alleen noodig in ziektegevallen waarbij de gewone voeding niet kan plaats heb- ben maar deze kunstmatig moet geschieden, dus bijv. na een keeloperatie, of wanneer geconcen-

treerde voeding als lavement moet worden toe- gediend. In alle andere gevallen kan men beter een goedkooper melk, eieren, kaas als voedsel ne- men, waarbij men dan het voordeel heeft dat de kaasstof en het ei-eiwit gemakkelijker worden geassimileerd en dat genoemde voedingsmiddelen de voor het lichaam noodige enzymen en vitami- nen bevatten, terwijl de prijzen van melk, eieren en kaas belangrijk lager zijn, dan van sanatogen.

Sanatogeen is een mengsel van 95 pct. caseïne en 5pct. glycerophosphorzure zouten.

De caseïne vinden we voor $\pm 3\frac{1}{2}$ pct. in melk en voor ± 35 pct. in vette kaas.

De glycerophosphorzure verbinding vinden we in eieren in den vorm van lecithine.

Maken we nu een rekensommetje, dan zullen we vinden dat 100 gram melkcaseïne 50 centen kost, en 100 gram caseïne in den vorm van kaas ongeveer 60 cent, terwijl we dan in beide gevallen ± 100 gr. boter op den koop toe krijgen.

100 gram Sanatogeen kost f 1.95, voor welken prijs meerdere liters melk met eieren kunnen worden verstrekt.

Bovendien kunnen we het niet toejuichen, dat in advertenties en andere reclames Sanatogeen wordt aanbevolen voor allerlei ziekte- en zwakte- toestanden, waarbij het veel beter is den arts om raad te vragen. N. K.

Cachets Brocades.

In het Maandblad van April j.l. bespraken wij het boekje: „Voorschriften van Specialité's” uit- gegeven door de Nederl. Maatschappij ter be- vordering der Pharmacie en wezen er op dat, naar ons oordeel, het namaken van menige specia- lité's en kwakzalversmiddelen door apothekers een doelmatig wapen zou zijn ter bestrijding van het kwaad, gesticht door deze uitwassen der genees- kunst.

In bedoeld boekje komt o.a. een voorschrift voor van Capsulae analgeticae, dat de plaats moet innemen van de bekende veel ge- adverteerde Cachets du Dr. Faivre (reeds door ons behandeld) en het was een goede ge- dachte van de N. V. Koninkl. Pharm. fabriek v.h. Brocades en Stheeman Meppel deze cachets na te maken. Volgens het etiket op het doosje, waarin de capsules worden afgeleverd, zijn deze bereid (wat door het onderzoek van den heer Keulemans juist is bevonden) naar het voor- schrift in het specialité-boekje en gaarne beken- nen wij, dat de cachets er keurig uitzien en in geen enkel opzicht voor het buitenlandsch fabri- kaat behoeven onder te doen.

Volmondig brengen wij, wat dit betreft, de firma alle hulde.

Toch kunnen wij niet nalaten ons tegen het optreden van de genoemde firma te verzetten; niet wegens het praeparaat maar ten aanzien van de daarvoor gemaakte reclame. In adver- tenties, gericht tot het groote pu- bliek, worden de cachets aanbevolen bij hoofd- pijn en daaromtrent verklaard: „Binnen 10 minu- ten is de pijn over!” terwijl wij in de binnenzijde van het doosje, waarin de capsules verpakt zijn, lezen: „Cachets Brocades zijn tegelijkertijd kal- meerend en pijnstillend; zij deprimeeren nooit”) zooals Antipyrine en andere soortge- lijke middelen.”

Hier gaat de firma haar bevoegdheid o.i. niet alleen te buiten maar is haar verklaring geens- zins ongevaarlijk.

Wanneer wij zeggen, dat tot de samenstellen de deelen van de Cachets behooren zeer sterk werkende geneesmiddelen zooals Phenacetine, coffeine en Amidopyrazolon (Pyramidon) stoffen, waarvan het hoogst ongewenscht is, dat het publiek deze, zonder controle van den geneeskundige, maar vrij gebruikt, dan zal men ons toegeven, dat ons bezwaar volkomen gegrond is.

Had de firma het verkrijgbaar stellen van de cachets in de geneeskundige bladen geannonceerd, het den medici overgelaten te oordeelen, waar en wanneer deze, zonder bezwaar konden worden aangewend, wij hadden ons in haar optreden verheugd..... maar thans?

*) Wij spatieeren. — Red.

G e t s - i t .

Er zijn tal van menschen, die aan likdoorns lijden en eveneens tal van anderen, die beloven hen ervan af te helpen. Reeds meermalen hebben wij in ons blad de daarvoor aangeprezen middelen besproken, zelfs nog in ons laatste no. het Radox-badzout, als voorbeeld aangehaald. Onder de z.g. universele middelen zijn er verscheidene die een oplossing van een of andere stof (vooral van salicylzuur) in collodium tot grondslag hebben en het eene moet al beter werken dan het andere. Het is onbegrijpelijk, dat er nog zooveel menschen met ekster-oogen rondloopen. Doch hoe het zij, deze zullen, met stille verwachting, kennis gemaakt hebben met de volgende advertentie:

„Likdoorns verdriift pijn in 3 seconden „Gets-it“.

Het snelste middel ter wereld.

Het doet er niet toe hoe erg de pijn is, wat voor soort likdoorn het is af hoe lang U hem hebt. „Gets-it“ verdriift de pijn in 3 seconden. Bij de minste aanraking er mee houdt de pijn op. Dan verschrompelt de likdoorn en verdwijnt totaal. U kunt wandelen, dansen, nauwe schoenen dragen zooveel U maar wilt. In Uw eigen belang probeer „Gets-it“. Bij alle drogisten verkrijgbaar. Een fleschje genoeg voor maandenlang gebruik kost slechts f 0.90

Imp. N.V. v.h. HENRI SANDERS, Keizersgracht 52 Amsterdam."

Dat is wat heerlijks, dit product „Made in U. S. A.“, pijn verdreven in 3 seconden.

Zeker iets nieuws? Waaruit bestaat het?

Het onderzoek van den heer N. Keulemans heeft het antwoord op deze vragen gegeven.

Gets it is sterke collodium met salicylzuur, dus het oude, veel aangewende middel, waarvan niemand, naar onze meening, verklaren zal, dat het de wonderen zal verrichten, die omtrent Gets-it worden uitgebaazuind.

Ten slotte een raad: Wil men een oplossing van salicylzuur in collodium aanwenden, dan behoeft men waarlijk geen gebruik te maken van de talrijke overdreven aanbiedingen in de kranten. Men kan bij ieder apotheker terecht, want onze Pharmacopee geeft een voorschrift voor Salicylzuurcollodium en men is dan verzekerd een praeparaat, bereid uit zuivere ingrediënten, te krijgen

UIT DE PERS.

Lukutate.

Een kwakzalversmiddeltje.

In Duitschland wordt den laatsten tijd de reclametrom geroerd voor een nieuw verjongings-

middel, dat in groote hoeveelheden aan de markt wordt gebracht en blijkbaar ook veel verkocht. Hier te lande wordt het trouwens ook al aangeprezen. Lukutate — zoo heet het middel — moet een in Britsch-Indië op hooggelegen plaatsen groeiende bes zijn, welke een „reinigende, bloed- en geslachtorganen verjongende, lever van giftstoffen zuiverende en het hart sterkende werking heeft.“ Den hoogen leeftijd van 150 jaar en meer, welken olifanten, papegaaien en gieren in Indië bereiken, moeten zij aan deze wonder-bes te danken hebben.

In Die Umschau neemt dr. Karl Kuhn deze reclame eens flink onderhanden. Hij herinnert, dat de Afrikaansche olifant en de Zuid-Amerikaansche papegaai even oud worden als hun Indische soortgenooten..... en zonder lukutate. De 300-jarige schildpadden hebben het eveneens zonder die bes moeten stellen, maar dat staat niet in de reclameboekjes.

Botanie en geneeskunde wisten tot dusver niets van lukutate, maar de reiziger en „natuurvorser“ (de schrijver plaatst dit woord ironisch tusschen aanhalingsteekens) von Gagern weet er allerlei van te vertellen, o.a. dat „de Sjoeriagatis, een door zijn geestelijke en lichamelijke voortreffelijkheden bekende stam, door het eten van lukutate meer dan 100 jaar oud plegen te worden. „In den raad der ouden van den stam zitten mannen van 130 tot 140 jaar, die er niet ouder uitzien dan bij ons 70-jarigen.“

Wat jammer — zegt Kuhn — dat die stoere grjsaards geen van allen een geboorteacte hebben en de wetenschap ongeloovig genoeg is om aan zulke verzekeringen te twifelen. Bovendien heeft v. Gagern de Sjoeriagatis zelf niet bezocht, hij heeft zijn wijsheid van den maharadja van Jaipur en diens bron was weer „professor Rasja Masaka, de bekende Yogi-leeraar en schrijver“. Wijsheid uit de derde hand dus.

Ten slotte beantwoordt dr. Kuhn de vraag wat de koper eigenlijk krijgt als hij zich voor 3 mark 300 gram lukutate aanschaft. Ziehier de uitkomst van het onderzoek in het staatslaboratorium voor onderzoek van voedings- en geneesmiddelen te Berlijn, dat in de donkerbruine zuurzoet smakende lukutate-jam de volgende bestanddeelen vond: appel-, peere-, pruime- en tamarinde-moes, manna en emodine (emodine is het laxeerende bestanddeel van rhabarber en cascara). Hieruit blijkt dat lukutate is gemaakt van inlandsch ooft met wat tamarinde, manna en emodine. Er zaten nog wel een paar vezeltjes in die het laboratorium niet kon thuisbrengen, maar of deze van de wonderbes afkomstig zijn, meent dr. Kuhn ten eerste te moeten betwijfelen en hij sluit zich aan bij het oordeel van de Münchener Medizijnische Wochenschrift, dat „lukutate niet meer verjongende eigenschappen heeft dan elk ander zacht laxeermiddeltje.“

De prachtige getuigschriften, die de reclamemakers afdrukken, bewijzen alleen dat de mannen en vrouwen, die het middel hebben gebruikt, zichzelf hebben gesuggereerd dat het helpt.

(N. R. Ct.)

„Onze nieuwe Dokter“.

De Bredasche Courant brengt het volgende bericht uit Leur:

Eenigen tijd geleden verscheen in het Dagblad v. N. Br. een advertentie van een zich noemenden „alom in Noordbrabant bekende natuurge-

neeskundige E.“ waarin deze den volke kond deed dat hij zich in Leur ging vestigen en aldaar te consulteren zou zijn voor alle gevallen.

Werkelijk verscheen de „dokter“ in Leur waar hij voor 3 maanden een deel van een huis huurde en ook zijn „practijk“ nam een aanvang. De behandeling en het consult waren gratis de patiënt behoefde zich slechts na het consult te voorzien van geneesmiddelen, die, à raison van f 2 à f 3 per klein fleschje, in een aangrenzende kamer aan den man werden gebracht.

Ook de politie interesseerde zich zeer voor onzen nieuwen „dokter“, temeer omdat deze bijzondere gelijkenis vertoonde met een bekenden potten- en pannereiziger!! Zij vereerde hem dan ook met een bezoek..... en met een proces-verbaal: wegens overtreding van art. 3 der wet regelende de uitoefening der Geneeskunde. Ook werden de patiënten voordat zij bij den „dokter“ binnentraden door de politie ondervraagd en zoo noodig gewaarschuwd.

Een en ander heeft tot gevolg gehad dat na 4 dagen „practijk“ ons heerschap met de noorderzon is vertrokken om hoogstwaarschijnlijk in een ander deel van ons vaderland weer op te duiken en daar zijn „practijken“ weer uit te oefenen.

Uit Oost-Indië.

De Nieuwe Rotterdamse Courant van 23 October j.l. Ochtendblad A. brengt de volgende twee berichten uit O-Indië:

Pandhuisschatter-wonderdokter.

Dank zij het feit dat de schatter van het pandhuis te Garoem-Blitar zich kort geleden ontpopt heeft als wonder-dokter, heeft de S.S. niet te klagen over het personenvervoer op het traject Malang—Kediri, vertelt het Soer. Hbld. De toeloop naar Garoem is zoodanig geworden, dat deze wonderdokter zich genoodzaakt zag; een circulaire te doen uitgaan, waarbij het volke werd kond gedaan, dat hij alleen op Zondagen te consulteren is. Gebruik makende van deze schoone gelegenheid en om te kunnen voldoen aan het drukker personen-vervoer op Zondag, werd op een der laatste Zondagen trein 402 met een derde klas rijtuig versterkt. Van reizigers die met bedoelden trein naar Kediri gingen, vernamen wij, dat van alle stations en halten tusschen Malang en Garoem eenige honderden bedevaartgangers van dezen trein gebruik maakten om den Garoem-schen wonderdokter te bezoeken. Verscheidene rijtuigen moesten successievelijk worden aangehaakt.

Men taxeerde dien dag het aantal reizigers voor Garoem uit deze richting op een 5 à 600 personen, terwijl ook alle treinen uit noordelijke richting drommen bezoekers aanbrachten. De S. S. vaart er dus wel bij, misschien ook de wonderdokter, al wordt verhaald, dat hij geen vergoeding eischt voor het genezen van ziekten en kwalen waaraan de hem bezoekende goedgelovige menschheid lijdt.

Merkwaardig is het, zoo snel als de roep van dergelijke wonderen in wijden omtrek bekend raakt onder de bevolking, zegt het blad. En de S. S. zou er vermoedelijk niets tegen hebben, wanneer op meer halten personen opstonden, die plotseling in het bezit werden gesteld van kracht om de menschheid zonder toepassing van oblat van ziekten en kwalen te kunnen genezen.

„Dr.” Friedrich Flakowski.

Onbevoegde uitoefening van de geneeskunst!

Naar het Semarangische Hbld. verneemt, is door de Bandoengsche recheerche een zeer uitgebreid onderzoek ingesteld, in samenwerking met de inspectie van den B. G. D. voor West-Java, naar de praktijken van den zich noemenden homötherapeut en natuurgeneeskundige „Dr.” Friedrich Flakowski, die sedert eenigen tijd in een perceel aan den Lembangweg zijn tenten heeft opgeslagen en, niet te klagen heeft over gebrek aan belangstelling, zoo van Oostersche als van Westersche zijde.

Tot welke resultaten het onderzoek zal leiden, is thans nog niet bij benadering te zeggen. De Bandoengsche politie heeft van het zeer uitgebreide minutieuse onderzoek een proces-verbaal opgemaakt, hetwelk is gezonden aan den officier van Justitie te Batavia, die eventuele verdere stappen zal hebben te doen.

In tegenstelling met hetgeen prof. Maximiliaan Langsner deed, behandelt „Dr.” Flakowski ook zonder verklaring van een bevoegden medicus. Het stellen van de diagnose gaat aldus: De patiënt, beter gezegd, zijn iris, wordt bestudeerd met een oogspiegel. Flakowski beweert n.l. aan de gedragingen van den iris te kunnen zien, of de patiënt lijdt aan suikerziekte of aan eenige andere ziekte. Heeft deze bestudeering van den iris in voldoende mate plaats gehad, dan moet de patiënt het bovenlijf ontblooten, op een bank gaan liggen, waarna de borst wordt betikt en betast. Na deze bewerking wordt de diagnose vastgesteld en de kuur voorgeschreven. Het eigenaardige nu is, dat er tal van patiënten beweren, wel degelijk baat te hebben gevonden bij de behandeling. Er zijn er onder, die reeds eenige jaren zonder resultaat onder behandeling zijn geweest van een bevoegd medicus, o.a. een dame, die in drie dagen genezen werd van haar suikerziekte, althans volgens het onderzoek van Flakowski.

Enige tientallen patiënten hebben dan ook zonder aarzeling aan de politie een geteekende verklaring afgegeven, vermeldende, dat zij inderdaad baat hebben gevonden bij de behandeling.

Dat Flakowski niet bevoegd is, schijnt wel vast te staan. Hij verklaart bevoegd te zijn en in Duitschland gestudeerd te hebben, ook in het bezit te zijn van papieren, welke hij echter in Duitschland heeft achtergelaten. Met dat al heeft de B. G. D. het blijkbaar wenschelijk geoordeeld, in afwachting van de beslissing van het Parket, in een advertentie een waarschuwing te richten tot het publiek, dat men zich niet onder behandeling moet stellen van dezen Flakowski, die niet bevoegd is.

Kwakzalversmiddelen.

Een van de groote belemmeringen van den algemeenen vooruitgang bij de behandeling van de tuberculose zijn nog steeds de kwakzalversmiddelen. Hierover wenschen wij iets te zeggen naar aanleiding van een artikel uit de Sociale Verzekeringsgids.

Waarom worden er zooveel kwakzalversmiddelen gebruikt? De geneeskunde beschikt over tal van uitstekende geneesmiddelen. De doktoren, die ze voorschrijven, hebben een studie van jaren achter den rug. En toch wordt boven het advies van den

deskundige, zoo dikwijls uitsluitend op grond van pakkende reclame een kwakzalversmiddel verkozen. In de eerste plaats moet dit worden toegeschreven aan het feit, dat de geneeskunde nog niet in staat is — en wel nooit in staat zal zijn — om alle kwalen tot genezing te brengen. Daarnaast zijn er verschillende ziekten, waarbij men langen tijd dikwijls zoekend en tastend noodig heeft om den juisten weg te vinden om de best mogelijke resultaten te bereiken. Bij een ongeneeslijke kwaal als een niet meer door operatie of bestraling tot beterschap te brengen kanker, bij bepaalde bloedziekten, bij ernstige tuberculose, is het maar al te zeer begrijpelijk, dat de in pakkenden reclamestijl zoo stellige beloften van genezing door kwakzalversmiddelen indruk maakt op den leek, die geïmponeerd wordt door de tegenstelling van de alwetendheid van den kwakzalver met de onmacht van den dokter. Het aantal middelen, dat op deze wijze wordt aanbevolen en ook gebruikt b.v. bij tuberculose, reumatische ziekten, asthma enz., is legio.

Het groote bezwaar, dat bestaat tegen het gebruik van deze middelen is, dat zij in den regel zeer duur zijn, meestal onwerkzaam, soms gevaarlijk, doch bovenal, dat bij het gebruik ervan zoo dikwijls de juiste tijd voor het instellen van een doelmatige behandeling wordt verzuimd, waardoor de ziekte kan voortwoekeren. Dit geldt wel zeer in het bijzonder voor tuberculose en kanker. De tuberculose patient, die den tijd waarop hij een rustkuur, misschien een sanatoriumkuur zou moeten doormaken, laat voorbijgaan, is mogelijkkerwijls op het oogenblik dat hij bemerkt, geen baat bij de kwakzalverij te vinden reeds te ziek, om nog te kunnen herstellen door een doelmatige behandeling. Tegenover kanker staan wij dikwijls onmachtig; slechts indien de ziekte niet te ver voortgeschreden is, is het mogelijk hetzij door een operatie, hetzij door bestraling met röntgenstralen of met radium genozing te brengen. Ongelukkig is de patient er aan toe, als hij dezen tijd heeft verzuimd. En toch geschiedt het maar al te vaak. Hetzij omdat de patient onkundig is van den aard van zijn lijden en zijn klachten terugvindt in advertenties, waarvoor met onfeilbare zekerheid bepaalde middelen worden aanbevolen en dan gedurende eenigen tijd zijn heil daarbij zoekt; hetzij omdat de patient uit angst voor een operatie daarbij zijn toevlucht tracht te vinden.

Naast de werkelijke kwalen zijn het de vermeende kwalen die den patient dikwijls naar den kwakzalver voeren. De neurasthenicus, die geen baat vindt bij zijn dokter, zoekt ook zijn toevlucht bij de kwakzalverij.

En voorts wordt een gretig gebruik van de kwakzalversmiddelen gemaakt door hen, die geen advies bij den dokter durven inroepen, omdat zij zich daarvoor schamen. Het zijn de lijdens aan geslachtsziekten, het zijn ook de zwangere meisjes en vrouwen, die aldus het slachtoffer worden van den kwakzalver.

Het Rijks-Instituut voor pharmaco therapeutisch onderzoek doet een goed werk met regelmatig de verschillende kwakzalversmiddelen te onderzoeken en het resultaat dezer onderzoekingen te publiceren.

Uit de „mededeelingen” van dit instituut willen wij enkele grepen doen.

(Vele van die Mededeelingen zijn reeds, verkort, in ons blad verschenen en andere zullen nog volgen. *Red. Mbl.*)

Het artikel eindigt aldus:

Men weet niet, waar men zich meer over moet verbazen; over de brutaliteit en gewetenloosheid van den fabrikant of over de goedgelovigheid van het publiek. Immers al deze middelen worden gekocht en gebruikt, en werpen groote winsten af voor de fabrikanten. Deze zijn evenwel helaas dikwijls gekocht met de gezondheid en het leven van velen.

(*Strijd tegen de Tuberculose.*)

RECHTSZAKEN.

Vier drogisten veroordeeld.

De kantonrechter te Amsterdam veroordeelde een viertal drogisten te Nieuwer-Amstel tot boeten van f 3.— of 3 dagen hechtenis, met bedreiging eener hoogere boete in geval van herhaling, wegens den verkoop beneden de hoeveelheden van Lijst C van aspirine, kinadruppels en chloras kalicus.

CORRESPONDENTIE.

Red. Bredasche Courant. Hartelijk dank. Wij houden ons verder aanbevolen.

D. H. te W. Dank voor uw berichtje. Wij vonden het zóo aardig, dat wij het gaarne overgenomen hebben.

J. v. d. V. te R. Wij danken u voor de toezending. De zaak is in onderzoek.

Dr. M. te G. Het zeer interessante werkje: „Prov. Groninger Vereeniging Het Groene Kruis 1902—1927 in Vogelvlucht” in dank ontvangen.

— Er gaat geen maand voorbij of stukken bestemd voor de administratie, worden bezorgd bij de redactie en omgekeerd. Ter vermijding van oponthoud en moeite, wordt men beleefd verzocht brieven enz. betrekking hebbende op de administratie van de Vereeniging en van het Maandblad o.a. de opgave voor het lidmaatschap, de aanvraag om exemplaren van het blad enz. te richten tot den secretaris-penningmeester, den heer N. Keulemans, Kloveniersburgwal 82, en slechts wat de redactie van het Maandblad betreft, b.v. ingezonden stukken, vragen om inlichtingen en dergelijke, te adresseeren aan den redacteur H. van Gelder, Groenburgwal 26, beiden te Amsterdam.

Tevens wordt nogmaals in herinnering gebracht, dat vragen, tot de redactie gericht, enkele bijzondere en spoedeisende gevallen uitgezonderd, alleen in het Maandblad, in de rubriek Correspondentie, worden beantwoord. Het insluiten van postzegels voor antwoord zal van dezen regel niet af te wijken.

ADVERTENTIEEN.

TE KOOP

In Hervormde welvarende gemeente ± 5000 zielen

DOKTERSWONING

aan den Straatweg. Nog geen arts ter plaatse. Brieven H. KAMERBEEK, Rijksstraatweg 26a Hoevelaken.

Maandblad uitgegeven door de Vereeniging TEGEN DE KWAKZALVERIJ

onder Redactie van H. VAN GELDER.

Bestuur der Vereeniging: MR. P. W. DE KONING, te *Amsterdam*. VOORZITTER; E. J. APRAHAMS, Arts te *Amsterdam*. C. G. BAERT, Inspecteur van de Volksgezondheid te *s Gravenhage*; MR. W. P. B. FOUMAN, Officier van Justitie te *Fotterdam*; MR. A. A. CNOPIUS, Procureur-Generaal bij het Gerechtshof te *Arnhem*; MR. A. VAN DER FIJST, Ambtenaar van het O.M. bij het Kantongerecht te *Leiden*; Ds. F. C. FLEISCHER, Voorzitter van de A. N. V. „Het Groene Kruis” te *Utrecht*; C. NANNES GORTER, Journalist te *Alkmaar*; MR. A. LIND, Advocaat te *Amsterdam*; Mei. J. C. RESSING te *Delden*; J. VAN RIEL, Oud-Chef v. d. Mil. Pharmac. Dienst te *s Gravenhage*; N. KEULEMANS, Apotheker, Binnengasthuis te *Amsterdam*, SECRETARIS-PENNINGMEESTER.

LIDMAATSCHAP DER VEREENIGING / 3.—

Ieder Lid ontvangt 1 exemplaar van het Maandblad en heeft recht op 6 ex. ter gratis verspreiding.

ABONNEMENTSPRIJS MAANDLAD / 2.—

Adres voor de REDACTIE van het Maandblad bij den Redacteur: GROENBURGWAL 26, AMSTERDAM.

Adres voor het aangeven van Leden en Abonné's bij den Secr.-Penningmeester: N. KEULEMANS, Kloveniersburgwal 82, AMSTERDAM.

POSTREKENING DER VEREENIGING: AMSTERDAM, No. 32237. Geplaatste bijdragen en onderzoeken van kwakzalversmiddelen en specialités worden desverlangd gehonoreerd.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is niet alleen geoorloofd doch wordt zelfs dringend verzoekt.

INHOUD:

Vereeniging tegen de Kwakzalverij Mededeelingen van het Bestuur: Verslag van de Algemeene Vergadering. Hoofdartikel: Middelen in 1927 onderzocht. Berichten: Geheimmiddelen: tarief van invoerrechten — Lukutate. Mededeelingen van verschillende aard: Nog eens het Hilversumsche instituut — De Healing-motor. Ingezonden: Voearts-kinderdokter. Rechtszaken: Kruiden-juffrouw. — Plakowsky. Correspondentie. Register op den 47en jaargang van het Maandblad.

Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Mededeelingen van het Bestuur.

Algemeene Vergadering op 19 Nov. 1927 in American Hotel te Amsterdam.

De Voorzitter opent de door slechts weinig leden bijgewoonde vergadering.

De notulen der vorige algemeene vergadering worden gelezen en goedgekeurd.

Het jaarverslag — opgenomen in het Juni-nummer van het Maandblad — wordt behandeld en naar aanleiding daarvan gevraagd of wat meer propaganda kan worden gemaakt door lezingen.

De Secretaris deelt mede, dat hij herhaaldelijk gegevens verstrekt aan hen die lezingen willen houden en ook de lantaarnplaatjes ter beschikking wil stellen. Besloten wordt dit onderwerp in het Maandblad ter sprake te brengen.

De Commissie tot nazien der rekening over het jaar 1926 zond rapport over haar bevindingen; naar aanleiding daarvan werd de penningmeester gedechargeerd.

Met dank voor haren arbeid, wordt dezelfde Commissie, bestaande uit Mej. HUGENHOLTZ, Dr. HYMANS en Prof. v. D. WIELEN, verzocht ook voor 't volgende jaar de rekening te willen nazien.

De aan de beurt van aftreding zijnde bestuursleden Mr. DE KONING, Mr. v. D. ELST en N. KEULEMANS worden bij acclamatie herkozen en nemen die benoeming aan.

Bij de rondvraag brengt de heer v. RIEL hulde aan de Kamper Courant, die onzen arbeid steunt.

Overwogen zal worden of tijdens de Olympische spelen onze Vereeniging een bijzondere actie moet voeren.

De Secretaris deelt mede, dat de vergadering

ter propagering van de Healing-motor, die dienstig zou zijn tot genezing van reumatiek, een fiasco werd, doordat de politie behandeling van patiënten verbood wanneer geen medicus daarbij assisteerde, en omdat een medicus, handlangers van Ter Poorten den „Kruidendokter”, reclame voor zijn methode maakte.

De Voorzitter sloot hierna de Algemeene Vergadering.

De Secretaris,
N. KEULEMANS.

Als nieuwe leden zijn toegetroten de heeren:

A. A. M. F. Pannekoek, Semiarts, *Leiden*.

Dr. T. Reddingius, Arts, *Leiden*.

H. Slettenaar, Arts, *Nijverdal*.

R. Winters, *Aalsmeer*.

Opgaaf van de samenstelling der middelen, vanwege de Vereeniging tegen de Kwakzalverij in 1927 onderzocht en in het Maandblad behandeld.

Apotheker Schlecht's. *Frühstücks Kräuter-Tee* bevat veel *rhannusbast* en *scnabladen*, verder *hoefbladen*, *beeredruifbladen*, *bladen van de klein-duizendknoop*, *althaeewortel*, *zoethout* en *graswortel*. (No. 6).

Cachets Brocades zijn bereid volgens het voorschrift, opgenomen in de Voorschriften van Specialité's, uitgegeven door de Nederl. Maatschappij ter bev. der Pharmacie, onder den naam van *Capsulae analgeticae*. Zij bevatten: *Phenacetine*, *coffeine*, *dimethylamidoantipyrine* (Pyramidon), *zwavelzure chinine* en *magnesiumoxyde*. (No. 11).

Cryogène Lumière. Tabletten van 250 mgr., bevattende *Benzamide-semicarbazide*. (No. 7).

Gets-it is een oplossing van *salicylzuur* in *collodium*. (No. 11).

Hartgoud bevat *geen goud*; aangetoond werden *kamfer*, *suiker* en *alcohol*. (No. 9).

Jicht en Reumatiekkruiden van het laboratorium „De Vijzel” bestaan uit *jeneverbessen*, *zoethout* en *rosmarijnbladeren*. (No. 5).

Kafa-poeders bevatten *phenacetine*, *pyramidon*, *coffeine* en *melksuiker*. (No. 6).

Koorts- en Kiespijnpoeders naar Dr. Meenk zijn een mengsel van *aspirine* en *zwavelzure kinine*. (No. 2).

Kruiden tegen galsteenkoliëk bestaan uit *orthosiphonbladen*. (No. 8).

Kruiden van kruidkundige te Lonkeker bevatten *gezegende distelkruid* en *duizendguldenkruid*. (No. 4).

Kruiden van Soiman te Amsterdam bestaan uit *jeneverbessen*, *alsentoppen*, *rhannusbast*, *zoethout*, *salie-* en *kruisemantbladen*. (No. 6).

Middel van Bijsterveld bevat *zuiveringszout*, *broomnatrium*, *salicylzure bismuth*, *magnesia*, *melksuiker* en *fenkelolie*. (No. 7).

Oprechte Vlaamsche Poeders zijn *antifebrine* (No. 5).

Poeder van magnetiseur te Middelharnis is *aspirine*. (No. 4).

Radox badzout bestaat uit *soda*, *zuiveringszout*, *borax*, een *zuurstofafgeevende stof* (peroxyde ?) en een *parfum*. (No. 10).

Smeersel van magnetiseur te Middelharnis bestaat uit een geringe hoeveelheid *vette olie*, drijvende op een *ammonia*-bevattend plantenaftreksel, waarvan geen kenmerkende bestanddeelen waren aan te toonen. (No. 10).

Stuvkamp-zout. De duitsche etiquette op den flacon gaf als samenstelling van het zout aan: *Kal. sulf.* 53.7 *Natr. chlor.* 16.00 *Natr. bicarb.* 16.75 *Natr. sulf.* 30.55 *Magn. sulf.* 32.00 *Lith. carb.* 0.95, welke bestanddeelen bij het onderzoek ook werden aangetroffen. (No. 7).

Viscellin bestaat uit een wijnflesch gevuld met een oplossing in water van ongeveer 70 mgr. *thiosulfas calcicus* en ongeveer 200 mgr. *calciumsulfaat* op 100 deelen, benevens een spoor *keukenzout*. (No. 2).

Vloeistof van magnetiseur was een mengsel van ongeveer gelijke deelen *spiritus* en *water*. (No. 5).

Wonderzalf uit „Den Walvisch” bevat *rood knikoxyd*, *boorzuur*, *kamfer* en een *onverzeepbaar vet* (een mengsel van vaseline en paraffine.) (No. 4).

Zenuwkruiden van het laboratorium „De Vijzel” bestaan uit *gentiaanwortel* en *melissabladeren*. (No. 5).

BERICHTEN.

Geheimmiddelen. Tarief van invoerrechten. De min. van financiën heeft ingetrokken de aanwijzingen als geheimmiddelen van Apoliokapselen van Potter's catarhh pastilles. (Stct.)

Lukatate. In aansluiting aan de mededeeling in ons vorig no., door ons ontleend aan de *N.R.C.*, nemen wij het onderstaande uit het *Pharm. Weekblad* over: „**Lukatate**, een door de firma WILHELM HILLER, te Hannover, in den handel gebracht praeparaat, komt voor als Lukutate Mark concentriert. Lukutate Gelée Früchte en Lukutate Mark. Het heet bereid te zijn uit Indische vruchten, die verjongende eigenschappen bezitten, zoodat het gebruik van deze praeparaten als een natuurlijke verjongingskuur wordt aanbevolen.

Volgens onderzoek in het rijksbureau voor onderzoek van levensmiddelen, verricht door C. GRIEBEL, bevatten deze praeparaten het vruchtmoes van appels, kersen, pruimen en tamarinde. Ook werd een sterke emodinreactie waargenomen, zoodat lukutate als een zacht laxermiddel kan worden beschouwd.

De fabrikanten erkennen in de *Apotheker Zeitung*, No. 72, dat het grootste deel dezer mededeelingen juist is en GRIEBEL een nauwkeurig onderzoek heeft verricht, maar dat er, behalve wat hij vond, nog 12—40 procent der niet nader aangeduide Indische besvruchten in voorkomen, die hij niet heeft gevonden en niet kon vinden, omdat deze vruchten slechts weinig bekend zijn.

Prof. GRIEBEL verklaart echter, dat deze mededeeling zijne inzichten niet wijzigt, dat er geen enkele aanwijzing is, om de aanwezigheid van een Indische besvrucht aan te nemen. Hij verklaart zich echter bereid, indien de firma HILLER hem de besvrucht noemt, deze geheim te houden en zijn onderzoek te herzien. Dit laatste is tot heden niet geschied.

Mededeelingen van verschillenden aard

Nog eens het Hilversumsche Instituut voor diaetetiek en zelfgenezing.

Steeds meer en meer komen wij tot de overtuiging, dat wij bovenstaand instituut niet ten onrechte een plaats in ons blad, dienende ter bestrijding van de Kwakzalverij met geneesmiddelen en geneesmethodes, hebben gegeven. Behalve de mededeelingen, die ons thans weer werden toegezonden, dienende om aanhangers door prijsvermindering en bons te lokken, is er één zaak, die ons ontgaan was (er worden zóóveel papieren door het instituut verstrekt) en die bij ons allen twijfel omtrent den aard van de inrichting heeft weggenomen.

Wat toch is het geval?

In een groot stuk „*Aan het Nederlandsche Volk*” schrijft het instituut o.a.: „Zelfs het bekende Orgaan „Maandblad van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij”, dat toch wel de eerste zou zijn geweest om dit systeem aan te vallen, bespreekt op neutrale wijze het Instituut, in een hoofdartikel onder het opschrift „De weg naar Gezondheid en Kracht”, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Het instituut op Amerikaansche wijze geschoeid, beoogt ziekten te genezen niet alleen „maar ook te voorkomen, door in plaats van de „oude methode, het aanwenden van medicijnen, „een nieuwe leer, zonder medicijnen te „stellen, alleen door aan het diët plantextracten „toe te voegen.

„De lessen bevatten de noodige adviezen op

„het gebied der zelfgenezing, de rationeele, juist uitgerekende voeding en de toepassing van onschadelijke plantenbouillons.

„Voor zoover wij door de geschriften op de „hoogte zijn gebracht, vinden wij geen „recht om deze nieuwe methode „te bestempelen als kwakzalverij, „de grondgedachte, bedrog, teneinde munt te „slaan uit het lijden der zieken, kwam niet bij ons op; trouwens het Instituut zelf „was zoo beleefd ons de brochures enz. toe te „zenden en het zou dit zeker niet gedaan hebben „wanneer het in ons een directen bestrijder „gezien had.”

Accoord. Wij hebben dit, onder den eersten indruk, geschreven, wij wilden niet terstond veroordeelen omdat wij meenden nog niet over voldoende bewijzen te kunnen beschikken. Wij hebben dit in ons no. van October j.l. uitvoeriger toegelicht. Maar ook in het geschrevene in het no. van Mei j.l. waarin het bovenstaande, door het instituut aangehaalde, voorkomt, lieten wij daarop volgen:

„Indirect intusschen moeten wij ons ernstig verzetten tegen de propaganda voor de nieuwe leer.

Nog daargelaten dat de officieele geneeskunde o.i. zeer verkeerd wordt beoordeeld, dat talrijke als *deugdelijk vast staande* geneesmiddelen en geneesmethodes (wij zouden voorbeelden te over kunnen noemen), als gevaarlijk worden verworpen, hebben wij een hoofdgrief, tegen de methode zelve.

Even als de meeste kwakzalvers, behandelt het Instituut *geen zieken* maar *ziekten*. *Persoonlijk onderzoek van den lijder*, een eerste voorwaarde van degelijke behandeling, schijnt niet noodig te zijn, *correspondentie* is voldoende. Wel wordt er in de brochure gesproken van een *vragenbrief*, waarin de zieke zijn toestand nader kan aanduiden maar al te dikwijls hebben wij gewezen op de weinige waarde of liever *onwaarde*, die er te hechten is aan de opgaven van patiënten, die zelve hun diagnose stellen; nog daargelaten of aan die opgaven altijd de noodige aandacht wordt geschonken.”

Hieruit blijkt, dat het instituut uit onze beschouwing slechts *dat* gedeelte heeft overgenomen, dat het voor de propaganda nuttig oordeelde, een handelwijze, die wij niet nader behoeven te bestempelen.

Slechts één vraag:

Handelt het instituut ook aldus met de talrijke attesten waarmee, in de toegezonden stukken, het publiek als het ware overstroomd wordt?

De Healing-motor.

In de groote bladen hebben onze lezers ongetwijfeld de opvallende advertentie gelezen, waarbij het publiek werd uitgenoodigd een lezing bij te wonen ter demonstratie van deze nieuwe uitvinding, die z.g. de „Rheumatisme overwint”. In dezelfde bladen is uitvoerig melding gemaakt van het voor den demonstrator ongelukkig resultaat, dat deze demonstratie heeft opgeleverd en waarbij een concurrent, de bekende kruidkundige v. D. POORTEN, getracht heeft zijn slag te slaan.

Wij zullen dus hierop — ten minste voorloopig — niet terugkomen maar wenschen, naar aanleiding van wat geschied is, een klein stukje over te nemen van een artikel, door PROF. DR.

J. G. SLEESWIJK, onder den titel *Sequah en de Healingmotor* in *De Telegraaf* geplaatst. (Trouwens in andere bewoordingen hebben wij, in ons no. van Mei j.l., ongeveer hetzelfde gezegd).

„De „healing motor” is een toestelletje waarbij vibratie-massage aan zwakke elektrische stroomen wordt gepaard, een principe zoo oud als de weg naar Rome en vaak genoeg ook door de officieele geneeskundigen toegepast. Ware deze methode werkelijk het panacee waarvoor het wordt uitgegeven, dan bestond er al lang geen reumatiekvraagstuk meer en dan zou de geneeskundige wetenschap het niet als een der moeilijkste problemen beschouwen. Wanneer men in aanmerking neemt, dat het ziektebeeld der reumatiek uiterst veelzijdig is, dat er allerlei verschillende oorzaken aan ten grondslag kunnen liggen, en dat het streven allereerst moet zijn, de oorzaak van elk geval op te sporen om daarnaar de behandeling te richten — wanneer men dat alles overweegt, dan zal men begrijpen dat het al of niet bedoelde misleiding is, het den volke voor te stellen, alsof men met een bepaalde en reeds lang bekende behandelingsmethode alle soorten van reumatiek reeds bij de eerste zitting belangrijk zou kunnen verbeteren en bij voortgezette toepassing inderdaad zou kunnen genezen.”

In *De Telegraaf* van 23 Nov., Ochtendbl., Eerste bl., vinden wij een belangrijk artikel, onder het hoofd „*Kwakzalverij en Rheumatiek*” van de hand van DR. J. VAN BREEMEN, Medisch adviseur van de Ver. tot Rheumatiekbestrijding, waarop wij ten zeerste de aandacht vestigen.

Wij betreuren het, dat plaatsgebrek ons belet dit artikel over te nemen. Slechts veroorloven wij ons, waar Dr. v. B. de „vele tientallen preparaten en apparaten” bespreekt, „die volgens de aankondiging de reumatiek feilloos genezen”, zijn gezaghebbend oordeel daaromtrent hier te laten volgen:

„Terwijl ik niet kan ontkennen dat sommige van deze middeltes ongetwijfeld tijdelijk verlichting brengen kunnen, moet ik daartegenover constateeren dat er geen enkel middel bij is, dat essentieel in den strijd tegen reumatisch lijden van werkelijke beteekenis is.”

INGEZONDEN.

Een veearts-kinderdokter.

In ons no. van November j.l. brachten wij, onder het hoofd: „Een eigenaardige combinatie” een bericht, waarbij een zekere M. J. SMIT, zich noemende „Rijksveearts” te Groningen, zich aanbeval als: „Specialiteit alle kreupelheid bij paarden” en „kan ook genezen klieren bij kinderen”.

Naar aanleiding van deze mededeeling ontvingen wij de onderstaande brieven, die wij, zonder commentaar hier plaats verlenen:

UTRECHT, 10 Nov. 1927.

Zeer geachte Redactie,

Naar aanleiding van het bericht, voorkomende in het laatst verschenen Maandblad, betreffende den zich „Veearts” noemenden SMIT, die tevens klieren bij kinderen genezen kan!, deel ik U mede, dat SMIT het diploma van Veearts niet bezit en het geval in kwestie ter kennis is gebracht van den Inspecteur van den Veeartsenijkundigen Dienst in het district Groningen.

Hoogachtend,

De Secretaris van het H. B. der Maatschappij voor Diergeneeskunde.

H. A. VERMEULEN.

Geachte Redactie.

In het zoo juist ontvangen Novembernummer werd mijne aandacht getrokken door een op de voorpagina voorkomend berichtje getiteld: „Eene eigenaardige combinatie”. Aangezien bedoelde M. J. SMIT niet in het Diergeneeskundig Jaarboekje vermeld staat, derhalve zich ten onrechte den titel van Rijks-Veearts aanmatigt, verzoek ik U beleefd in het eerstvolgend nummer dit voor den diergeneeskundige stand zoo compromitterend en tendentius berichtje, wel te willen corrigeren.

Met hoogachting Uw abonné.

HUB. FIN. Dierenarts.
Directeur Vleeschkeuringsdienst
Kring Veghel.

RECHTSZAKEN.

Een kruiden-juffrouw.

Voor het kantongerecht te 's-Gravenhage is een geval behandeld van onbevoegd uitoefenen der geneeskunde.

M. de W., huisvrouw van C. W. W. te 's-Gravenhage, stond terecht, omdat zij aan M. H. de J., huisvrouw van W. A. J., het gebruik van kruiden had voorgeschreven ter genezing van een kwaal.

Verdachte bekende het haar ten laste gelegde.

De verdediger, mr. Donker Curtius, had een aantal getuigen doen dagvaarden, die allen verklaarden genezen te zijn door verdachte. Hun verklaringen kwamen hierop neer, dat verdachte hen bij den pols vasthield en met de hand voor oogen meedeelde wat zij zag, hetgeen dan overeenstemde met hun eigen ervaringen en pijn-gewaarwordingen. Volgens verdachte ziet zij — wanneer zij den pols der patiënten vasthoudt het lichaam en, door een lichtje aangegeven de zieke plek, terwijl haar tevens wordt ingegeven welke kruiden genezing kunnen brengen. Zij vroeg geen betaling doch kreeg wat de patiënten ervoor over hadden. Eenige getuigen verklaarden nog, dat verdachte eenige gevallen geweigerd had en de betrokkenen naar hun geneesheer had verwezen, die dan operatief had ingegrepen.

Het O.M. achtte het ten laste gelegde bewezen en eischte, hoewel hij overtuigd was van de goede trouw van verdachte ten opzichte der patiënten en van haar menschlievendheid, f 200.— subs. 20 dagen hechtenis, aangezien overtreding van art. 1 der Wet op de geneeskunst als zeer ernstig beschouwd moet worden, gezien het bedrog en de oplichting, die veelvuldig door overtreders gepleegd worden en gezien het feit, dat verdachte reeds eerder voor hetzelfde feit vervolgd is, zoodat zij wist, dat haar optreden strafbaar is.

De verdediger, mr. Donker Curtius, zeide, dat verdachte zeer menschlievend is en haar optreden zegenrijke gevolgen heeft. De gansche vervolging is gebaseerd op niets anders dan op het afkeuren van wat bij den huidige stand der medische wetenschap niet begrepen wordt. Pl. achtte deze vrouw niet gevaarlijk, want bedenkelijke gevallen weigert zij te behandelen. Hij vroeg vrijspraak. De Kantonrechter veroordeelde haar tot f 50.— boete, subs. 2 weken hechtenis.

(N.R.C.)

Flakowsky.

De homoeopaat Flakowsky te Bandoeng, (zie ons vorig no.) is wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskundige praktijk veroordeeld tot f 2.100.— boete, subs. 7 maanden hechtenis.

(Telegraaf.)

Mevr. F. A. te G. Enkele Maandbladen, handelende over *Togal* en sommige andere reumatiekmiddelen, worden u toegezonden.

M. v. V. Sr. te 's-G. Het door u gezonden recept gelijkt in alle opzichten op de voorschriften, die door de meeste slaapsters worden verstrekt. Het bestaat uit een verzameling kruiden, min of meer tegenwoordig in onbruik geraakt, waarvan hoogstens eenige laxeerende werking te wachten is. Voor uwe patiënt, die reeds geopereerd is, zouden wij het gebruik *beslist afraden*.

H. P. S. te 's-G. Wij gelooven, dat het onderzoek van de *Indische kruiden* bij ons op groote bezwaren zou stuiten. Wij zullen trachten hiervoor de hulp van het Koloniaal Museum te krijgen en hopen u alsdan nader bericht te zenden.

Opmerker te Rotterdam. Eerst wanneer gij ons uw naam opgeeft (gij kunt erop vertrouwen, dat deze, zolang gij het wenscht, *geheim* blijft) kunnen wij van uwe opmerkingen, zij 't ook in beknopter vorm, gebruik maken. Alhoewel wij gaarne mededeelingen als de uwe ontvangen, noodzaakt ons de voorzichtigheid en het journalistisch gebruik op annoniem schrijven niet te letten.

— Van de N.V. Kon. Pharm. fabriek v.h. Brocades en Stheeman Meppel ontvingen wij een schrijven naar aanleiding van ons artikeltje *Cachets Brocades* in ons vorig no. Zij bericht ons, dat de reclame in de advertentie (waarom 't ging) reeds sedert geruimen tijd niet meer geplaatst is en dat zij het op prijs had gesteld, wanneer wij, vóór het plaatsen van het stukje, overleg met haar hadden gepleegd. Het eerste doet ons genoegen; van het tweede hebben wij goede nota genomen.

Register op den zeven en veertigsten jaargang van het Maandblad.

(De cijfers geven het *nummer* van het Maandblad aan. *Ber.* beteekent Berichten, *Corr.* Correspondentie, *H. W.* Herhaalde Waarschuwingen, *Ingez.* Ingezonden en *R.* Rechtszaken).

<i>Aanbevelingen.</i> Gevaarlijke —	7
<i>Alimonda von</i> —	3
<i>Aphrodisicon</i>	6
<i>Apothekers-vereening.</i> Midden Euro-peesche —	8
<i>Antiépileptique de Liège</i>	9
<i>Antiphlogistine</i>	7
<i>Artsen,</i> onbevoegden en homoeopathie.	7
<i>Artsenijbereidkunde.</i> Onbevoegde uitoefening	R. 4, 5, 7, 11.
<i>Asthma.</i> Poeders tegen —	6
<i>Auderegg,</i> Antoon —	Ber. 4, 7
<i>Benjamins Prof.</i> Toestel van Wijnberg	3
<i>Biergist-tabletten</i>	4
<i>Bilz</i> Versterkingsthee	4
<i>Blaudsche Eisenpillen</i>	6
<i>Bloedreinigingszout</i> tegen alle ziekten	8
<i>Boekjes.</i> Kwakzalverij met —	R. 8
<i>Borstkruiden</i> van Hemmes	10
<i>Brocades.</i> Cachets	Corr. 11-12
<i>Brotella-Stark</i>	4
<i>Bijsterveld-Tuinstra.</i> Pillen van	4

<i>Cachets Brocades</i>	Corr. 11-12
<i>Cassia</i>	6
<i>Chenoment-perlen</i>	9
<i>Chlorodyne.</i> Dr. J. Collis Browne	9
<i>Cisfa</i>	9
<i>Collis Browne's chlorodyne</i>	9
<i>Combinatie.</i> Een eigenaardige —	Ber. 11, 12
<i>Cryogéne Lumiere</i>	7
<i>Dames-dragees</i> van Dr. Capiola	11
<i>D.D.D.</i>	H. W. 8
<i>Dokter Nieuwe</i> — te Leur	11
<i>Dood door</i> geneesmiddel?	R. 10
<i>Drogisten</i> veroordeeld.	R. 6, 11
<i>Duitschland.</i> Wet specialité's	7
<i>Eilers</i> Kamercandidaat?	Ber. 2, R. 4
„ <i>Medicijnen afkomstig van</i> —	6
<i>Eka-tabletten</i>	7
<i>Electrische kuren</i> v. Alimonda	3
„ „ van Wijnberg	3
„ <i>Pillen tegen</i> —	7
<i>Electrohomoëopathie</i>	8
<i>Epilepsie.</i> Pillen tegen —	7
„ <i>Tabletten tegen</i> —	4
<i>Flakowski.</i> Friedrich	11 R. 12
<i>Fucol-tabletten</i>	Corr. 6
<i>Geheimmiddelen.</i> Invoerrechten op	Ber. 4, 8, 10, 12
<i>Gelder van</i> Pillen van Mevr.	10
<i>Geneesmiddelen,</i> Zwendelaar in —	8
<i>Geneeskunst.</i> Onbevoegde uitoefening —	R. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12
<i>Genezing per brief</i>	9
<i>Gets-it</i>	11
<i>Gevaarlijke aanbevelingen</i>	7
<i>Gezichtkundige</i> in Oost-Vlaanderen —	Ber. 5
<i>Gezondheid.</i> Pligten omtrent —	Ingez. 9
<i>Gezondheidsraad.</i> Jaarverslag over 1926.	Ber. 8, 9
„ <i>Jaarverslag over 1926,</i> Centr. Laboratorium.	10
„ <i>Verslag Hoofdinspecteur 1925.</i>	Ber. 1
<i>Ginneken's wonderdokter</i>	R. 1, 7
<i>Gist-tamine tabletten.</i>	2, 3. Ingez. 4, R. 4, 5.
<i>Haarmiddel Eros</i>	11
„ <i>Eureka</i>	11
„ <i>Melrose</i>	11
<i>Hagenaar.</i> Vloeistof van —	10
„ <i>Zalf van</i> —	10
<i>Hamamelis-suppositoria</i>	4
<i>Hamon.</i> Abbé	Corr. 7
<i>Hartgoud</i>	9
<i>Haverhoek</i>	Corr. 6
<i>Helderziende.</i> Een	R. 1, 3
<i>Hemmes.</i> Kruiden van —	10
<i>Heumann.</i> Pastoor —	Ingez. 1
<i>Herhaling Bij</i> —	R. 8
<i>Hilversum.</i> Instituutvoor zelfgenezing	5, 10, 11, 12
<i>Hooge Raad</i>	R. 2, 3, 7
<i>Homoeopathie,</i> artsen en onbevoegden	7
<i>Homoeopatische apotheek</i>	R. 7
<i>Hongarije.</i> Artsen en onbevoegden.	Ber. 4
<i>Instituut.</i> Bijsterveld-Tuinstra. Pillen van	4
„ <i>voor</i> diaetetiek en zelfgenezing	5, 10, 12
„ <i>v. Pharmaco-therap. onderzoek.</i>	Ber. 11,
	Ber. 3, 4, 6, 7, 9, 10, 11

<i>Jackson's middel tegen tuberculose</i>	4	<i>Onderzoek. Inst. v. Pharm. ther.—</i> <i>Ber. 3, 9, — 4, 6, 7, 9, 10, 11</i>	<i>Specialité's. Voorschriften van —</i>	4
<i>Kafa-poeders</i>	6	<i>Ontvettinspoeder v. Staphorster boertje</i>	<i>„ Wet in Duitschland</i>	7
<i>Kalzan. Reclame voor —</i>	2	<i>Oogendokter. Middelen van —</i>	<i>Special remedy v. Dr. Laroy</i>	11
<i>Kamper Courant. Uit de —</i> <i>Ber. 1, 2, 8</i>	8	<i>Oost-Indie. Uit —</i> <i>11, R. 12</i>	<i>Speton-tabletten</i>	11
<i>Kamkergenezers</i> <i>R. 5</i>	5	<i>Oplichting</i> <i>R. 3</i>	<i>Spiraea-kruidendrank</i>	7
<i>Kanker. Kruiden tegen —</i>	10	<i>Ozehu-zalf</i>	<i>Staatsbegroting 1928. Arbeid enz. Ber.</i>	11
<i>„ Poeders tegen —</i>	10	<i>Pandhuisschatter-wonderdokter</i>	<i>Staphorsterboertje</i>	9
<i>Koorts en kiespijnpoeder. Dr. Meenk.</i> <i>2, 5</i>	5	<i>Petroleum als voorbehoedmiddel. Ber.</i>	<i>Steinbachias versterkingspillen</i>	11
<i>Koortskruiden van Hemmes</i>	10	<i>Pillen tegen epilepsie</i>	<i>Spahlinger een kwakzalver?</i>	4
<i>Kruidendrank Spiraea</i>	7	<i>„ van Bijsterveld-Tuinstra</i>	<i>Strafbaarheid van reclame</i>	1
<i>Kruidenjuffrouw</i> <i>R. 12</i>	12	<i>„ van Mevr. van Gelder</i>	<i>Stuwekamp-zout</i>	7
<i>Kruiden. Kwakzalverij met —</i> <i>4, 5, 6, 7, 8, 10</i>	10	<i>„ waardoor de kwaal verergerde</i> <i>R. 6</i>	<i>Suikerziekten. Waarschuwing voor —</i>	11
<i>„ tegen galsteenkoliek</i>	8	<i>Pligten omtrent gezondheid</i> <i>Ingez. 9</i>	<i>Tarief van invoerrechten</i> <i>Ber. 4, 8, 12</i>	
<i>„ „ kanker</i>	10	<i>Potter's catarrh-pastilles</i>	<i>Temoe Lawak</i> <i>Corr. 7</i>	
<i>„ „ rheumatiek</i> <i>4, 5</i>	5	<i>Prinses Juliana antitering capsules</i>	<i>Tering-genezers</i> <i>R. 7</i>	
<i>„ „ vermagering</i>	6	<i>Radox badzout</i>	<i>Tielsch Nieuwsblad over kwakzalverij</i>	2
<i>„ „ zenuwen</i>	5	<i>Radjo</i>	<i>Tuberculose Jackson's middel</i>	4
<i>„ van Hemmes</i>	10	<i>Radjosan</i>	<i>„ en kwakzalverij</i>	3
<i>Kruschen Zout</i> <i>H. W. 5</i>	5	<i>Rad-w-jo</i>	<i>Varia.</i> <i>Ber. 4</i>	
<i>Kwakzalver in huis</i>	1	<i>Reclames voor geneesmiddelen. Strafbaarheid</i>	<i>Veearts, kindergenezers</i> <i>11 Ingez. 12</i>	
<i>„ Is Spahlinger een —?</i>	4	<i>„ voor Kalzan</i>	<i>Veehouder-geneeskundige.</i> <i>R. 10</i>	
<i>„ vrouwelijke</i> <i>Ber. 4</i>	4	<i>„ voor kwakzalversmiddelen in de</i> <i>tram</i>	<i>Vereeniging tegen de Kwakzalverij:</i>	
<i>Kwakzalvers-advertenties in Vakbladen.</i> <i>Ber. 3, 9</i>	9	<i>Recresal</i>	<i>Jaarvergadering Agenda —</i>	11
<i>Kwakzalvers. Object voor —</i> <i>4, 5</i>	5	<i>Roger's pillen</i>	<i>Jaarverslag over 1926</i>	6
<i>„ opgepakt</i> <i>Ber. 10</i>	10	<i>Rolvink W.'s middel tegen verkalking</i>	<i>Jaarvergadering Verslag van —</i>	12
<i>„ -reclame in de tram</i>	8	<i>Rheumatiek-bestrijding. Ned. Vereeniging tot —</i>	<i>Mededeelingen van het Bestuur</i>	
<i>Kwakzalversmiddelen</i>	11	<i>„ kruiden tegen —</i>	<i>1, 2, 3, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12</i>	
<i>Kwakzalversmiddelen ten deele rechtstreeks</i> <i>schadelijk</i> <i>Ber. 11</i>	11	<i>„ kruiden van „De Vijzel”</i>	<i>Rekening en verantwoording over 1926</i>	6
<i>Kwakzalverij. en tuberculose</i>	3	<i>Rijks-Instituut voor Ph. th. onderzoek</i> <i>4, 6,</i> <i>7, 9, 10, 11</i> <i>Ber. 3, 9</i>	<i>Vereeniging tot reumatiel-bestrijding</i> <i>5, 7, 12</i>	
<i>„ Kwaad van onbeperkte af-</i> <i>metingen</i>	2	<i>Rijksveearts als kindergeneesheer</i> <i>12.</i> <i>Ber. 11</i>	<i>Vereeniging van door kwakzalverij bena-</i> <i>deelden</i> <i>Ber. 10</i>	
<i>„ met kruiden</i> <i>4, 5, 6, 8, 10</i>	10	<i>Rechtszaken:</i>	<i>Verkalkingsmiddel van W. Rolvink</i>	4
<i>„ op de markt</i>	9	<i>Artsenijbereidkunst-overtreding</i>	<i>Versterkingspillen Lamont</i>	11
<i>„ physiologie ten aanzien van —</i>	8	<i>Bij herhaling</i>	<i>Versterkingsthee volgens Bilz</i>	4
<i>„ Vereeniging van benadeelden.</i> <i>Ber. 10</i>	10	<i>De dood tengevolge?</i>	<i>Viscelin</i>	2
<i>„ Wat er tegen te doen</i>	2	<i>Drogist-geneeskundige</i>	<i>Voetonderzoek</i>	5
<i>Laroy's special remedy</i>	11	<i>Drogisten veroordeeld</i>	<i>Volksgezondheid</i> <i>8, 9, 10, 11</i> <i>Ber. 1, 11</i>	
<i>Lew. Wonderdokter te</i>	11	<i>Door aankijken</i>	<i>Voorschriften van specialité's</i>	4
<i>Loodvergiftiging</i>	5	<i>Eilers.</i>	<i>Vrouwelijke kwakzalver</i> <i>Ber. 4</i>	
<i>Lijst C.</i> <i>Ber. 3</i>	3	<i>Flakowsky.</i> <i>11, 12</i>	<i>Vrijspreek van kwakzalvers.</i> <i>R. 6, 7</i>	
<i>Lukatate.</i> <i>11, 12</i>	12	<i>Ginneken's wonderdokter</i>	<i>Vijzel, De Kruidkundig laboratorium te</i> <i>Bussum</i>	5
<i>Maag- en hoofdpijnpoeders volgens Dr. Vorster.</i> <i>R. 8</i>	8	<i>Gist-tamine tabletten.</i>	<i>Waardeering van ons streven</i> <i>Ber. 1</i>	
<i>Magnetiseur</i> <i>R. 6</i>	6	<i>Helderziende.</i>	<i>Waarschuwing van officieele zijde</i> <i>Ber. 4</i>	
<i>„ -drogistbediende</i> <i>R. 10</i>	10	<i>Homoeopatische apotheek</i>	<i>Walvisch. Wonderzalf</i>	4
<i>Magnetiseur uit Middelharnis. Smeersel van</i> <i>Corr. 10</i>	10	<i>Hooge Raad.</i> <i>2, 3, 7</i>	<i>Weg naar gezondheid en kracht te Hil-</i> <i>versum</i> <i>5, 10, 11, 12</i>	
<i>Malaria. Middel tegen —</i>	10	<i>Kanker genezers</i>	<i>Weg naar wet op specialite's in Duitschland.</i>	7
<i>Mariënbader Reductionspillen</i>	9	<i>Kruiden-juffrouw</i>	<i>Wetsontwerp openlijke aanprijzing middelen</i> <i>tegen ziekten</i> <i>Ber. 9</i>	
<i>Meenk, Dr. Koorts en kiespijnpoeder</i> <i>2, 5</i>	5	<i>Kwakzalver met boekjes</i>	<i>Wettelijke bestrijding</i>	2
<i>Menstruatiedruppels v. Dr. Foucheux</i>	11	<i>Magnetiseur</i>	<i>Wolmuth-apparaat en zijn toepassing</i>	6
<i>Middelen in 1927 onderzocht</i>	12	<i>Magnetiseur-drogistbediende</i>	<i>Wonderdokter.</i> <i>R. 6</i>	
<i>Midden-Europeesche Apothekersvereeniging</i>	8	<i>Maag- en hoofdpijnpoeders</i>	<i>„ af.</i> <i>Ber. 10</i>	
<i>Naamljst der leden</i>	1	<i>Oplichter</i>	<i>„ Flakowski.</i> <i>11 R. 12</i>	
<i>Nalther pastilles</i> <i>2, 9</i>	9	<i>Pillen waardoor de kwaal verergerde</i>	<i>„ -pandhuisschatter</i>	11
<i>Object voor kwakzalvers</i> <i>4, 5</i>	5	<i>Teringgenezers</i>	<i>Wonderzalf uit „den Walvisch”</i>	4
<i>Onbevoegden, artsen en homoeopathie</i>	7	<i>Veehouder-geneeskundige</i>	<i>Wijnberg. Toestel van —</i> <i>3, 10</i>	
<i>Onbevoegde uitoefening der geneeskunst.</i> <i>R. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 12</i>	12	<i>Vrijspreek van kwakzalvers</i>	<i>Zelf-dokteren</i> <i>2, 9</i>	
<i>Onbevoegde uitoefening der artsenijbereidkunde.</i> <i>R. 4, 5, 7, 11</i>	11	<i>Wonderdokter</i>	<i>Zenuwkruiden van „De Vijzel”</i>	5
<i>Onderzoek. Inst. v. Pharm. ther.—</i> <i>Ber. 3, 9, — 4, 6, 7, 9, 10, 11</i>	11	<i>Samenstelling der middelen in 1927 onderzocht.</i>	<i>Ziektebehandeling. Schriftelijke —</i>	9
<i>Ontvettinspoeder v. Staphorster boertje</i>	9	<i>Sanatogeen</i>	<i>Zwendelaar in geneesmiddelen</i>	8
<i>Oogendokter. Middelen van —</i>	10	<i>Santalolpillen</i>		
<i>Oost-Indie. Uit —</i> <i>11, R. 12</i>	12	<i>Sloan's liniment in medicijnkastje —</i> <i>Ber. 4</i>		
<i>Oplichting</i> <i>R. 3</i>	3	<i>Smeersel van magnetiseur.</i> <i>Corr. 10</i>		
<i>Ozehu-zalf</i>	9			
<i>Pandhuisschatter-wonderdokter</i>	11			
<i>Petroleum als voorbehoedmiddel. Ber.</i>	6			
<i>Pillen tegen epilepsie</i>	7			
<i>„ van Bijsterveld-Tuinstra</i>	4			
<i>„ van Mevr. van Gelder</i>	10			
<i>„ waardoor de kwaal verergerde</i> <i>R. 6</i>	6			
<i>Pligten omtrent gezondheid</i> <i>Ingez. 9</i>	9			
<i>Potter's catarrh-pastilles</i>	10			
<i>Prinses Juliana antitering capsules</i>	6			
<i>Radox badzout</i>	10			
<i>Radjo</i>	9			
<i>Radjosan</i>	9			
<i>Rad-w-jo</i>	9			
<i>Reclames voor geneesmiddelen. Strafbaarheid</i>	1			
<i>„ voor Kalzan</i>	2			
<i>„ voor kwakzalversmiddelen in de</i> <i>tram</i>	8			
<i>Recresal</i>	7			
<i>Roger's pillen</i>	6			
<i>Rolvink W.'s middel tegen verkalking</i>	4			
<i>Rheumatiek-bestrijding. Ned. Vereeniging tot —</i>	5, 12			
<i>„ kruiden tegen —</i>	4			
<i>„ kruiden van „De Vijzel”</i>	5			
<i>Rijks-Instituut voor Ph. th. onderzoek</i> <i>4, 6,</i> <i>7, 9, 10, 11</i> <i>Ber. 3, 9</i>	3, 9			
<i>Rijksveearts als kindergeneesheer</i> <i>12.</i> <i>Ber. 11</i>	11			
<i>Rechtszaken:</i>				
<i>Artsenijbereidkunst-overtreding</i>	7			
<i>Bij herhaling</i>	8			
<i>De dood tengevolge?</i>	10			
<i>Drogist-geneeskundige</i>	6			
<i>Drogisten veroordeeld</i>	11			
<i>Door aankijken</i>	7			
<i>Eilers.</i>	4			
<i>Flakowsky.</i> <i>11, 12</i>	11, 12			
<i>Ginneken's wonderdokter</i>	1, 7			
<i>Gist-tamine tabletten.</i>	4, 5			
<i>Helderziende.</i>	1, 3			
<i>Homoeopatische apotheek</i>	7			
<i>Hooge Raad.</i> <i>2, 3, 7</i>	2, 3, 7			
<i>Kanker genezers</i>	5			
<i>Kruiden-juffrouw</i>	12			
<i>Kwakzalver met boekjes</i>	8			
<i>Magnetiseur</i>	6			
<i>Magnetiseur-drogistbediende</i>	10			
<i>Maag- en hoofdpijnpoeders</i>	8			
<i>Oplichter</i>	3			
<i>Pillen waardoor de kwaal verergerde</i>	6			
<i>Teringgenezers</i>	7			
<i>Veehouder-geneeskundige</i>	10			
<i>Vrijspreek van kwakzalvers</i>	7			
<i>Wonderdokter</i>	6			
<i>Samenstelling der middelen in 1927 onderzocht.</i>	12			
<i>Sanatogeen</i>	11			
<i>Santalolpillen</i>	6			
<i>Sloan's liniment in medicijnkastje —</i> <i>Ber. 4</i>	4			
<i>Smeersel van magnetiseur.</i> <i>Corr. 10</i>	10			